SKANSKA

Års- och hållbarhetsredovisning 2018

Vi bygger ett bättre samhälle.

Verksamhet

Skanskas verksamhet består av Byggverksamhet och Projektutveckling där Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och, fram till och med 2018, Infrastrukturutveckling ingår. Genom att affärsenheterna inom dessa verksamhetsgrenar samverkar skapas både operativa och finansiella synergier, vilket leder till ett ökat värdeskapande.

Byggverksamhet

Bygger och renoverar byggnader, infrastruktur och bostäder samt erbjuder anläggningsdrift och andra relaterade tjänster.

Bostadsutveckling

Utvecklar nya bostadsprojekt, både för en- och flerfamiljshus som byggs av Byggverksamheten.

Kommersiell fastighetsutveckling

Utvecklar kundanpassade kontorsbyggnader, shoppingcentra och logistikfastigheter som byggs av Byggverksamheten.

Infrastrukturutveckling [1)]

Säkerställer och förvaltar värdet på Skanskas befintliga OPS-tillgångar (offentlig-privat samverkan).

1) Från och med 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte en verksamhetsgren och redovisas på en separat rad under Centralt.

Väl diversifierat, med en ledande marknadsposition

Skanskas spridning över olika verksamhetsgrenar, med verksamhet i 11 länder och inom flera marknadssegment, stärker koncernens konkurrenskraft och bidrar till en balanserad och diversifierad riskprofil.

Andel av totala intäkter 2018

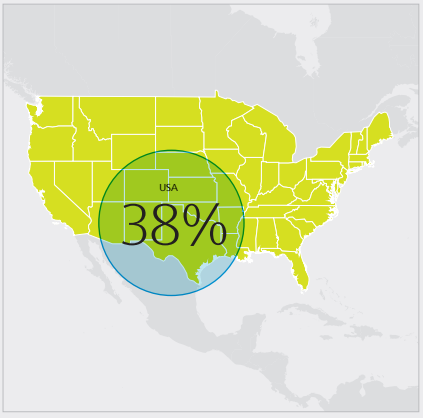

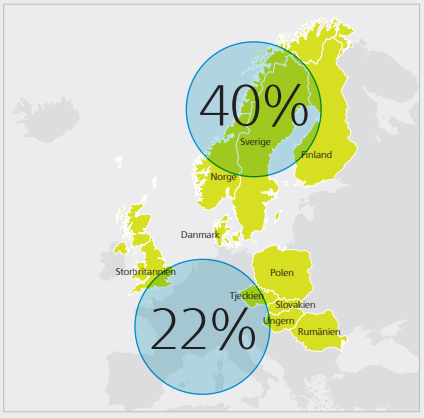

Gröna intäkter 2018

Andel av Byggverksamhetens totala intäkter som är gröna eller mörkgröna enligt Skanska Color Palette™ [2)].

46%

0 50 100

Grönt värde 2018

Andel av Kommersiell fastighetsutvecklings marknadsvärde från gröna och mörkgröna projekt enligt Skanska Color Palette™ [2)].

93%

0 50 100

Grön finansiering 2018

Andel av den totala centralskulden [3)] som är grön enligt Skanskas ramverk för gröna obligationer, eller som uppfyller andra gröna krav från investerare.

85%

0 50 100

2) Läs mer om Skanska Color Palette™ på sidan 77.
3) Finansiering som hanteras av koncernstab Skanska Financial Services.

Skanska som investering

Skanska är ett av världens ledande bygg- och projektutvecklingsföretag, fokuserat på utvalda hemmamarknader i Norden, Europa och USA.

Med stöd av globala trender inom urbanisering och demografi, samt genom att gå i spetsen för hållbarhet, erbjuder Skanska konkurrenskraftiga lösningar i såväl enkla som ytterst krävande uppdrag. Skanska kan genom sina värderingar och en attraktiv affärsmodell bidra till att skapa en hållbar framtid för kunder och samhället och samtidigt skapa värde för aktieägarna.

Gynnsamma globala trender

Rådande globala trender, som urbanisering och demografiska förändringar, ökar behovet av nya och mer hållbara lösningar. Detta driver investeringar i infrastruktur, sjuk- och hälsovård, bostäder och utbildning, vilket innebär möjligheter för Skanska att skapa såväl värde som att bygga ett bättre samhälle.

Förväntad befolkningsmängd i urbaniserade områden på Skanskas hemmamarknader

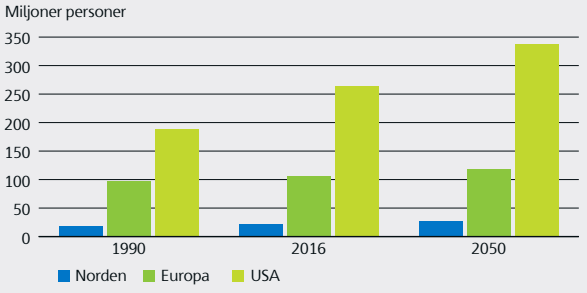

Källa: FN:s avdelning för ekonomiska och sociala ärenden, Världsbanken.

Beprövad affärsmodell

Skanskas stabila affärsmodell genererar ett stadigt fritt rörelsekapital från Byggverksamheten som ger koncernen en stark finansiell ställning, samtidigt som en fortsatt hög investeringsnivå inom Projektutveckling kan bibehållas.

Attraktiv långsiktig totalavkastning

Skanska affärsmodell har under många år bidragit till en god avkastning och skapat långsiktigt värde för aktieägarna.

Periodens resultat per aktie och avkastning på eget kapital

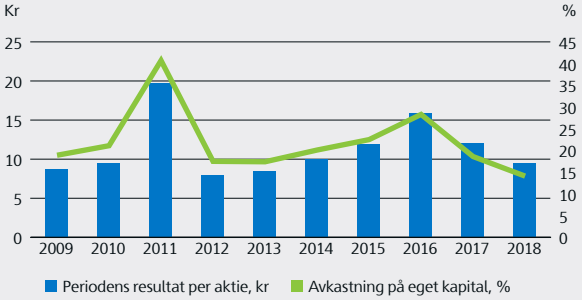

Tillväxt i eget kapital

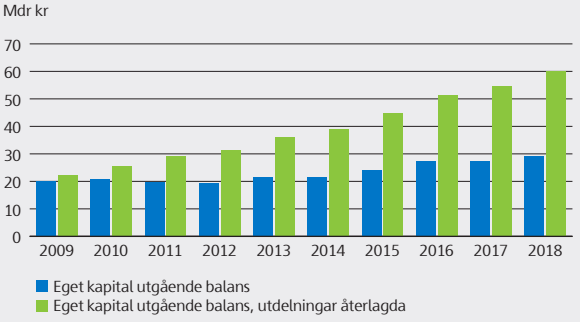

En nationalskatt – renoverad och moderniserad

Nationalmuseum, Stockholm
Byggverksamhet

Mitt emot Stockholms slott och Riksdagshuset ligger Nationalmuseum, Sveriges konst- och designmuseum. Museet har sedan det invigdes 1866 utvecklats till en välkänd konstinstitution i Europa, men har under de 150 år som förflutit inte genomgått några större renoveringar. År 2008 beslutade Sveriges regering därför att museet skulle renoveras och moderniseras för att kunna visa upp fler av de runt 700 000 föremål som ingår i samlingarna och samtidigt uppfylla dagens krav på säkerhet, klimatkontroll, arbetsmiljö och tillgänglighet. Det gällde att värna kulturhistoriska värden och samtidigt anpassa byggnaden till nya normer och krav.

Som generalentreprenör hade Skanska både ett krävande och omfattande uppdrag. Genom att spränga bort bergmassor under museet skapades nya publika ytor, teknikutrymmen och ett restaurangkök. Ledningar och rör gjöts in i golven med millimeterprecision. Fasaden reparerades och kompletterades med nytt material från det ursprungliga stenbrottet. Kanske mest märkbart är att de övertäckta fönstren öppnats upp och fått nya glas som släpper in dagsljuset i gallerierna samtidigt som de minskar energianvändningen.

Den 13 oktober 2018 återinvigdes Nationalmuseum vid en ceremoni ledd av H.M. Konung Carl XVI Gustaf. Moderniseringen har skapat en bättre miljö för såväl konstverk som besökare.

Innehåll

Skanska tillämpar både segments- och IFRS-redovisning.
För mer information, se nederst på sidan.

Koncernöversikt

	2018 i korthet	1
	Koncernchefen kommenterar året	2
	Skanskas värderingar	6
	Aktien och finansiering	7
	Affärsplan 2016–2020	9
	– Fokusområden inom hållbarhet	10
	– Finansiella mål 2016–2020	11
	– Bästa medarbetarna	14
	– Möt kunden – skapa affärer	16
	– Operationell effektivitet	17
●	Hantering av risker och möjligheter	20
	– Exempel på riskhantering i projekt Hisingsbron	25
	Marknadsöversikt	28
	Affärsmodell	32

Verksamhetsgrenar

	Verksamhetsgrenar	36
	Byggverksamhet	38
	Bostadsutveckling	42
	Kommersiell fastighetsutveckling	46
	Infrastrukturutveckling	50

Bolagsstyrning

●	Bolagsstyrningsrapport	56
●	Styrelse	66
●	Koncernledning	68

Hållbarhet

●	Hållbarhetsredovisning	70

Finansiell information

●	Finansiell analys	94
	Koncernens resultaträkning	100
	Koncernens totalresultat	101
	Koncernens rapport över finansiell ställning	102
	Koncernens rapport över förändring i eget kapital	104
	Koncernens rapport över kassaflöden	105
	Moderbolagets resultaträkning	107
	Moderbolagets balansräkning	108
	Moderbolagets förändring i eget kapital	109
	Moderbolagets kassaflödesanalys	110
	Noter, innehållsförteckning	111
●	– Not 67, Vinstdisposition	197
	Revisionsberättelse	198
	Oberoende revisors rapport om Skanska AB:s rapportering av växthusgaser	202
	Större orderbokningar, investeringar och försäljningar	206
●	GRI-index	210
	Koncernen kvartalsvis	214
	Årsstämma	216
	Investerare	216
	Adresser	217

● Förvaltningsberättelse

Om denna rapport
Skanskas Års- och hållbarhetsredovisning 2018 avges av styrelsen och verkställande direktören för Skanska AB (publ.) för att beskriva såväl företagets som koncernens verksamheter. Den legala årsredovisningen består av förvaltningsberättelsen och de finansiella rapporterna på sidorna 20-24, 56-197, 210-213 och har reviderats av Skanskas externa revisorer. Sidorna 70-93, 210-213 innehåller Skanskas hållbarhetsredovisning upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen. För första gången rapporterar Skanska i enlighet med Global Reporting Initiatives riktlinjer (GRI), på rapporteringsnivå Core. Skanska strävar efter att all information och data ska vara relevant, transparent, konsekvent, korrekt och fullständig samt att den ska ge en objektiv bild av koncernens verksamhet. Mer information om Skanskas hållbarhetsarbete finns på group.skanska.com/sustainability.

Segments- och IFRS-redovisning
Som rörelsesegment redovisas Skanskas verksamhetsgrenar: Byggverksamhet, Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling. Tidpunkten för intäktsredovisning skiljer sig åt i segments- och IFRS-redovisningen för Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling. I denna rapport redovisas intäkter och resultat för dessa verksamhetsgrenar enligt principerna för segmentsredovisning, om inget annat anges. Rapport över finansiell ställning och kassaflöde presenteras i enlighet med IFRS. De finansiella rapporterna är dock upprättade i enlighet med IFRS. Från och med 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte längre en separat verksamhetsgren utan redovisas på en separat rad under Centralt.

Skanska AB, organisationsnummer 556000-4615.

2018 i korthet

- Intäkterna uppgick till 170,5 miljarder kronor.
- Rörelseresultatet uppgick till 4,8 miljarder kronor och inkluderar omstruktureringskostnader, nedskrivningar och projektnedskrivningar.
- Lönsamheten i Byggverksamheten påverkades av sämre resultat i byggenheter i Polen och USA.
- Strategiska åtgärder för att förbättra lönsamheten inom Byggverksamheten, maximera potentialen inom Projektutveckling samt göra Skanska mer effektivt har genomförts under 2018.
- Fortsatt starkt resultat inom Projektutveckling med rekordhöga försäljningsvinster på mer än 4,0 miljarder kronor inom Kommersiell fastighetsutveckling samt bibehållen lönsamhetsnivå inom Bostadsutveckling.
- Stark finansiell position.
- Styrelsen föreslår utdelning om 6,00 kronor per aktie.

Avkastning på eget kapital
Mål: ≥ 18% för koncernen

14,1%

Finansiell styrka, kr
Operativa finansiella tillgångar/skulder, netto (kan vara negativ om möjligheter uppstår)

14 miljarder

Rörelsemarginal
Mål: ≥ 3,5% rörelsemarginal för Byggverksamheten

0,7%

Avkastning på sysselsatt kapital Projektutveckling [1)]
Mål: ≥ 10%

13,0%

Orealiserade vinster inom Projektutveckling, kr

13 miljarder

Orderstock, kr
Motsvarar 14 månaders produktion

192 miljarder

1) Från och med 1 januari 2019 tillämpas en ny definition. För mer information se sidan 11 och not 44.

Intäkter, 171 Mdr kr, 2018

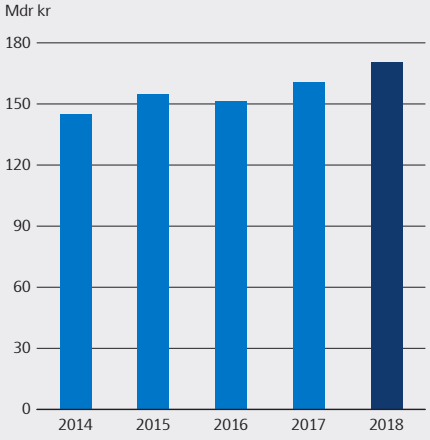

Rörelseresultat, 4,8 Mdr kr, 2018

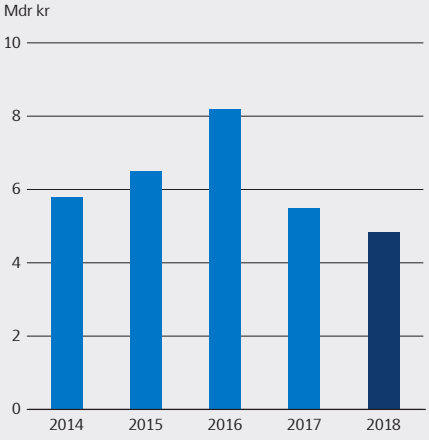

Rörelseresultat per segment, 2018

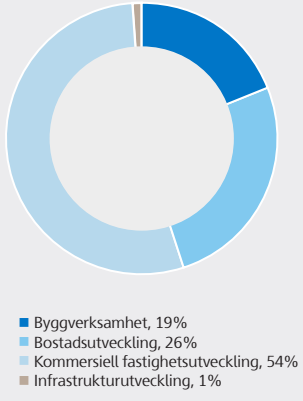

Koncernchefen kommenterar året

Skanskas starka finansiella ställning består och förstärktes ytterligare av fortsatt goda resultat inom Projektutveckling under 2018. Strategiska insatser för att förbättra lönsamhet och effektivitet i Byggverksamheten har inletts samtidigt som våra värderingar och vår expertis inom hållbarhet ger oss konkurrensfördelar. Under 2019 ska vi säkerställa att bolaget stärks ytterligare inför kommande år.

Under 2018, mitt första år som Skanskas koncernchef, har jag tillsammans med hela koncernledningen fokuserat på tre mål:

- Återställa lönsamheten inom Byggverksamheten.
- Maximera potentialen i våra framgångsrika verksamhetsgrenar Kommersiell fastighetsutveckling och Bostadsutveckling.
- Skapa ett mer effektivt och produktivt Skanska som helhet.

Jag är övertygad om att dessa prioriteringar och de kraftfulla åtgärderna för att genomföra dem är rätt för Skanska. Det kommer att stärka företaget och skapa ökat värde för aktieägarna under många år framöver grundat på våra tydliga värderingar, stabila balansräkning, integrerade affärsmodell, engagerade medarbetare och vårt välrenommerade varumärke. Sammantaget tillåter det oss att arbeta vidare enligt vår affärsplan, Vinst med värde, som ger oss den nödvändiga styrkan för att bygga för ett bättre samhälle.

Stolt över framstegen

Vi har arbetat systematiskt mot dessa mål under 2018 och jag är stolt över de framsteg vi gjort. Inom Byggverksamheten är vi nu mycket striktare i valet av projekt. Vi begränsar oss till anbud i våra kärnverksamheter och geografiska hemmamarknader och vi prioriterar lönsamhet före volym. Tack vare detta är vi nu på väg ner mot rimligare nivåer i orderingång och orderstock. Samtidigt implementerar vi förbättrade metoder för uppföljning och kontroll av projekt och hantering av risker. Steg för steg närmar vi oss på så sätt en stabil lönsamhet inom Byggverksamheten.

Finansiella resultat

Rörelseresultatet för 2018 uppgick till 4,8 miljarder kronor (5,5). Avkastningen på eget kapital uppgick till 14,1 procent (18,6) vilket ligger under målet om minst 18 procent. Vi kan notera starka resultat för Kommersiell fastighetsutveckling, Bostadsutveckling och flera byggenheter – särskilt Skanska Sverige och Skanska Finland. Dock överskuggas de goda resultaten av en svag utveckling i två projekt i USA samt en stor omstrukturering i Polen. Byggverksamhetens rörelsemarginal om 0,7 procent (0,8) ligger långt under vårt mål som är minst 3,5 procent. Vi siktar på att nå marginalmålet genom de strategiska åtgärder jag nämnde tidigare.

Fortsatt stark Projektutveckling

Projektutveckling fortsatte att leverera resultat på en hög nivå med en avkastning på sysselsatt kapital på 13,0 procent (14,5), vilket överträffar målet om minst 10 procent.

2018 var ett nytt rekordår för Kommersiell fastighetsutveckling med rekordhöga försäljningsvinster på mer än 4 miljarder kronor. Med fortsatt stor efterfrågan från hyresgäster och fastighetsinvesterare utgör de 53 pågående kommersiella utvecklingsprojekten – även detta en rekordsiffra – en stabil portfölj med ett betydande orealiserat värde. Den största tillväxtpotentialen finns i USA.

Inom Bostadsutveckling är vi fortfarande välpositionerade trots en minskad försäljning till följd av en svagare svensk bostadsmarknad, vår största marknad. Detta tack vare en förflyttning i vår diversifierade portfölj samt god riskhantering i våra projekt. Vi förväntar oss en mer utdragen återhämtning av den svenska bostadsmarknaden vilket gör att vi vidtar åtgärder för att möta denna marknadssituation. På Skanskas marknader för bostadsutveckling råder ett långsiktigt behov av bostäder och med vår ekonomiska styrka kan vi planera för nya möjligheter.

När det gäller Infrastrukturutveckling drog vi på grund av marknadssituationen ner på verksamheten under 2018. Vi fokuserar nu på att säkra och utveckla värdet på våra befintliga OPS-tillgångar med sikte på att realisera utvecklingsvinsterna över tid.

"Att integrera hållbarhet i verksamheten gör det möjligt för oss att leverera bättre lösningar för kunder, förbättra den operativa effektiviteten, hantera risker och stötta samhället på flera sätt."

Förstärkt bolagsstyrning

Under 2018 har vi utarbetat ett nytt ramverk för internstyrning för att minska riskerna och göra Skanska mer effektivt och produktivt. Ramverket som implementeras fullt ut under 2019 stärker framförallt vår decentraliserade organisation och ger affärsenheterna större handlingsutrymme för att tillgodose marknadens och kundernas behov, samtidigt som det förbättrar tillsynen över de avgörande affärsprocesserna.

Detta ramverk för internstyrning förenat med Skanskas värderingar och Uppförandekod ska leverera en stabil värdeutveckling för aktieägarna. Dessutom har vi stärkt organisationen genom att effektivisera Skanskas huvudkontor och knyta detta och koncernledningen närmare verksamheterna.

Ett integrerat hållbarhetsarbete

Vi fortsätter att integrera hållbarhet i det dagliga arbetet, vilket gör det möjligt att leverera bättre lösningar för kunderna, höja den operativa effektiviteten, hantera risker liksom även att stödja medarbetare och samhälle på ett avgörande sätt.

Våra fokusområden inom hållbarhet omfattar Arbetsmiljö och hälsa, Etik, Grönt byggande, Samhällsinvesteringar samt Mångfald och inkludering. Dessa ansluter till FN:s globala mål för hållbar utveckling och hjälper oss att följa de övergripande hållbarhetsprinciper som definierats av FN Global Compact.

I samband med FN:s generalförsamling i september hade jag privilegiet att få presentera Skanskas syn på affärsmöjligheterna inom hållbarhet vid ett symposium i FN-högkvarter. Jag nämnde bland annat den snabbt växande marknaden för gröna byggnader som ger oss utmärkta möjligheter att utnyttja vår expertis på miljöområdet. Sådana möten lär oss både att uppskatta vad vi hittills åstadkommit inom hållbarhet men också att inse att vi kan göra så mycket mer.

Under det gångna året inträffade fem dödsfall på våra projekt. Varken dödsfall eller skador kan accepteras eller ursäktas. Vi måste – och vi ska – se till att vi lever upp till värderingen Värna om livet i allt vi gör. Att stärka vårt fokus på en säker arbetsmiljö är av högsta prioritet för Skanska. Vi ser ett klart samband mellan säkra arbetsplatser och lönsamhet. För att arbeta säkert krävs disciplin i genomförandet av våra projekt, något som också krävs för att uppnå goda resultat. Våra säkraste projekt är också de som uppvisar bäst resultat.

Framtid med många möjligheter

För 2019 ser vi också att hållbarhet, särskilt relaterat till klimatpåverkan, får allt större betydelse både genom regleringar och frivilliga företagsinitiativ. Vi uppmuntrar aktivt till sådana skärpta krav. Med detta ser vi en mängd möjligheter på våra marknader – inte minst när det gäller Kommersiell fastighetsutveckling. Marknaderna i många av våra hemma geografier och segment börjar nu plana ut och det är svårt att säga hur länge rådande, relativt goda, förutsättningar kommer gälla. Även politisk och makroekonomisk osäkerhet ökar ytterligare. Vi är väl förberedda på förändringar genom vårt förstärkta riskhanteringssystem och genom att ständigt värna vår balansräkning.

För att kunna fortsätta växa inom Projektutveckling och samtidigt bibehålla vår starka finansiella ställning föreslår styrelsen en utdelning om 6,00 kronor.

Fortsatt satsning på värdeskapande

De strategiska åtgärder vi satte in 2018 började uppvisa resultat redan första året. Vi kommer att fortsätta detta arbete under 2019 för att åstadkomma största möjliga värde för aktieägarna.

Jag, liksom hela koncernledningen och Skanskas alla engagerade medarbetare, ser fram emot att arbeta tillsammans för att förtjäna våra aktieägares, kunders och samhällens förtroende under de kommande åren.

Stockholm i februari 2019

Anders Danielsson
Verkställande direktör och koncernchef

Kommersiell fastighetsutveckling och Byggverksamhet

Houstons nya mötespunkt

Capitol Tower, Houston, USA

Med 35 våningsplan och 72 000 kvadratmeter är Capitol Tower Skanskas hittills största enskilda fastighets-utvecklingsprojekt. Denna byggnad höjer standarden för framtida kontor i såväl Houston, USA:s fjärde största stad, som på andra platser.

För att maximalt utnyttja topp-läget i centrala Houston kommer Capitol Tower att ha en atriumgård som sträcker sig över två vånings-plan, som på ett unikt sätt kopplar ihop gatunivån med Houstons gångnätverk under markplan. Detta kommer att bli en pulserande mötesplats med restauranger och matmarknad, butiker och kultur-evenemang. Hyresgästerna får dessutom tillgång till en grön yta, Skypark, med utsikt över Houstons stadssilhuett.

Capitol Tower är en av de första byggnaderna i världen som till-delats Platinum-certifiering, den högsta nivån för gröna byggnader enligt LEED, redan i byggfasen. Detta är ett resultat av Capitol Towers fokus på att minimera energi- och vattenförbrukning, liksom övrig miljöpåverkan, under hela byggnadens livscykel och skapa en hälsosam och trivsam miljö för personerna som arbetar i byggnaden. Detta sänker kost-naderna för hyresgästerna och hjälper dem att rekrytera och behålla medarbetare.

Skanskas värderingar

Att Skanska blivit ett så framgångsrikt företag beror främst på dess fyra värderingar som vägleder koncernen i en värld präglad av snabba förändringar. Koncernen arbetar aktivt för att alla medarbetare ska agera enligt Skanskas värderingar i allt de gör. Skanska strävar efter att samarbeta med kunder och samarbetspartners som delar företagets värderingar.

Värna om livet

Att främja hälsa och välbefinnande är viktigt för att leva upp till denna värdering. Hit hör även den psykiska hälsan som påverkar människors välbefinnande och långsiktiga prestationsförmåga. Som exempel, sedan 2015 har Skanska drivit ett program i Storbritannien för psykisk hälsa där 315 ambassadörer hjälper andra medarbetare i frågor som rör psykisk hälsa samt anordnar temadagar för att öka medvetenheten kring dessa frågor. Senast 2020 ska alla linjechefer i Storbritannien ha fått utbildning i ämnet. Ett syfte är att göra det lika naturligt att prata om psykisk ohälsa som om andra sjukdomar. Under 2018 anordnades workshops för att dela erfarenheterna från programmet med samarbetspartners i leverantörskedjan och stödja deras eget arbete kring psykisk hälsa.

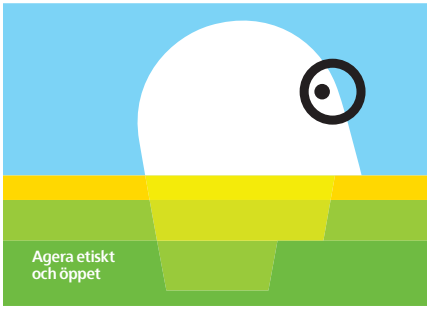

Agera etiskt och öppet

Att agera i enlighet med Uppförandekoden och aldrig acceptera några avvikelser är av största betydelse för Skanska. Ett särskilt fokus ägnades åt antikorruption, sanktioner och antitrust-/konkurrenslagstiftning i årets strategiarbete. Detta förstärkte ytterligare processen för hantering av etiska risker, vilka räknas som några av de främsta riskerna i koncernen. Affärsenheterna gjorde en uppföljning av de åtgärder som vidtagits, som exempelvis förbättrade rutiner och utbildning, för att minska de risker som identifierades under föregående år. Riskbedömning och kvalitetssäkring som en löpande tvåårig process skapar en stabil modell för riskhantering. Riskbedömningsprocessen är utformad så hanteringen av etiska risker ska ingå i affärsenheternas befintliga processer och vara en naturlig del av Skanskas verksamhet.

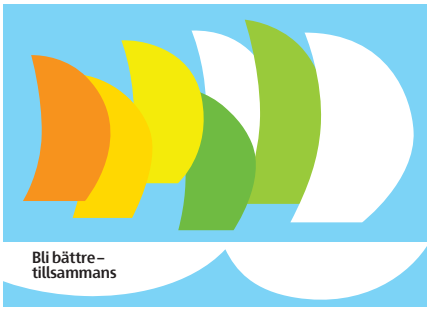

Bli bättre – tillsammans

Samarbeten leder till de bästa lösningarna. Exempelvis har Skanska tillsammans med U.S. Green Building Council (USGBC), organisationen bakom LEED-standarden för gröna byggnader, utvecklat en digital plattform för att hantera en viktig utmaning inom grönt byggande: Att inspirera kunder att investera i gröna lösningar genom att klargöra hur deras fastigheter står sig miljömässigt i jämförelse med liknande fastigheter i närområdet. Genom Market Insight Tool, som använder USGBC:s databas för LEED-projekt, kan kunderna hitta information som ger underlag för investeringsbeslut – om det kan framtidssäkra byggprojektet ur miljösynpunkt eller om det utgör en risk för kundens långsiktiga investering. Skanska provar nu verktyget för att tillsammans med USGBC lansera det under hösten 2019.

Vid kundens sida

Skanska hjälper sina kunder att lyckas genom långsiktiga partnerskap som gynnar bägge parter. Som exempel samarbetar Skanska i Stockholm med bostadsbolaget Stockholmshem för att utveckla välbehövliga bostäder på ett sätt som återspeglar flera gemensamma värderingar. Skanska stöder Stockholmshem i deras fokus på anständiga arbetsvillkor och arbetsmetoder i hela leverantörskedjan. Två projekt fungerar som plattformar för utveckling och implementering av det senaste inom miljöteknik. Målet är att minska klimatpåverkan, sänka driftkostnaderna och skapa arbetstillfällen. Genom lärdomar från tidigare projekt ökar möjligheterna att aktivt förbättra kommande projektleveranser.

Aktien och finansiering

Skanskas B-aktie är noterad på Nasdaq Stockholm och börsvärdet per den 31 december 2018 var 57,8 miljarder kronor. Sista betalkurs för Skanskas B-aktie 2018 var 141,0 kronor.

- Skanskas B-aktie (SKA B) är noterad på Nasdaq Stockholm.
  Bloomberg ticker SKAB:SS
  Reuters quote SKAb.ST
- Skanska har ett sponsrat American Depositary Receipt (Level I) i USA som handlas under symbolen SKBSY.
- 109 185 aktieägare.
- Börsvärde om 57,8 miljarder kronor och sista betalkurs för 2018 på 141,0 kronor.
- Under 2018 handlades i snitt 2,2 miljoner Skanska B-aktier varje dag.
- Styrelsen föreslår en utdelning om 6,00 kronor.

Ett 10-tal aktieanalytiker följer bolaget regelbundet. På Skanskas webbplats för investerare, under fliken aktien, finns en förteckning över de analytiker som följer Skanska samt deras aktuella rekommendationer.

Skanskas spridning över olika verksamhetsgrenar med verksamhet i flera geografiska marknader och segment stärker företagets konkurrenskraft och bidrar till en balanserad och diversifierad riskprofil. Detta har bidragit till att Skanska under många år har genererat en god avkastning och skapat långsiktigt värde för aktieägarna och samtidigt upprätthållit en stark finansiell ställning med möjlighet till attraktiv prissättning på sin upplåning.

Aktiekursutveckling 2018

Skanskas aktiekursutveckling för 2018 påverkades negativt av projektnedskrivningar i Byggverksamheten. I slutet av 2018, påverkades Skanskas aktiekurs även av negativa marknadssentiment med särskilt stor påverkan på byggsektorn. Aktiekursen återhämtade sig något efteråt men låg på en fortsatt relativt låg nivå och slutade året med en nedgång på 17 procent, att jämföra med 8 procent ned på Stockholmsbörsen (Nasdaq Stockholm). Sista betalkursen på 141,0 kronor för 31 december 2018, motsvarar ett börsvärde på 57,8 miljarder kronor.

Utdelningspolicy

Skanskas utdelningspolicy är att dela ut 40–70 procent av årets resultat till aktieägarna, förutsatt att bolagets finansiella situation i sin helhet är stabil och tillfredställande.

De största aktieägarna i Skanska AB, röstsorterat 31 dec 2018

Aktieägare, exklusive eget innehav	% av röster	% av kapital
Industrivärden AB	23,9	6,9
Lundbergs	12,8	5,3
Alecta	4,1	5,8
Swedbank Robur Fonder	3,8	5,4
Skanska-anställda genom Seop [1]	3,8	5,4
AMF Försäkringar & Fonder	3,8	5,4
BlackRock	1,7	2,4
Vanguard	1,6	2,3
Carnegie Fonder	1,3	1,8
SHB Fonder & Liv Försäkring	1,1	1,6
10 största aktieägare i Skanska	**57,9**	**42,3**
Övriga aktieägare i Skanska	42,1	57,7
Totalt	**100,0**	**100,0**
varav aktieägare i Sverige	84,0	77,3
varav aktieägare utomlands	16,0	22,7

1) Behandlas inte som en egen ägargrupp och inkluderar intjänade matchnings- och prestationsaktier för framtida tilldelning.

Källa: Modular Finance Holdings

Totalavkastning i Skanska-aktien jämfört med index

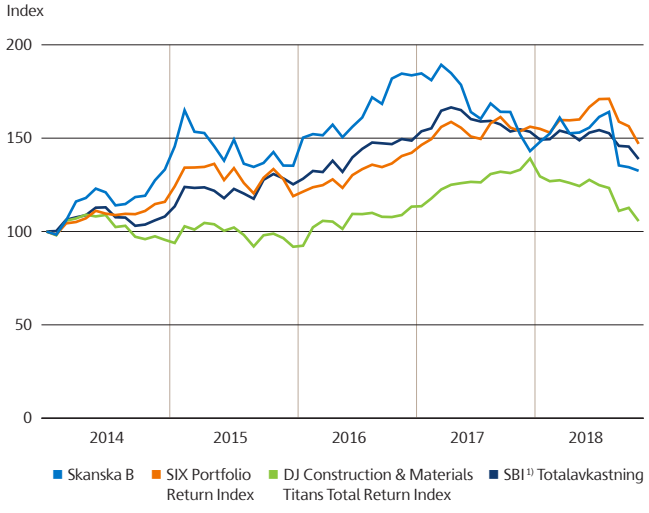

1) Strategic Benchmark Index består av noterade företag som sammantagna avspeglar Skanskas verksamheter.

Utdelning

Styrelsen gör bedömningen att koncernens finansiella ställning förblir stark och föreslår en utdelning om 6,00 (8,25) kronor per aktie. Förslaget motsvarar en utdelning om totalt 2 458 (3 373) miljoner kronor, vilket motsvarar 63 procent av årets resultat.

För moderbolagets innehav av egna B-aktier utgår ingen utdelning. I slutet av 2018 uppgick moderbolagets innehav av egna B-aktier till 10,2 miljoner aktier, vilket motsvarar 2,4 procent av aktiekapitalet. Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten beroende på återköp av aktier och överföring av aktier till deltagare i Skanskas långsiktiga aktiesparprogram.

Ägarfördelning

Majoriteten av Skanskas ägare återfinns i Sverige och består främst av finansiella och institutionella organisationer. Den största ägaren är Industrivärden AB som innehar 23,9 procent av rösterna, följt av Lundbergs som innehar 12,8 procent av rösterna. Det utländska ägandet minskade till 16 procent av rösterna.

Finansiering

Skanska har ett flertal program för upplåning – såväl bekräftade bankkreditfaciliteter som marknadsfinansieringsprogram – vilket ger en god beredskap för tillfälliga svängningar i koncernens likviditetsbehov på kort sikt samt säkerställer finansiering på lång sikt. Under de senaste åren har Skanska alltmer fokuserat på grön finansiering. I slutet av 2018 hade majoriteten av koncernens centrala finansiering, den finansiering som hanteras av koncernstaben Skanska Financial Services, en grön profil. Genom hållbar finansiering utnyttjar Skanska sin gröna kompetens för att vidga investerarbasen. Under 2018 genomförde Skanska framgångsrikt sin andra gröna obligationsemission uppdelad på två löptider. I samband med emissionen upprättades ett nytt ramverk för utgivning av gröna obligationer, anpassat till de internationella principerna för gröna obligationer, Green Bond Principles. Obligationerna är noterade på Nasdaqbörsens marknad för hållbara obligationer. I slutet av året var samtliga utestående företagsobligationer (MTN) gröna och uppgick till 1,8 miljarder kronor. Bilaterala lån om 200 miljoner US-dollar finansierar också Skanskas gröna projekt. En revolverande kreditfacilitet om 200 miljoner EUR är avsedd att i första hand säkerställa att koncernens gröna projekt finansieras. En revolverande kreditfacilitet på 600 miljoner EUR som förfaller 2023 med option på en ettårig förlängning utgör en back-up för Skanskas finansieringsbehov. I slutet av året uppgick den centrala skuldportföljen till 4,3 miljarder kronor. De outnyttjade kreditfaciliteterna om 8,6 miljarder kronor i kombination med tillgänglig likviditet om 5,0 miljarder kronor säkerställer en tillfredsställande finansiell kapacitet för koncernen.

Historik Skanska-aktien

	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Aktiekurs årets utgång, kr	141,00	170,00	215,10	164,80	167,90	131,40
Börsvärde, miljarder kronor	57,8	69,5	88,0	67,7	69,0	54,0
Utestående antal aktier, miljoner [1]	409,7	408,9	409,3	411,0	410,8	411,3
Högsta aktiekurs under året, kr	179,70	226,60	218,70	208,40	170,00	131,60
Lägsta aktiekurs under året, kr	134,85	170,00	149,20	151,40	126,70	104,60
Direktavkastning, procent [2]	4,3	4,9	3,8	4,6	4,0	4,8
Resultat per aktie [3], kr	9,55	12,01	15,89	11,96	9,98	8,43
Ordinarie utdelning per aktie, kr	6,00[4]	8,25	8,25	7,50	6,75	6,25
Utdelningsandel [5], %	63	69	52	63	68	74

1) Antal utestående aktier vid årets slut.
2) Utdelningen dividerad med slutkursen för respektive verksamhetsår.
3) Resultat per aktie enligt segmentsredovisningen dividerat med antal återstående aktier.
4) Baserat på styrelsens utdelningsförslag.
5) Utdelning i procent av resultat per aktie.

Tillväxt i eget kapital

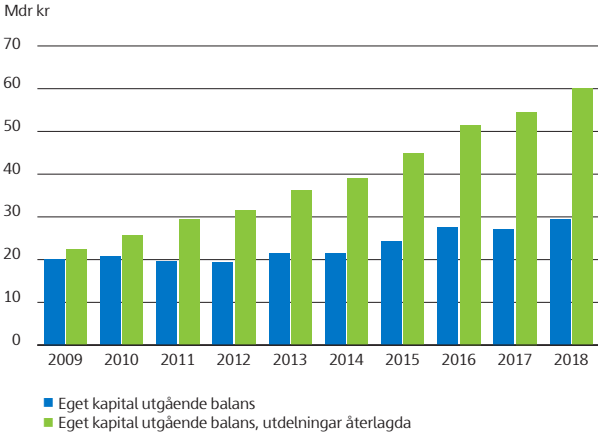

Affärsplan 2016-2020: Vinst med värde

Med affärsplanen som utgångspunkt ska Skanska öka aktieägarvärdet samtidigt som man bygger ett bättre samhälle.

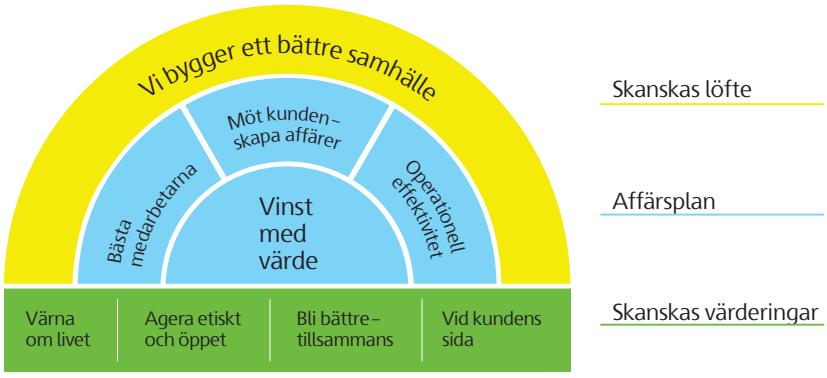

Vinst med värde
Skanskas löfte är att bygga ett bättre samhälle. Genom kontakt med kunder och lokalsamhällen, och inte minst genom sina värderingar, har Skanska både ansvar och möjlighet att påverka sina kunder att tillsammans göra positiva avtryck i samhället.

Utgångspunkten för koncernens femåriga affärsplan, Vinst med värde, som sträcker sig till och med 2020, är att vinst och värde är sammankopplade och ömsesidigt förstärker varandra. Utan vinst kan Skanska inte bygga ett bättre samhälle – och att uppfylla detta löfte bidrar till Skanskas lönsamhet. Skanskas ambition är att stärka båda dessa delar och därigenom skapa värde för företagets aktieägare.

Fokusområden
Skanska siktar på att uppnå koncernens mål för 2020 genom att vidta strategiska åtgärder under perioden 2016 till 2020. Åtgärderna syftar till att utveckla medarbetarnas förmåga att skapa affärer i mötet med kunden, vilket stärker såväl relationen med kund som resultat och stöd till verksamheten.
Detta är koncernens fokusområden:
- Bästa medarbetarna
- Möt kunden – skapa affärer
- Operationell effektivitet

Förbättra lönsamhet och minska risker
Under 2018 vidtog Skanska strategiska åtgärder för att stärka lönsamheten och minska riskerna.

I Byggverksamheten innebar detta omstrukturering och ökat fokus på kärnverksamheten i Polen, Tjeckien och Storbritannien. I USA kommer Skanska inte längre att lägga anbud på varken energirelaterade projekt, så kallade Engineering, Procurement and Construction-projekt (EPC) eller på större design build-projekt av OPS-typ (offentlig-privat samverkan).

Dessutom ska verksamheten inom Infrastrukturutveckling främst arbeta med att säkra och förvalta värdet i Skanskas befintliga OPS-tillgångar. Från och med den 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte längre en verksamhetsgren och redovisas på en separat rad under Centralt.

På koncernnivå fördes huvudkontoret närmare verksamheten för att öka effektiviteten och bättre kunna tillgodose marknadernas och kundernas krav. Dessutom togs de första stegen för att stärka koncernens decentraliserade styrning genom förtydligade ansvarsområden och förbättrad kontroll.

Prioriteringar 2019
Att förbättra lönsamheten i Byggverksamheten och fortsätta skapa värde i Projektutveckling – och samtidigt leva upp till Skanskas värderingar – är bolagets prioriteringar för 2019. För att uppnå detta krävs åtgärder inom alla fokusområden: Bästa medarbetarna, Möt kunden – skapa affärer och Operationell effektivitet.

Mål 2020

- Aktiens totalavkastning ska vara branschledande.
- Balans i värdeskapandet mellan Byggverksamheten och Projektutveckling.
- Kundens förstahandsval för att skapa lösningar som svarar mot kundernas behov.
- Skanska ska leva enligt sina värderingar och uppfattas som ett värderingsstyrt företag som bygger ett bättre samhälle.
- En säker och etisk arbetsmiljö.
- Branschens mest attraktiva arbetsgivare.
- Samarbeta inom och mellan enheter och affärsområden som Ett Skanska i högpresterande team.
- Förbättrad operationell effektivitet.

Prioriteringar 2019

- Ledarskap inom Arbetsmiljö och Hälsa.
- Förbättra lönsamheten och minska risk i Byggverksamheten.
- Kontrollerad tillväxt inom Kommersiell fastighetsutveckling.
- Anpassa Bostadsutveckling till marknadsläget.
- Fokusera Infrastrukturutveckling på förvaltning av befintliga tillgångar.
- Implementera det nya ramverket för intern styrning.

Fokusområden inom hållbarhet

Skanska stödjer FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling. Dessa mål har en nära koppling till koncernens fokusområden inom hållbarhet: Arbetsmiljö och hälsa, Etik, Grönt byggande, Samhällsinvesteringar samt Mångfald och inkludering.

Arbetsmiljö och hälsa

Skanska värnar om livet. Företaget arbetar säkert – eller inte alls.

Etik

Skanska bedriver sin verksamhet med stor integritet och öppenhet.

Grönt byggande

Skanska främjar gröna lösningar för att bedriva sin verksamhet med så låg miljöpåverkan som möjligt.

Samhälls-investeringar

Skanska engagerar sig i lokalsamhällen och inleder långsiktiga partnersamarbeten.

Mångfald och inkludering

Skanska främjar en inkluderande kultur och drar nytta av sin mångfald för att tillhandahålla de bästa lösningarna.

Lever upp till sitt löfte

Hållbarhet som är förankrat i Skanskas värderingar och löfte, är en viktig del i Skanskas affärsplan, Vinst med värde, för att bygga ett bättre samhälle och samtidigt skapa lönsamhet. Skanskas projekt och sättet de levereras på skapar en hållbar framtid för kunder, lokalsamhällen och medarbetarna i koncernen. Ytterligare upplysningar finns på sidorna 70-93 i hållbarhetsredovisningen.

Finansiella mål 2016–2020

I Skanskas affärsplan för perioden 2016–2020 anges de finansiella mål som bäst avspeglar koncernens lönsamhet och visar dess finansiella utrymme för investeringar och tillväxt.

	Mål 2018	Utfall 2018
Byggverksamhet	Rörelsemarginal ≥ 3,5%	Rörelsemarginal var 0,7%
Projektutveckling	Avkastning på sysselsatt kapital sammantaget för verksamhetsgrenarna inom Projektutveckling ≥ 10%	Avkastning på sysselsatt kapital var 13,0%
Avkastning på eget kapital	≥ 18%	14,1%
Finansiell styrka	Operativa finansiella tillgångar/ skulder netto kan vara negativt	Operativa finansiella tillgångar/ skulder netto var 14,2 miljarder kronor

Rörelsemarginalen är ett uttryck för lönsamheten och effektiviteten inom Byggverksamheten. Marginalen påverkas av mixen av kontraktstyper och de olika geografiska marknaderna. Avkastningen på sysselsatt respektive eget kapital är mått på hur väl långivarnas och aktieägarnas kapital används (kapitaleffektivitet) och bedöms vara rättvisande mått för såväl verksamhetsgrenarna inom Projektutveckling som koncernen. Koncernens finansiella styrka möjliggör fortsatt ökade investeringar i Projektutveckling.

Utfall 2018

Rörelsemarginalen i Byggverksamheten var under målet. Rörelseresultatet påverkades negativt främst på grund av nedskrivning av goodwill i USA, omstrukturering av affärsenheter i Byggverksamheten i Europa samt projektnedskrivningar i Polen och USA.

Projektutvecklingsverksamheten fortsatte att leverera resultat på en hög nivå med en avkastning på sysselsatt kapital på 13,0 procent, vilket överträffar målet om minst 10 procent. 2018 var ett nytt rekordår för Kommersiell fastighetsutveckling med rekordhöga försäljningsvinster på mer än 4 miljarder kronor.

Avkastning på eget kapital uppgick till 14,1 procent, vilket ligger under målet.

Skanskas finansiella ställning fortsätter vara starkt.

Nya definitioner 2019

Från och med 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte längre en separat verksamhetsgren. Som en konsekvens av detta inkluderar målet för avkastning på sysselsatt kapital för Projektutveckling inte längre Infrastrukturutveckling. Avkastning från Kommersiell fastighetsutveckling är också baserad på det årliga resultatet istället för på successivt värdeskapande. För ytterligare information, se not 44.

Avkastning på sysselsatt kapital, Projektutveckling

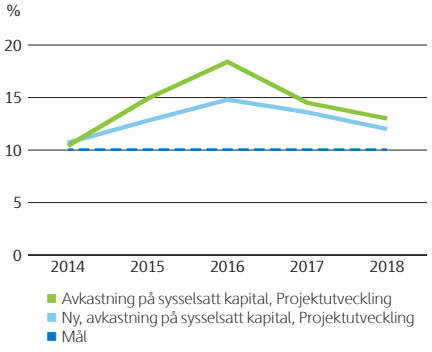

Platforms 20 to 24
Lift
Way out
Way out

Byggverksamhet

Förbättringar för miljontals resenärer

Upprustning av Waterloo Station och sydvästra stambanan (SWML), London, Storbritannien

Waterloo är den mest trafikerade järnvägsstationen i Storbritannien. Här kommer eller går ett tåg nästan varje minut under rusningstid. För att fortsätta klara så många resenärer krävdes stora insatser för att öka stationens kapacitet och driftsäkerhet.

Tillsammans med Network Rail, Aecom, Colas Rail och Mott MacDonald, har Skanska utformat och genomfört förbättringar som ökar stationens kapacitet med uppemot 30 procent. Hållbarhet, samarbete och innovation var avgörande faktorer i genomförandet av detta komplexa uppdrag.

Bland annat användes digitala modeller i 4D för att planera och arbeta tryggt och säkert i dygnetruntskift. Med hjälp av denna modell minimerades också störningarna på passagerartrafiken.

En branschledande hållbarhetsstrategi omfattade 21 högt satta mål. Bland annat beslöts att återanvända den befintliga grunden i stället för 65 nya pålar. Resultatet blev en minskning av koldioxidutsläppen motsvarande 292 bilars utsläpp under ett år och en besparing för kunden, Network Rail, på nästan 60 miljoner kronor.

Bästa medarbetarna

Att bygga för ett bättre samhälle kräver de bästa medarbetarna. För att kunna leva upp till kundernas och övriga samhällets förväntningar fokuserar Skanska på kompetens, engagemang, mångfald, arbetsmiljö och hälsa.

Skanska behöver engagerade medarbetare med rätt kompetens och som delar och lever koncernens värderingar; människor som trivs i en kultur präglad av öppenhet, tillit, värderingar och högpresterande teamarbete; människor som vill ha utmaningar för att lära och växa.

Att attrahera, utveckla och behålla talanger är både en utmaning och en möjlighet. Här gör koncernen framsteg på alla fronter. Även under 2018 rankades Skanska som en av de mest populära arbetsgivarna på bolagets hemmamarknader. Till Skanskas fördel talar djupt förankrade värderingar, stora utvecklingsmöjligheter och en stark vision – faktorer som allt fler efterfrågar hos arbetsgivare idag.

Resultaten från medarbetarenkäten för 2018 visar på positiva effekter av insatser som inriktats på att ta tillvara medarbetarnas engagemang och motivation för att göra sitt bästa. 78 procent svarar att de skulle rekommendera Skanska som en bra arbetsplats, och 84 procent anser att deras kompetens och kapacitet kommer väl till sin rätt i arbetet. Båda resultaten överträffar riktmärkena i branschen.

Strategiska åtgärder genomförs för att säkerställa att Skanska har de bästa medarbetarna, både nu och inför framtiden.

Vid nedskärningar, som exempelvis under omstruktureringen 2018 för att stärka Skanskas resultat, behandlas alla som måste lämna företaget på ett rättvist sätt.

Hälsa, arbetsmiljö och delaktighet

Skanskas värdering, Värna om livet, ligger till grund för all verksamhet för att säkerställa medarbetarnas hälsa, arbetsmiljö och välbefinnande. Att trygga människors hälsa och säkerhet på arbetsplatsen är en ständig utmaning för byggbranschen. Företaget strävar efter att eliminera alla olycksfall och minimera hälsorisker som är skadliga i längden, som till exempel buller och dålig ergonomi. Det är också viktigt att arbeta med den psykiska hälsan och att hjälpa medarbetarna att hitta en balans mellan arbete och fritid.

Ökad mångfald och inkludering är också positivt för hälsa och arbetsmiljö. Genom att attrahera, rekrytera och behålla medarbetare med olika bakgrund får Skanska en mer mångfasetterad personalstyrka på alla nivåer. Chefer utbildas för att skapa mångfald i sina team och därigenom uppnå bättre resultat.

I en miljö präglad av mångfald och inkludering kan medarbetarna utveckla sin fulla potential, vilket även stärker Skanskas resultat.

Bredare erfarenhet höjer prestationen

Dagens kunder och samhället i stort möter allt större utmaningar. För att kunna erbjuda de avancerade lösningar som krävs, måste Skanska kontinuerligt höja kompetensen inom organisation och ta hjälp av mångfalden bland medarbetarna.

En viktig del i detta arbete är att systematiskt bredda medarbetarnas erfarenheter, något som gynnar både Skanska och medarbetarna. Skanskas anställda – i synnerhet chefer – erbjuds möjligheter till nya, spännande uppdrag inom olika funktioner, affärsenheter och marknader. Både långsiktiga och kortsiktiga uppdrag är viktiga för att motivera medarbetarna och stimulera kunskapsutbyte och samarbete i organisationen och därmed höja prestationerna. Under 2018 bytte 30 procent fler ledande befattningshavare till funktioner i andra affärsenheter jämfört med föregående år.

Ett sätt att bredda medarbetarnas erfarenheter är att låta chefer rotera i team som utvärderar risker och projektmöjligheter. Detta är en del av Skanskas ökade ansträngningar att stärka kunskap och expertis i riskhantering. Genom programmet Skanska Unlimited får medarbetarna möjlighet att arbeta i en annan affärsenhet eller roll, i hemlandet eller internationellt under tre till sex månader.

Anställda, fördelat på kön

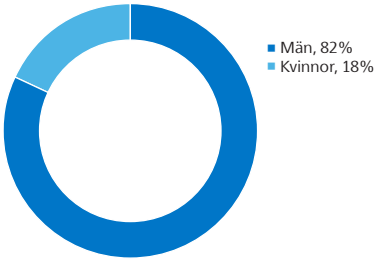

Anställda, fördelat på geografi

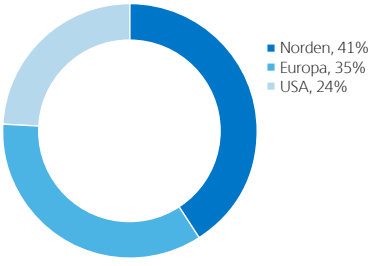

Antal anställda under 2018
38 000

Utbildar värderingsdrivna ledare
Skanska har två grundläggande program för att utveckla de värderingsdrivna ledare som krävs för att leda koncernens verksamhet – nu och i framtiden. Det globala programmet för högre chefer; STEP (Skanska Top Executive Program) bedrivs i samverkan med två av de främsta handelshögskolorna i världen, IMD i Schweiz och Ivey i Kanada. Skanska Stretch riktar sig till talanger tidigt i karriären och på väg in i en ledarroll. Programmet har en tydlig internationell inriktning och syftar till att höja medarbetarnas kunskap och förmåga att leda in i en internationell miljö.

En handbok för nyblivna chefer togs fram under 2018 för att skapa en gemensam plattform i hela koncernen. Den bygger på Skanskas koncernomfattande ledarskapsprofil som tydligt anger vilka förväntningar som finns på medarbetarna och ger stöd och vägledning för fortsatt utveckling. Medarbetarnas insatser mäts årligen mot målen i ledarskapsprofilen, som att ”leverera resultat”, ”fokusera på kunderna” och ”driva hållbarhet”.

Samtliga affärsenheter erbjuder utbildningar baserat på respektive enhets behov och riktar sig till medarbetare på samtliga nivåer.

Delägare är engagerade medarbetare
Aktiesparprogrammet Seop stärker koncernens möjligheter att rekrytera och behålla de bästa medarbetarna genom att knyta dem närmare både koncernen och aktieägarna. Programmet erbjuder medarbetarna möjligheten att investera i Skanska och få incitament i form av matchningsaktier och prestationsaktier baserade på affärsenhetens resultat.

Medarbetare i fokus

”För mig är det viktigt att känna mig stolt och glad över det jag gör. Och det är så det känns att vara en del av Skanska. På mina olika befattningar i OPS-projekt, inom finans, Kommersiell fastighetsutveckling, och nu Bostadsutveckling, har jag fått bidra till att stärka lokala samhällen på många sätt samtidigt som jag kunnat växa i min yrkesroll. Det är också fantastiskt att få vara en del av en verksamhet med starkt fokus på värderingar och med kollegor från många olika kulturer.”

Marie Passburg
Regionschef

”Jag tycker om att sätta ihop team med människor som har olika bakgrund, kompetens och synsätt. Människor med olika bakgrund i en stöttande miljö bildar team där alla presterar på topp. Jag försöker också erbjuda alla i mina team olika utmaningar som motiverar och sporrar dem. Det är tillfredsställande att hjälpa andra att lyckas, så jag lägger gärna lite extra tid och kraft på det.”

Harri Vesanto
Platschef

Möt kunden – skapa affärer

Skanska förstår kundernas behov och tar initiativ för att kunna tillhandahålla lösningar som bidrar till deras framgång. Genom att vara ledande inom hållbarhet i kombination med samlade resurser och kunskap hjälper Skanska sina kunder att nå framgång.

Skanska drar nytta av koncernens breda kompetens för att hjälpa kunderna att nå framgång. En förutsättning är att Skanska förstår kundernas skiftande behov och utmaningar så väl som generella marknadstrender och politiska prioriteringar. För att åstadkomma detta arbetar Skanska med kontinuerliga kundrelationer, redan från tidiga skeden, vilket uppskattas bland kunderna, i synnerhet de som har mycket krävande uppdrag.

Värderingar som uppskattas av kunderna

Skanskas värderingar – inklusive Vid kundens sida – är grunden i strävan att vara kunders förstahandsval genom att skapa lösningar för deras behov. Kunder och andra berörda uppskattar hur Skanska har integrerat värderingarna i både företagskulturen och de dagliga aktiviteterna. Värderingarna hjälper Skanska att skilja sig från mängden eftersom människor vill samarbeta med företag som är pålitliga och ansvarsfulla. Skanska söker i sin tur efter kunder och samarbetspartners med liknande värderingar.

Hållbarhetsprofil som sticker ut

Mot bakgrund av ökade krav på hållbarhet i både regelverk och bland företag och allt oftare koppling till FN:s mål för hållbar utveckling, kräver dagens kunder nya, innovativa lösningar. Hållbarhet och samhällspåverkan har samtidigt blivit allt viktigare för investerare.

Skanskas strategiska arbete för att bli ledande inom hållbarhet – innefattande fokusområdena Arbetsmiljö och hälsa, Etik, Grönt byggande, Samhällsinvesteringar samt Mångfald och inkludering – skiljer ut koncernen från mängden. Ambitionen är att tillhandahålla motståndskraftiga lösningar med låga koldioxidutsläpp.

Bredare perspektiv

Kunderna värdesätter att Skanska kan erbjuda de bästa innovativa lösningarna från de elva länder där koncernen är verksam eller genom samarbeten mellan olika affärsenheter. Tack vare sin bredd kan Skanska erbjuda internationella kunder helhetslösningar.

Skanska samverkar på samtliga av sina marknader med lokala och nationella myndigheter samt andra intressenter för att ta fram lösningar som främjar samhället på olika sätt. Under Almedalsveckan 2018 anordnade Skanska tolv seminarier, bland annat om hur man kan minska klimatpåverkan och hur man kan skapa säkrare bostadsområden.

Skanska arbetar aktivt för att tredje parts certifiering för hållbarhet ska omfatta såväl byggnader som infrastruktur. Skanska kan stärka sin ställning som förstahandsval genom att uppmuntra kunder i den offentliga sektorn att välja sådana system som kan hjälpa dem att uppnå sina hållbarhetsmål. I USA har Skanska drivit på införandet av Envision – en hållbarhetsklassificering för anläggningsprojekt som idag används av 45 statliga myndigheter. Pendeltågssträckan Expo Line Phase II i Los Angeles är det första Envision-certifierade kollektivtrafikprojektet.

Operationell effektivitet

För att Skanska ska kunna uppvisa starka resultat och ha nöjda kunder måste verksamheterna hålla högsta klass. De viktigaste prioriteringarna är förbättrad disciplin i anbudsarbetet, digitalisering, samarbete och kunskapsdelning.

Skanska förbättrar kontinuerligt verksamheten, bland annat genom att se till att rätt resurser används och att effektiva och ändamålsenliga processer tillämpas. Det är också lika viktigt att medarbetarna har rätt kompetensprofil. Slutligen handlar det om att utnyttja den kunskap och expertis som finns inom hela Skanska och att ingå partnersamarbete som bygger på gemensamma värderingar.

Striktare anbudsstrategi
Särskilt fokus riktas nu på att förbättra genomförandet av projekt i Byggverksamheten. Det första steget är att strama upp strategin för anbudsgivning. Skanska prioriterar sektorer och geografiska marknader där affärsenheterna har kompetens och tidigare har lyckats väl. Anbud ska endast komma ifråga om team med rätt kompetens för projektet har identifierats. Större uppmärksamhet ägnas också åt utformningen, affärsvillkoren och förändringar av projektens specifikationer.

Dra fördel av styrkorna
Enhetliga och beprövade rutiner är avgörande för att kunna leverera projekt i världsklass. Att dela erfarenheter och införa bästa praxis från andra delar av koncernen förbättrar resultatet och skapar konkurrensfördelar.

Digitalisera verksamheten
Digitaliseringen erbjuder stora möjligheter att leverera projekt på ett tillförlitligt och effektivt sätt och bidrar även till ökat samarbete och kunskapsutbyte. Hit hör även hantering av bygginformation (BIM), maskininlärning, drönare, dataanalys, samt virtuell och förstärkt verklighet. Tekniker av det här slaget skapar också bättre förutsättningar i arbetet för hållbarhet, ökad säkerhet och minskade koldioxidutsläpp. För att stödja den digitala utvecklingen har exempelvis all projektpersonal i Sverige under 2018 utrustats med egna digitala enheter för att stärka arbetsprocessen.

Nya möjligheter genom partnersamarbete
Partnersamarbete är en viktig del i digitaliseringsprocessen. Under 2018 inledde Skanska för första gången ett koncernövergripande samarbete med den ledande digitala aktören Autodesk. Genom avtalet får Skanska utökad tillgång till Autodesks applikationer, vilket ger fördelar under såväl design- som byggfasen. Dessutom anpassar Autodesk sina digitala lösningar efter Skanskas behov.

I både Byggverksamhetens- och Projektutvecklingens alla faser är nära samarbeten med olika samarbetspartners av stor vikt.

För att påskynda digitaliseringen som ett sätt att förbättra och effektivisera processer, lanserade Skanska Sverige, centret Digital Hub 2018. På Digital Hub skapas, utvecklas och testas digitala verktyg och metoder i samverkan med viktiga samarbetspartners och leverantörer som Autodesk, Bluebeam och Microsoft. Omkring 230 personer från olika organisationer deltog i Digital Hubs två stora brainstormingmöten förra året.

Kommersiell fastighetsutveckling och Byggverksamhet

En smart och sund arbetsplats

Spark, Warszawa, Polen

Spark, Skanskas näst största kontorsprojekt i Centraleuropa, gör det enkelt, trevligt och hälsosamt att vistas i och intill fastigheterna som kommer att omfatta tre byggnader.

Spark stimulerar människor att prestera på topp. Dagsljus, luftkvalitet och andra faktorer som påverkar hälsa och välbefinnande har getts hög prioritet med sikte på en certifiering enligt Well Building-standarden. Skanska är ledande på marknaden för hälsofrämjande byggnader och har som mål att WELL-certifiera alla sina kontorsutvecklingsprojekt i Centraleuropa, liksom även vissa projekt i Norden och Storbritannien.

Spark är dessutom först med Connected by Skanska – ett unikt system som tagits fram av företaget för att integrera byggnadens olika funktioner med användarnas mobila enheter. Parkering och incheckning för besökare kan göras via en app som också kopplar samman människorna i byggnaden – även företag emellan. Detta enhetliga system eliminerar behovet av passerkort, ökar bekvämligheten och säkerheten i byggnaden. Det har också väckt stort intresse bland hyresgästerna.

2018 sålde Skanska det första färdigställda Spark-projektet i en transaktion värd 510 miljoner kronor.

Hantering av risker och möjligheter

En proaktiv och strukturerad hantering av risker och möjligheter på alla nivåer i organisationen reducerar riskerna och stärker förmågan att tillvarata möjligheter. Strategiska åtgärder under 2018 minskar Skanskas riskexponering ytterligare.

För aktiviteterna inom Byggverksamheten och Projektutveckling är det avgörande att risker och möjligheter hanteras på rätt sätt. Dessa varierar ofta från projekt till projekt.

I bygguppdrag påverkar projekttyp, storlek, plats, kontraktsstruktur, leveransmetod och kund slutresultatet avsevärt. På samma sätt är läge och lokala marknadsvillkor av yttersta vikt i uppdrag som rör bostadsutveckling och kommersiell fastighetsutveckling.

Genom de tusentals projekt som Skanska driver varje år har en rad rutiner och verktyg utvecklats och finslipats för att hantera risker och möjligheter i skiftande förhållanden. Plattformen erbjuder ett strukturerat och effektivt sätt att maximera lönsamheten och fullfölja koncernens affärsplan. Vidare bygger den på Skanskas grundprinciper om lokal närvaro, fokus på kärnverksamheten och god kännedom om kunder och marknader.

Skanskas stora variation av projekt, kontrakt, platser och kundkategorier är viktig ur ett riskspridningsperspektiv. Företaget är på så sätt välbalanserad för att möta upp- och nedgångar i olika geografiska områden och marknadssektorer.

Strategiska åtgärder för att minska risker

Under 2018 genomfördes strategiska åtgärder för att minska bolagets riskexponering. Koncernledningen fördes närmare verksamheten och huvudkontoret effektiviserades för att hjälpa affärsenheterna att tillgodose marknadernas och kundernas krav. Dessutom togs de första stegen för att stärka företagets decentraliserade styrning genom förtydligande av ansvarsområden och förbättrad kontroll.

Inom affärsenheterna var huvuduppgiften att implementera en förenklad och stramare strategi för Byggverksamheten i Polen samt stärka fokus på kärnverksamheten i Storbritannien och Tjeckien. I USA ska Skanska heller inte lägga anbud på större design-build projekt av OPS-typ eller totalåtagande, så kallade Engineering, Procurement and Construction-projekt (EPC) inom energisektorn.

Samtliga enheter har under året fortsatt att strama upp sin anbudsstrategi för att endast prioritera projektslag som företaget har lyckats väl med tidigare.

Hantering av verksamhetsrisker

Styrelsen har antagit Skanskas Enterprise Risk Management Policy, som anger hur riskhantering och ansvaret fördelas inom koncernen. Verksamhetsrisker utgörs av strategisk risk, operationell risk, finansiell risk och regulatorisk risk. För respektive kategori anger policyn viktiga riktlinjer, rutiner, regelverk och andra dokument som reglerar riskhanteringen. Skanskas koncernledning har det yttersta ansvaret för dessa risker.

Skanskas anbudsprocess: Byggverksamheten

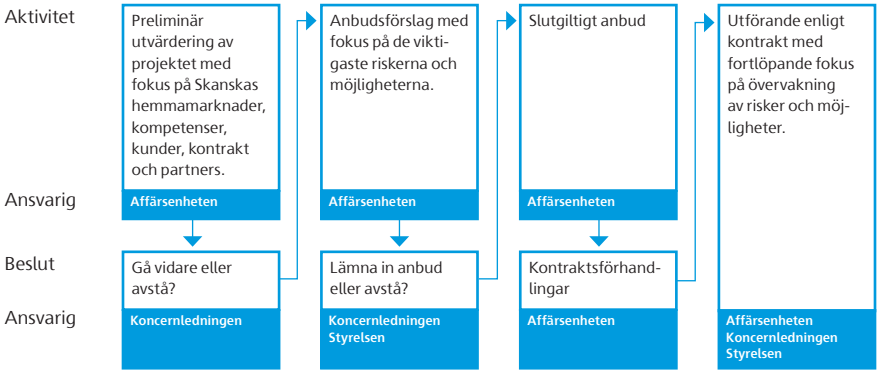

Skanskas process vid projektinvesteringar: Kommersiell fastighetsutveckling och Bostadsutveckling

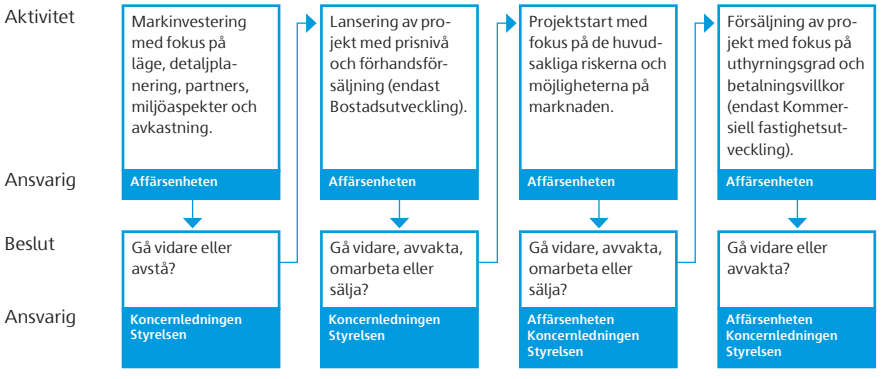

Inom ramen för riskhanteringssystemet behandlas också strategiska hållbarhetsrisker av Skanskas Sustainability Business Forum, där representanter från koncernledningen ingår. Etiska risker hanteras av koncernens centrala Ethics funktion, etikkommittén på Skanskas huvudkontor samt etikkommittérna i affärsenheterna.

Varje affärsenhet är rustad att hantera sina specifika risker och möjligheter på lämpligaste sätt. För att stärka enheterna inom detta område sker kompetensutveckling och kunskapsutbyte kontinuerligt.

Koncernomfattande riskhantering

Proaktiv och strukturerad hantering av risker och möjligheter tillämpas på alla nivåer i organisationen. Skanska har koncernövergripande metoder för att identifiera och hantera risker och möjligheter genom Skanskas anbudsprocess och Skanskas process vid projektinvesteringar. Skanska Risk Team hjälper koncernledningen att undersöka och analysera anbud samt investerings- och avyttringsförslag som kräver slutgodkännande på högsta nivå. Antalet projekt som analyseras på koncernnivå uppgår till cirka 300 per år. Anbuden bedöms utifrån affärsenhetens kompetens och projektets geografiska läge, kontraktstyp och kontraktsstorlek.

Initialt gör varje affärsenhet sina egna bedömningar av risker och möjligheter samt identifierar lämpliga riskhanteringsåtgärder. Förstärkningen av koncernens decentraliserade styrning har resulterat i bättre processer, rutiner, kontroll och utbildning.

För anbud och förslag som hanteras på koncernnivå, baseras Skanska Risk Teams rekommendationer på affärsmässiga överväganden, risker och möjligheter. Det slutgiltiga beslutet fattas av Skanska Tender Board, som består av koncernledningen och i vissa fall av styrelsen.

Riskkategori	Beskrivning	Riskexempel
Strategiska risker	Affärsidé, långsiktiga mål och strategi	▪ Värderingar ▪ Varumärke ▪ Medarbetare ▪ Ledning ▪ Marknader ▪ Klimatpåverkan ▪ Etik
Operationella risker	Hotar genomförandet av Skanskas affärsplan, kortsiktiga mål och ambitioner eller produktivitet	▪ Val av projekt och investeringar ▪ Anbud ▪ Produktion ▪ Kontraktshantering ▪ Rapportering och prognoser ▪ IT-haveri/dataintrång ▪ Miljöincidenter ▪ Arbetsmiljöincidenter
Finansiella risker	Hot mot Skanskas finansiella ställning och tillgångar	▪ Finansiering ▪ Kapitalförvaltning ▪ Motparter ▪ Makroekonomiska villkor
Regulatoriska risker	Interna regelverk, lagstiftning och föreskrifter	▪ Regelverk och lagstiftning ▪ Kontrakt och avtal ▪ Interna regelverk

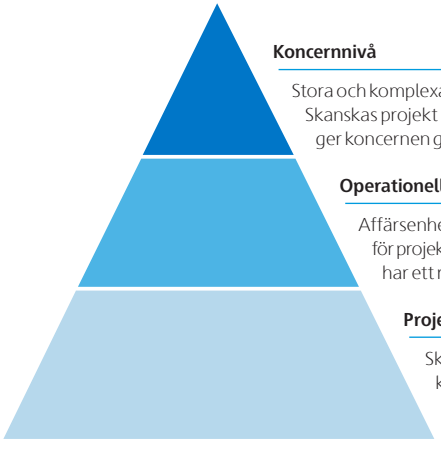

Koncernnivå

Stora och komplexa projekt granskas särskilt noggrant på koncernnivå. Skanskas projekt bedrivs i ett stort antal länder och verksamheter, vilket ger koncernen god beredskap både vad gäller risker och möjligheter.

Operationell nivå

Affärsenheterna fortsätter att integrera mer strukturerade metoder för projektutvärdering i sina arbetsrutiner. Alla Skanska-medarbetare har ett riskhanteringsansvar oavsett vilken nivå man arbetar på.

Projektnivå

Skicklig projektledning är helt avgörande för att Skanska ska kunna hantera risker och utnyttja möjligheter optimalt.

Huvudsakliga risker

Skanska utför årligen en undersökning av de verksamhetsrisker som föreligger. I detta ingår bland annat att kartlägga befintliga risker, identifiera och hantera potentiella nya risker samt utvärdera status för riskhanteringsåtgärder. Resultatet är en rangordning av verksamhetsrisker. För var och en av de största riskerna utvärderas hur ändamålsenliga och effektiva åtgärderna för riskhantering och riskreducering är och vid behov korrigeras dessa. Av tabellen nedan framgår exempel på betydande risker, däribland hållbarhetsrisker, indelade i avgränsade men överlappande riskkategorier eftersom en risk kan ingå i mer än en kategori. Läs mer om Skanskas hållbarhetsarbete i Skanskas hållbarhetsredovisning på sidorna 70-93.

Riskkategori	Riskområde och beskrivning	Potentiell riskpåverkan	Riskhanteringsåtgärder
Strategiska risker	**Etiska överträdelser, korruption och mutor** ▪ Korruption, mutor, penningtvätt, brott mot antitrust- och konkurrenslagstiftning eller andra överträdelser mot Skanskas värderingar.	▪ Böter, straffavgifter och straffrättsliga eller civilrättsliga processer. ▪ Skadat anseende och minskat förtroende som ansvarsfullt företag och arbetsgivare. ▪ Diskvalificering från offentliga upphandlingar.	▪ Tydliga riktlinjer till medarbetarna genom Skanskas Uppförandekod, antikorruptionspolicy och värderingar. ▪ Uppförandekod för leverantörer ställer samma krav på etiskt uppträdande av externa aktörer, som på Skanskas egna anställda. ▪ Nytt ramverk för intern styrning, som bland annat innebar en granskning av alla befintliga riktlinjer och policyer som har anknytning till etiska överträdelser. ▪ Regelbunden etikutbildning för medarbetare. ▪ Tydlig intern rapporteringsprocess vid misstänkta brott samt telefonlinjen Code of Conduct Hotline som administreras av tredje part. ▪ Ingående granskning (due diligence) av leverantörer, underentreprenörer, joint venture-partners, marksäljare och köpare av fast egendom.
Strategiska risker	**Brott mot mänskliga rättigheter** ▪ Människorättskränkningar såsom orimliga arbetsvillkor, tvångsarbete, trakasserier och diskriminering på Skanskas egna arbetsplatser, underentreprenörer och leverantörer.	▪ Negativa konsekvenser på individnivå. ▪ Minskat anseende och förlorat förtroende som ansvarsfullt företag. ▪ Böter, straffavgifter och civilrättsliga eller straffrättsliga processer.	▪ Skanskas värdering Agera etiskt och öppet, Uppförandekoden och Uppförandekoden för leverantörer, vägleder Skanskas medarbetare och ombud hur de ska värna de mänskliga rättigheterna. ▪ Telefonlinjen Code of Conduct Hotline låter medarbetare och utomstående anonymt anmäla misstänkta överträdelser. ▪ Ett antal leverantörer kontrolleras med hjälp av en riskbaserad metod.
Strategiska risker	**Klimatrisker** ▪ Fysiska risker kopplade till extremväder. ▪ Bristande insikt om ökad efterfrågan på motståndskraftiga byggnader och anläggningar med låga koldioxidutsläpp.	▪ Ökade kostnader eller förseningar på grund av extremväder. ▪ Att inte anpassa sig till nya klimatregler och krav från investerare och kunder. ▪ Förlorade affärsmöjligheter.	▪ Skanskas Uppförandekod och miljöpolicy implementeras genom koncernens miljöledningssystem för att hantera miljörisker och uppfylla regelverk. ▪ Medarbetarna genomgår miljöutbildning för att kunna leva upp till Skanskas värdering Värna om livet. ▪ Ligga i framkant för att erbjuda nya innovativa hållbara lösningar. ▪ Skanskas miljöteam (Green Leadership) samverkar med miljöspecialister för att minska koldioxidutsläppen.
Strategiska risker	**Mångfald och inkludering** ▪ Bristande mångfald bland medarbetare och underentreprenörer med avseende på kön, ålder, etnisk bakgrund, familjesituation, utbildningsnivå och arbetslivserfarenhet. ▪ En icke-inkluderande eller öppet exkluderande kultur som ger upphov till utanförskap, diskriminering och trakasserier.	▪ Svårare att rekrytera och/eller behålla medarbetare med nödvändig kompetens. ▪ Skadat anseende i händelse av trakasserier och diskriminering. ▪ Icke-inkluderande beteende och behandling som minskar medarbetarnas produktivitet och engagemang.	▪ Ökad mångfald och inkludering ingår i Skanskas affärsplan liksom i koncernens värderingar, hållbarhetsagenda och Uppförandekod. ▪ Visionen och strategin för mångfald och inkludering aktiveras genom ett koncernövergripande nätverk med lokala aktörer och handlingsplaner. ▪ Mångfald och inkludering är inbyggt i initiativen för att attrahera och rekrytera nya medarbetare, liksom i utvecklingssamtal och program för ledarskapsutveckling. ▪ Skanskas riktlinjer för samhällsinvesteringar överensstämmer med koncernens vision och strategi för mångfald och inkludering även från ett samhällsperspektiv.
Strategiska risker	**Konkurrens** ▪ Ökad konkurrens, även från lågprisaktörer som är nya på marknaden.	▪ Underprissättning, minskade marginaler.	▪ Ansvar för kundfokus på affärsenhetsnivå. ▪ Identifiering av och fokus på områden där Byggverksamheten har störst konkurrenskraft. ▪ Innovativa lösningar som tillgodoser kundernas behov, bland annat genom samverkan och kunskapsutbyte mellan affärsenheter och med ledande partners. ▪ Anbudsplanering. ▪ Tidig kontakt med kunden ger ökade möjligheter och konkurrensfördelar. ▪ Större flexibilitet genom ökad närhet mellan koncernledningen och verksamheten, effektivisering av koncernens huvudkontor och nya styrningsmodeller.

Riskkategori	Riskområde och beskrivning	Potentiell riskpåverkan	Riskhanteringsåtgärder
Operationella risker	**Bemanning/personalförsörjning** ▪ Oförmåga att attrahera, rekrytera och behålla kvalificerad och engagerad arbetskraft med olika bakgrund.	▪ Finansiella och icke-finansiella konsekvenser för projekt. ▪ Icke-inkluderande beteende som minskar medarbetarnas produktivitet och engagemang. ▪ Minskad förmåga att leverera.	▪ Medarbetarutveckling och karriärsplanering samt transparenta processer för resultatutvärdering baserat på mångfald och inkludering. ▪ Strukturerad resursplanering. ▪ Seop aktiesparprogram (Skanska Employee Ownership Program). ▪ Koncernövergripande medarbetarundersökning. ▪ Strukturerad successionsplanering för ledningsgrupper. ▪ Integrera Skanskas värderingar, hållbarhetsagenda och Uppförandekod med Skanskas affärsplan. ▪ Konkurrenskraftig ersättning.
Operationella risker	**Förluster i projekt/investeringar** ▪ Fel team, geografiskt område eller kund, och/eller bristfälligt genomförda projekt.	▪ Ineffektivitet, kostnadsökningar och resultatförsämringar. ▪ Projektförluster och nedskrivningar. ▪ Skadat anseende och oförmåga att fullgöra åtaganden.	▪ Policy för hantering av verksamhetsrisker. ▪ Bättre projektrapportering och granskningsrutiner i samtliga affärsenheter. ▪ Reviderade granskning- och godkännanderutiner för projekt. ▪ "Heat maps", kartläggning av kompetensområde. ▪ Omfattande utbildningsprogram för medarbetare. ▪ Bättre hantering av ersättningsanspråk och rättstvister tack vare ny kravhanteringspolicy. ▪ Marginalmål och analys av i kärnverksamheten i samtliga av Byggverksamhetens affärsenheter. ▪ Aktivt arbete med kapitalrisker, krav på förhandsuthyrning och förhandsförsäljning.
Operationella risker	**Arbetsmiljö och hälsa** ▪ Arbetsskador och ohälsa som drabbar människor på Skanskas arbetsplatser, eller människor som påverkas av Skanskas verksamhet.	▪ Dödsfall eller människor som får sina liv förstörda av skador, kronisk ohälsa som förkortar livslängden eller minskar livskvaliteten.	▪ Medarbetarna går utbildning i arbetsmiljö och hälsa för att leva upp till Skanskas värdering Värna om livet. ▪ Policyn för arbetsmiljö och hälsa beskriver hur alla Skanskas medarbetare och andra projektdeltagare kan bidra till en skadefri arbetsmiljö. ▪ Koncernens riktlinjer för arbetsmiljö och hälsa, inklusive kravet för 2019 på att affärsenheterna ska ha ett externt certifierat ledningssystem för arbetsmiljö och hälsa, ger kontroll över riskerna på detta område. ▪ Arbetsmiljöplaner i samtliga affärsenheter ligger till grund för utvecklingen av arbetsmiljöprogram. ▪ Safety Performance-nätverket skapar erfarenhetsöverföring mellan olika projekt och utveckling av program för hälsa och god arbetsmiljö.
Operationella risker	**Miljörisker** ▪ Större miljöincidenter i verksamheten eller leverantörskedjan. ▪ Föroreningar eller annan negativ påverkan på miljön.	▪ Skadat anseende och verksamhetsbegränsningar. ▪ Skada på människor och ekosystem. ▪ Kostnadsökningar och resultatförsämringar.	▪ Skanskas Uppförandekod och miljöpolicy innehåller åtgärder för hantering av miljörisker samt efterlevnad av lagar och regler. ▪ ISO 14001-certifiering (internationell miljöledningsstandard) säkerställer systematisk hantering av miljörisker och därtill relaterade frågor ▪ På både koncern- och affärsenhetsnivå har linjecheferna stöd av miljöexperter som säkerställer att regelverken följs och att företaget lever upp till sina miljöambitioner, som siktar högre relevanta regler med bibehållen ISO 14001-certifiering. ▪ Dialog med leverantörer för att minska risken för miljöincidenter i leverantörskedjan. ▪ Medarbetarna går miljöutbildning för att kunna leva upp till Skanskas värdering Värna om livet.
Operationella risker	**Resurseffektivitet** ▪ Ineffektiv användning av energi, material, avfallshantering och vatten.	▪ Ineffektivitet, kostnadsökningar och resultatförsämringar. ▪ Oförmåga att hålla projektplaneringen.	▪ Skanskas Color Palette är ett strategiskt verktyg för att framtidssäkra projekt avseende resurseffektivitet (energianvändning, koldioxidutsläpp, materialåtgång och vattenförbrukning). ▪ Medarbetarna går miljöutbildning för att kunna leva upp till Skanskas värdering Värna om livet. ▪ Bättre planering genom användning av BIM (bygginformationshantering) och andra digitala verktyg.

Riskkategori	Riskområde och beskrivning	Potentiell riskpåverkan	Riskhanteringsåtgärder
Operationella risker	**Bristande kontroll över affärsenhetens resultat och ledningsbeslut** ▪ Otydlig strategi och övergripande ledning. ▪ Oförutsägbar ekonomisk utveckling i affärsenheterna och bristfällig korrigering.	▪ Ineffektivitet, kostnadsökningar och resultatförsämringar. ▪ Projektförluster och nedskrivningar. ▪ Skadat anseende och oförmåga att fullgöra åtaganden. ▪ Val av fel anbud och projekt.	▪ Nytt ramverk för intern styrning som förtydligar beslutsgångar och ansvarsområden med ökat fokus på lokal utveckling och ledning av affärsenheterna. ▪ Ny koncernstab: Assurance and Control. ▪ Fokus på kärnverksamheten och marknadsanalys i samtliga av Byggverksamhetens affärsenheter. ▪ Strategiskt val av anbud med avvägning mellan risk och avkastningspotential. ▪ Förändringar i ledningsgrupp.
Finansiella risker	**Makroekonomisk instabilitet** ▪ Ekonomisk avmattning, vikande efterfrågan, avkastningsvariationer.	▪ Konsekvenser för projekt/investeringar: inställda eller uteblivna kundbetalningar. ▪ Svårigheter att få finansiering.	▪ Aktivt finansieringsarbete. ▪ Hantering av finansiella risker i linje med Skanskas finanspolicy. ▪ Fritt rörelsekapital i byggverksamheten, övervakning av nettorörelsekapital och operativa finansiella tillgångar/skulder netto (ONFAL). ▪ Gränser för kapitalrisker och sysselsatt kapital i projektutvecklingsverksamheterna. ▪ Diversifiering. ▪ Bevakning i affärsenheterna av makroekonomiska faktorer och trender på nationell och regional nivå.
Finansiella risker	**Kostnadsökningar** ▪ Överhettade marknader, stigande råvarupriser, arbetskraftsbrist, försummelser från underentreprenörs sida, valutafluktuationer. ▪ Ökade krav som medför större förväntningar på hållbarhet.	▪ Ökade projektkostnader med sjunkande marginaler och förluster som följd. ▪ Högre kostnader för extern finansiering.	▪ Bättre rutiner för projektredovisning och -granskning. ▪ Strategiskt upphandlingsfokus och tidig involvering av underentreprenörer. ▪ Översyn av motpartsrisker. ▪ Försäkringsskydd, som även omfattar underentreprenörer. ▪ Valutasäkring i linje med Skanskas finanspolicy. ▪ Skanskas process för anbud och projektinvesteringar. ▪ Ramverket för gröna kreditfaciliteter (Green Bond Framework) vidgar nätverket av potentiella investerare för Skanskas projekt.
Regulatoriska risker	**Politiska risker** ▪ Föreskrifter, beslut eller bedömningar utfärdade av statliga, regionala eller lokala myndigheter.	▪ Negativ inverkan på projekt eller affärsenheter	▪ Fokus på hemmamarknaden med omfattande kunskap om landet och det regionala politiska landskapet. ▪ Kvartalsvisa genomgångar av affärsenheter. ▪ Skanskas anbudsprocess och Skanskas process vid projektinvesteringar. ▪ Tidig dialog med beslutsfattare om projekt med hög politisk risk.
Regulatoriska risker	**Risker i leverantörskedjan** ▪ Bristande efterlevnad av Skanskas Uppförandekod för leverantörer. ▪ Risker relaterade till leverantörs ekonomiska ställning och förmåga att införskaffa material och arbetskraft.	▪ Skadat anseende om leverantörer och underentreprenörer uppträder på ett sätt som är oförenligt med Skanskas värderingar. ▪ Vikande marginaler eller ekonomisk förlust. ▪ Oförmåga att hålla projektplaneringen.	▪ Översyn av motpartsrisker. ▪ Strategisk anbudsgivning och tidig kontakt med viktiga underentreprenörer. ▪ Ökad granskning av leverantörer, underentreprenörer och mellanhänder inklusive sanktionskontroller. ▪ Uppförandekod för leverantörer.

Kontinuerligt fokus på risker och möjligheter under hela anbuds- och produktionsfasen

Götaälvbron har i 80 år varit en viktig länk mellan centrala Göteborg och Hisingen. Bron är idag uttjänt på grund av sin höga ålder och belastningen från alla de fotgängare, cyklister, bussar, spårvagnar och bilar som dagligen trafikerar den. Den kommer därför att ersättas av en intilliggande nybyggnad – Hisingsbron – som inte bara ska förbinda stadsdelarna utan också ingå i en större stadsutvecklingsplan. Hisingsbron kommer att bli ett nytt landmärke i staden.

Förmågan att identifiera och hantera risker och möjligheter var avgörande när Skanska vann anbudet och detta arbete fortsätter igenom hela produktionsfasen.

Attraktivt projekt

Tack vare Skanska Sveriges stora erfarenhet av anläggningsarbeten och att bolaget är väl etablerat i Göteborg bedömdes projektet Hisingsbron vara attraktivt. Dessutom var kunden både känd och betrodd. I samband med anbudsprocessen höll Skanska Sverige på att avsluta arbetet med en annan, flyttbar, bro i Göteborg. Därför fanns många medarbetare tillgängliga för projektet med Hisingsbron. Trots uppenbara fördelar var projektet också mycket stort, komplext och i stadsmiljö vilket ställde höga krav på noggrann kontroll.

Strategiskt arbete på flera nivåer

Som en del av den koncernövergripande anbudsprocessen har Skanska Sverige beslutande projektkommittéer som stöttas av rådgivande riskteam på regional och affärsenhetsnivå. Med hjälp av regionspecifika "heat maps" anges nivån för nödvändigt godkännande med utgångspunkt från projekt- och kontraktstyp.

Stora projekt, eller projekt som bedöms medföra stora risker kräver godkännande från Skanskas Tender Board som består av medlemmar i koncernledningen. Arbetet med att stärka affärsenheternas riskhanteringsrutiner har haft och kommer även i fortsättningen att ha, hög prioritet.

Riskfokus redan från start

I det första skedet av anbudsförfarandet utvärderades projektets operationella risker. Flera viktiga aspekter – bland annat bemanning av projektteam och relevanta tidigare erfarenheter, hanterades i form av skriftliga rapporter och intervjuer. Så snart en godkännandenivå var avklarad flyttades projektet upp till nästa granskningsnivå. Slutligen gav Skanskas Tender Board grönt ljus att gå vidare med ett fullständigt anbud för projektet Hisingsbron.

Stärkt av bred kompetens

Med ett slutgiltigt kontraktsvärde på totalt 2 miljarder kronor kom anbudsprocessen att bli omfattande. Skanskas anbudsteam arbetade i cirka ett år med anbudet och fokuserade under hela processen på korrekt hantering av betydande risker och möjligheter rörande konstruktion, planering, miljö och lyftutrustning. Teamet hade under utarbetandet av anbudet stor nytta av Skanskas breda kompetens och kunde inhämta synpunkter från både Skanska USA Civil och Skanska Sveriges tekniska center.

Innan anbudet kunde lämnas in till kunden måste anbudsteamet visa projektkommittén och riskteamet att man beaktat de främsta riskerna på ett bra sätt. Det konstaterades då att teamet hade gått grundligt tillväga.

Noggrann planering grunden för säker produktion

I september 2016 tecknade Skanska och en joint venture-partner ett avtal med Göteborgs kommun om att utforma och bygga Hisingsbron. Byggprocessen har pågått i nästan 2,5 år och de stora risker som identifierades under anbudsprocessen kvarstår. De strategier för riskhantering som teamet tagit fram implementeras kontinuerligt och effekten av dem grundlägger en säker leverans.

Risker hanteras dagligen genom framtagande av metodbeskrivningar som anger hur varje delmoment ska utföras. En planering på denna detaljnivå hanterar i sig många av risker. Totalt följs cirka 200 risker upp under projektets gång och var sjätte månad samlas teamet för att se över dessa och planera för sex månader framåt. Finansiella risker granskas separat på kvartalsbasis under processens gång.

Byggandet av Hisingsbron fortsätter fram till 2021, liksom även fokus på projektets risker och möjligheter.

Byggverksamhet

En av världens grönaste skolor

Heimdal gymnasium,
Trondheim, Norge

Sedan augusti 2018 har eleverna på Heimdal gymnasium fått en ny skola med ljusa lokaler och många gemensamma utrymmen för lärande utanför klassrummen och med mängder av ny teknik. Förändringen var både efterlängtad och nödvändig. Tidigare var undervisningen inhyst i en sliten och omodern 41 år gammal skola.

–Vår fantastiska nya skola är en signal till eleverna att utbildning är något viktigt och att de är viktiga, säger rektor Elisabeth Tandstad.

Skanska som både utformade och byggde skolan för 1 100 elever gjorde det på ett sätt som får den att sticka ut även på ett annat sätt. Skolan är nämligen en av de grönaste i världen och uppfyller därmed ett viktigt krav från kunden.

För att lösa den stora utmaningen är skolan byggd så att den använder 75 procent mindre energi än liknande byggnader och genererar inga utsläpp av växthusgaser. Hela 71 procent av energiförsörjningen sker på plats med hjälp av en bergvärmepump, solceller och en biogasdriven kraftstation. Eventuell överskottsvärme används för att värma upp en intilliggande pool och extra kraft skickas vidare till elnätet.

Data från dessa energikällor kommer att användas i undervisningen och göra skolan i sig till en del av studiematerialet.

Marknadsöversikt

Globala trender som urbanisering och befolkningstillväxt ökar behovet av nya och mer ansvarsfulla lösningar, vilket i sin tur leder till ökade investeringar i infrastruktur och samhällsviktiga byggnader som kontor, sjuk- och hälsovård, bostäder och skolor. Dessa trender innebär möjligheter för Skanska att skapa såväl värde som att bygga ett bättre samhälle.

Marknadsdrivare för Byggverksamheten och Projektutveckling

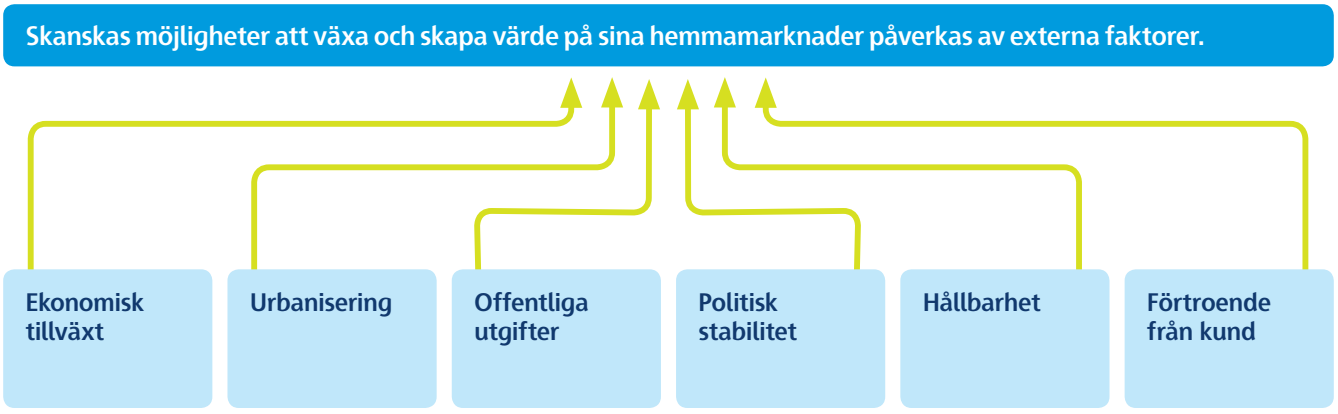

Ekonomisk tillväxt

Uppgången i den amerikanska ekonomin höll i sig under 2018 tack vare offentliga utgifter och sänkta skatter på privatinvesteringar och privatkonsumtion under 2017. I Norden var tillväxten starkare än under 2017. Frågetecknen kring Brexit fortsatte att tynga den brittiska tillväxten medan den ekonomiska utvecklingen i Centraleuropa sjönk från höga nivåer.

Norden – med Norge i spetsen – har den högsta andelen bygginvesteringar räknat i andel av BNP på Skanskas marknader. I USA är siffran avsevärt lägre, och klart under nivåerna före finanskrisen 2008, men läget är sakta på väg att vända. Bygginvesteringarna i andra europeiska länder stärktes tack vare ökad användning av EU-medel i Centraleuropa.

BNP-tillväxt på Skanskas hemmamarknader

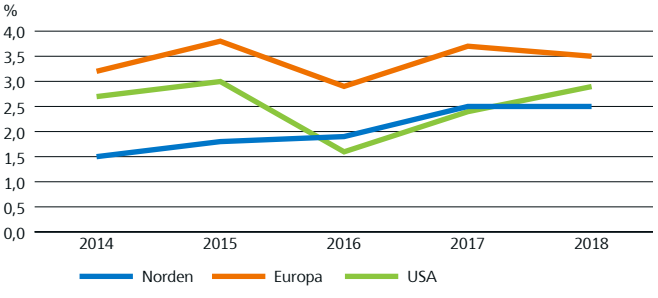

Bygginvesteringar på Skanskas hemmamarknader som andel av BNP

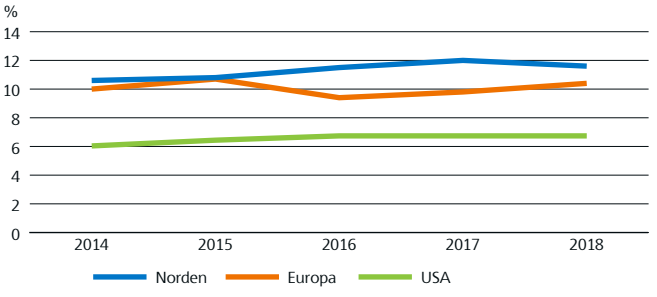

Skanskas hemmamarknader

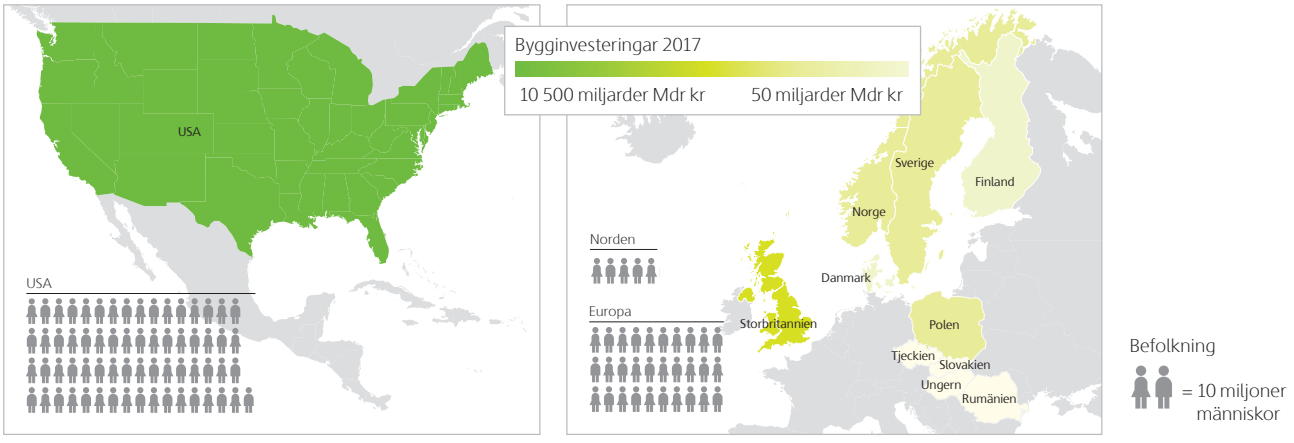

Urbanisering

Allt fler människor i världen bosätter sig i städer och i genomsnitt beräknas 70 procent av jordens befolkning bo i städer år 2050. Alla Skanskas marknader ligger över detta genomsnitt och starkast är utvecklingen i USA och Norden.

Prognoser pekar på att befolkningen i storstadsmiljöer kan komma att växa med 2,5 miljarder fram till 2050. Urbaniseringen ökar behovet av investeringar i form av transporter, kollektivtrafik, bostäder, energi- och vattenförsörjning och annan infrastruktur samt kontorsbyggnader, skolor och sjukhus. En tydlig trend är att det blir allt viktigare att tillväxt sker på ett ansvarsfullt sätt.

Bostadsutbudet i Norden

Under flera års tid har antalet påbörjade bostadsbyggen inte anpassats till efterfrågan i urbaniserade områden i Norden, vilket lett till en omfattande bostadsbrist. Under 2018 minskade inflyttningen till städer samtidigt som antalet startade bostäder sjönk från rekordnivåer i både Norge och Sverige.

Urbanisering på Skanskas hemmamarknader

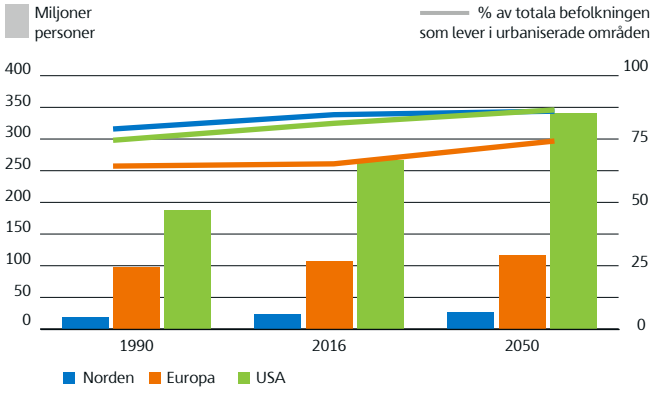

Antal byggda bostäder jämfört med urban tillväxt i Sverige, Norge och Finland

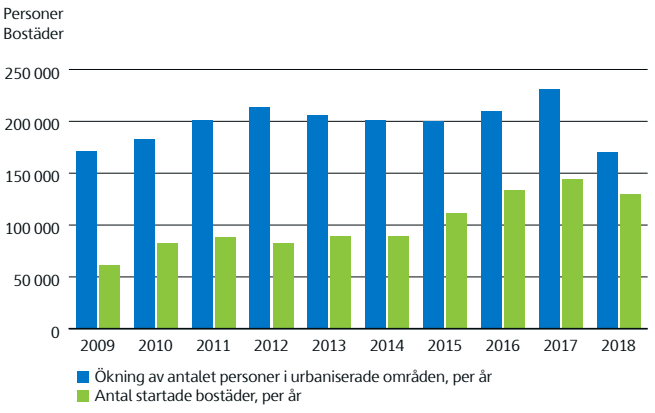

Hållbarhet

Effektivt utformade och producerade byggnader och infrastrukturprojekt är några av de mest verkningsfulla sätt att uppnå hållbarhetsmål såsom att motverka klimatförändringar, skapa blomstrande samhällen och driva ekonomisk tillväxt.

Gröna byggnader står redan idag för en stor del av byggverksamheten i världen – en andel som beräknas öka och fördubblas under de kommande tre åren. På Skanskas marknader är det krav från kunderna och hårdare miljölagstiftning som driver utvecklingen av framtidens gröna byggnader.

Att skapa hälsosammare byggnader har hög prioritet i hållbart byggande, framförallt i USA. Sociala aspekter i hållbara byggnader, med effekter som ökad prestationsförmåga hos medarbetarna och stöd till lokalekonomin, är också en växande trend.

Ökat grönt byggande

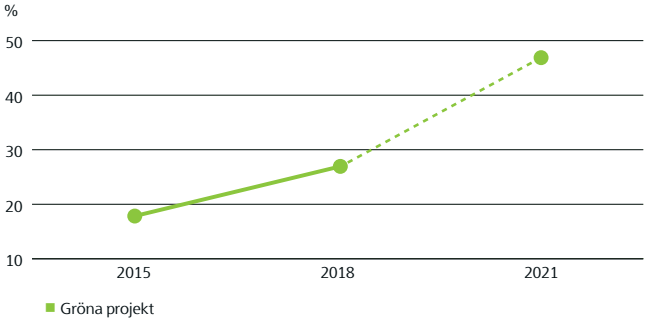

Diagrammet visar hur stor andel av respondenterna i undersökningen World Green Building Trends 2018 för kunder, konstruktörer och entreprenörer, som räknar med att över 60 procent av deras projekt ska vara gröna. Den globala undersökningen avser att hänsyn tas till miljö vid konstruktion, byggande och drift av gröna byggnader.

Fastighetsklocka/kontor

Fastighetsklockan indikerar var kontorssektorn befinner sig på specifika marknader. Skanska har en diversifierad portfölj med projekt och mark i olika utvecklingsfaser i städerna nedan.

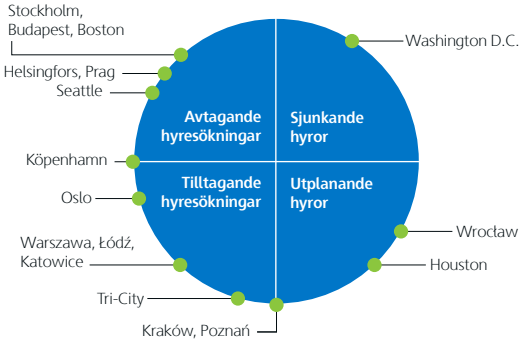

Transparensindex

Indexet visar hur utbredd korruptionen upplevs vara på Skanskas hemmamarknader på en skala från 0 till 100. Ju högre värde, desto mindre utbredd anses korruptionen vara. Länderna i Centraleuropa har fortfarande vissa problem med korruption, medan läget i Norden fortsatt upplevs som bäst i världen.

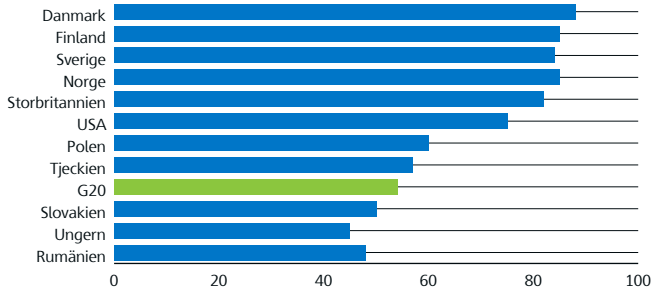

Källa: JLL, Centrala Statistikbyråer, SEB, HSBC, Citibank, Transparency International, FN:s avdelning för ekonomiska och sociala frågor, Världsbanken, Dodge Data & Analytics (2016 och 2018).

Byggverksamhet

Efterlängtad aktivitetspark

Åparken Skatepark,
Sundsvall

Från att tidigare ha varit en ödslig del av stadens hamnområde sjuder den här platsen nu av liv och rörelse tack vare den nya parken för skateboardåkning och BMX-cykling. Åkarna ser ut att trotsa tyngdlagen när de far fram och elegant skär kurvorna i den böljande betongpoolen.

Stadens ungdomar har förväntansfullt sett fram emot den nya anläggningen. – Det är helt fantastiskt att vi har den här parken nu, sade en 18-åring vid invigningen.

För att uppfylla de högt ställda bankraven använde Skanska en specialbetong. Företaget är en av Sveriges största producenter av fabriksbetong.

Mot bakgrund av sin starka ställning på marknaden och högt ställda hållbarhetsmål, strävar Skanska efter att utveckla en betong miljömässigt mer hållbar. Som byggmaterial har betong många fördelar men produktionen av cement, ett viktigt bindemedel i betong, genererar betydande utsläpp av växthusgaser. Cement är i själva verket en av de största källorna till utsläpp av växthusgaser vid anläggningsarbeten.

Under 2019 kommer Skanska i Sverige att lansera nya betongblandningar som genererar lägre utsläpp. Dessutom strävar Skanska efter att planera projekten så att betongmängden minskas där det är möjligt.

Affärsmodell

Värdeskapandet sker i de tusentals projekt som Skanska genomför varje år. Målet är att varje projekt ska vara lönsamt och genomföras i enlighet med Skanskas målsättning att vara ledande inom hållbarhet. Tack vare Skanskas storlek och varierade verksamhet uppstår operativa och finansiella synergier som skapar ytterligare värde.

Fördelar med att vara både lokal och global

Genom sin marknadsledande ställning kan Skanska uppfylla även de högst ställda förväntningarna. Skanskas storlek och finansiella styrka är en fördel i de mest komplicerade uppdragen, där bolagets samlade erfarenhet och kunnande används för att tillgodose kundernas behov.

Grunden i Skanska är de lokala verksamheterna som har god kännedom om sina respektive marknader, kunder och leverantörer. De lokala enheterna understöds av Skanskas varumärke, finansiella styrka samt koncerngemensamma expertkunskaper och värderingar. Skanska är därmed både ett lokalt företag med global styrka och ett internationellt bygg- och projektutvecklingsföretag med stark lokal förankring.

Samverkan affärsenheterna emellan skapar både operativa och finansiella synergier som leder till ökat värdeskapande. Skanska kommer att satsa ännu mer på att dra nytta av dessa synergier framöver.

26,7 Mdr kr

av Skanskas totala orderstock utgjorde kontrakt som involverar mer än en affärsenhet.

Operativa synergier
Operativa synergier är framför allt resultatet av den specialistkompetens som finns lokalt i de olika affärsenheterna. Ofta samverkar affärsenheter inom olika verksamhetsgrenar för att maximera nyttan av Skanskas kompetens eller storlek samt skapa förutsättningar för erfarenhetsöverföring. Projekten sammanför olika enheter inom Projektutveckling och Byggverksamheten, vilket ger bättre fokus på kund och effektivare användning av företagets samlade tekniska och finansiella resurser.

Finansiella synergier
Byggverksamheten binder inte kapital utan genererar i stället ett fritt rörelsekapital. Det fria rörelsekapitalet tillsammans med vinster från koncernens övriga verksamheter, liksom möjligheten att öka belåningen med extern finansiering, gör att Skanska kan finansiera investeringar i egen projektutveckling. Detta genererar en mycket god avkastning på investerat kapital. Investeringarna skapar också nya vinstgenererande uppdrag för Byggverksamheten.

17
15

Byggverksamhet

Mycket mer än bara en bostad

BoKlok Geografin,
Haninge

BoKlok, konceptet för prisvärda bostäder som Skanska äger tillsammans med IKEA, gör det möjligt för fler att äga sitt eget hem. Prisvärt betyder inte att man får mindre för pengarna. BoKlok-bostäderna i Sverige, Norge och Finland är välplanerade och håller hög standard samtidigt som de är miljömässigt hållbara både i produktionsfasen och som färdiga hem.

För att bli en bättre samhällspartner strävar BoKlok efter att göra en ännu större insats i de kommuner där man bygger nya områden. Det börjar med att lyssna in när kommunpolitikerna beskriver sina utmaningar och prioriteringar, för att därefter diskutera hur BoKlok kan vara en del av lösningarna.

I Haninge, strax söder om Stockholm, framkom det att kommunen behövde fler bostäder för nyanlända familjer. BoKlok presenterade en lösning i samverkan mellan kommunen och bostadsrättsföreningen i området och som innebar att BoKlok reserverade sju av de 68 bostäderna åt nyanlända.

Utbildning och arbetstillfällen ingår också i satsningen så att familjerna snabbare ska kunna etablera sig i det svenska samhället.

Verksamhetsgrenar

Skanskas verksamhet består av Byggverksamhet, Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och fram till och med 2018, Infrastrukturutveckling. Genom att affärsenheterna inom dessa verksamhetsgrenar samverkar skapas både operativa och finansiella synergier, vilket leder till ett ökat värdeskapande.

Byggverksamhet

Intäkter

andel av koncernen, %[1)]

157 894 Mkr

Rörelseresultat

andel av koncernen, %[1)]

1 099 Mkr

Marknadsdrivare och nyckeltrender

BNP-tillväxt
– Tillväxten inom Byggverksamheten är starkt korrelerad med tillväxten i BNP.

Offentliga satsningar
– Infrastruktursatsningar drivs till stor del av den offentliga sektorn.

Urbanisering
– Urbanisering leder till ett ökat behov av utbyggd infrastruktur vilket ökar efterfrågan på Byggverksamhetens kompetens och produkter inom områden som vägar, broar, kollektivtrafik och vattenreningsverk.

Länder

Sverige
Norge
Finland
Polen
Tjeckien
Slovakien
Storbritannien
USA

Bostadsutveckling

Intäkter

andel av koncernen, %[1)]

10 739 Mkr

Rörelseresultat

andel av koncernen, %[1)]

1 505 Mkr

Marknadsdrivare och nyckeltrender

Hushållens förtroendeindikator
– Potentiella kunders syn på framtida löneutveckling, boendekostnader och möjligheter till lån påverkar deras köpbeslut.

Urbanisering
– Allt fler människor flyttar till städer vilket leder till en ökad efterfrågan på bostäder.

Brist på bostäder
– Produktionen av bostäder har varit eftersatt vilket lett till ett underutbud och fler bostäder behöver byggas. Detta innebär en ökad efterfrågan på verksamhetsgrenens kompetens och produkter.

Länder

Sverige
Norge
Finland
Polen
Tjeckien

1) Före centralt och elimineringar.

Kommersiell fastighetsutveckling

Intäkter

andel av koncernen, % [1)]

16 271 Mkr

Rörelseresultat

andel av koncernen, % [1)]

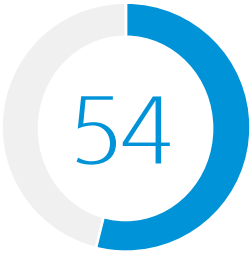

3 069 Mkr

Marknadsdrivare och nyckeltrender

Ekonomisk tillväxt
– Den ekonomiska tillväxten ökar företags behov av nyanställning vilket driver på aktiviteten på hyresmarknaden.

Urbanisering
– En ökad inflyttning till städer innebär en ökad efterfrågan på kontor och logistikcentra i stadsnära områden.

Kostnadseffektiv lokalisering
– Energieffektiva och miljöanpassade lokaler i attraktiva områden efterfrågas och bidrar till en omlokalisering.

Attraktiv investering
– Långvariga hyresgäster i högkvalitativa fastigheter erbjuder attraktiv avkastning för investerare.

Länder

Sverige
Norge
Finland
Danmark
Polen
Tjeckien
Storbritannien
Ungern
Rumänien
USA

Infrastrukturutveckling

Projektportföljen, bedömt bruttonuvärde, fas

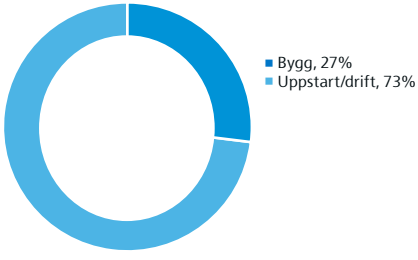

4 700 Mkr

Under 2018 avvecklade Skanska sin organisation för projektutveckling och ska fortsättningsvis fokusera på att säkerställa och förvalta värden i sina befintliga OPS-tillgångar samt att realisera dessa över tid. Från och med 1 januari 2019, är Infrastrukturutveckling inte längre en verksamhetsgren och redovisas på en separat rad under Centralt.

SKANSKA
Ystävä

Bygg-verksamhet

För att ett samhälle ska utvecklas och blomstra behövs moderna sjukhus, broar, skolor, kommunikationer och annan viktig infrastruktur. Byggverksamheten, som mätt i intäkter och antal anställda är Skanskas största verksamhetsgren, bidrar till att förbättra samhället genom att utnyttja bolagets samlade kompetens och resurser – såväl lokalt som globalt.

Olympiastadion
Renovering och ombyggnad,
Helsingfors, Finland

Olympiska sommarspelen 1952, är en del av denna arenas stolta historia. Skanska rustar nu upp stadion för en spännande framtid som den största och viktigaste arenan i Finland för större idrotts- och kulturevenemang som väntas dra en miljon besökare om året.

Skanska ansvarar för en totalrenovering av läktarna och för att bygga ett svängt, massivt tak av stål. Under mark byggs nya tränings- och logistikanläggningar och genomgående moderna installationssystem.

Detta är Skanskas hittills största enskilda byggprojekt som huvudentreprenör i Finland. Uppdraget är ett resultat av Skanska Finlands strategiska fokus på större och komplexa projekt med stöd av koncernens samlade kunskap och kompetens. Tidigare erfarenhet från två stora idrottsarenor i Helsingfors säkerställer en framgångsrik leverans av Olympiastadion. Skanska USA Building har också bidragit med sin expertis.

Byggverksamhet

Det starka resultatet i Sverige och Finland överskuggades av försämrad resultatutveckling för verksamheterna i Polen och USA. Under 2018 genomfördes åtgärder för att förbättra lönsamheten i Byggverksamheten.

Mål och handlingsplan – affärsplan 2016–2020

- Återställa lönsamheten och minska risker genom förbättrad riskhantering
- Ökat fokus på att möta kunden och skapa affärer
- Operationell effektivitet
- Rörelsemarginal ≥3,5%
- Tidig kundinvolvering (Early Contractor Involvement, ECI)
- Fortsatt fokus på fritt rörelsekapital

Urval av konkurrenter

- Balfour Beatty
- Ferrovial
- Granite
- Grupo ACS
- Hochtief
- NCC
- Peab
- Strabag
- Veidekke
- Vinci

Väsentliga händelser 2018

Trots ett fortsatt stabilt och starkt resultat i Norden, i synnerhet i Sverige och Finland, var Byggverksamhetens lönsamhet låg under 2018 till följd av svag resultatutveckling i Polen och USA.

Rörelseresultatet uppgick till 1,1 miljarder kronor, vilket motsvarar en rörelsemarginal på 0,7 procent. Rörelseresultatet för 2018 påverkades negativt av nedskrivningar och omstruktureringskostnader om totalt 0,8 miljarder kronor, hänförliga till omstruktureringen av den polska verksamheten och processen med att lämna energisektorn i USA. Rörelseresultatet påverkades även av projektnedskrivningar om 2,0 miljarder kronor, varav 0,6 miljoner kronor i Polen och 1,4 miljoner kronor i USA, till följd av kostnadsökningar, lägre produktionstakt och förseningar. Lösta tvister i den amerikanska anläggningsverksamheten samt effekter av avslutande av förmånsbestämda pensionsplaner i Storbritannien hade en positiv påverkan om 0,5 miljarder kronor. Jämförelseperioden innehåller nedskrivningar och projektnedskrivningar om totalt 2,5 miljarder kronor.

Åtgärder för att förbättra lönsamheten innebar bland annat omstruktureringar och ökat fokus på kärnverksamheten i Polen, Tjeckien och Storbritannien. I USA kommer Skanska inte längre lägga anbud på energirelaterade projekt (EPC) eller så kallade mega design-build OPS-projekt.

Byggverksamhet

Mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter	157 894	150 050	138 001	140 648	128 663
Rörelseresultat	1 099	1 205	3 546	3 874	4 508
Rörelsemarginal %	0,7	0,8	2,6	2,8	3,5
Fritt rörligt kapital, Mdr kr	25,6	21,8	22,5	20,5	18,1
Operativt kassaflöde	3 275	2 136	4 562	6 803	2 979
Orderingång, Mdr kr	151,7	151,8	170,2	122,1	146,9
Orderstock, Mdr kr	192,0	188,4	196,3	158,2	170,5
Antal anställda	37 006	39 002	40 991	42 193	42 397

Marknadsutsikter 2019

Marknadsaktiviteten är hög inom byggsektorn men förväntas plana ut.

Marknaden för husbyggande och anläggningsprojekt i Sverige är mycket stark, men med en betydande konkurrens. Marknaden för bostadsbyggande är vikande, dock från en hög aktivitetsnivå. I Norge är marknaden för anläggningsprojekt fortsatt god. Det är emellertid stor konkurrens i samband med nya anbud. Marknaden för husbyggande gynnas även av ökade offentliga investeringar, medan marknaden för bostadsbyggande är svagare. Marknaden i Finland förbättras stadigt.

I Storbritannien har fortsatt osäkerhet kring Brexit lett till begränsade investeringar på marknaden för kommersiellt husbyggande. Marknaden för anläggningsprojekt är stabil. I Centraleuropa är aktiviteten på marknaden överlag hög även om konkurrensen på marknaden för anläggningsprojekt i Tjeckien är betydande. Den byggrelaterade inflationen ökar fortfarande snabbt både i Polen och Tjeckien.

I USA är marknaden som helhet stark. Anläggningsmarknaden är fortsatt god även om konkurrensen är hög. Inom husbyggnation är läget positivt inom sektorer som flygplatser, utbildning samt sjukvård.

Verksamheten 2019

De åtgärder som inleddes under 2018 för att förbättra lönsamheten och minska riskerna kommer att fortsätta. Skanska inför en striktare anbudsstrategi. Kostnadskontroll och ett mer decentraliserat arbetssätt står också i fokus. Dessutom kommer krav- och riskhantering liksom kompetensutveckling att öka ytterligare framöver.

Orderstock
192 Mdr kr

Orderstock, totalt 192 Mdr kr
Produkttyp

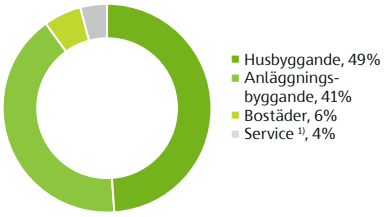

1) Kontrakt för drift och underhåll av anläggning

Kundstruktur

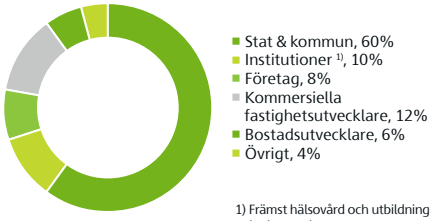

1) Främst hälsovård och utbildning i privat regi.

Intäkter, totalt 158 Mdr kr
Geografisk fördelning

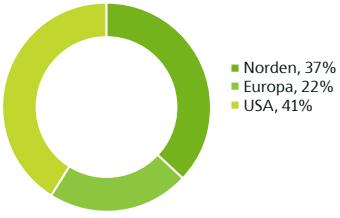

Intäkter och rörelsemarginal, rullande 12 månader

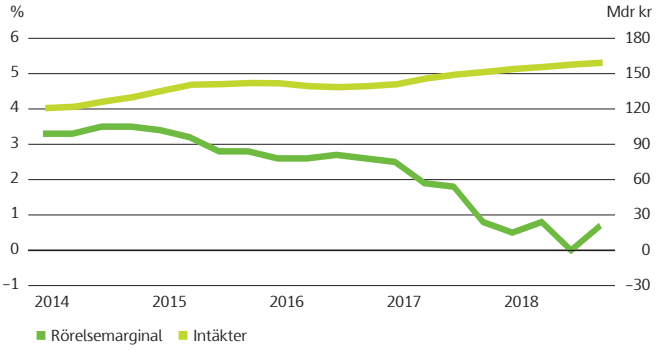

Marknadsandel för Skanskas Byggverksamhet

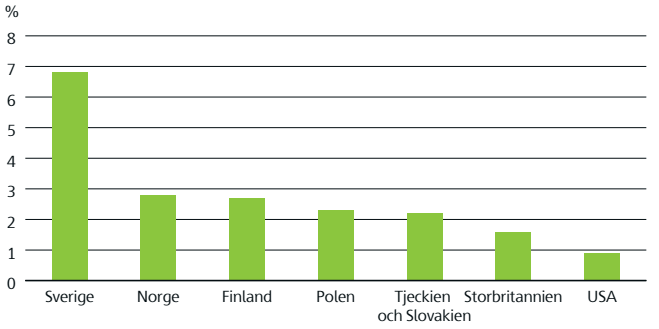

I Sverige är Skanskas marknadsandel avsevärt högre än på övriga marknader. Oaktat detta är Skanska bland de ledande företagen på de amerikanska och brittiska marknaderna. Den låga marknadsandelen beror på att dessa marknader är mer fragmenterade med hårdare konkurrens.

Värdeskapande i Byggverksamhet

Denna verksamhetsgren inom Skanska bygger och renoverar hus, industrianläggningar, infrastruktur och bostäder. Inom verksamhetsgrenen utförs även uppdrag av servicekaraktär, såsom drift och underhåll.

I enlighet med Skanskas affärsmodell genomför Byggverksamheten även entreprenaduppdrag för Skanskas Projektutvecklingsverksamhet. Denna samverkan genererar synergier för koncernen.

Projekt- och synergimöjligheter skapas också tack vare koncernens finansiella kompetens och resurser. Kombinationen av finansiell styrka och global expertis inom Byggverksamheten och Projektutveckling gör att Skanska kan åta sig stora komplicerade projekt för internationella kunder med högt ställda krav på kvalitet och genomförande.

Med ett starkt riskfokus under anbudsgivningsfasen har Skanska kunnat rikta in sig på att vinna rätt projekt, där risknivå och förväntad marginal är i balans. Skanska ökar andelen entreprenader där kunden, utöver pris, även ser till servicenivå, kapacitet och projektinriktning i sin utvärdering av anbud. Skanskas tydliga fokus på hållbarhet – såsom arbetsmiljö, etik, grönt byggande, samhällsinvesteringar samt mångfald och inkludering – är också faktorer som stärker Skanskas erbjudande till kunden.

SKANSKA
Hawk Eye

Bostads-utveckling

För att hjälpa människor till ett bättre och bekvämare boende utvecklar Skanska bostäder som är välplanerade, ansvarsfullt producerade, rimligt prissatta och i attraktiva lägen. Bostadsutveckling samarbetar med Byggverksamheten för att uppföra bostäderna på bästa möjliga sätt.

Kvibergs Entré,
Göteborg

En viktig del i utvecklingen av dessa 133 lägenheter var att projektet skulle bidra till samhället i övrigt. Tanken var att hjälpa människor utanför arbetsmarknaden genom en pilotsatsning som kombinerade husbyggande med arbetsmarknadsinsatser.

Skanska bjöd därför in elva personer att arbeta som praktikanter i minst tre månader vid bygget av Kvibergs Entré eller i ett närliggande projekt. Fokus låg på att förbereda praktikanterna för arbetsmarknaden, med praktik och utbildning anpassad till individuella intressen och behov. Några valde att arbeta med bygget medan andra valde försäljning och kundservice.

Efter projekttiden fick åtta av elva praktikanter anställning på Skanska eller i andra bolag. Övriga valde att fortsätta med sina utbildningar. Att anställa dessa åtta, däribland Harvin Ali som på bilden till vänster syns i sin nya roll som produktionsledare på Skanska, kommer enligt en extern utvärdering att generera en samhällsekonomisk vinst om åtta miljoner kronor på två år.

Bostadsutveckling

Lönsamheten inom Bostadsutveckling var fortsatt stark under 2018 trots lägre volymer till följd av en svag svensk bostadsmarknad. Diversifieringen på olika marknader och segment gör det möjligt att ändra portföljmixen så att Skanska kan ta vara på möjligheter som uppstår i det rådande marknadsläget.

Mål och handlingsplan – affärsplan 2016–2020

- Mer selektiva projektstarter
- Översyn av kostnadsstruktur
- Kostnadseffektiva designlösningar
- Förbättrad kapitaleffektivitet
- Ta vara på affärsmöjligheter

Urval av konkurrenter

- Bonava
- Central Group
- DOM Development
- Finep
- JW Construction
- JM
- Peab
- YIT

Väsentliga händelser 2018

Lönsamheten inom Bostadsutveckling var fortsatt stark. Intäkterna för 2018 blev lägre än föregående år beroende på trögare marknader i Sverige och Norge. Den svenska marknaden, särskilt Stockholm, är fortsatt vikande eftersom det aktuella överutbudet måste absorberas och kundernas villighet att köpa bostad i ett tidigt byggskede har minskat. Rörelseresultatet uppgick till 1,5 miljarder kronor och inkluderar en positiv effekt från upplösning av avsättningar om 300 miljoner kronor avseende färdigställande av projekt samt försäljningsvinster av mark uppgående till 200 miljoner kronor. Rörelsemarginalen uppgick till 14,0 procent. Rörelsemarginalen exklusive upplösning av avsättningar och försäljning av mark uppgick till 10 procent.

Under året startades 4 480 (4 318) bostäder och 3 653 (4 285) såldes, varav 623 (197) hyresrätter.

Marknadsutsikter 2019

Bostadsmarknaden i Sverige är på en övergripande nivå svag och ett överutbud av nyproducerade bostäder har en negativ påverkan på de segment och produkter som Skanska riktar in sig på. Förtroendet bland bostadsspekulanter minskar på grund av osäkerhet kring faktorer som påverkar bostadsprisutvecklingen såsom bland annat ekonomisk tillväxt, sysselsättning, räntor och lånemöjligheter. Detta förväntas ha en negativ inverkan på marknaden framöver. Det underliggande behovet av bostäder bör dock vara främjande på lång sikt. I Norge är situationen något bättre än i Sverige och den finska marknaden är stabil. Den centraleuropeiska marknaden saktar ner efter en period av stark tillväxt.

Verksamheten 2019

Skanska anpassar verksamheten inom Bostadsutveckling till rådande marknadsförhållanden, vilket både innebär att bli mer selektiv gällande projektstarter och att se över kostnadsstrukturen och balansräkningen. Koncernens finansiella styrka gör det samtidigt möjligt att ta vara på de möjligheter som uppstår i det rådande marknadsläget.

Bostadsutveckling

Mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter	10 739	13 237	13 264	12 298	9 558
Rörelseresultat	1 505	1 716	1 605	1 174	683
Rörelsemarginal, %	14,0	13,0	12,1	9,5	7,1
Investeringar	–10 542	–11 093	–9 148	–6 675	–6 871
Avyttringar	12 146	11 773	7 517	8 630	8 939
Operativt kassaflöde från löpande verksamhet [1]	1 154	1 229	–1 210	1 509	1 830
Sysselsatt kapital, Mdr kr	13,6	12,7	11,6	9,3	10,4
Avkastning på sysselsatt kapital, % [2]	11,4	15,4	17,1	14,4	7,1
Antal anställda	542	482	434	389	396

1) Före skatt, finansieringsverksamhet och utdelning.
2) För definition se not 44.

7 539
bostäder i produktion

Bostäder i produktion och osålda färdigställda

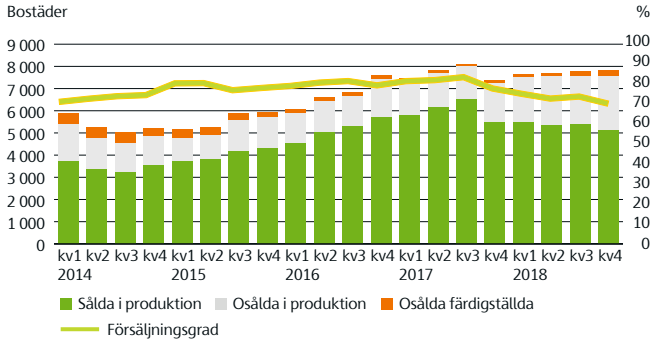

Intäkter och rörelsemarginal, rullande 12 månader

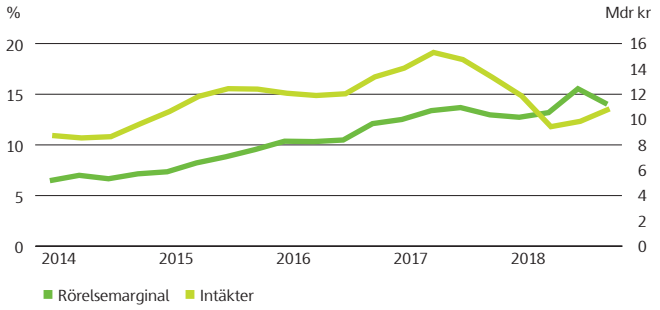

Startade och sålda bostäder

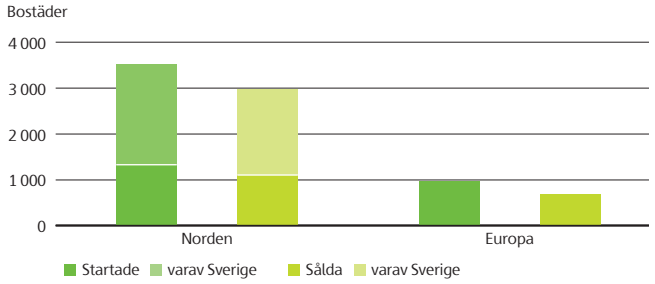

Rörelseresultat, totalt 1,5 Mdr kr
Geografisk fördelning

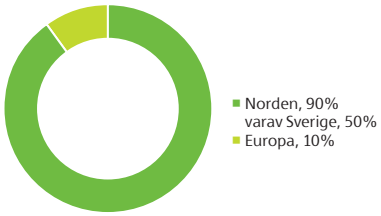

Värdeskapande i Bostadsutveckling

Värdeskapande inom Bostadsutveckling tar sin början i en analys av den makroekonomiska och demografiska utvecklingen. Var finns tillväxten, vilka är målgrupperna och vad har de för behov och önskemål?

Före ett markköp analyserar Skanska de lokala förutsättningarna i detalj. Därefter inleds en stegvis process med slutmålet att erbjuda maximalt värde för kunden. I planeringsarbetet sätts ramarna i nära samarbete med lokala myndigheter. Utifrån förutsättningarna i omgivningarna skapas ett attraktivt bostadsområde, utformat och byggt utifrån de boendes krav och med hänsyn till miljö och samhälle. Skanskas egen försäljningsorganisation marknadsför därefter de nya bostäderna mot rätt målgrupp.

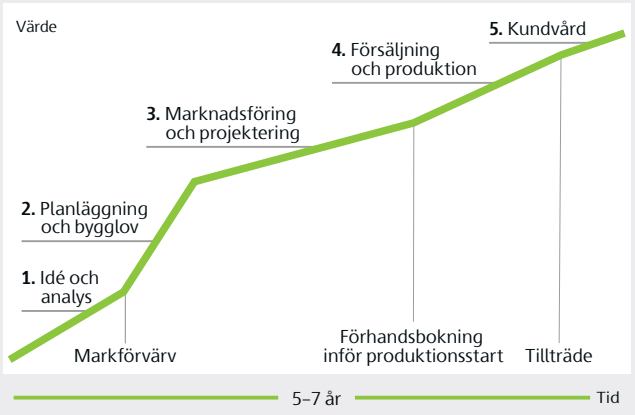

ptc
ALEXION

Kommersiell fastighets-utveckling

Skanskas utvecklade kontor och anläggningar bidrar till hyresgästernas framgång genom att vara miljömässigt effektiva och flexibla samt ökar välbefinnande och kreativitet. I samarbete med Byggverksamheten skapas de bästa lösningarna och det största värdet för Skanska.

121 Seaport Boulevard,
Boston, USA

Under hela utvecklings- och byggprocessen av 121 Seaport antog Skanska både utmaningar och möjligheter på innovativa sätt. Resultatet är inte bara en ikonisk, grön och flexibel kontorsbyggnad, utan även koncernens största försäljning av ett enskilt kommersiellt fastighetsprojekt någonsin.

2018 sålde Skanska 121 Seaport för 4 miljarder kronor och överträffade därmed grannfastigheten 101 Seaport, som Skanska sålde för 3,8 miljarder kronor under 2016.

Utmaningen med en tunnelbanelinje som korsade ett hörn av tomtfastigheten löstes på ett innovativt sätt genom att Skanska utformade den 17 våningar höga byggnaden som en ellips. Den karakteristiska formen har inte bara blivit ett djärvt landmärke utan det betydde även att man kunde minska fasadbeklädnaden med tio procent och energibehovet med 15 procent. Utformningen gör också byggnaden mindre exponerad för direkt solljus, vilket ger lägre kylbehov än en rektangulär byggnad i liknande storlek.

121 Seaport har tilldelats LEED Platinum-certifiering och är fullt uthyrd.

Kommersiell fastighetsutveckling

Resultatet från fastighetsförsäljningar på mer än 4,0 miljarder kronor, inklusive joint ventures, var det högsta någonsin. Samtidigt ökade investeringarna i nya utvecklingsprojekt, 28 nya projekt startades under året.

Mål och handlingsplan – affärsplan 2016–2020

- Öka antal projekt
- Öka landbank
- Öka kostnadseffektivitet
- Kontrollerad expansion

Urval av konkurrenter

- Boston Properties
- Echo investment
- Ghelamco
- Hines
- Lemminkäinen/YIT
- NCC
- Skandia Fastigheter
- Trammell Crow
- Vasakronan

Väsentliga händelser 2018

Investeringar, uthyrning och försäljningar fortsatte på en hög nivå under året och i slutet av 2018 hade Skanska 53 pågående projekt. Resultatet från fastighetsförsäljningar av 19 projekt, inklusive joint ventures, uppgick till 4,0 miljarder kronor – ett nytt rekord, i vilket samtliga tre hemmamarknader var delaktiga. Några exempel:

- Skanska sålde kontorsbyggnaden Tändstickan I och III i Göteborg för 1,0 miljarder kronor.
- I Malmö sålde Skanska kontorsbyggnaden Studio för 1,0 miljarder kronor.
- Kontorsprojektet Mill Park i Budapest, Ungern, såldes för 1,0 miljarder kronor.
- Skanska sålde sitt kontorstorn 121 Seaport i Boston, USA, för 4,0 miljarder kronor.

Under 2018 startades totalt 28 projekt fördelade över alla hemmamarknader. I termer av uthyrningar tecknades under året kontrakt för 511 000 kvadratmeter, vilket är ännu ett nytt rekord. Orealiserade utvecklingsvinster, exklusive sålda fastigheter enligt segmentsredovisning, uppgick i slutet av året till 8,6 miljarder kronor.

Marknadsutsikter 2019

Vakansgraden på kontorslokaler i merparten av de nordiska och centraleuropeiska städer där verksamheten bedrivs är stabil. Vakansgraden är låg i Sverige och hyrorna är höga. Efterfrågan på kontorsyta är stark i Polen men även i andra delar av Centraleuropa. I USA fortsätter efterfrågan från hyresgäster att vara stark i Boston och Seattle medan efterfrågan i Washington D.C. och Houstons ”Energy corridor” är något svagare.

Moderna fastigheter med långsiktiga hyresgäster är mycket efterfrågade av fastighetsinvesterare, vilket medför attraktiva värderingar på dessa fastigheter. I Norden, framförallt i Sverige, USA och Centraleuropa finns ett fortsatt stort intresse från investerare men antalet intressenter per transaktion har minskat och selektiviteten har ökat. Investerarnas avkastningskrav har troligen bottnat ur i Sverige och USA.

Verksamheten 2019

Skanska har ambitionen att bibehålla en hög aktivitet inom Kommersiell fastighetsutveckling. Genom att expandera på ett kontrollerat sätt ska man bli starkare på befintliga marknader. Skanska överväger också att gå in på marknaden i Los Angeles, USA.

Kommersiell fastighetsutveckling

Mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter	16 271	11 440	10 226	9 034	10 228
Rörelseresultat	3 069	2 714	2 336	1 947	1 700
varav resultat av fastighetsförsäljningar [1]	4 005	2 879	3 111	2 564	1 989
Investeringar	–11 452	–10 716	–8 364	–8 826	–6 885
Avyttringar	15 275	9 341	9 043	9 914	8 237
Operativt kassaflöde från löpande verksamhet [2]	3 984	–3 119	–687	917	1 174
Sysselsatt kapital, Mdr kr	26,7	24,5	19,9	16,5	15,0
Avkastning på sysselsatt kapital, % [3]	12,8	15,5	14,8	15,6	11,4
Antal anställda	414	389	364	344	304
1) Resultat som redovisas under elimineringar tillkommer med	321	197	173	190	279

2) Före skatt, finansieringsverksamhet och utdelning.
3) Från och med 1 januari 2019 baseras avkastningen på det årliga resultatet istället för på successivt värdeskapande. En definition finns i not 44.

Orealiserade utvecklingsvinster på 8,6 Mdr kr

Intäkter och rörelseresultat från fastighetsförsäljningar

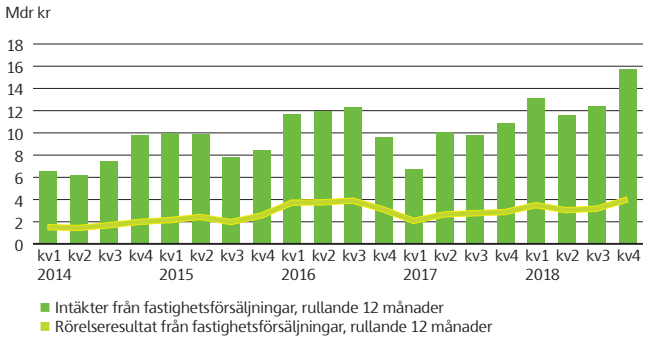

Orealiserade och realiserade utvecklingsvinster

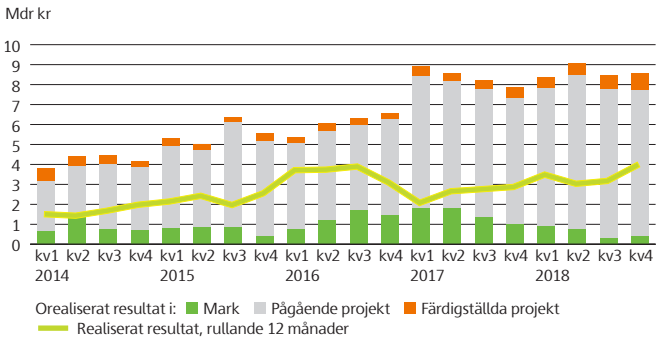

Sysselsatt kapital 26,7 Mdr kr
Geografisk fördelning

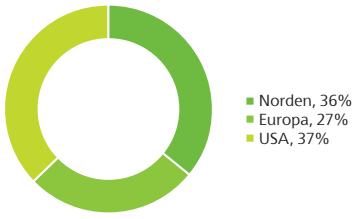

Uthyrning, totalt 511 000 kvm
Geografisk fördelning

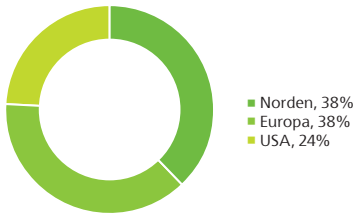

Värdeskapande i Kommersiell fastighetsutveckling

Utvecklingen av kommersiella projekt är en kontinuerlig process med tydligt definierade faser. Den genomsnittliga utvecklingscykeln från projektkoncept till slutförande är fem till sju år.

En makroekonomisk och lokal marknadsanalys föregår alla markförvärv. Ett stort steg i värdeskapandet tas när detaljplanen för råmarken blir godkänd. Designen bygger på Skanskas tidigare erfarenheter och anpassas till den lokala marknadens efterfrågan, med sikte på att dels skapa ändamålsenliga lokaler för hyresgäster och fastighetsinvesterare, dels säkerställa ett effektivt genomförande av projektet. Ett framgångsrikt uthyrningsarbete inleds oftast i samband med byggstarten och de flesta avtal tecknas före slutförandet av byggandet. Byggprojekten genomförs av Skanskas lokala byggenheter. Fastighetsförvaltning kan addera ytterligare värde till fastigheten. Samtliga projekt utvecklas med sikte på en försäljning som sker när Skanska tillfört maximalt värde inom sina kompetensområden.

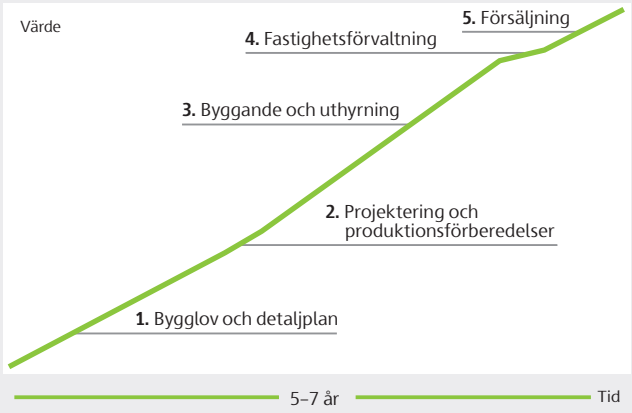

Infrastruktur-utveckling

Verksamheten inriktas på att säkra och förvalta värdet på Skanskas tillgångar inom offentlig-privat samverkan (OPS) och över tid generera utvecklingsvinster från dessa.

Riksväg 3 / Riksväg 25,
Løten–Elverum, Norge

På dessa hårt trafikerade vägar trängs lastbilstrafiken mellan Oslo och Trondheim med ortsbefolkningens lokaltrafik. Vägarna som inte är byggda för denna trafikmängd är därför ofta olycksdrabbade.

Skanska förbättrar nu vägarnas säkerhet och kapacitet genom det första offentlig-privata samverkansprojektet (OPS) i Norge på tio år. Skanska finansierar, utformar och bygger 25 kilometer riksväg och svarar därefter för underhållet i 20 år. Detta är ett av Norges största vägprojekt någonsin. OPS-kontraktet, som färdigställdes under 2018 är värt 5,8 miljarder kronor, varav 2,7 miljarder kronor avser byggfasen.

I linje med kundens fokus på att minimera den lokala påverkan använde Skanska en innovativ metod för att på plats, och på ett säkert sätt hantera runt 100 000 kubikmeter jordmassor som krävde miljömässig specialbehandling. Jämfört med traditionell bortfraktning tillförde denna metod ett mervärde för kunden utan att orsaka trafikstockning.

Infrastrukturutveckling

Skanska har avvecklat sin organisation för projektutveckling och ska fortsättningvis fokusera på förvaltning av befintliga OPS-tillgångar. Från och med 1 januari 2019, är Infrastrukturutveckling inte längre en verksamhetsgren och redovisas på en separat rad under Centralt.

Mål och handlingsplan – affärsplan 2016–2020

- Maximera den befintliga portföljens värde
- Avveckla projektutvecklingsorganisationen

Väsentliga händelser 2018

Under 2018 säkerställde Skanska finansiering av Norges OPS-projekt för riksväg 3/riksväg 25 som därmed utökade Skanskas investeringsportfölj inom Infrastrukturutveckling.

Projektens nuvärde vid årets slut ökade till 3,6 (3,0) miljarder kronor. Den orealiserade utvecklingsvinsten i projektportföljen uppgick till 1,1 (0,5) miljarder kronor.

Rörelseesultatet för 2018 inkluderar omstruktureringskostnader om 120 miljoner kronor avseende avvecklingen av projektutvecklingsorganisationen samt återvunna anbudskostnader i samband med financial close av OPS-projektet Riksväg 3/Riksväg 25 och en tilläggsköpeskilling från en tidigare försäljning. Jämförelseperioden innehåller vinsten från försäljningen av investeringen i motorvägsprojektet A1 i Polen om 0,9 miljarder kronor.

Verksamheten 2019

Skanska kommer fortsättningsvis att fokusera på att säkerställa och förvalta värden i sina befintliga OPS-tillgångar samt att realisera dessa utvecklingsvinster över tid. Från och med 1 januari 2019, redovisas Infrastrukturutveckling på en separat rad under Centralt. Som en konsekvens av detta kommer målet för avkastning på sysselsatt kapital för Projektutveckling inte längre inkludera Infrastrukturutveckling. För mer information, se sidan 11.

Infrastrukturutveckling

Mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter	105	81	237	106	163
Rörelseresultat	31	925	1 818	863	463
Investeringar	–63	–449	–1 336	–234	–328
Avyttringar	80	1 950	3 102	1 114	419
Operativt kassaflöde från löpande verksamhet [1]	81	4 096	–1 045	1 258	–106
Sysselsatt kapital, Mdr kr	2,2	1,8	5,4	1,8	1,9
Avkastning på sysselsatt kapital, % [2]	24,6	3,6	41,1	12,7	16,9
Nettonuvärde projektportfölj, Mdr kr	3,6	3,0	4,3	4,8	5,3
Anställda	61	94	102	111	127

1) Före skatt, finansieringsverksamhet och utdelning.
2) För definition se not 44. Från och med 1 januari 2019 är sysselsatt kapital för Infrastrukturutveckling exkluderat från målet om avkastning för sysselsatt kapital från Projektuveckling. För mer information se sidan 11.

Förändring i nettonuvärde

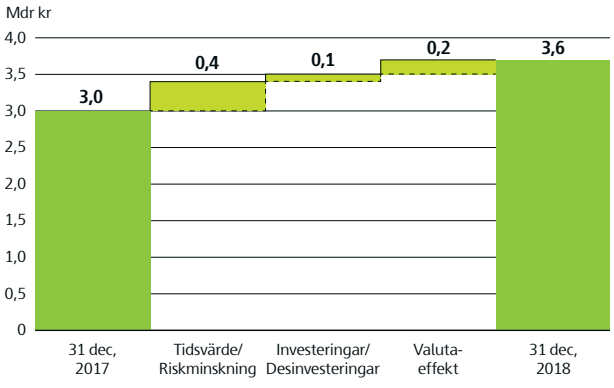

Projektportföljens bedömda bruttonuvärde, totalt 4,7 Mdr kr

Geografisk fördelning

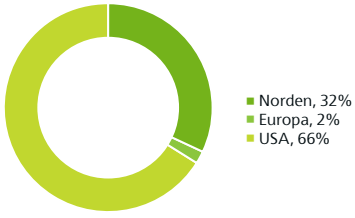

Ersättningsmodell [1]

Fas

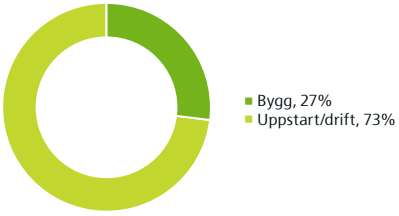

Uppskattat årligt kassaflöde i Skanskas projektportfölj inom Infrastrukturutveckling den 31 december 2018 [2]

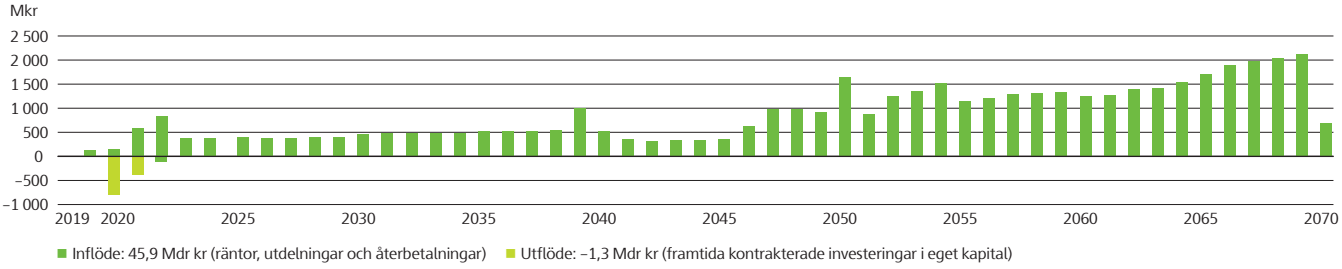

Projektportfölj, Mkr

Kategori	Typ	Land	Ersättning [1]	Fas	Koncession till och med	Kapital-andel	Driftstart/år för full drift	Investerat kapital, 31 dec, 2018	Totalt åtagande
Vägar									
Elizabeth River Tunnels	Motorväg	USA	Marknadsrisk	Uppstart/drift	2070	50%	2017	860	860
I-4 Ultimate	Motorväg	USA	Tillgänglighet	Bygg	2054	50%	2022	0	656
Riksväg 3 / Riksväg 25	Motorväg	Norge	Tillgänglighet	Bygg	2040	50%	2020	0	68
Social infrastruktur									
Nya Karolinska Solna	Sjukhus	Sverige	Tillgänglighet	Uppstart/drift	2040	50%	2018	590	591
Papworth	Sjukhus	Storbritannien	Tillgänglighet	Uppstart/drift	2048	50%	2019	64	64
Flygplatser									
LaGuardia	Flygplats	USA	Marknadsrisk	Bygg	2051	32%	2024	0	566
Totalt Skanska								**1 514**	**2 806**

1) I tillgänglighetsmodellen är ersättningen baserad på tillhandahållande av en given service och avtalade tjänster till ett förutbestämt pris. I marknadsmodellen baseras ersättningen helt på användningsgrad och de avgifter som betalas av slutanvändarna.
2) Kassaflödena är omräknade till valutakurserna per den 31 december 2018.

E-20
SL
i samarbete
med MTR

Kommersiell fastighetsutveckling och Byggverksamhet

Ett glimrande nytt landmärke

Juvelen, Uppsala

En trekantig byggnad som glimrar som en ädelsten är det första som möter resenärerna när tågen från Stockholm rullar in i Uppsala. Juvelen, som är Uppsalas nya landmärke, förenar hög prestanda med arkitektur och miljövänliga lösningar som ska bidra till kreativitet och välbefinnande för dem som arbetar i huset.

Med sina 11 500 kvadratmeter är Juvelen bland de största mörkgröna projekten (Deep Green) enligt Skanska Color Palette™, där byggprocessen och/eller driftsfasen har nära noll miljöpåverkan och därmed framtidssäkrar projektet från miljösynpunkt. Juvelens tydligt gröna profil var avgörande för att Uppsala kommun, som har som mål att fasa ut fossila bränslen till år 2030, skulle upplåta mark till projektet.

Energi är en viktig aspekt för Juvelen. Byggnaden är utformad för ett energibehov som ligger 55 procent under de svenska energikraven bland annat genom att kylningen hämtas från berggrunden via ett antal borrhål – Skanskas patenterade Deep Green Cooling-system. Solcellspaneler på taken och svenska vindkraftverk svarar för elförsörjningen, vilket i stort sett eliminerar alla utsläpp av växthusgaser under byggnadens driftsfas.

Dessutom har endast miljövänligt hållbara material använts och avfall har undvikits, återanvänts eller återvunnits.

Bolagsstyrningsrapport

God bolagsstyrning handlar om att för aktieägarna säkerställa att Skanska sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt. Det övergripande målet är att öka värdet för aktieägarna och på så sätt möta de krav ägarna har på investerat kapital. Bolagsstyrning syftar även till att säkerställa upprätthållande av system och processer för styrelsen och ledningen vad gäller kontroll och övervakning. Genom att ha en tydlig styrningsstruktur samt tydliga regler och effektiva processer kan styrelsen säkerställa att ledningens och medarbetarnas fokus ligger på att utveckla affärerna för att därigenom skapa aktieägarvärde.

Denna bolagsstyrningsrapport för 2018 har granskats av bolagets externa revisorer i enlighet med 9 kap 31 § Aktiebolagslagen. Rapporten innehåller upplysning enligt 6 kap 6 § Årsredovisningslagen.

Principer för bolagsstyrning

Skanska är ett av världens ledande bygg- och projektutvecklingsföretag, fokuserat på utvalda hemmamarknader i Norden, Europa och USA. Med stöd av globala trender inom urbanisering och demografi, samt genom att gå i spetsen för hållbarhet, erbjuder Skanska konkurrenskraftiga lösningar i såväl enkla som ytterst krävande uppdrag. Genom att leva upp till sina värderingar hjälper koncernen både sina kunder och samhället att skapa en hållbar framtid. Moderbolag i koncernen är det svenska publika aktiebolaget Skanska AB med säte i Stockholm.

Till grund för styrningen av Skanska ligger externa och interna styrdokument liksom övervakning av affärsenheternas och koncernfunktionernas efterlevnad av dessa styrdokument. Skanskas formella styrningsstruktur visas nedan.

Skanska redovisar inte några avvikelser från Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) för räkenskapsåret 2018. Inga överträdelser av tillämpliga börsregler eller av god sed på aktiemarknaden har rapporterats gällande Skanska av Nasdaq Stockholms disciplinnämnd eller Aktiemarknadsnämnden under 2018. För mer information, se: group.skanska.com/sv/koncernens-styrning/.

Skanskas arbete med frågor angående etik och hållbarhet är en integrerad del i verksamheten och styrelsen diskuterar dessa frågor kontinuerligt.

Styrningsstruktur

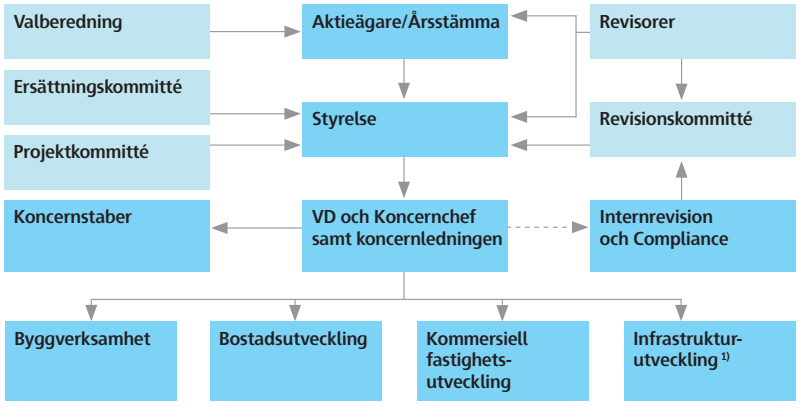

1) Från och med 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte längre en verksamhetsgren och redovisas på en separat rad under Centralt.

Centrala externa styrdokument

- Aktiebolagslagen
- Nasdaq Stockholms regelverk för emittenter
- Svensk kod för bolagsstyrning
- Årsredovisningslagen
- International Financial Reporting Standards (IFRS) och övriga redovisningsregler
- Global Reporting Initiatives (GRI) Standards 2016

Centrala interna styrdokument

- Bolagsordningen
- Styrelsen och styrelsekommittéernas arbetsordning
- Instruktioner för VD
- Finanspolicy
- Informationspolicy
- Policy för hantering av verksamhetsrisker
- Skanskas Uppförandekod (Code of Conduct) som finns tillgänglig på Skanskas webbplats www.group.skanska.com/sv/Koncernens-styrning/Styrdokument/

Aktier och aktieägare

Skanskas B-aktier är noterade på Nasdaq Stockholm och ingår i segmentet Large Cap. Aktiekapitalet uppgick vid årsskiftet 2018 till 1 259 709 216 kronor fördelat på totalt 419 903 072 aktier, varav 19 725 759 A-aktier och 400 177 313 B-aktier. Bolagets A-aktier ger rätt till tio röster per aktie och B-aktier ger rätt till en röst per aktie. A- och B-aktier medför samma rätt till andel av bolagets tillgångar samt berättigar till lika stor utdelning. Det finns i övrigt inga begränsningar i fråga om hur många röster varje aktieägare kan avge vid en bolagsstämma.

Vid årsskiftet 2018 hade Skanska totalt 109 185 aktieägare enligt statistik från Euroclear Sweden. De tio största ägarna svarade för 57,9 procent av rösterna och 42,3 procent av kapitalet. Industrivärdens innehav uppgick till 23,9 procent och Lundbergs innehav till 12,8 procent av rösterna.

Mer information om Skanska-aktien och aktieägare finns på sidan 7.

Bolagsstämma

Bolagsstämman är det högsta beslutande organet i Skanska och det är på den som aktieägare utövar sitt inflytande i bolaget. Vid årsstämman beslutar aktieägarna i centrala frågor såsom fastställande av resultat- och balansräkningar, utdelning, styrelsens sammansättning, ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören, val av extern revisor och principer för ersättning till koncernledningen. Skanskas räkenskapsår löper från och med den 1 januari till och med den 31 december, och årsstämman ska hållas inom sex månader efter räkenskapsårets slut. Datum och plats för årsstämman kommuniceras på Skanskas webbplats senast i samband med publiceringen av rapporten för tredje kvartalet. Kallelse sker genom publicering i Post- och Inrikes Tidningar och på Skanskas webbplats. Att kallelse skett annonseras i Dagens Nyheter och i minst en till svensk dagstidning. Samtliga stämmodokument publiceras på Skanskas webbplats på svenska och engelska. Aktieägare som är införda i aktieboken på avstämningsdagen och som anmäler sin avsikt att delta på stämman har rätt att närvara vid stämman, antingen personligen eller via ombud eller ställföreträdare med fullmakt. Aktieägare har rätt att få ärenden behandlade vid årsstämman om begäran har inkommit till styrelsen senast sju veckor före årsstämman.

Årsstämma 2018

Årsstämman 2018 hölls den 13 april 2018 i Stockholm. Vid årsstämman var 960 aktieägare företrädda, representerande cirka 59,3 procent av det totala antalet röster. Årsstämman beslutade bland annat om omval av Hans Biörck, Pär Boman, Nina Linander, Fredrik Lundberg, Catherine Marcus, Jayne McGivern och Charlotte Strömberg till styrelseledamöter. Hans Biörck omvaldes till styrelsens ordförande. De anställda representerades i styrelsen av Ola Fält, Richard Hörstedt och Yvonne Stenman som ordinarie ledamöter och med Pär-Olow Johansson och Anders Rättgård som suppleanter. Samtliga styrelseledamöter och suppleanter samt bolagets externa revisorer och medlemmar i koncernledningen närvarade vid årsstämman. Årsstämman omvalde Ernst & Young AB som extern revisor. Stämman beslutade även om utdelning till aktieägarna om sammanlagt 8,25 kronor per aktie.

Styrelsen bemyndigades att besluta om förvärv av högst 3 000 000 aktier av serie B i Skanska AB, i syfte att säkerställa framtida leveranser av aktier till deltagare i Skanskas aktiesparprogram (Seop) samt om överlåtelse av högst 700 000 aktier av serie B i Skanska AB på Nasdaq Stockholm som förvärvats med stöd av tidigare bemyndiganden om återköp av egna aktier, i syfte att täcka vissa kostnader, huvudsakligen sociala avgifter, som kan uppkomma i samband med Skanskas aktiesparprogram (Seop). Fullständig information om årsstämman inklusive stämmoprotokoll finns på Skanskas webbplats. https://group.skanska.com/sv/koncernens-styrning/arsstamma/arsstammoarkiv/.

Årsstämma 2019
Nästa årsstämma för aktieägarna i Skanska AB hålls den 28 mars 2019 kl. 10.00 på Stockholm Waterfront Congress Centre i Stockholm.

Valberedningen

Årsstämman 2018 gav styrelsens ordförande mandat att inför nästa årsstämma låta de fyra röstmässigt största aktieägarna utse varsin representant att tillsammans med styrelsens ordförande utgöra valberedningen. Vid bedömningen av vilka som är att anse som de röstmässigt största aktieägarna ska den av Euroclear Sweden AB registrerade och ägargrupperade förteckningen per sista bankdagen i augusti varje år användas.

I valberedningens uppgifter ingår att:
- utvärdera styrelsens sammansättning och arbete.
- utarbeta förslag till årsstämman avseende val av styrelseledamöter.
- i samarbete med styrelsens revisionskommitté utarbeta förslag till årsstämman avseende val av revisor.
- utarbeta förslag till årsstämman avseende arvode till styrelsen, uppdelat mellan ordföranden och övriga ledamöter samt eventuell ersättning för kommittéarbete, samt till revisor.
- utarbeta förslag till årsstämman avseende ordförande för årsstämman.
- i förekommande fall utarbeta förslag till ändring av principer för tillsättande av kommande valberedning.

På Skanskas webbplats finns information om hur aktieägarna kan lämna egna förslag till valberedningen, https://group.skanska.com/sv/koncernens-styrning/arsstamma/valberedning/.

Valberedning 2019

Inför årsstämman 2019 har valberedningen följande sammansättning:
- Helena Stjernholm, AB Industrivärden (23,9 procent av rösterna[1]), valberedningens ordförande
- Mats Guldbrand, L E Lundbergföretagen AB (12,8 procent av rösterna[1])
- Bo Selling, Alecta (4,1 procent av rösterna[1])
- Lars-Åke Bokenberger, AMF (3,8 procent av rösterna[1])
- Hans Biörck, styrelseordförande i Skanska AB

Denna information publicerades på Skanskas webbplats och offentliggjordes genom pressmeddelande den 27 september 2018. Enligt Koden ska majoriteten av valberedningens ledamöter vara oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen och minst en av ledamöterna ska även vara oberoende i förhållande till den i bolaget röstmässigt största aktieägaren. Av de utsedda ledamöterna är alla oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen och tre är oberoende i förhållande till den i bolaget röstmässigt största aktieägaren.

Valberedningen har inför årsstämman 2019 hållit sju protokollförda sammanträden. Inget arvode har utgått för arbetet i valberedningen. Valberedningen har i sitt nomineringsarbete tagit del av den interna utvärderingen av styrelsearbetet samt styrelseordförandens redogörelse för styrelsearbetet och bolagets strategi. Vidare har Skanskas verkställande direktör samt finansdirektör deltagit vid ett möte för presentation av bolagets verksamhet och strategier.

Valberedningen gör bedömningen att de kompetenser och erfarenheter som bedöms viktiga för Skanska är väl representerade i den föreslagna styrelsen och att den föreslagna styrelsen har en ändamålsenlig sammansättning och storlek för att kunna möta Skanskas behov. Kravet på oberoende bedöms också vara uppfyllt. Valberedningen har även diskuterat kraven på mångfald. Valberedningen har tillämpat regel 4.1 i Koden som mångfaldspolicy, vilken anger att styrelsen ska ha en sammansättning präglad av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund.

Vidare ska en jämn könsfördelning eftersträvas. Utöver vad som redan har angetts avseende styrelseledamöternas bakgrund och erfarenhet, har det beslutats att den föreslagna styrelsen ska bestå av tre kvinnor och fyra män. Könsfördelningen är därmed 43 procent/57 procent, vilket, enligt valberedningens uppfattning, är förenligt med kravet på jämn könsfördelning.

Valberedningens förslag, redogörelse för arbetet samt kompletterande information om föreslagna styrelseledamöter har offentliggjorts på Skanskas webbplats i samband med kallelsen till årsstämman.

1) Baserat på aktieinnehav per 31 augusti 2018.

Styrelsen

Styrelseledamöter och suppleanter

Ledamot	Befattning	Född, år	Nationalitet	Invald, år	Revisions-kommitté	Ersättnings-kommitté	Projekt-kommitté	Oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen	Oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare
Hans Biörck	Ordförande	1951	Sverige	2016	▪	■	▪	Ja	Ja
Pär Boman	Ledamot	1961	Sverige	2015	▪	▪	▪	Ja	Nej
John Carrig [1]	Ledamot	1952	USA	2014	▪	▪	▪	Ja	Ja
Nina Linander	Ledamot	1959	Sverige	2014	▪		▪	Ja	Nej
Fredrik Lundberg	Ledamot	1951	Sverige	2011			▪	Ja	Nej
Catherine Marcus	Ledamot	1965	USA	2017			▪	Ja	Ja
Jayne McGivern	Ledamot	1960	Storbritannien	2015		▪	▪	Ja	Ja
Charlotte Strömberg	Ledamot	1959	Sverige	2010	■		▪	Ja	Ja
Ola Fält [2]	Arbetstagarrepresentant	1966	Sverige	2018				–	–
Richard Hörstedt	Arbetstagarrepresentant	1963	Sverige	2007			▪	–	–
Gunnar Larsson [1]	Arbetstagarrepresentant	1953	Sverige	2014				–	–
Yvonne Stenman [2]	Arbetstagarrepresentant	1959	Sverige	2018				–	–
Pär-Olow Johansson	Arbetstagarrepresentant (suppleant)	1954	Sverige	2014				–	–
Anders Rättgård	Arbetstagarrepresentant (suppleant)	1961	Sverige	2017				–	–

■ = Ordförande ▪ = Ledamot

1) Till och med 13 april, 2018
2) Från och med 13 april, 2018

Skanskas styrelse ska enligt bolagsordningen bestå av lägst fem och högst tio ledamöter, med högst tre suppleanter, vilka väljs av aktieägarna vid varje årsstämma. Styrelsen har det övergripande ansvaret för Skanskas organisation och förvaltning och som främsta uppgift att ta tillvara bolagets och aktieägarnas intressen. Styrelsen beslutar därmed i frågor som rör koncernens strategi, delårsrapporter och årsredovisning, större byggprojekt, investeringar och avyttringar, val av verkställande direktör (VD) och koncernchef och frågor om koncernens organisation. Ordföranden leder styrelsearbetet och har regelbundet kontakt med VD och koncernchefen för att kunna följa koncernens verksamhet och utveckling.

Under 2018 har styrelsen bestått av sju stämmovalda ledamöter utan suppleanter samt tre ledamöter och två suppleanter utsedda av arbetstagarorganisationerna. Enligt Koden ska majoriteten av styrelsens bolagsstämmovalda ledamöter vara oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen och minst två av dessa ledamöter ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. Sju av de styrelseledamöter som valdes av årsstämman 2018 är oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen. Av dessa ledamöter är fyra även oberoende i förhållande till bolagets största aktieägare. Styrelsens sammansättning och en bedömning av varje styrelseledamots oberoende presenteras närmare på sidorna 66-67.

Styrelsens arbete 2018

Styrelsens arbete följer en årlig dagordning som är fastställd i styrelsens arbetsordning. Rapporter och annan dokumentation för punkter på dagordningen tillhandahålls styrelseledamöterna inför styrelsemötena för att säkerställa att styrelsen har relevant information och dokumentation som underlag för beslut. Under 2018 höll styrelsen tio sammanträden, inklusive det konstituerande styrelsemötet. Viktiga frågor som styrelsen behandlade under året innefattade uppföljning och kontroll av verksamheter, granskning och godkännande av delårsrapporter och årsredovisning, strategisk översyn av Skanska, vilken innefattade en omstrukturering av Byggverksamheten och Infrastrukturutvecklingsverksamheten för att förbättra lönsamheten, men även organisations- och ledarskapsförändringar samt implementering av ett nytt ramverk för intern styrning, liksom internkontroll, riskhantering och regelefterlevnad.

Utvärdering av styrelsens arbete

Styrelsens arbete utvärderas årligen genom en strukturerad process som syftar till att förbättra dess arbete, effektivitet och samlade kompetens samt att bedöma eventuella behov av förändring. Det är styrelsens ordförande som ansvarar för utvärderingen och för att presentera den för styrelsen och valberedningen. Under 2018 har utvärderingen genomförts med hjälp av frågeformulär och enskilda samtal mellan ordföranden och varje ledamot men också genom diskussion under styrelsemöten. Ordföranden utvärderas också via skriftligt frågeformulär samt diskussion i styrelsen, men sammanträdet med styrelsen leds då av annan utsedd ledamot. Av utvärderingen för 2018 framgår att styrelsearbetet bedömdes fungera väl.

Ersättning till styrelsen

Det sammanlagda arvodet till de stämmovalda styrelseledamöterna fastställdes av årsstämman 2018 till 8 567 500 kronor. Styrelsens ordförande erhöll 2 040 000 kronor och övriga styrelseledamöter, som inte är anställda i koncernen, 680 000 kronor vardera, ordföranden i revisionskommittén erhöll 220 000 kronor och övriga ledamöter i kommittén 157 500 kronor vardera, ordföranden i ersättningskommittén erhöll 110 000 kronor och övriga ledamöter i kommittén 105 000 kronor vardera, samt ordföranden i projektkommittén och övriga ledamöter i kommittén erhöll 205 000 kronor vardera. För en utförligare redogörelse hänvisas till not 37.

Styrelsens kommittéer

Styrelsens övergripande ansvar kan inte delegeras men styrelsen kan utse kommittéer med uppgift att bereda och utvärdera frågor inför beslut i styrelsen. Styrelsen i Skanska har inrättat tre kommittéer för att strukturera, effektivisera och kvalitetssäkra sitt arbete (i) revisionskommittén, (ii) ersättningskommittén och (iii) projektkommittén vars ledamöter utses årligen vid det konstituerande styrelsemötet. Av styrelsens arbetsordning framgår vilka arbetsuppgifter och vilken beslutanderätt som har delegerats. Kommittéerna rapporterar muntligt till styrelsen vid varje styrelsemöte och samtliga protokoll från kommittéernas sammanträden tillhandahålls styrelsen.

Revisionskommitté

Revisionskommitténs huvuduppgift är att biträda styrelsen med övervakning av den finansiella rapporteringen, processerna kring rapportering och redovisningsprinciperna samt uppföljning och kontroll av revisionen av räkenskaperna för moderbolaget och koncernen. Kommittén har även till uppgift att utvärdera kvaliteten i koncernens finansiella rapportering, internrevision och riskhantering samt att granska omfattningen och resultatet av den externa revisionen och de externa revisorernas arbete. Kommittén övervakar också de externa revisorernas objektivitet och oberoende samt att det finns procedurer på plats avseende när den externa revisorn anlitas för att utföra andra uppdrag än revisionstjänster för moderbolaget och koncernen. Kommittén övervakar vidare efterlevnad av rotationsreglerna för externa revisorer. De externa revisorerna är närvarande vid samtliga möten i revisionskommittén. Minst en gång per år träffar kommittén revisorerna utan att någon från koncernledningen är närvarande.

Revisionskommittén har för 2018 bestått av Charlotte Strömberg (ordförande), Hans Biörck, Pär Boman och Nina Linander.

Under 2018 höll kommittén sju möten. Viktiga frågor som behandlades under året innefattade kapitalallokering, finansiering, pensionsrapportering, extern rapportering, prövning av nedskrivningsbehov, nedskrivningar av byggprojekt, större tvister, granskning av delårsrapporter och årsredovisning, riskhantering samt regelefterlevnad.

Närvaro vid styrelse- och kommittémöten

	Styrelse-möten	Revisions-kommitté	Ersättnings-kommitté	Projekt-kommitté
Antal möten	10	7	7	11
Ledamot				
Hans Biörck	10	7	7	11
Fredrik Lundberg	10			11
Nina Linander	9	6		11
John Carrig [1]	2	2	2	3
Charlotte Strömberg	10	7		11
Pär Boman	10	7	7	11
Jayne McGivern	8		7	11
Catherine Marcus	10			11
Richard Hörstedt	9			9
Ola Fält [2]	8			
Yvonne Stenman [2]	6			
Pär-Olow Johansson	10			
Anders Rättgård	10			
Gunnar Larsson [1]	2			

1) Till och med 13 april 2018.
2) Från och med 13 april 2018.

Ersättningskommitté

Ersättningskommitténs huvuduppgift är att bereda styrelsens beslut i frågor om tillsättning av den verkställande direktören och koncernchefen, inklusive lön och annan ersättning, och övriga medlemmar av koncernledningen, inklusive ersättnings-, pensions- och anställningsvillkor för dessa individer. Kommittén förbereder förslag för beslut av styrelsen beträffande incitamentsprogram och utvärderar utfallet av mål och principer för rörlig ersättning.

Ersättningskommittén har under 2018 bestått av Hans Biörck (ordförande), Pär Boman och Jayne McGivern. Kodens krav på oberoende, innebärande att styrelsens ordförande kan vara ordförande i ersättningskommittén och övriga bolagsstämmovalda ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och koncernledningen, är därmed uppfyllt.

Under 2018 höll kommittén sju möten. Viktiga frågor som behandlades under året innefattade granskning av ledande befattningshavares övriga uppdrag, granskning av Skanskas program för rörlig ersättning till koncernledningen och granskning och utvärdering av tillämpningen av riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, liksom gällande ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer, samt förslag om ett nytt långsiktigt aktiesparprogram (Seop 5).

Projektkommitté

Projektkommittén fattar beslut om enskilda projekt inom verksamhetsområdena: Byggverksamhet, Kommersiell fastighetsutveckling och Bostadsutveckling, investeringar och avyttringar inom Infrastrukturutveckling samt vissa projektfinansieringar. Projekt som medför särskilt stora eller ovanliga risker, eller andra särskilda förhållanden, kan kommittén hänvisa till styrelsen för beslut. Kommittén består av samtliga bolagsstämmovalda ledamöter och arbetstagarrepresentanten Richard Hörstedt. Under 2018 höll kommittén elva möten.

Externa revisorer

Enligt bolagsordningen ska moderbolaget ha ett eller två registrerade revisionsbolag som externa revisorer. Vid årsstämman 2018 omvaldes Ernst & Young AB till extern revisor för tiden intill slutet av årsstämman 2019. Auktoriserade revisorn Hamish Mabon är huvudansvarig för revisionen. De externa revisorerna har deltagit vid två styrelsemöten för att redogöra för Ernst & Young AB:s revisionsprocess i Skanska samt för att ge styrelsens ledamöter möjlighet att ställa frågor utan ledningens närvaro. Därutöver har de externa revisorerna deltagit vid samtliga möten med styrelsens revisionskommitté. För information om arvoden och annan ersättning till externa revisorer, se nedanstående tabell samt not 38.

Arvoden och annan ersättning till externa revisorer

	Ernst & Young	
Mkr	2018	2017
Revisionsuppdrag	50	49
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag	3	5
Skatterådgivning	2	1
Övriga tjänster	3	3
Totalt	**58**	**58**

Operativ ledning och internstyrning

Skanskas ledningsstruktur

Koncernledningen [1]

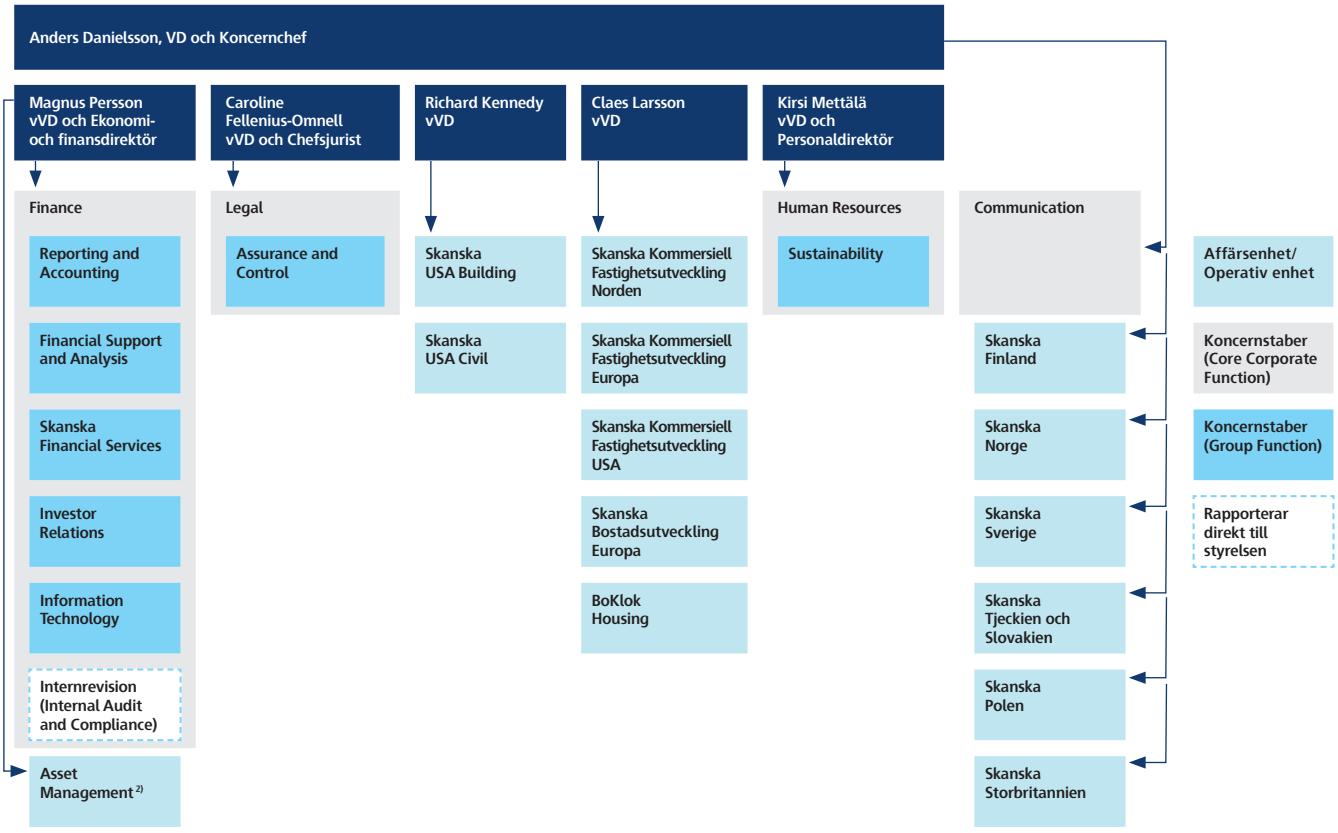

Verkställande direktör och koncernchef och koncernledning

Verkställande direktören (VD) och koncernchefen utses av styrelsen och leder verksamheten i enlighet med de instruktioner som styrelsen har antagit. VD och koncernchefen ansvarar för den löpande förvaltningen av bolagets och koncernens verksamhet. VD och koncernchefens arbete utvärderas varje år vid ett styrelsemöte utan att någon från koncernledningen är närvarande. VD och koncernchefen har inga affärsförbindelser av betydelse med Skanska AB eller dess koncernbolag.

VD och koncernchefen och de vice verkställande direktörerna bildar koncernledningen, Group Leadership Team. I linje med den strategiska översynen under 2018 har Skanska genomfört en omfattande omstrukturering av verksamheten, främst inom Byggverksamheten, för att förbättra lönsamheten. Under året har det även varit fokus på organisations- och ledarskapsförändringar samt implementering av ett nytt ramverk för intern styrning.

Information om VD och koncernchefen och medlemmarna i koncernledningen finns på sidorna 68-69.

Koncernstaber

Koncernstaberna är förlagda till huvudkontoret i Stockholm och stödjer VD och koncernchefen och koncernledningen i frågor som rör koncernövergripande funktioner, samordning och kontroll. De ger också stöd till affärsenheterna. Varje stabschef rapporterar direkt till en medlem av koncernledningen. Chefen för Internal Audit and Compliance rapporterar direkt till styrelsen via revisionskommittén. En presentation av koncernstaberna finns på sidan 69.

Ersättning till ledande befattningshavare

Årsstämman 2018 beslutade om riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare, vilka redogörs för på sidan 174. Information om lön och annan ersättning till VD och koncernchefen och övriga personer i koncernledningen och de utestående aktie- och aktierelaterade incitamentsprogrammen återfinns i not 37.

1) Från och med den 17 januari 2018 ersattes den tidigare koncernledningen Senior Executive Team med en ny koncernledningsstruktur, Group Leadership Team (GLT), med undantag för finansdirektör Magnus Persson, som tillträdde sin tjänst 2 februari 2018, med syftet att arbeta närmare affärsenheterna för att stärka deras resultat. Affärsenheternas verkställande direktörer ingår i en utökad ledningsgrupp, Extended Leadership Team.
2) Portfölj av OPS tillgångar.

Skanskas rapporteringsstruktur

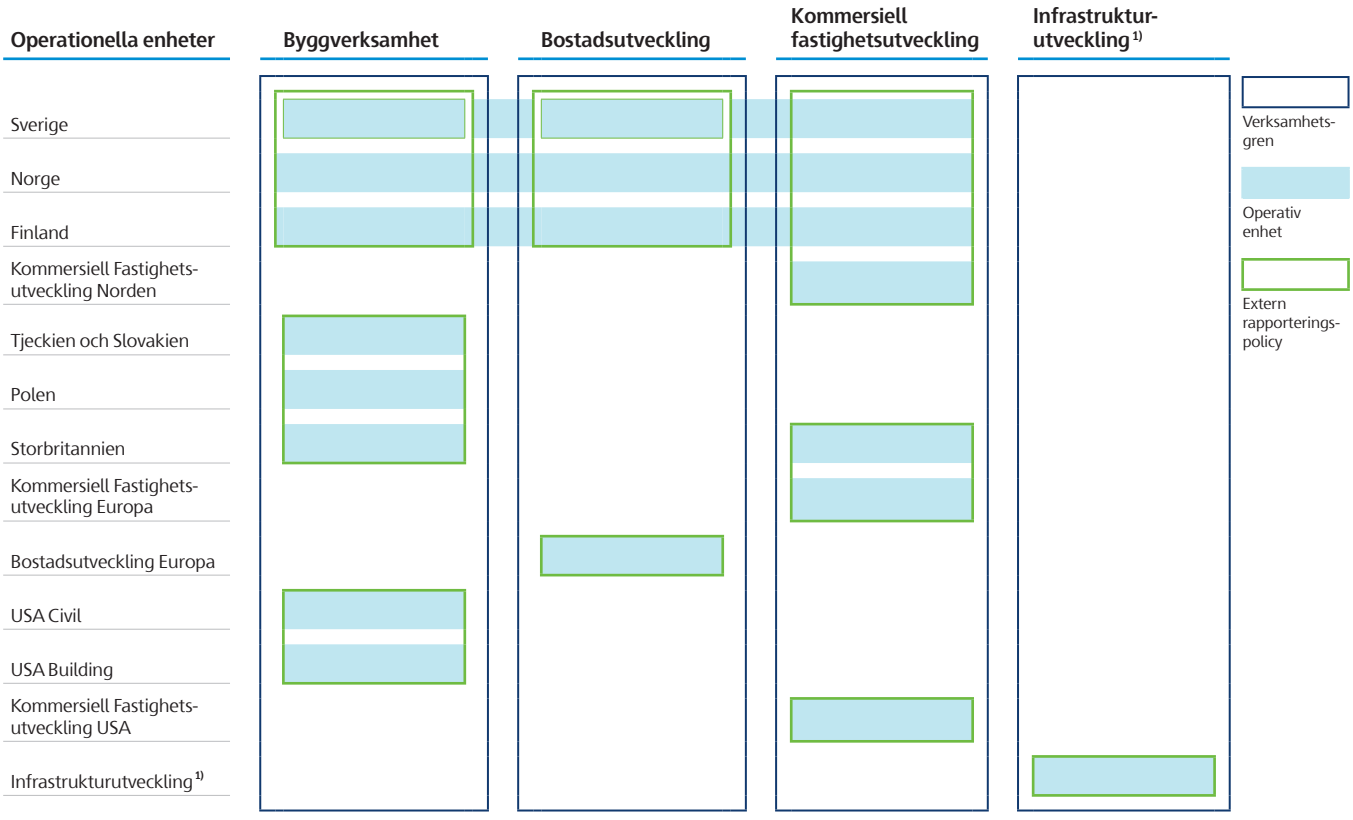

1) Från och med 1 januari 2019 är Infrastrukturutveckling inte längre en verksamhetsgren och rapporteras på en separat rad under Centralt.

Skanskas interna styrning

Skanska har en tydligt decentraliserad organisation där affärsenheterna ges ett stort mått av befogenheter och ansvar. Grundtanken är att vara ett decentraliserat och integrerat företag organiserat i affärsenheter med resultatansvar. Varje affärsenhet leds av en verkställande direktör och har egna staber och resurser för att kunna bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Utöver den löpande verksamheten att hantera projekt ansvarar affärsenheterna för sin strategiska utveckling, affärsplaner, investeringar, avyttringar och organisation.

Detta ömsesidiga beroende kräver både en modell för styrning som stödjer verksamhetens lokala karaktär med ett resultatansvar, och en modell för synergier, gemensamma värderingar, processer och ett starkt varumärkesskydd.

Löfte, värderingar och strategi

Parallellt med värdeskapandet är Skanskas löfte att bygga ett bättre samhälle. Detta löfte avspeglar företagets roll i samhället, en position som gör det möjligt för Skanska att skapa värde för aktieägarna. Skanska tillhandahåller innovativa och hållbara lösningar som ska hjälpa både medarbetare, kunder, aktieägare och samhället i stort att skapa en hållbar framtid. Denna strävan stärks av det fortsatta arbetet med fokusområdena inom hållbarhet: Arbetsmiljö och hälsa, Etik, Grönt byggande, Samhällsinvesteringar, Mångfald och inkludering.

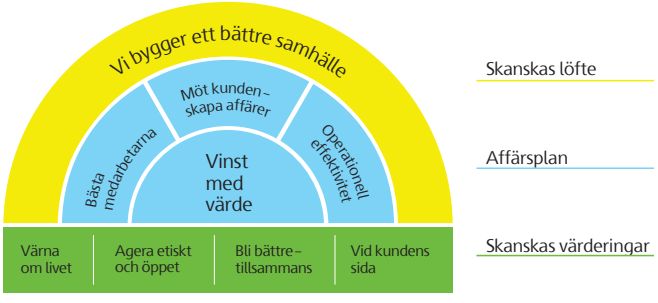

Grundläggande för Skanskas framgång är fyra värderingar som slår fast den moraliska grunden och kompassen – Värna om livet, Agera etiskt och öppet, Bli bättre – tillsammans samt Vid kundens sida – och Skanska framhåller löpande vikten av att alla medarbetare agerar enligt dessa värderingar i allt de gör.

Hållbarhet inom Skanska bygger på koncernens värderingar. Koncernens fokusområden inom hållbarhet förstärks också av kopplingen till FN:s mål för hållbar utveckling, vilket ger vägledning om hur Skanska kan göra nytta för den globala hållbara utvecklingen och för samhället.

Skanskas hållbarhetsredovisning återfinns på sidorna 70-93.

Uppförandekod

Skanskas Uppförandekod är hörnstenen då koncernen ska omsätta sina värderingar i praktiken. Uppförandekoden anger hur samtliga medarbetare förväntas uppträda då de interagerar med kollegor, kunder, lokalsamhällen och andra intressenter. Uppförandekoden beskriver Skanskas åtaganden på arbetsplatsen, marknaden och i samhället och innefattar ämnen som hälsa, arbetsmiljö och välbefinnande, mångfald och inkludering, dataskydd, miljö, sekretess, intressekonflikter, bedrägeri, fri konkurrens, korruption och mutor, insiderinformation och marknadsmissbruk.

Uppförandekodens principer och krav omfattar alla medarbetare på Skanska. Samtliga medarbetare utbildas vartannat år i Uppförandekoden och nyanställda utbildas inom en månad från att de börjar hos Skanska.

Uppförandekoden kompletteras med en Uppförandekod för leverantörer som ska följas av alla underentreprenörer, leverantörer, konsulter, mellanhänder och ombud. Uppförandekoden för leverantörer anger vilka förväntningar som ställs på dem och vad de kan förvänta sig från Skanskas sida. Uppförandekoden för leverantörer tar upp sådant som rättvisa arbetsvillkor, diskriminering och trakasserier, antikorruption och mutor samt konkurrens på lika villkor.

Skanskas telefonlinje Code of Conduct Hotline är ett verktyg som de egna medarbetarna och personal hos leverantörer och andra utomstående aktörer kan använda för att anonymt anmäla konstaterade eller misstänkta överträdelser av Skanskas Uppförandekod. Telefonlinjen administreras av en oberoende tjänsteleverantör.

Nytt ramverk för intern styrning

I början av 2018 informerade Skanska om strategiska åtgärder för att öka lönsamheten och minska riskerna inom Byggverksamheten. På koncernnivå fördes huvudkontoret närmare verksamheten för att öka effektiviteten och hjälpa affärsenheterna att tillgodose marknadernas och kundernas krav. Dessutom togs de första stegen för att stärka och fokusera koncernens decentraliserade styrningsmodell genom förbättrad kontroll och förtydligade ansvarsområden. Koncernledningen har utöver styrelsens styrdokument och policyer, fastställt koncernomfattande policyer, standarder/instruktioner samt riktlinjer, vilka uppdateras fortlöpande för att återspegla förändringar i verksamheten eller regelverk. I styrelsens arbetsordning anges vilka ärenden som ska beslutas av styrelsen i Skanska AB, av verkställande direktören och koncernchefen/ koncernledningen eller på affärsenhetsnivå. Skanskas policyer är bindande dokument med koncernövergripande regler som behandlar risker, mål och i vilka fall bolagsstyrning krävs. Utöver styrelsens arbetsordning, Skanskas Uppförandekod och Uppförandekoden för leverantörer, innefattar Skanskas policyer bland annat:

- Finanspolicy
- IT-policy
- Policy för hantering av krav
- Allmän koncernpolicy
- Insiderpolicy
- Dataskyddspolicy
- Anti-korruptionspolicy
- Policy för hantering av verksamhetsrisker
- Medarbetarpolicy
- Arbetsmiljöpolicy
- Miljöpolicy
- Informationspolicy

Koncernstandarder/instruktioner innehåller mer detaljerade krav, åtgärder eller aktiviteter som krävs för att uppnå policyns mål. Koncernens riktlinjer innehåller rekommendationer. En ny koncernstab, Assurance and Control, ska hjälpa affärsenheterna med implementeringen av det nya ramverket för intern styrning samt följa upp efterlevnaden av detta.

Koncernpolicyer
Obligatoriska koncernövergripande regler för verksamheten

Koncernstandarder/instruktioner
Mer detaljerde krav, åtgärder eller aktiviterer som krävs för att uppnå policyns mål

Koncernriktlinjer
Rekommendationer

Internkontroll

Denna beskrivning innehåller de viktigaste delarna i bolagets system för intern kontroll och riskhantering i samband med den finansiella rapporteringen.

Kontrollmiljö

Styrelsen har det övergripande ansvaret för att säkerställa att Skanska har en effektiv och ändamålsenlig riskhantering och intern kontroll. Syftet är att ge en rimlig försäkran att verksamheten drivs ändamålsenligt och effektivt, att den externa rapporteringen är tillförlitlig och att lagar såväl som interna regler följs. I styrelsens arbetsordning och instruktioner för verkställande direktören och styrelsens kommittéer säkerställs en tydlig roll- och ansvarsfördelning för en effektiv hantering av verksamhetens risker. Styrelsen och koncernledningen har vidare fastställt ett antal grundläggande regler av betydelse för arbetet med den interna kontrollen, exempelvis bolagets policy för hantering av verksamhetsrisker samt styrande dokument och processer för den interna kontrollen. Koncernledningen rapporterar regelbundet till styrelsen i enlighet med fastställda rutiner. Därutöver tillkommer rapporteringen från revisionskommitténs arbete. Koncernledningen ansvarar för de interna kontrollfunktioner som krävs för att hantera väsentliga risker i verksamheten. Det omfattar bland annat en tydlig struktur för beslutsfattande samt ramverket för intern styrning med policyer, standarder/instruktioner och riktlinjer. En ny koncernstab, Assurance and Control, ska hjälpa affärsenheterna med implementeringen av det nya ramverket för intern styrning samt följa upp efterlevnaden av detta.

Riskbedömning och kontrollaktiviteter

Skanska har identifierat de mest väsentliga riskerna i verksamheten som kan, om de inte hanteras korrekt, leda till fel i den finansiella rapporteringen och/eller påverka resultatet. Bolaget har därefter säkerställt att det finns regler i koncernen för att kontrollera att dessa risker hanteras. Koncernledningen och koncernstaberna ansvarar för hantering av de övergripande riskerna som rör strategi, makroekonomi och regelverk, medan det huvudsakliga arbetet med operationella risker och möjligheter hanteras på lokal nivå inom affärsenheterna.

Såväl risker som möjligheter till förbättringar är störst i själva genomförandefasen av projekten och därför fokuseras arbetet starkt på denna fas. Eftersom i stort sett varje projekt är unikt måste risker och möjligheter analyseras med avseende på projekttyp, plats, genomförandefas och kund.

Inom hela koncernen används en gemensam rutin för att identifiera och hantera risker i samband med bygguppdrag, projekt och investeringar. Den specialiserade koncernstaben Skanska Risk Team granskar och analyserar projekt och investeringar över en viss storlek. Därefter bereds ärendena av Skanska Risk Team som ger en rekommendation. Det slutliga beslutet om anbud, investering eller avyttring över en viss nivå fattas av Skanska Tender Board som består av Skanskas koncernledning, och i vissa fall av styrelsen genom Projektkommittén.

Bolaget bedömer att de största verksamhetsriskerna som koncernen kan ställas inför är:

- Nyckelpersoner som saknas eller lämnar företaget
- Förluster i projekt/investeringar
- Oetiskt uppträdande
- Bristande kontroll på affärsenheters resultat
- Olyckor som drabbar ett stort antal människor
- Makroekonomisk instabilitet

En mer utförlig beskrivning av verksamhetsriskerna och hur dessa hanteras finns på sidorna 20-24.

Information och kommunikation

Väsentliga redovisningsprinciper, manualer och övrig dokumentation av betydelse för den finansiella rapporteringen uppdateras och kommuniceras löpande. Det finns flera informationskanaler till koncernledningen och styrelsen för väsentlig information. För extern kommunikation finns en informationspolicy som ska säkerställa att bolaget lever upp till gällande krav på korrekt information till marknaden.

Uppföljning

Styrelsen utvärderar kontinuerligt den information som koncernledningen och revisionskommittén lämnar. Av särskild betydelse är resultatet av revisionskommitténs arbete med att granska effektiviteten i koncernledningens arbete med den interna kontrollen. Arbetet ska bland annat säkerställa att åtgärder vidtas för de brister och förslag till åtgärder som framkommer vid den interna och externa revisionen.

Internrevision

Koncernstaben Internrevision ansvarar för att följa upp och utvärdera arbetet med riskhantering och intern kontroll. Arbetet planeras i samråd med revisionskommittén och rapportering sker direkt till styrelsen via kommittén. Frågor som rör internrevision kommuniceras också löpande till Skanskas externa revisorer. Under 2018 fokuserades arbetet på granskning av de risker som har identifierats i verksamhetsprojekten, affärskritiska processer och på centrala stabsfunktioner. Totalt har omkring 117 revisioner genomförts inom samtliga affärsenheter under året. Särskilt fokus har lagts på verksamheterna i USA och Centraleuropa. Revisionerna genomförs enligt en enhetlig revisionsmetodik.

Byggverksamhet

Växande engagemang för utbildning och forskning

Life Sciences Building,
Seattle, USA

Med allt fler biologistudenter och ett ambitiöst forsknings-program behövde biologiska fakulteten vid University of Washington hitta nya lokaler. Önskemålet var en öppen, flexibel och välplanerad bygg-nad för att främja inlärning, undervisning och forskning om allt levande.

Skanska använde sig av sin expertis inom forskningsanläggningar och gröna byggnader för att kunna leverera denna banbrytande byggnad som utgör fortsättningen på ett 20-årigt samarbete med universitetet.

För Skanska var det viktigt att åstadkomma lösningar i linje med universitetets hållbarhetssatsningar och att bidra till sänkta driftskost-nader. Ett exempel är den unika installationen av 496 vertikala, solcellsförsedda glaspaneler längs fasaden. Dessa inte bara skärmar av solljuset utan producerar dessutom tillräckligt med el för belysningen på fyra våningsplan.

Ett annat exempel är den traditio-nella metoden för att rena vattnet till laboratorierna, där mycket av det renade vattnet tidigare gick till spillo. Lösningen blev att använda spillvattnet till bevattning av plan-torna i det intilliggande växthuset.

Styrelse

	Hans Biörck	Pär Boman	Nina Linander
Befattning	Styrelseordförande	Styrelseledamot	Styrelseledamot
Född	Sverige, 1951	Sverige, 1961	Sverige, 1959
Invald	2016	2015	2014
Aktieinnehav i Skanska 31 december 2018	25 000 B-aktier	1 000 B-aktier	3 000 B-aktier 2 600 B-aktier närstående
Övriga styrelseuppdrag	– Ordförande, Trelleborg AB – Ledamot, Handelsbanken AB	– Ordförande, Handelsbanken AB – Ordförande, Essity AB – Ordförande, Svenska Cellulosa Aktiebolag SCA – Vice Ordförande, AB Industrivärden	– Ledamot, Telia Company AB – Ordförande, Awa Holding AB – Ledamot, AB Industrivärden – Ledamot, Castellum AB – Ledamot, OneMed AB
Utbildning	– Civilekonom Handelshögskolan, Stockholm	– Ingenjörs- och ekonomexamen	– MBA, IMEDE, Schweiz – Civilekonom, Handelshögskolan, Stockholm
Arbetslivs-erfarenhet	– Finans- och ekonomidirektör, Skanska AB – Finans- och ekonomidirektör, Autoliv AB – Finans- och ekonomidirektör, Esselte AB	– Verkställande direktör och koncernchef, Handelsbanken AB	– Head of Product Area Electricity, Vattenfall AB – Senior Vice President, Head of Staff Unit Finance, AB Electrolux – Partner, Stanton Chase International AB
Beroende-förhållanden enligt bolags-styrningskoden	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Oberoende i förhållande till större aktieägare	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Beroende i förhållande till större aktieägare	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Beroende i förhållande till större aktieägare

Styrelseledamöter och suppleanter utsedda av arbetstagarorganisationer

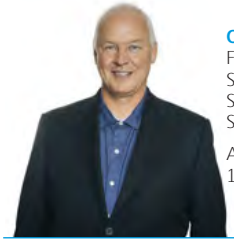

Ola Fält
Född: Gävle, 1966
Skanska Industrial Solutions; SEKO, utsedd 2018
Styrelseledamot

Aktieinnehav i Skanska
1 169 B-aktier

Richard Hörstedt
Född: Helsingborg, 1963
Region Hus Syd
Byggnads, utsedd 2007
Styrelseledamot

Aktieinnehav i Skanska
0 aktier

Pär-Olow Johansson
Född: Stockholm, 1954
Region Hus Stockholm Nord
Byggnads, utsedd 2014
Styrelsesuppleant

Aktieinnehav i Skanska
4 304 B-aktier

Fredrik Lundberg	**Catherine Marcus**	**Jayne McGivern**	**Charlotte Strömberg**
Styrelseledamot	Styrelseledamot	Styrelseledamot	Styrelseledamot
Sverige, 1951	USA, 1965	Storbritannien, 1960	Sverige, 1959
2011	2017	2015	2010
6 032 000 A-aktier och 14 050 000 B-aktier genom L E Lundbergföretagen AB (publ) 5 376 A-aktier och 2 100 000 B-aktier privat	0 aktier	0 aktier	7 000 B-aktier 900 B-aktier närstående
– Ordförande, AB Industrivärden – Ordförande, Holmen AB – Ordförande, Hufvudstaden AB – Vice Ordförande, Handelsbanken AB – Ledamot, L E Lundbergföretagen AB	– Ledamot, NCREIF PREA Reporting Standards Board (Privat)	– Senior Advisor to Madison Square Garden plc on Development and Construction – Ordförande, Brick by Brick	– Ordförande, Castellum AB – Ledamot, Clas Ohlson AB – Ledamot, Sofina S.A. – Ledamot, Aktiemarknadsnämnden – Ledamot, Kinnevik AB
– Civilingenjör, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm – Civilekonom, Handelshögskolan, Stockholm – Ekonomie doktor h c, Handelshögskolan, Stockholm – Teknologie doktor h c, Linköpings Universitet	– M.S., Real Estate Investment and Development, New York University – B.S.E. Real Estate Finance and Entrepreneurial Management, Wharton School, University of Pennsylvania	– Harrogate Ladies College – Fellow of the Royal Institution of Chartered Surveyors	– Civilekonom, Handelshögskolan, Stockholm
– Verkställande direktör och koncernchef, L E Lundbergföretagen AB	– Global Chief Operating Officer, PGIM Real Estate – MBL Life Assurance Corporation – The Related Companies – Integrated Resources	– Red Grouse Properties – Chief Executive Officer, Multiplex plc (Europe) – Managing Director UK, Anschutz Entertainment Group – Group Development Director, MWB Group Holdings plc. – Divisional Managing Director, Redrow plc.	– Senior Project & Account Manager, Alfred Berg, ABN AMRO, Stockholm – Chef för Investment Banking, Carnegie Investment Bank – Verkställande direktör, Jones Lang LaSalle Norden
– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Beroende i förhållande till större aktieägare	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Oberoende i förhållande till större aktieägare	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Oberoende i förhållande till större aktieägar	– Oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen – Oberoende i förhållande till större aktieägare

Anders Rättgård
Född: Holmestad, 1961
Region Hus Göteborg
Unionen, utsedd 2017
Styrelsesuppleant

Aktieinnehav i Skanska
5 931 B-aktier

Yvonne Stenman
Född: Stockholm, 1959
Region Hus Stockholm Nord
Ledarna, utsedd 2018
Styrelseledamot

Aktieinnehav i Skanska
0 aktier

Revisor
Ernst & Young AB
Huvudansvarig revisor sedan 2016 är Hamish Mabon, Stockholm, född 1965, auktoriserad revisor.

Koncernledning

	Anders Danielsson	Caroline Fellenius-Omnell	Richard Kennedy
Befattning	VD och koncernchef, (sedan 17 januari 2018)	Vice VD, Chefsjurist (sedan 2017)	Vice VD (sedan 17 januari 2018)
	Ansvar affärsenheter/koncernstaber – Skanska Finland – Skanska Norge – Skanska Sverige – Skanska Tjeckien och Slovakien – Skanska Polen – Skanska UK – Communications	Ansvar koncernstaber – Legal – Assurance and Control	Ansvar affärsenheter – Skanska USA Building – Skanska USA Civil
Född	1966	1968	1966
Anställd i Skanska	1991	2017	2004
Aktieinnehav i Skanska 31 december 2018	106 232 B-aktier	4 080 B-aktier	38 798 B-aktier
Styrelseuppdrag	–	– Ledamot, Aktiemarknads-bolagens förening (AMBF)	– ACE Mentor Program, NY, USA – Building Trades Employers Association, NY, USA
Utbildning	– Civilingenjör, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm – Advanced Management Program, Harvard, Boston MA, USA	– LL.M, Stockholms Universitet – LL.M, College of Europe, Brügge, Belgien	– Bachelor of Arts, Rutgers College, Rutgers University – Juris Doctor, Seton Hall University School of Law – Master of Laws, London School of Economics and Political Science
Arbetslivs-erfarenhet	– Vice VD, Skanska AB – Verkställande direktör, Skanska Sverige – Verkställande direktör, Skanska Norge	– Chefsjurist, Tele2 AB – Chefsjurist, Sidel – Chefsjurist Europa,Tetra Pak AB – Bolagsjurist, AB Electrolux	– Verkställande direktör, Skanska USA Building – Chief Operating Officer, Skanska USA Building – Chefsjurist, Skanska USA Building

Verkställande direktörer, affärsenheter

Gunnar Hagman	Skanska Sverige
Ståle Rød	Skanska Norge
Tuomas Särkilahti	Skanska Finland
Magnus Persson	Skanska Polen
Michal Jurka	Skanska Tjeckien och Slovakien
Greg Craig	Skanska UK
Paul Hewins	Skanska USA Building
Don Fusco	Skanska USA Civil
Jonas Spangenberg	BoKlok Housing
Björn Matsson	Skanska Bostadsutveckling Europa
Jan Odelstam	Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Norden
Katarzyna Zawodna	Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Europa
Robert Ward	Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling USA

Claes Larsson	Kirsi Mettälä	Magnus Persson
Vice VD (sedan 2006)	Vice VD, Personaldirektör (sedan 17 januari 2018)	Vice VD, Ekonomi- och finansdirektör (sedan 2 februari 2018)
Ansvar affärsenheter – Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Norden – Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Europa – Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling USA – Skanska Bostadsutveckling Europa – BoKlok Housing	Ansvar koncernstaber – Human Resources – Sustainability	Ansvar koncernstaber/operativ enhet – Reporting and Accounting – Financial Support and Analysis – Skanska Financial Services – Investor Relations – IT – Internal Audit and Compliance – Asset Management
1965	1963	1976
1990	1994	2006
172 489 B-aktier	18 434 B-aktier	10 057 B-aktier
– Ordförande, Handelsbankens regionbankstyrelse i Västra Sverige	–	–
– Civilingenjör, Chalmers Tekniska Högskola – MBA, Chalmers Tekniska Högskola och Göteborgs universitet	– Bachelor of Business Administration, Haaga-Helia University of Applied Sciences – eMBA, Aalto Executive Education	– Ph.D. in Business Economics, Uppsala Universitet – Master of Science in Business Economics, Uppsala Universitet
– Verkställande direktör, Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Norden – Verkställande direktör, Skanska Fastigheter Göteborg	– Vice VD, Personal och Kommunikation, Skanska Finland – Vice VD, Personalutveckling, Skanska Finland – HRD manager, Skanska Finland – HR specialist, Skanska Finland	– Ekonomi- och finansdirektör, Skanska Sverige AB – Senior Vice President, Investor Relations, Skanska AB – Group Manager, Corporate Finance, Skanska AB – Head of Research & Analysis, Skanska Financial Services AB

Direktörer, koncernstaber

Katarina Bylund	Reporting and Accounting
Karolina Cederhage	Communications
Anders Göransson	Internal Audit and Compliance
Lena Hök	Sustainability
Mark Lemon	Assurance and Control
André Löfgren	Investor Relations
Therese Tegner	Skanska Financial Services
Jarosław Urbańczyk	Information Technology (IT)
Caroline Walméus	Financial Support and Analysis

Hållbarhetsredovisning

Genom värderingarna Värna om livet, Agera etiskt och öppet, Bli bättre – tillsammans och Vid kundens sida, bidrar Skanska till att skapa en hållbar framtid för kunder, medarbetare och för de lokalsamhällen där företaget verkar. Värderingarna ligger till grund för Skanskas löfte om att bygga ett bättre samhälle och leverera värde till aktieägarna.

Skanska stödjer FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling som kan kopplas till koncernens fem fokusområden inom hållbarhet: Arbetsmiljö och hälsa, Etik, Grönt byggande, Samhällsinvesteringar samt Mångfald och inkludering.

Skanskas värderingar och Uppförandekod ska genomsyra verksamhetens alla delar. Uppförandekoden definierar hur medarbetarna förväntas samverka och interagera med kollegor, kunder och andra intressenter i det dagliga arbetet.

Den utbildning i Uppförandekoden som krävs av medarbetarna sker kontinuerligt. Alla nya medarbetare ska genomgå utbildningen under sin första månad som anställda i företaget. Under 2018 uppnåddes detta mål för 93 procent av de nyanställda. Alla medarbetare ska ta del av utbildningen i Uppförandekoden vartannat år. 2018 uppfylldes detta mål till 100 procent. Detta är viktigt för att öka medvetenheten och ständigt påminna om Skanskas värderingar. Utbildningen hålls fysiskt och kompletteras med praktiska dilemma diskussioner i alla affärsenheter.

100%

måluppfyllelse för utbildningen i Uppförandekoden.

Väsentlighetsanalys

Skanskas hållbarhetsredovisning och fokusområden inom hållbarhet bygger på externa och interna nyckelintressenters bedömning av koncernens påverkan ur ett hållbarhetsperspektiv.

Skanskas väsentligaste hållbarhetsområden fastställdes under 2018 genom en strukturerad väsentlighetsanalys.

Av analysen framgår att Skanska betraktas som ledande inom hållbarhet, samtidigt som det finns en tydlig förväntan att företaget ska stärka sin ledande roll ytterligare.

Fortsatt utveckling inom hållbarhet är i linje med Skanskas löfte – Vi bygger för ett bättre samhälle – och företagets strävan att vara ledande när det gäller att erbjuda kunderna hållbara lösningar. FN:s mål för hållbar utveckling speglar också Skanskas ambition att göra ett så positivt avtryck i samhället som möjligt.

De viktigaste intressentgrupperna är:

- Aktieägare/investerare/banker
- Kunder
- Leverantörer/underentreprenörer
- Intresseorganisationer (NGOs)
- Medarbetare
- Ledning

Mer information om intressentdialogen finns på sidan 91 (Hållbarhetsstyrning).

Väsentlighetsanalys

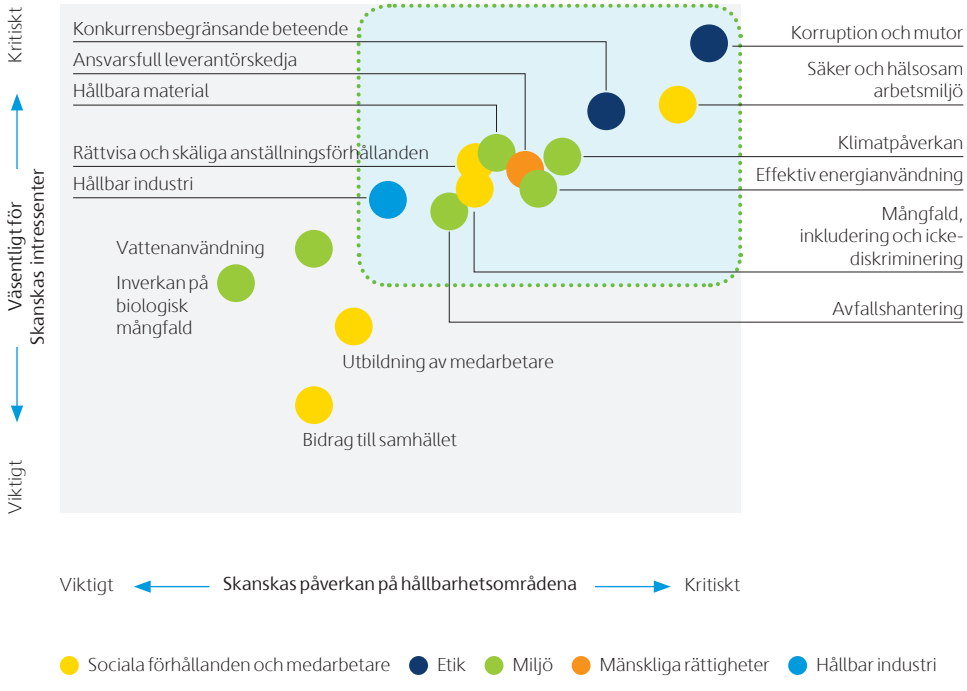

Genom väsentlighetsanalysen har hållbarhetsområdena i den blåmarkerade rutan identifierats som de mest väsentliga för Skanskas externa och interna intressenter.

Globala åtaganden

Skanska anslöt sig till FN:s Global Compact 2001 och stöder alltjämt ramverkets tio principer om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption. Denna hållbarhetsredovisning, som är Skanskas Communication on Progress (COP), visar hur koncernen under 2018 har fortsatt att göra framsteg när det gäller att tillämpa de tio principerna.

Skanska stöder alla människors rättigheter i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna och i de konventioner som antagits av Internationella arbetsorganisationen, ILO. Skanska följer också den ideella organisationen Transparency Internationals riktlinjer och tillämpar försiktighetsprincipen.

Vidare deltar Skanska aktivt i andra internationella hållbarhetsinitiativ som FN:s Global Compact Network, Internationella Handelskammaren; World Green Building Council, World Business Council for Sustainable Development, International Chemical Secretariat (ChemSec) och Catalyst, som verkar för kvinnor i arbetslivet.

Utmärkelser

Under 2018 utsågs Skanska av Lunds universitet och Dagens Industri till ett av de mest hållbara bolagen på Nasdaq i Norden och vann i sektorn för Kapitalvaror. Hållbarhetsrelaterade utmärkelser som Skanska tilldelats under 2018:

- OMX Stockholm 30 ESG Responsible Index
- MSCI AAA
- CDP Climate Change A–

Etik och antikorruption

Korruption och etiska överträdelser hämmar långvarig ekonomisk tillväxt, vidgar sociala klyftor och motverkar mänskliga rättigheter. Skanska arbetar kontinuerligt med frågor som rör etik och antikorruption. Koncernen ser årligen över Uppförandekoden och under 2018 uppdaterades den med stöd av policyn för sanktionsförfarande för att harmoniera med internationella regler och föreskrifter.

Förstå och skydda sig mot etiska risker

I Skanskas årliga riskundersökning bland högre chefer anses korruption och bestickning vara några av de största riskerna för företaget. Mycket arbete görs i syfte att minska dessa risker. Detta återspeglas även i Code of Conduct Program, som anger hur alla affärsenheter ska arbeta med etik. En viktig del av denna är riskbedömningen av etiska risker.

Under 2017 deltog samtliga affärsenheter i en grundlig genomgång av etiska risker. Omkring 500 medarbetare fick då uppge de främsta etiska riskerna i sina respektive affärsenheter. Resultatet av riskbedömningen, som genomförs vartannat år, ligger till grund för etikarbetet i affärsenheterna och integreras i affärsenheternas affärsplaner i form av praktiska åtgärdspunkter. Resultaten sammanställs på koncernnivå där de används i utformningen av förebyggande åtgärder.

Under 2018 gjordes en uppföljning av de åtgärder som vidtagits för att minska de största etiska risker som affärsenheterna identifierat. Exempel på riskhanteringsåtgärder är inköpsprocesser, utbildning om och interna rutiner för intressekonflikter, samt utformning och implementering av processer för granskning av tredje part. För att utbyta erfarenheter fick affärsenheterna granska varandra med stöd av koncernens centrala Ethics funktion.

Riskbedömning och kvalitetssäkring är en löpande tvåårig process. Mer information om risker finns på sidorna 20-24.

Code of Conduct hotline

Via en särskild telefonlinje kan såväl medarbetare som externa parter anonymt rapportera misstänkta överträdelser av Uppförandekoden. Telefonlinjen drivs av en tredje part och är ett alternativ till intern rapportering. Rapporterade ärenden hanteras av koncernens centrala Ethics funktion och rapporteras vidare till koncernens etiska kommitté. Tillsammans med affärsenheternas etiska kommittéer beslutas om vidare åtgärd.

Brott mot Uppförandekoden leder till disciplinära åtgärder, vilket kan innefatta uppsägning av anställning. En medarbetare som begått korruptionsrelaterade brott eller brott mot andra relevanta lagar kan också bli föremål för möjliga åtal av brottsbekämpande myndigheter. Under 2018 vidtogs sådana disciplinära åtgärder.

Pågående etikärenden

Skanskas dotterföretag i Brasilien, Argentina och Finland är inblandade i rättsprocesser som rör korruption. Det pågår även kartellrelaterade ärenden i Brasilien. Uppgifter om dessa framgår av not 33 i Års- och hållbarhetsredovisningen.

I juli 2014, redan innan rättsprocesserna i Brasilien inleddes, beslöt Skanska att lämna den latinamerikanska marknaden på grund av ekonomiska förluster under flera års tid. Skanska har inte haft några pågående projekt i Latinamerika sedan mars 2016.

Ansvarsfull leverantörskedja

Skanska har en omfattande leverantörskedja för material och produkter samt entreprenörer som utför arbete på projekten. Cirka 90 000 leverantörer arbetar med Skanska varje år. Byggbranschen är som regel lokal eller regional med allt från stora aktörer till enmansföretag.

Skanska stöder erkända globala mänskliga rättigheter och rättvisa arbetsvillkor för dem som arbetar på koncernens projekt, arbetsplatser eller i leverantörsledet. Skanska har nolltolerans mot alla former av människohandel, barnarbete och tvångsarbete samt metoder som olagligt eller orättmätigt undanhållande av lön.

Koncernens affärsprocesser stöder och värnar mänskliga rättigheter i världen, lokal lagstiftning och Skanskas egen Uppförandekod. I dessa ingår bland annat tydliga rutiner för granskning av underentreprenörer och deras anställda. Alla rapporter om eventuella överträdelser av arbetsvillkoren i leverantörskedjan tas på största allvar och Skanska inleder omgående en granskning om sådana rapporter inkommer. Samtliga affärsenheter genomförde 2018 särskilda granskningar av potentiella risker för etiska överträdelser.

Skanskas Uppförandekod för leverantörer utgör en del av kontrakten som ingås med leverantörer och underentreprenörer. Nya leverantörer får utbildning om Uppförandekoden för leverantörer. Ingående granskning görs av leverantörer, underentreprenörer, joint venture-partners, marksäljare och köpare av fastigheter. Granskningen omfattar bland annat leverantörskedjan, miljö, säkerhet och arbetsmiljö, antikorruption, konkurrenslagstiftning, transparens gällande ägande och finansiering samt sanktioner. Ett antal leverantörer kontrolleras utifrån en riskbaserad metod. Brott mot Uppförandekoden kan leda till, men behöver inte begränsas till, uppsägning av kontrakt, vilket skedde under 2018.

Ett av de största arbetsmiljöevenemangen i världen

Skanska anordnar sedan 2005 Safety Week – en vecka som fokuserar på säkra arbetsmiljöer baserat på Skanskas värderingar Värna om livet, Bli bättre – tillsammans och Agera etiskt och öppet. Under veckan hålls utbildningar och aktiviteter på temat säker arbetsmiljö där både medarbetare hos Skanska, underentreprenörer samt kunder och andra partners deltar. Under de senaste fem åren har Skanska utökat räckvidden för Safety Week så att den nu även anordnas i USA, Polen, Finland och Storbritannien. På så sätt blir branschen säkrare och starkare – tillsammans.

Arbetsmiljö och hälsa

Att trygga människors hälsa och säkerhet på arbetsplatsen är en ständig utmaning för byggbranschen. Skanska har som mål att uppnå en skadefri arbetsmiljö för sina anställda, underentreprenörer och andra parter som kan påverkas av Skanskas arbete. Åtagandet går dock ännu längre och omfattar inte enbart en säker arbetsmiljö utan även ansvar för människors hälsa och välbefinnande. I detta ingår att minska risken för långsiktiga hälsorisker såsom buller, damm och dålig ergonomi, liksom psykisk ohälsa och stressrelaterade problem.

Säkerhetsrunda på Kommersiell fastighetsutvecklingsprojektet Mill Park, Budapest, Ungern.

Arbetar för högre standarder

Skanskas globala arbetsmiljöstandard är strängare än lokala regelverk i många länder. Standarden gäller i hela koncernen och är viktig för att höja säkerheten i såväl koncernen som i leverantörskedjan. Skanskas globala arbetsmiljöstandard täcker utbildning, incidenthantering, riskbedömning och vägledning samt personlig skyddsutrustning. Koncernen strävar ständigt efter att höja nivån i branschen genom att även involvera konkurrenter och samarbetspartners.

Varje affärsenhet utvärderar årligen hur man uppfyllt sin arbetsmiljöplan. I denna ingår exempelvis att identifiera risker, faror och kontrollåtgärder. Affärsenheterna ska även erbjuda sina anställda företagshälsovård, något som även underentreprenörerna förväntas erbjuda sina anställda. Vissa affärsenheter har egen hälso- och sjukvårdsservice medan andra enheter köper in tjänsterna.

Enligt Skanskas arbetsmiljöpolicy måste samtliga affärsenheter från 2019 ha ett externt certifierat arbetsmiljöledningssystem som till exempel OHSAS 18001. Målet är till 90 procent uppnått inom koncernen vilket är en förutsättning för en hög säkerhetsnivå i hela organisationen.

Skanskas arbetsmiljöplan fungerar som vägledning och stöd för verksamheterna genom att fokusera på säker arbetsmiljö, hälsa och välbefinnande. Hörnstenarna i planen är kultur, kommunikation, kompetens, kontrollsystem och att motivera underentreprenörer. Koncernen strävar efter att öka kunskapen om arbetsmiljöfrågor och att åstadkomma förbättringar om öppenhet och transparens.

Bättre psykisk hälsa både inom och utanför Skanska

Skanska ökar fokus på psykisk hälsa och medarbetarnas välbefinnande eftersom det påverkar både arbetsmiljö, hälsa och den långsiktiga prestationsnivån. Skanska är sedan 2015 ledande i Storbritannien på detta område tack vare sitt program för psykisk hälsa där bland annat 315 ambassadörer hjälper andra medarbetare i frågor som rör psykisk hälsa. Temadagar anordnas för att öka medvetenheten om psysisk hälsa och senast 2020 ska alla linjechefer också ha gått utbildning om psykisk hälsa. Ett av syftena är att göra det lika naturligt att lyfta frågor om psykisk ohälsa som att prata om andra sjukdomar.

Under 2018 anordnades workshoppar för att sprida Skanska UK:s erfarenheter av arbetet med psykisk hälsa till koncernens partners i leverantörskedjan. Därigenom kan dessa få hjälp att skapa eller förbättra sina egna program på samma tema. Över hundra personer från både små och stora bolag deltog.

Hälsoinriktad och lärande kultur

Motiverade, upplysta och trygga medarbetare stärker hälsa, säkerhet och välbefinnande. Skanskas utbildningsprogram för arbetsmiljö inkluderar både koncernens värderingar och rutiner och syftar till att utveckla medarbetarna. Förändringsprogrammet för en skadefri arbetsmiljö (IFE) har drivits i 16 år och tillämpas i mer än 70 procent av koncernen. Utbildningar i arbetsmiljöledningssystem anpassas även till olika affärsenheters specifika behov.

Under 2018 tog Skanska fram Commit to Action, ett arbetsmiljöprogram för stöd till chefer. Tanken är att bygga upp och stärka teamkompetensen i affärsenheterna och på så sätt stärka dem. Programmet testades först i Sverige.

Fortfarande behöver dock mer göras för att eliminera och hantera de risker som traditionellt förekommit i byggbranschen. Några av de största riskerna på en byggarbetsplats är fall från höjd, lyft, hantering eller kontakt med material, fordon och elektrisk utrustning. Skanskas mål är att dra lärdom av allvarliga olyckor för att förbättra system, organisation och ledarskap så att framtida olyckor kan undvikas. Efter en dödsolycka genomförs Skanska Global Safety Stand Down på samtliga arbetsplatser för att dela lärdomarna från händelsen med medarbetarna och visa respekt för den avlidne.

Lärdomar från olyckor används för att utveckla standarder och riktlinjer, och införliva dem i affärsenheterna. Arbetsmiljöchefer i de olika affärsenheterna gör ömsesidiga granskningar för att förstärka arbetet inom detta område.

Det är viktigt att analysera felaktig hantering av arbetsmiljörisker för att kunna utforma förebyggande och riskreducerande åtgärder. Under 2018 inträffade tre dödsfall i Skanska Polen varpå arbetet i samtliga 150 pågående byggprojekt och på 30 anläggningar avbröts för att säkerställa att alla moment utfördes på ett säkert sätt. Först när samtliga säkerhetsrutiner kontrollerats öppnades arbetsplatserna igen och aktiviteten återupptogs.

Utveckling för en säker arbetsmiljö

Arbetsmiljösäkerheten mäts med hjälp av proaktiva (framåtblickande) och reaktiva (bakåtblickande) indikatorer. Reaktiva indikatorer redovisas på koncernnivå och här ingår såväl Skanskas egen personal som underentreprenörer på byggarbetsplatserna.

Under 2018 uppgick olycksfallsfrekvensen (LTAR) med frånvaro till 3,5 (3,4). Totalt inträffade 712 (730) olycksfall som hindrade medarbetare från att återgå till sina ordinarie arbetsuppgifter och totalt inträffade 1 028 (1 029) olyckor, av alla typer. Även mindre allvarliga olycksfall följs upp för att utreda och lära av bakomliggande orsaker.

Under de senaste tre åren har elva dödsolyckor inträffat på Skanskas arbetsplatser varav nio bland anställda till underentreprenörer. Eftersom underentreprenörerna utför större delen av sitt arbete direkt på Skanskas byggarbetsplatser omfattas de av koncernens rutiner, processer och standarder för hälsa och arbetsmiljö.

Arbetsrelaterade olyckor med frånvaro (LTAR) 2008–2018[1)]

Antal arbetsrelaterade olyckor med frånvaro multiplicerat med en miljon timmar dividerat med totalt antal arbetstimmar. Inkluderar både Skanskas och underentreprenörers anställda på Skanskas arbetsplatser.

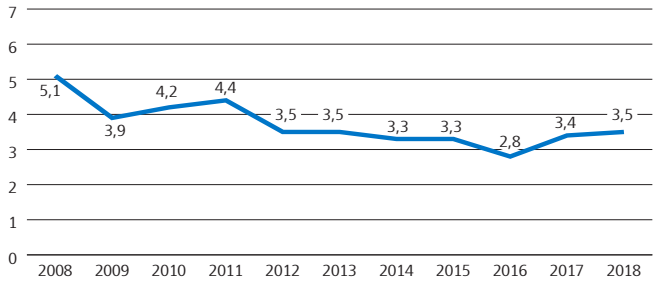

1) Skanskas instruktioner för rapportering av arbetsmiljöstatistik, Skanska Safety Metrics Procedure, innehåller definitioner av de uppgifter som ska rapporteras. Hänsyn tas till nationella regler och villkor.

Olyckor med dödlig utgång 2008-2018

Antal olyckor med dödlig utgång på Skanskas arbetsplatser, inklusive Skanska-anställda samt underentreprenörer som arbetar på Skanskas arbetsplatser.

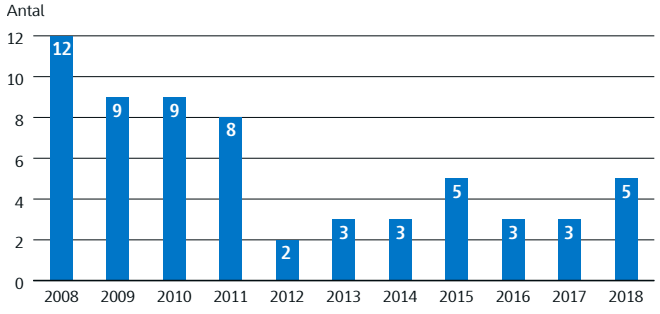

Miljöledningssystem

Skanskas miljöengagemang avser såväl bolagets egna aktiviteter och processer som de långsiktigt miljömässiga effekterna av de byggnader och den infrastruktur som koncernen levererar. Att Värna om livet är en av Skanskas värderingar och bolaget siktar därför på gröna lösningar för att bedriva verksamheten med så låg miljöpåverkan som möjligt. Genom Skanskas resa mot mörkgrönt – Journey to Deep Green™ – räcker det inte att följa lagar och regler utan avsikten är att gå ännu längre och framtidssäkra alla projekt så att de även klarar morgondagens miljökrav och förhållanden. Skanskas Green Leadership Group är ett nätverk av chefer i affärsenheterna som verkar för en grön strategisk utveckling av koncernen.

Skanska Color Palette™

Sedan 2009 har Skanska Color Palette™, Skanskas Gröna Karta, varit grunden i koncernens miljöhanteringssystem om gröna och mörkgröna projekt på fyra prioriterade områden: energianvändning, koldioxidutsläpp, materialval och vattenförbrukning. Grönt visar att byggprocesser och/eller prestanda för byggnader och infrastruktur överträffar regelverken på flera angivna punkter. Projekt i kategorin beige uppfyller kraven för ISO 14001. Mörkgröna – Deep Green – projekt har i stort sett ingen miljöpåverkan och är således framtidssäkrade. Skanska Color Palette är anpassad till olika marknader eftersom regler och föreskrifter skiljer sig länder emellan.

Skanska Color Palette™ fastställer projektens gröna strategiska riktning och används för att definiera gröna intäkter och de gröna projektens marknadsvärde.

Gröna intäkter

Andel av Byggverksamhetens totala intäkter som är gröna eller mörkgröna enligt Skanska Color Palette™.

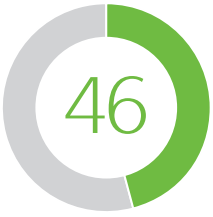

Grönt marknadsvärde

Andel av Kommersiell fastighetsutvecklings marknadsvärde från gröna och mörkgröna projekt enligt Skanska Color Palette™.

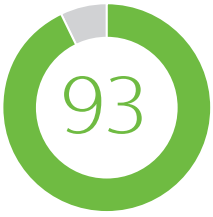

Skanska Color Palette™

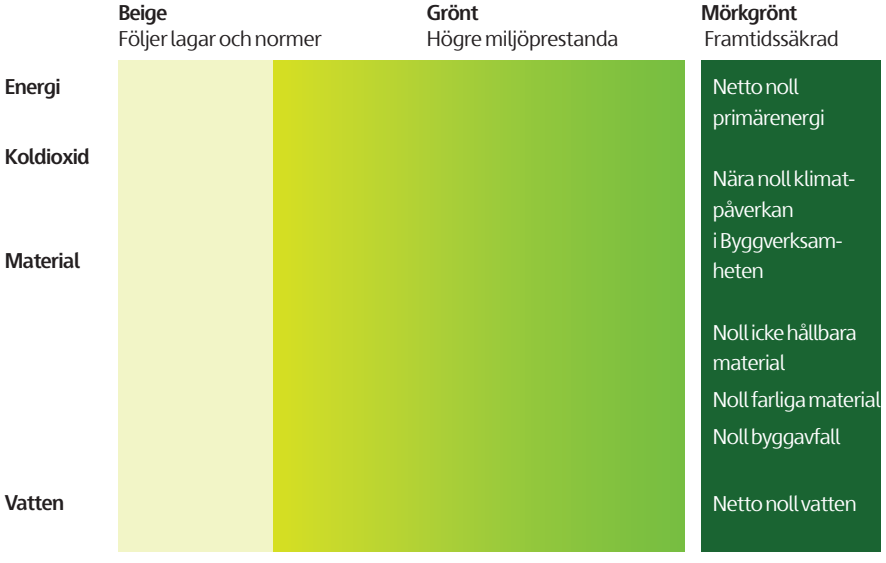

Skanska Color Palette™ är ett verktyg som tagits fram för uppföljning och strategisk styrning av gröna aktiviteter.

Minskad klimatpåverkan

Byggbranschen och den byggda miljön bidrar starkt till den globala uppvärmningen. Byggbranschens utsläpp av växthusgaser orsakas av utvinning, framställning och transport av stora mängder material samt aktiviteter i byggprocessen. Användning och drift av byggnader ger dessutom upphov till klimatavtryck under decennier framöver.

Skanska har ställt sig bakom Parisavtalet och strävar efter att minska utsläppen av växthusgaser och tillhandahålla hållbara lösningar som hjälper kunder, samhället och andra intressenter att uppnå sina klimatmål. Skanska har som mål att kraftigt reducera utsläppen av växthusgaser fram till 2030.

Kraven skärps för energieffektivitet, och koldioxidutsläpp, på Skanskas marknader på såväl nationell som regional nivå. Tillsammans med Columbia University i New York City har Skanska analyserat efterfrågan på hållbara byggnader och infrastrukturprojekt i hela USA. Fokusområdena i studien var grönt byggande, arbetsmiljö och hälsa samt välbefinnande. Studienstöder Skanskas ambition att utnyttja möjligheterna till hållbart byggande på den amerikanska marknaden.

Effektiv energianvändning

Inom energiområdet inriktas insatserna på sådant som Skanska har direkt möjlighet att besluta om och påverka. Skanska strävar efter att förbättra energieffektiviteten i såväl byggprocessen som i användningen av byggnader och infrastruktur. Fossila bränslen ersätts i allt större utsträckning av förnybar energi. På vissa marknader är detta emellertid en utmaning.

Solpaneler, Heimdals gymnasium, Trondheim, Norge.

Skanska stöder avancerade energieffektiva byggnader genom partnerskapet i Powerhouse i Norge. Det är ett innovativt samarbete mellan fem företag som föresatt sig att bygga energipositiva byggnader, det vill säga byggnader som tillför mer energi än de förbrukar. Detta uppnås genom att förena effektiv arkitektur och teknik med förnybara energilösningar som exempelvis solpaneler och jordvärme.

Ett annat exempel på utveckling inom förnybar energi är Skanskas initiativ "Ny förnybar energi" som Skanska Kommersiell fastighetsutveckling Norden initierat för

Total energianvändning [1]

MWh	2018	2017	2016	2015
Bränsleförbrukning (icke förnybara bränslen)	**1 021 815**	**1 023 242**	**1 121 646**	**1 278 787**
Bränsleförbrukning (förnybara bränslen)	**69 621**	**68 094**	**54 482**	**271**
Elförbrukning	**241 495**	**272 979**	**263 246**	**259 479**
Icke förnybara energikällor	114 531	154 363	143 037	104 502
Förnybara energikällor	126 964	118 616	120 209	154 977
Fjärrvärme	**10 499**	**11 740**	**3 721**	**573**
Fjärrkyla	**623**	**1 499**	**2 597**	**196**
Total energianvändning	**1 344 054[2]**	**1 377 555**	**1 445 692**	**1 539 306**
Energiintensitet [3]	**7,88**	**8,57**	**9,55**	**9,94**

1) Aktivitetsdata baseras på fakturauppgifter, realtidsmätare, modeller och beräkningar eller data som rapporterats av leverantörer. Energikonvertering görs med hjälp av offentligt tillgängliga omvandlingsfaktorer, och utsläppsfaktorer kommer från öppna databaser såsom International Energy Agency (IEA).
2) Energibesparing från 2017 uppgår till 33 502 MWh eller 2,43 procent.
3) Total energi i MWh/Mkr intäkter, enligt segmentsredovisning.

att öka mängden energi från förnybara källor till elnätet. I stället för att köpa grön el, ingås långsiktiga avtal om köp av solel producerad på externa anläggningar som är specifikt framtagna för dessa. Åtagandena i Skanskas projektutveckling ökar tillgången på förnybar energi.

Energianvändningen i hela värdekedjan är svår att överblicka. Skanska strävar efter att samla in denna data. Cirka en tredjedel av Skanskas totala verksamhet redovisar i dagsläget sin förbrukning och målsättningen är att denna andel ska öka under kommande år. Den uppskattade energianvändningen baseras på rapporteringen av växthusgaser. Se sidan 80.

Under 2018 avyttrade affärsenheterna inom Kommersiell fastighetsutveckling Europa och Norden elva fastigheter – samtliga med eller med målet att få miljöcertifiering enligt LEED på Gold- eller Platinum-nivå. Energibesparingen per år för de avyttrade fastigheterna uppgår till 97,6 TJ, motsvarande en reducering med 38 procent. [1)]

Utsläpp av växthusgaser

Arbetet med att minimera utsläppen av växthusgaser ökar ofta effektiviteten i koncernens verksamhet med lägre kostnader som följd. Om man exempelvis i stället för att riva en husgrund och anlägga en ny, kan återanvända den på ett säkert sätt sparar man in på utrustning, bränsle och material med minskade utsläpp som resultat.

Sedan 2009 ingår samtliga affärsenheter i rapporteringen av växthusgaser. Utsläppen mäts i enlighet med GHG-protokollet (Greenhouse Gas Protocol). Bolagets externa revisorer, EY, gör en översiktlig granskning av Skanskas koldioxidutsläpp. Mer information finns på sidorna 202-203.

- Scope 1 avser direkta utsläpp från verksamhet som ägs eller kontrolleras av Skanska, och inkluderar bränsleförbrukning för fordon, arbetsmaskiner och uppvärmning.
- Scope 2 avser indirekta utsläpp som härrör från inköpt och förbrukad el, värme och kyla. Utsläpp sker vid de anläggningar där el, värme och kyla produceras.
- Scope 3 avser indirekta utsläpp som härrör från källor som inte ägs eller direkt kontrolleras av Skanska.

Ökad transparens för inbäddad koldioxid i samarbete med Microsoft

För att minska koldioxidutsläppen från byggnader och infrastruktur, fokuserar Skanska alltmer på inbäddad koldioxid – det vill säga koldioxidutsläpp som genereras vid tillverkning, transport och montering av produkter samt materialanvändning under byggfasen. Inbäddad koldioxid är en betydande källa till klimatutsläpp men bra beslutsunderlag är en utmaning. I USA är befintliga metoder för beräkning av inbäddad koldioxid inte nödvändigtvis transparenta eller avstämda mot mätdata. Därför skiftar resultatet beroende på vilket verktyg som används och ett enhetligt sätt att mäta inbäddad koldioxid saknas.

Med anledning av detta utvecklade och delfinansierade Skanska under 2018 EC3, som är en kalkylator för inbäddad koldioxid i byggbranschen. EC3 är en databas med öppen källkod och innehåller uppgifter om byggmaterial baserade på miljödeklarationer för produkter (EPD). EC3, med data om uppemot 10 000 olika material blir allmänt tillgänglig under 2019 och är kostnadsfri. Den ökade datatillgängligheten kommer att förbättra medvetenheten om inbäddad koldioxid och bidra till att minska klimatutsläppen genom att möjliggöra mer välgrundade materialval. Man räknar även med att EC3 ska främja tillverkningen av produkter med lägre koldioxidutsläpp.

Microsoft är det första stora bolaget som testkör EC3 i uppgraderingen av sitt 72 hektar stora Redmon campus nära Seattle, USA. – EC3 kan bidra till en stor minskning av våra koldioxidutsläpp vid ombyggnader och i slutänden av hela den byggda miljön, skriver Microsoft på sin blogg. EC3 kommer att hanteras av University of Washingtons Carbon Leadership Forum, med finansiering från hela byggsektorn.

1) Beräkningen är gjord i enlighet med den amerikanska standarden för byggnadsprestanda, ASHRAE 901-2007, bilaga G. Den årliga energianvändningen fastställs utifrån två modeller, ”proposed” och ”baseline” för att avgöra energieffektiviteten i aktuella projekt.

Under 2018 började Skanska rapportera utsläpp i scope 3. Ungefär en tredjedel av verksamheten, Skanska Sverige och Skanska UK, rapporterade utsläpp i scope 3, data som verifierats av EY. Dessa uppgår till 474 000 ton koldioxidekvivalenter (CO_2e) och utgörs av ett antal av GHG-protokollets femton kategorier för scope 3. De inköpta varor som ingår är cement, betong, stål, asfalt, bitumen, grus och sten. De tjänster som ingår är tjänsteresor, specifikt flyg-, bil- och tågresor, anställdas arbetspendling och bränsleåtgång, samt uppströms transporter, där underentreprenörers inköp av bränslen ingår.

Analyser av inköpssdata visar att Skanskas klimatpåverkan är mångfalt högre om man även inkluderar utsläppen i leverantörskedjan. Resultatet visar vikten av att arbeta med med kunders val av design och material för att hantera dessa utsläpp genom innovativa partnerskap.

Skanska Sverige är en av flera affärsenheter som gör klimatkalkyler baserade på en produkts klimatpåverkan under hela dess livscykel. Om man redan vid projektering tar ett helhetsgrepp av exempelvis val av material och byggmetoder går det att minska klimatpåverkan från projekten såväl under byggperioden som under hela livscykeln. Under 2018 gjorde Skanska Sverige mer än 400 livscykelanalyser av klimatpåverkan med hjälp av Skanskas egenutvecklade verktyg.

För 2018 gav CDP Skanska betyget A– i sin Climate Change rating. Detta visar att Skanska har genomfört åtgärder för att effektivt hantera sin klimatpåverkan.

När solenergi blir standard

BoKlok, som ägs av Skanska och IKEA, är den första bostadsutvecklaren i Sverige som satsar på solenergi i stor skala. BoKlok är ett koncept för prisvärda bostadsmoduler med attraktiv utformning. Från 2019 utrustar BoKlok alla lägenhetsprojekt i Sverige med fotovoltaiska solpaneler på taken, vilket förser cirka tusen bostäder om året med förnybar energi. Därigenom får de boende lägre elkostnader och klimatavtrycket från bostäderna blir mindre.

Under 2019 kommer cirka 2 800 kvadratmeter solpaneler att installeras, vilket förväntas sänka koldioxidutsläppen. Solpanelerna ökar dessutom BoKlok-bostädernas värde för kunderna eftersom många bostadsköpare föredrar bostäder med grön profil. – Vi vill göra det enklare för kunder att leva ekonomiskt och hållbart, säger Jonas Spangenberg, VD för BoKlok.

Direkta (scope 1) och indirekta (scope 2) växhusgasutsläpp (CO_2e)

Ton CO_2e		2018	2017	2016	2015
Scope 1		275 173	275 537	312 800	330 758
Scope 2	Platsbaserat tillvägagångssätt	36 824	55 464	52 704	49 207
	Marknadsbaserat tillvägagångssätt	57 187	71 389	73 300	–
Intensitet för utsläpp av växthusgaser [1]		1,95	2,16	2,55	–
Utanför scope [2]	Skanska Sverige och Skanska UK	7 002			

1) Scope 1 och Scope 2 som marknadsbaserat/Mkr intäkter, enligt segmentsredovisning.
2) Utanför scope är den direkta koldioxidpåverkan (CO_2) vid förbränning av biomassa och biobränslen.

Redovisningsprinciper

Skanska beräknar och rapporterar sina växthusgasutsläpp i enlighet med GHG Protocol Corporate Standard. Scope 2 utsläppen beräknas i enlighet med GHG Protocol Scope 2 riktlinjer för marknads- och platsbaserade siffror.

Aktivitetsdata baseras på fakturauppgifter, realtidsmätare, modeller och beräkningar eller data som rapporterats av leverantörer. Energikonvertering görs med hjälp av offentligt tillgängliga omvandlingsfaktorer, och utsläppsfaktorer kommer från öppna databaser såsom International Energy Agency (2018), DEFRA (2018) och Reliable Disclosure Systems för Europa RE-DISS (2016). De växthusgaser som ingår i rapporteringen är koldioxid (CO_2), metan (CH_4) och kväveoxid (N_2O). Biogena utsläpp av CO_2 från förbränning av biobränslen och biomassa redovisas separat från direkta (scope 1) växthusgasutsläpp som Utanför Scope.

De GWP som används vid beräkningen av CO_2e baseras på IPCC:s fjärde utvärderingsrapport (AR4) över en 100-årig period. Skanskas konsolideringsmetod för beräkning av växthusgaser är finansiell kontroll. Utsläppsdata innehåller en viss inbyggd osäkerhet på grund av ofullständig vetenskaplig kunskap vid fastställandet av utsläppsfaktorer samt osäkerheter i mätmetoderna, med påföljande effekter på mätningar och uppskattningar.

Mindre avfall och effektiv resursanvändning

Resurseffektivitet, minskad och cirkulär användning av material och minskade avfallsmängder är faktorer som är kopplade till operationell effektivitet och reducerad miljöpåverkan.

Skanska har sedan 2008 haft ett mål för att minska avfallsmängderna. Mer än tio år senare har det egenproducerade avfall som går till deponi inom hela koncernen minskat från cirka 30 procent till mindre än sex procent, ett kvitto på effekten av processer och åtagandet. I flera projekt har man gått ännu längre genom att sätta upp målet att inte generera något avfall alls. Detta åstadkoms genom att allt avfall återanvänds eller återvinns i ett slutet kretslopp.

Skanska redovisar som regel även underentreprenörernas avfall. På de marknader där avfall som genereras av underentreprenörer inte brukar redovisas, försöker Skanska involvera dessa i aktiviteter som minskar avfallsmängden.

Material som innehåller farliga kemiska substanser och i slutänden blir till avfall, hanteras i enlighet med lokala föreskrifter. Detta följs upp genom mätning av avfall som genererats från projekten lokalt. För att uppnå så många mörkgröna projekt som möjligt strävar Skanska efter att eliminera användningen av icke hållbara material.

Egengenererat avfall till deponi 2008–2018 [1)]

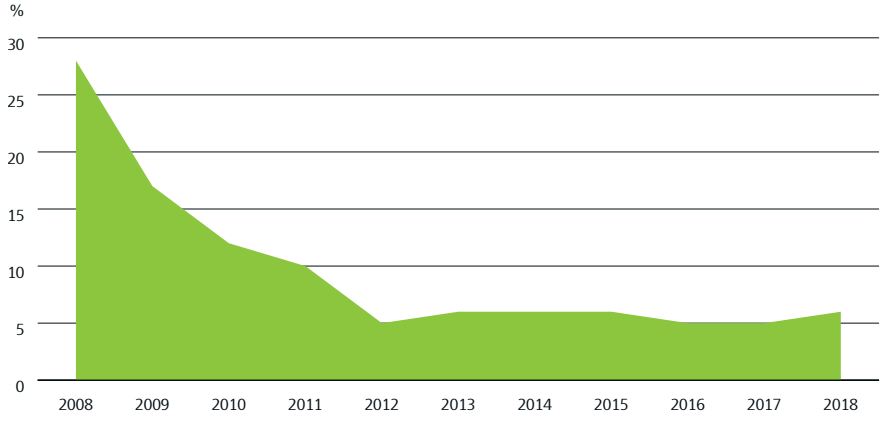

1) Metoden för avfallshanteringen bestäms utifrån förutsättningarna hos de lokala avfallsentreprenörerna.

Vägförbättringar med minskade koldioxidutsläpp

Utsliten asfalt från svenska vägar har länge återanvänts vid vägförbättringar och nyasfaltering. Skanska såg emellertid möjligheter att öka återanvändningen för att ytterligare minska koldioxidutsläpp och kostnader. Under 2018 började Skanska kommersiellt återanvända upp till 80 procent av gammal asfalt tack vare en egenutvecklad tillverkningsprocess med tillsats av växtbaserad olja. Oljan, som är en biprodukt från skogsindustrin, används för att föryngra asfaltsmassans petroleumbaserade bindningsmedel som blir skört med tiden. Detta kretsloppstänkande minskar behovet av nytt bindemedel utan att försämra vägens säkerhet eller kvalitet. I kombination med användning av förnybara bränslen för att driva asfaltanläggningarna kan koldioxidutsläppen på så sätt minskas med upp till 75 procent.

Ett bygg- och projektutvecklingsföretag som Skanska kan påverka sin vattenförbrukning avsevärt, både i byggfasen och genom utformningen av byggnader och anläggningsprojekt. Vatten är på många marknader en bristvara och ett prioriterat område i Skanska Color Palette™. Under 2016 började Skanska samla in data om vattenförbrukningen på koncernnivå. Skanska arbetar kontinuerligt för att förbättra såväl vattenhanteringen som redovisningen av denna.

Anpassning av byggnader för lägre vattenförbrukning
Vatten är en begränsad tillgång på allt fler platser. Därför strävar enheterna inom Skanska Kommersiell fastighetsutveckling efter att minska vattenanvändningen i byggnader. Skanskas "mörkgröna" ambition är att skapa byggnader som samlar upp eller producerar allt vatten de behöver under ett år (netto noll vatten).

I Norden har man valt att satsa på effektivare system och anordningar för vattenförsörjning. I Centraleuropa och USA arbetar man med att samla upp regnvatten och återanvända det för bevattning och spolning av toaletter. Toaletter spolas även med gråvatten, det vill säga klorerat och steriliserat avloppsvatten från handfat och duschar.

Skanskas byggda Capitol Tower i Houston, USA, har en inbyggd 190 000 liters tank som samlar upp regnvatten och kondensat från luftkonditioneringssystem. Vattnet används sedan för toalettspolning och bevattning.

Även enheter inom Skanska Bostadsutveckling arbetar för att minska vattenanvändningen.

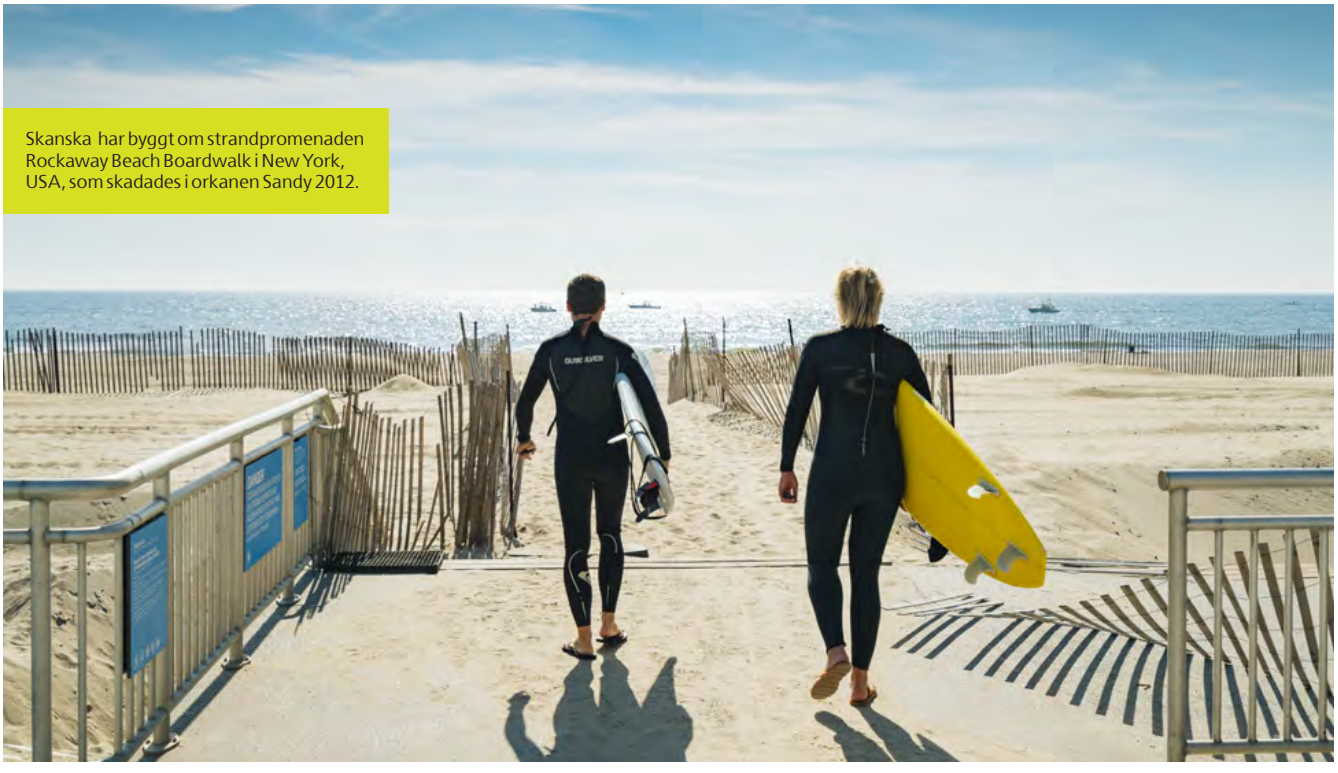

Skanska har byggt om strandpromenaden Rockaway Beach Boardwalk i New York, USA, som skadades i orkanen Sandy 2012.

Grön finansiering

Genom hållbar finansiering via exempelvis gröna obligationer och lån kan Skanska utnyttja den gröna kompetensen och gröna tillgångar för att vidga investerarbasen. Detta gör det möjligt att öka investeringarna i hållbara kommersiella fastighets- och bostadsutvecklingsprojekt i snabbare takt än vad som vore möjligt med enbart internt kapital.

Under 2018 utfärdade Skanska en andra omgång av gröna obligationer till ett värde av en miljard kronor för att finansiera utvalda projekt inom Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling.

Den starka efterfrågan på dessa obligationer, som är listade på Nasdaqbörsens marknad för hållbara obligationer, är ett tecken på att intresset för hållbar finansiering är stort bland investerarna. Koncernens första gröna obligation utfärdades 2014.

Den uppdaterade versionen av Skanska Green Bond Framework är i linje med Skanska Color Palette™ och har varit vägledande för den andra omgången obligationer. Ramverket är kontrollerat av en oberoende part och bedöms vara både kraftfullt och pålitligt enligt CICERO (Center for International Climate Research) som betraktas som ledande inom oberoende granskningar av system för gröna obligationer. En viktig aspekt i ramverket är att rapporteringen av miljöpåverkan är i linje med med FN:s mål för hållbar utveckling.

Vid utgången av 2018 uppgick Skanska-koncernens centrala skuldportfölj, den finansiering som hanteras av koncernstaben Skanska Financial Services, till 4,3 miljarder kronor. 85 procent utgjordes av gröna obligationer och annan grön finansiering. Skanskas ambition är att majoriteten av koncernens centrala skuldportfölj ska komma från gröna och hållbara lån och obligationer.

Gröna obligationer öppnar för hållbar utveckling

Under 2018 utfärdade Skanska en andra omgång av gröna obligationer till ett värde av en miljard kronor för att finansiera utvalda projekt i segmenten Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling. Enligt detta ramverk måste alla projekt som ska finansieras med gröna obligationer klara de högre nivåerna inom något av följande oberoende certifieringssystem: LEED, BREEAM, DGNB eller Svanen-märkningen. I samtliga av de fyra kommersiella utvecklingsprojekt som inledningsvis ska finansieras med gröna obligationer, strävar man efter att överträffa miljökraven genom att sikta mot den högsta LEED-nivån Platinum eller Guld:

- **2+U, Seattle, USA:**
  38 våningar hög kontorsskrapa
- **Sthlm 01, Stockholm:**
  27 våningar hög kontorsskrapa
- **Epic, Malmö:**
  6 våningar hög kontorsbyggnad
- **Centrum Poludnie 2, Warszawa, Polen:**
  Två byggnader, 15 respektive sex våningar höga

Grön finansiering

Andel av den totala centralskulden[1] som är grön enligt Skanskas ramverk för gröna obligationer eller som uppfyller andra gröna krav från investerare.

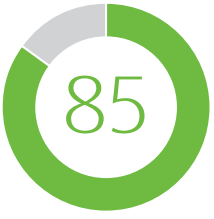

1) Finansiering som hanteras av koncernstab Skanska Financial Services.

Hållbara städer och industrier

Över hälften av jordens befolkning lever idag i stadsmiljöer – och fortsatt stadstillväxt ökar kraven på hållbarhet. Klimatförändringarna och den ökade förekomsten av extremväder, såsom värmeböljor, översvämningar, torka och kraftig nederbörd, leder till ökad efterfrågan på motståndskraftiga lösningar. I dessa ingår byggnader, transporter, vattenförbrukning och energilösningar.

I samarbete med medborgare, lokalsamhällen, myndigheter och andra intressenter bidrar Skanska med lösningar på några av samhällets viktigaste sociala och miljömässiga utmaningar. På nästa sida följer några exempel på detta.

Exposition Light spårvagn fas 2, Los Angeles, USA, där Envision, hållbarhetsklassificeringen för anläggningsprojekt, användes för att utveckla ett hållbart projekt för framtiden.

- Utveckling av kontor och bostadsområden med god tillgång av kollektivtrafik och cykelbanor samt möjlighet för elbilspooler.
- Användning av Skanskas patenterade Deep Green Cooling-teknik för markkylning av byggnader, genom ett unikt geotermiskt system i kommersiella fastighetsprojekt i Norden och Europa.
- Dialog med intressenter och forum såsom Almedalsveckan i Sverige, Shared Value Summit i New York City och rundabordssamtal om FN:s globala mål för hållbar utveckling i FN:s högkvarter i New York i regi av bland annat Internationella handelskammaren. I sådana sammanhang lyfter Skanska fram möjligheterna för hållbar utveckling och ett hållbart byggande.
- Utveckling av prisvärda och attraktiva bostäder i Norden genom konceptet BoKlok som samägs av Skanska och IKEA. Marknadsmöjligheterna och hållbarhetsaspekterna för BoKlok-konceptet har analyserats vid Stanford-universitetet 2018.

Den offentliga sektorn står för 60 procent av Skanskas intäkter från Byggverksamheten. Genom att stimulera offentliga kunder att i högre grad efterfråga hållbara lösningar och mervärde i anbudsprocessen, ökar Skanska sina affärsmöjligheter samtidigt som man bidrar till att bygga ett bättre samhälle. Via ett engagemang i olika organisationer i och utanför byggsektorn, får Skanska en plattform för att leda utvecklingen genom goda exempel och bra ledarskap.

Skanska strävar ständigt efter att höja standarden i byggbranschen. Skanskas Color Palette™ lanserades 2009 i syfte att styra Skanskas resa mot mörkgrönt och påverka såväl kunder som branschen. Genom att stödja och använda miljöcertifieringssystem för bygg- och anläggningsprojekt – däribland Living Building Challenge, LEED, Envision, BREEAM och CEEQUAL – bidrar Skanska till en högre standard för grönt byggande. Exempel på Skanskas ledande roll:

- Skanska har bidragit med kompetens och stöd i utvecklingen av Envision – en hållbarhetsklassificering för infrastrukturanläggningar – som idag används av 45 myndigheter i USA.
- Skanska var bland de första att använda det internationella certifieringssystemet för hållbar infrastruktur, CEEQUAL, i Sverige, Norge och Finland. Under 2018 blev kraftverket i Storåselva det första norska projekt som certifierades enligt CEEQUAL. I Finland siktar man på att den södra ringvägen i Lahtis ska bli landets första CEEQUAL-certifierade vägprojekt.
- Alla Skanskas projekt inom Kommersiell fastighetsutveckling måste uppnå minst Gold-nivå enligt miljöcertifieringssystemet LEED, och alla projekt inom Bostadsutveckling i Sverige ska vara Svanenmärkta. Vidare ska samtliga projekt i Norge vara certifierade enligt BREEAM NOR senast i början av 2020.
- Koncernen har föresatt sig att certifiera samtliga projekt inom Kommersiell fastighetsutveckling i Centraleuropa enligt WELL-standarden som främjar hälsa och välbefinnande hos de som vistas i byggnaden. Under 2018 hade Skanska 17 projekt som är förcertifierade till WELL-certifiering, vilket sannolikt innebär att de kommer att uppnå slutgiltig certifiering.

Med sikte på en koldioxidneutral byggbransch

För att stödja Sveriges mål att vara klimatneutral senast 2045 har regeringen bett nyckelbranscher, däribland byggsektorn, att presentera planer för hur man ska bli fossilfria samtidigt som man ökar sin konkurrenskraft. Skanska Sverige ledde arbetet med planen för bygg- och anläggningssektorn. Planen som godkändes av cirka 70 företag i hela värdekedjan presenterades för regeringen i april 2018.

Viktiga hållpunkter är att utsläppen ska halveras fram till 2030 och minskas med 75 procent fram till år 2040, jämfört med 2015 års mätningar. Planen med en fossilfri inriktning ska även omfatta stål- och betongsektorerna.

Bygger för motståndskraft på nordliga breddgrader
Den norska ögruppen Svalbard är genom sitt läge ovanför Polcirkeln en kärv plats att leva på. På senare år har påfrestningarna dessutom ökat i samband med att huvudorten Longyearbyen drabbats av laviner som förstört många hem. Under 2018, och en bit in på 2019, levererar Skanska modulhus för att bidra till ett snabbt återuppbyggande av de drabbade områdena. Husmodulerna, som har en storlek motsvarande en större lastbil, tillverkas på en Skanska-anläggning på norska fastlandet för att sedan transporteras till Svalbard sjövägen. Detta sätt är nyckeln till att kunna säkerställa en hög effektiv produktion med fokus på säkerhet, kvalitet och minskat avfall. Modulerna levereras så gott som kompletta, inifrån och ut, och är klara för montering med lyftkran till färdiga hus. De är en del av den lösning som flera parter enats om för att säkerställa att de nya husen ska hålla i minst 60 år i ett allt varmare arktiskt klimat. Smältande permafrost är ännu en allvarlig utmaning för livet på Svalbard. För att säkerställa husens fortsatta funktion stöttas de med stålramar som pålas ned i marken. Tidigare var det inte nödvändigt att förankra husgrunderna så här djupt.

Husen är även konstruerade för låga underhållskrav och hög energieffektivitet, vilket också ökar motståndskraften i det krävande klimatet.

Samhällsinvesteringar
Skanska stöttar lokalsamhällen genom att ta sig an lokala sociala utmaningar i samband med företagets verksamhet. Målet med Skanskas samhällsinvesteringar är att skapa gemensamma värden – både sociala och ekonomiska – för såväl lokalsamhällen och kunder som för Skanska. Koncernens tre fokusområden för samhällsinvesteringar, kompetensutveckling, utbildning och socialt värdeskapande, knyter an till Skanskas kärnverksamhet och kompetensområde.

Kompetensutveckling ökar chanserna för olika grupper att komma in på arbetsmarknaden. Genom samarbete med olika partners skapas möjligheter till utbildning, uppdrag eller anställning. Skanska stödjer skolor och andra organisationer genom att ge studenter förebilder och utbildningsmöjligheter som inspirerar till vidare studier.

Skanska stärker också lokalsamhällen genom att utforma helhetslösningar för projekt. Detta kan ske genom att skapa rörelsestråk som motverkar segregation eller genom att skapa offentliga miljöer som ökar invånarnas trygghet och trivsel. Att göra miljöer tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar främjar också inkludering.

Det saknas idag systematiska och jämförbara metoder för mätning och redovisning av ekonomiska och sociala effekter av samhällsinvesteringar. Skanska har därför börjat utforska möjligheterna för en systematisk utvärdering. I ett strategiskt forskningssamarbete med Örebro universitet och Handelshögskolan i Stockholm som inleddes 2018, står mätning av effekterna på ett affärsmässigt och samhälleligt plan i fokus.

Som exempel på rapporterat ekonomiskt värde kan nämnas två bostadsutvecklingsprojekt i Göteborg. Via dessa kunde Skanska erbjuda praktikplatser på minst tre månader till långtidsarbetslösa. Som ett resultat av detta fick åtta av elva fast anställning på Skanska eller andra bolag medan övriga praktikanter valde att fortsätta sina utbildningar. Enligt en extern utvärdering av samhällseffekterna, beräknas satsningen bidra med åtta miljoner kronor under två år.

Att tillföra värde i samhället har blivit en allt viktigare parameter i offentliga upphandlingar på Skanskas hemmamarknader. Att känna till vilka samhälls- respektive miljökriterier och ekonomiska resultat som kunder i offentliga sektorn värdesätter är avgörande för att identifiera affärsmöjligheter.

Skanska siktar på certifiering av alla sina centraleuropeiska projekt inom Kommcersiell fastighetsutveckling, däribland Spark i Warszawa, Polen, enligt Well Building-standarden.

Hjälper små företag att nå framgång
I USA erbjuds utbildning till företag som drivs av kvinnor och etiska minoriteter genom Skanskas Construction Management Building Blocks och liknande program. Syftet är att hjälpa dessa grupper att konkurrera om affärsmöjligheter trots de sociala och ekonomiska utmaningar som ofta är deras vardag. I New York City-området har Skanska sedan 2006 via sitt stödprogram nått ut till 424 sådana företag och bidragit med 9 700 supporttimmar för att stärka dessa företags ställning på marknaden. Genom utbildning och stöd stärker Skanska både leverantörskedjan och branschen samtidigt som den egna konkurrenskraften förbättras.

Mångfald och inkludering

Inkluderande arbetsgrupper med mångfald presterar bättre än homogena arbetsgrupper precis som mångsidiga och inkluderande verksamheter är bättre på att attrahera och behålla högpresterande medarbetare. Dessutom främjar inkluderande arbetsplatser sunda och säkra arbetsmiljöer.

Mångfald och inkludering innebär stora fördelar men det finns också utmaningar. Detta gäller särskilt för byggbranschen som – precis som Skanska – i huvudsak utgörs av män.

För att åstadkomma en förändring uppmuntrar och utvecklar Skanska därför sina ledare att skapa en inkluderande företagskultur. Skanska går i sin strävan längre än lagstadgade krav på mångfald genom att skapa arbetsplatser präglade av öppenhet, rättvisa, tillit och respekt – det vill säga miljöer som inkluderar alla.

Affärsenheterna ansvarar för att omsätta Skanskas övergripande vision och strategi för mångfald och inkludering i handlingsplaner och målsättningar. En grupp med erfarna ledare från affärsenheterna arbetar tillsammans med koncernstaben HR kring inkluderingsfrågor för att stötta enheternas arbete med handlingsplaner och insatser för mångfald och inkludering.

Överträffar jämförelsetalen

Skanska gör ständiga framsteg när det gäller mångfald och inkludering. I koncernens medarbetarenkät 2018 låg de positiva svaren på frågor om mångfald och inkludering högre än externa jämförelsetal och Skanskas försprång fortsätter att öka.

Den senaste medarbetarenkäten visar en stark koppling mellan inkluderande ledarskap och medarbetarnas effektivitet och vilja att stanna kvar på Skanska. Genom att skapa en mer inkluderande kultur minskas samtidigt risken för att nyckelpersoner ska lämna bolaget. Undersökningen pekar också på ett samband mellan inkluderande ledarskap och en omhändertagande företagskultur, en viktig aspekt av Skanskas arbetsmiljöinsatser.

Utveckling av mångfald

Kön är en mångfaldsaspekt som följs upp på koncernnivå. Övriga mångfaldsaspekter som etnicitet eller kulturell bakgrund hanteras av affärsenheterna eftersom definitionerna varierar mellan länderna.

Målen för mångfald och inkludering ingår sedan 2015 i samtliga affärsenheters verksamhetsplaner.

Skanska Sverige är en av de affärsenheter som lyckats bäst på mångfaldsområdet.

Anställda fördelat på kön

	2018, %		2017, %		2016, %	
Kategori	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Samtliga anställda	83	17	83	17	83	17
Ledande befattningshavare	67	33	67	33	78	22
Ledande befattningar (nivå 3-6)	78	22	78	22	80	20
Skanska AB:s styrelse [1)]	43	57	50	50	63	37

1) Valda på årsstämman.

Skapar inkluderande miljöer med partners i leverantörskedjan

Att främja mångfald och inkludering i upphandlingsprocessen och leverantörskedjan har varit ett fokusområde för A14 Integrerad Delivery Team – ett joint venture där Skanska ingår. Teamet arbetar på uppdrag av Highways England med ett de största vägförbättringsprojekten i Storbritannien. Vid valet av leverantörer gjordes exempelvis innovativa beteendebedömningar där bland anbudsgivarna fick delta i interaktiva scenarier för att utvärdera deras samarbetsförmåga och inkluderande beteenden. Beteendebedömningarna stod för mer än 20 procent av poängsättningen för viktiga anbudspaket. Teamets öppna upphandlingsprocess har skapat förutsättningar för ett mer varierat leverantörsurval där även mindre aktörer getts möjlighet att lämna anbud.

Beteendebedömningarna i leverantörsledet fortsatte även efter urvalsfasen. Teamet har bland annat hållit över hundra utförliga 360-graders utvärderingar med partners och samtliga interna intressenter för att gemensamt åstadkomma en hög nivå i hela projektorganisationen. Tack vare sitt ledande arbete på området var teamet en av finalisterna i 2018 World Procurement Awards, där man tävlade i kategorin Supply Chain Initiative Award mot multinationella bolag som Intel, Bayer och GlaxoSmithKline.

Affärsenhetens mål är att öka antalet kvinnor på de fyra högre befattningsnivåerna (nivå 3-6) till 30 procent år 2020, jämfört med tio procent 2015. Andelen kvinnor på högre befattningsnivåer inom Skanska Sverige uppgick under 2018 till 18 procent.

Bland affärsenheternas tolv verkställande direktörer finns en mångfald av nationaliteter men elva av dessa är män. Att öka antalet kvinnor på ledande befattningar inom hela Skanska-koncernen är ett långsiktigt arbete. Under 2018 var fyra av de aktieägarvalda ledamöterna i Skanskas styrelse kvinnor.

Skanskas sätt att arbeta med mångfald och inkludering har även uppmärksammats utanför bolaget.

57 %

Kvinnliga ledamöter i Skanskas styrelse

ESS, European Spallations Source, Lund, Sverige.

Hållbarhetsstyrning

Hållbarhet har en nära koppling till Skanskas kärnverksamhet genom koncernens värderingar och affärsplanen Vinst med värde för 2016-2020. Hållbarhetsarbetet sker i enlighet med Skanskas ramverk för intern styrning och interna granskningsrutiner sidorna 56-64. Skanskas Uppförandekod bygger på Skanskas värderingar och sätter standarden för hur medarbetarna ska uppträda i sitt dagliga arbete. Ramverket för intern styrning fastställs av Skanskas styrelse. Affärsenheterna är skyldiga att följa koncernens riktlinjer, standarder och rutiner. Ramverket för hållbarhet styrs av Skanskas Uppförandekod, koncernens miljöpolicy, arbetsmiljöpolicy, Skanskas globala arbetsmiljöstandard, rapporteringsrutiner för säkerhetsdata, Skanska Color Palette™, koncernens lista över substanser med begränsad användning, rapporteringsrutiner för grön data, Skanskas ramverk för gröna obligationer, samt koncernens arbetsmiljöplan, antikorruptionspolicy, policy för sanktionsförfarande, Code of Conduct program, medarbetarpolicy, medarbetarstrategi och mångfald och inkluderingspolicy.

Skanskas Sustainability Business Forum, där personer ur koncernledningen ingår, ska säkerställa att strategiska beslut stärker Skanskas ambitioner inom hållbarhet och är relevanta för affärsverksamheten.

I enlighet med miljöledningsstandarden ISO 14001 ska affärsenheterna vara certifierade av en oberoende part. Under 2018 har de externa revisorerna inte rapporterat några större avvikelser i Skanskas verksamhet. Från och med 2019 måste alla affärsenheter också ha ett externt certifierat arbetsmiljöledningssystem, exempelvis OHSAS 18001. Cirka 90 procent av Skanskas verksamhet har redan sådan certifiering idag.

Hållbarhetsresultaten bedöms med hjälp av nyckeltal och den årliga koncernomfattande medarbetarenkäten. Medarbetarna bedöms årligen efter sin förmåga att driva en hållbar utveckling. Hållbarhet – genom arbetsmiljöparametrar – ingår i incitamentsprogrammen för affärsenheternas ledningsgrupper.

Intressentdialog och väsentlighetsanalys

Skanska har en öppen och fortlöpande dialog med intressenter för att få en bild av vad som förväntas av koncernen både i den dagliga verksamheten och i den långsiktiga planeringen. Detta ger betydande insikter om intressenternas behov, förväntningar och utmaningar. Den årliga koncernomfattande medarbetarenkäten är ett viktigt verktyg för den interna intressentdialogen.

För att identifiera Skanskas viktigaste hållbarhetsområden genomförs vartannat år en väsentlighetsanalys. Under 2018 genomförde Skanska en strukturerad intressentdialog i form av webbaserade enkäter och intervjuer med såväl externa som interna intressenter. Viktiga frågor valdes ut och stämdes av mot regelverk, FN:s globala mål för hållbar utveckling, FN-initiativet Global Compact, GRI:s riktlinjer för hållbarhetsrapportering, samt mot aktuella trender och andra riktmärken i branschen.

Svaren utvärderades och klassificerades för att identifiera de viktigaste hållbarhetsområdena. Koncernledningen fastställde den slutgiltiga väsentlighetsanalysen.

Tydliga förändringar jämfört med väsentlighetsanalysen från 2017 är att miljö och klimat och även andra hållbarhetsaspekter ökat i betydelse i hela leverantörskedjan.

De viktigaste intressentgrupperna är:
- Aktieägare/investerare/banker
- Kunder
- Leverantörer/underentreprenörer
- Intresseorganisationer (NGOs)
- Medarbetare
- Ledning

Byggverksamhet

Anläggning för vetenskap och hållbarhet

European Spallation Source (ESS), Lund

ESS kommer att bli den kraftfullaste forskningsanläggningen i sitt slag där neutroner ska användas för att åstadkomma vetenskapliga genombrott inom material, energi, hälsa och miljö. Denna banbrytande forskning kommer bland annat resultera i nya och bättre datorchips, plaster, batterier och läkemedel som underlättar människors vardag.

Med målet att bli en av världens mest hållbara forskningsanläggningar följer ESS ett energikoncept baserat på tre ledord: ansvarsfullt, förnybart och återvinningsbart. ESS har därför mer än halverat sitt energibehov, vilket motsvarar den årliga förbrukningen i 40 000 lägenheter när anläggningen är i full drift. Genom ett samarbete med energibolaget Eon kommer överskottsenergin att tas tillvara i ett lokalt fjärrvärmenät, och därmed ytterligare sänker kostnaderna och koldioxidutsläppen.

ESS-anläggningen på 69 hektar ska bli en förebild för biologisk mångfald, med naturligt förekommande växter och skapande av nya livsmiljöer för bin och andra arter i området. En avkopplande miljö för besökare och anställda skapas samtidigt som ekosystemtjänster, såsom pollinering, kommer till nytta för den omgivande odlingsmarken.

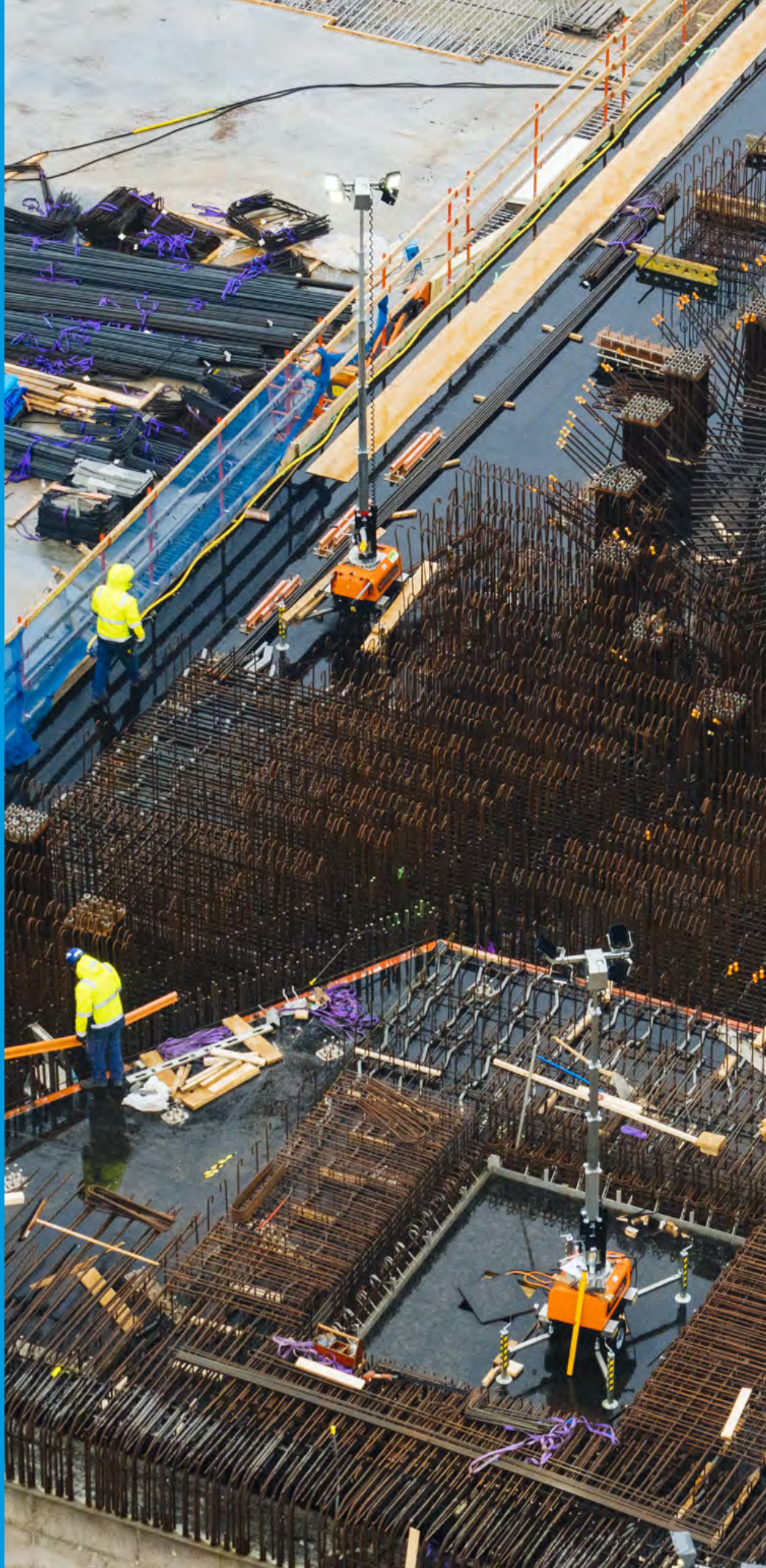

Finansiell analys

Intäkterna ökade både i svenska kronor och i lokal valuta medan rörelseresultatet enligt segmentsredovisning minskade både i svenska kronor och i lokal valuta jämfört med föregående år. Den övergripande lönsamheten i Byggverksamheten var svag. Rörelseresultatet påverkades negativt av totalt 2,8 miljarder kronor bestående av nedskrivningar av goodwill i USA, omstrukturering av affärsenheter i Byggverksamhet i Europa samt projektnedskrivningar i Polen och USA. Projektnedskrivningarna som stod för 2 miljarder kronor berodde dels på förseningar och kostnadsökningar i projekt dels på lägre produktionstakt. Byggverksamheten i främst Sverige och Finland fortsatte att vara stark under året. Under 2018 påbörjades strategiska initiativ för att förbättra lönsamheten och minska riskerna i Byggverksamheten i flera av Skanskas enheter. Skanska har redan gradvis börjat se effekter av dessa initiativ. Orderingången var god, där Norden hade en högre orderingång än intäkter under 2018. Orderstocken uppgick vid årsskiftet till 192,0 miljarder kronor vilket motsvarar 14 månaders produktion. Bostadsutvecklingsverksamheten visade stark lönsamhet trots lägre volymer till följd av en svag svensk marknad. Resultatet påverkas av en förflyttning i Skanskas diversifierade portfölj samt god riskhantering i projekten. Dessutom bidrog upplösning av avsättningar avseende färdigställande av projekt samt försäljning av mark till resultatet. Den svenska marknaden fortsätter att påverkas negativt av ett överutbud av nyproducerade bostäder. En ytterligare försvagning i bostadsspekulanternas förtroende vad gäller framtida bostadspriser påverkar marknaden negativt. Kommersiell fastighetsutveckling hade också ett mycket aktivt och lönsamt år på samtliga tre marknader, Norden, Centraleuropa och USA och har under 2018 avyttrat fastigheter för 15,7 miljarder kronor med försäljningsvinster om 4,0 miljarder kronor enligt segmentsredovisning. Vid årets slut hade Kommersiell fastighetsutveckling 53 pågående projekt. Skanska har under året hyrt ut 511 000 kvadratmeter, vilket är en viktig faktor för att kunna realisera skapade övervärden under kommande år. Infrastrukturutvecklingsverksamheten nådde financial close i OPS-projektet (Offentlig-Privat-Samverkan) Rv3 i Norge under året. Under året genomgick Infrastrukturutveckling en omstrukturering av verksamheten och fokus framöver kommer att vara på att förvalta och realisera värden i Skanskas befintliga OPS tillgångar.

Marknadsutsikter

Byggverksamhet

Generellt sett är marknadsaktiviteten hög inom Byggverksamheten, men förväntas dock plana ut. Marknaden för husbyggande och anläggningsprojekt är mycket stark i Sverige, men med betydande konkurrens. Marknaden för bostadsbyggande har saktat ner från höga nivåer. I Norge är marknaden för anläggningsprojekt fortsatt god men med stor konkurrens i nya anbud. Marknaden för husbyggande drar också fördelar av ökade offentliga investeringar, medan marknaden för bostadsbyggande är något svagare. Den övergripande marknaden i Finland är stabil, med undantag för en något lägre aktivitet i bostadsbyggandet.

Marknaden för kommersiellt husbyggande i Storbritannien påverkas negativt till följd av osäkerhet kring Brexit. Marknaden för anläggningsprojekt är stabil. Den övergripande marknaden i Centraleuropa är positiv men med en hög byggrelaterad inflation. Konkurrensen på marknaden för anläggningsprojekt i Tjeckien är fortsatt betydande, men kontraktsvillkor förväntas blir bättre. I USA är marknaden generellt sett stark. Anläggningsmarknaden är fortsatt god även om konkurrensen är hög. Inom husbyggnad är marknaderna för flygplatser, utbildning, datacenter samt sjukvård stark.

Bostadsutveckling

Bostadsmarknaden i Sverige är på en övergripande nivå svag och ett överutbud av nyproducerade bostäder har en negativ påverkan på de segment och produkter som Skanska riktar in sig på. Förtroendet bland bostadsspekulanter minskar på grund av osäkerhet kring faktorer som påverkar bostadsprisutvecklingen såsom ekonomisk tillväxt, sysselsättning, räntor och lånemöjligheter. Detta förväntas ha en negativ inverkan på marknaden framöver. Det underliggande behovet av bostäder bör dock vara främjande på lång sikt. I Norge är situationen något bättre än i Sverige och den finska marknaden är stabil.

Den centraleuropeiska marknaden saktar ner efter en period av stark tillväxt. Under 2018 har 3 653 (4 285) bostäder sålts och 4 480 (4 318) bostäder startas, varav BoKlok har sålt 926 (1 195) bostäder och startat 1 158 (1 257). Vid utgången av året fanns 7 539 (7 243) bostäder i produktion och av dessa är 68 (76) procent sålda.

Kommersiell fastighetsutveckling

Vakansgraden på kontorslokaler i merparten av de nordiska och centraleuropeiska städer där verksamheten bedrivs är stabil. Vakansgraden är låg i Sverige och hyrorna är höga. Efterfrågan på kontorsyta är stark i Polen och även i andra delar av Centraleuropa. I USA fortsätter efterfrågan från hyresgäster att vara stark i Boston och Seattle, medan efterfrågan i Washington D.C. och Houstons ”Energy corridor” är något svagare. Moderna fastigheter med långsiktiga hyresgäster är mycket efterfrågade av fastighetsinvesterare, vilket medför attraktiva värderingar på dessa fastigheter. I Norden, framförallt i Sverige, USA och Centraleuropa finns ett fortsatt stort intresse från investerare, men antalet intressenter per transaktion har minskat och selektiviteten har ökat. Investerarnas avkastningskrav har troligen bottnat ur i Sverige och USA.

Vid årets slut uppgick antalet pågående projekt till 53 stycken, motsvarande en uthyrningsbar yta om 1 154 000 kvadratmeter.

Orderingång, orderstock och intäkter i byggverksamheten

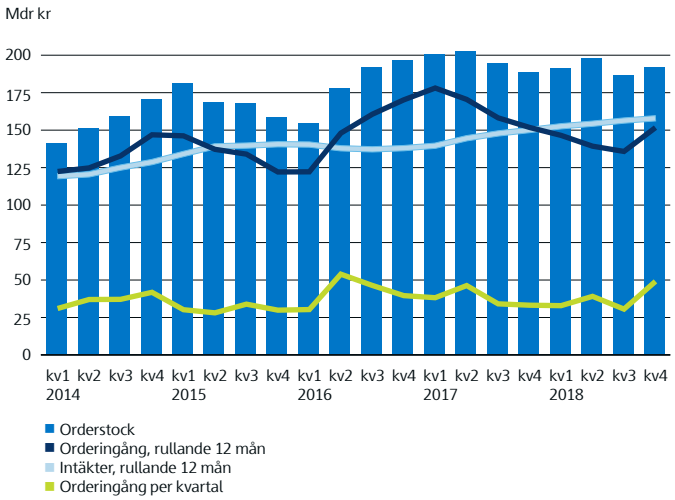

Orderingång

Orderingången uppgick till 151,7 (151,8) miljarder kronor (minskade med 3 procent i lokal valuta). Orderingången i svenska kronor var 4 procent lägre än intäkterna under året, att jämföra med föregående år då orderingången var 1 procent högre än intäkterna. Orderingången var genomgående god men framförallt stark i den nordiska verksamheten.

Orderingång och orderstock

	Orderingång		Orderstock	
Mkr	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Norden	65 239	54 720	61 639	53 779
varav Sverige	35 922	33 317	35 388	34 954
Europa	30 557	32 401	34 941	38 158
USA	55 923	64 690	95 462	96 474
Summa	**151 719**	**151 811**	**192 042**	**188 411**

Orderstock

Orderstocken ökade med 2 procent jämfört med föregående år och uppgick vid utgången av året till 192,0 (188,4) miljarder kronor. Orderstocken motsvarar 14 (15) månaders produktion. De amerikanska, nordiska och europeiska verksamheterna svarade för 50, 32 respektive 18 procent av orderstocken.

Segmentsredovisning och IFRS

Koncernen redovisar verksamhetsgrenarna Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling enligt en metod som beskrivs i not 1. Skillnaderna mellan de två metoderna, vad avser intäkter och rörelseresultat, sammanfattas i tabellerna till höger.

Intäkter

Mkr	2018	2017
Intäkter per verksamhetsgren enligt segmentsredovisning		
Byggverksamhet	157 894	150 050
Bostadsutveckling	10 739	13 237
Kommersiell fastighetsutveckling	16 271	11 440
Infrastrukturutveckling	105	81
Centralt och elimineringar	–14 515	–13 985
Totala intäkter enligt segmentsredovisning	**170 494**	**160 823**
Skillnad i redovisningsprinciper	1 236	–2 946
Totala intäkter enligt IFRS	**171 730**	**157 877**

Intäkter enligt IFRS ökade med 9 procent (ökade 6 procent i lokal valuta) till 171,7 (157,9) miljarder kronor. Intäkterna enligt segmentsredovisning ökade med 6 procent (ökade 3 procent i lokal valuta) till 170,5 (160,8) miljarder kronor. I verksamhetsgrenen Byggverksamhet ökade intäkterna i svenska kronor med 5 procent. Av intäkterna i Byggverksamheten genererades 22,2 (22,8) miljarder kronor, motsvarande 14 (15) procent, av koncernens Projektutvecklingsverksamheter. Av intäkterna i Bostadsutveckling på 10 739 (13 237) Mkr utgör 160 (875) Mkr intäkter från joint ventures som har tagits in proportionerligt rad för rad i segmentsredovisningen.

Rörelseresultat

Mkr	2018	2017
Rörelseresultat per verksamhetsgren enligt segmentsredovisning		
Byggverksamhet	1 099	1 205
Bostadsutveckling	1 505	1 716
Kommersiell fastighetsutveckling	3 069	2 714
Infrastrukturutveckling	31	925
Centralt	–811	–944
Elimineringar	–66	–112
Rörelseresultat enligt segmentsredovisning	**4 827**	**5 504**
Skillnad i redovisningsprinciper	820	–926
Rörelseresultat enligt IFRS	**5 647**	**4 578**

Rörelseresultatet enligt IFRS ökade med 23 procent (ökade 21 procent i lokal valuta) till 5 647 (4 578) Mkr. Rörelseresultatet enligt segmentsredovisning uppgick till 4 827 (5 504) Mkr.

Nedskrivningar av omsättnings- och anläggningstillgångar belastar rörelseresultatet med –677 (–875) Mkr främst hänförligt till immateriella tillgångar i byggverksamheten.

Byggverksamhet

I verksamhetsgrenen Byggverksamhet minskade rörelseresultatet med 9 procent och uppgick till 1 099 (1 205) Mkr. Rörelsemarginalen minskade också något jämfört med föregående år och uppgick till 0,7 (0,8) procent. Rörelseresultatet påverkades av nedskrivningar av goodwill, projektnedskrivningar samt omstruktureringskostnader om totalt 2,8 miljarder kronor. I USA gjordes projektnedskrivningar

om totalt 1,4 miljarder kronor. Som en del i att lämna den amerikanska energisektorn gjordes en nedskrivning av goodwill om 400 Mkr i USA. I Europa togs omstruktureringskostnader i början på året om 400 Mkr samt projektnedskrivningar i Polen om 600 Mkr. Lösta tvister i den amerikanska anläggningsverksamheten samt effekter av reduceringar från ändring av förmånsbestämda pensionsplaner i Storbritannien hade en positiv påverkan om totalt 500 Mkr. Resultatet i Norden var starkt och stabilt, framför allt drivet av Sverige och Finland.

Bostadsutveckling

I Bostadsutveckling uppgick rörelseresultatet till 1 505 (1 716) Mkr och rörelsemarginalen i verksamhetsgrenen ökade till 14,0 (13,0) procent. Rörelsemarginalen inkluderar en positiv effekt från upplösningen av avsättningar avseende färdigställande av projekt samt försäljningsvinster av mark om totalt 500 Mkr. Rörelsemarginalen exklusive upplösning av avsättningar och försäljning av mark uppgick till tio procent. Nedskrivningar av omsättningstillgångar inom bostadsutveckling belastar resultatet med totalt –72 (–14) Mkr.

Kommersiell fastighetsutveckling

Rörelseresultatet för verksamhetsgrenen Kommersiell fastighetsutveckling uppgick till 3 069 (2 714) Mkr. Fastighetsförsäljningar har under året genomförts till ett värde av 15 720 (10 867) Mkr med en försäljningsvinst uppgående till 4 005 (2 879) Mkr. Under året gjordes nedskrivningar om –107 (–6) Mkr.

Infrastrukturutveckling

Verksamheten inom Infrastrukturutveckling kommer fortsättningsvis att fokusera på att säkerställa och hantera värden i Skanskas befintliga OPS-tillgångar samt att realisera dessa vinster över tid. Som en konsekvens av det kommer Infrastrukturutveckling från och med 2019 inte längre att rapporteras som en verksamhetsgren utan ingå i Centralt på en separat rad.

Rörelseresultatet i Infrastrukturutveckling uppgick till 31 (925) Mkr och inkluderar omstruktureringskostnader om 120 Mkr. I jämförelseårets rörelseresultat ingår en försäljning av investeringen i motorvägen A1 i Polen. Under året har resultatet belastats med –9 (–11) Mkr i nedskrivningar.

Centralt

Centrala kostnader uppgick till –811 (–944) Mkr och inkluderar omstruktureringskostnader om 100 Mkr. Nedlagda verksamheter till exempel i Latinamerika har endast fått en mindre resultatpåverkan.

Elimineringar av internresultat

Elimineringar av vinster i interna projekt uppgick till –66 (–112) Mkr. På koncernnivå elimineras bland annat vinster i byggverksamheten avseende fastighetsprojekt. Elimineringarna upplöses i samband med att projekten avyttras.

Avkastning på eget kapital och sysselsatt kapital enligt segmentsredovisning

Avkastning på eget kapital uppgick enligt segmentsredovisningen till 14,1 (18,6) procent och avkastning på sysselsatt kapital i projektutvecklingsverksamheterna uppgick till 13,0 (14,5) procent enligt segmentsredovisning.

Investeringar/Desinvesteringar

Mkr	2018	2017
Rörelsen – investeringar		
Immateriella tillgångar	–225	–255
Materiella anläggningstillgångar	–2 351	–1 876
Tillgångar i Infrastrukturutveckling	–62	–449
Aktier	–37	–154
Omsättningsfastigheter	–21 849	–21 451
varav Bostadsutveckling	–10 449	–10 801
varav Kommersiell fastighetsutveckling	–11 400	–10 650
Rörelsens Investeringar	**–24 524**	**–24 185**
Strategiska investeringar		
Förvärv av verksamhet	–16	
Strategiska investeringar	**–16**	**0**
Totalt investeringar	**–24 540**	**–24 185**
Rörelsen – desinvesteringar		
Immateriella tillgångar	6	1
Materiella anläggningstillgångar	420	213
Tillgångar i Infrastrukturutveckling	80	1 950
Aktier	12	458
Omsättningsfastigheter	27 322	20 477
varav Bostadsutveckling	12 068	11 767
varav Kommersiell fastighetsutveckling	15 254	8 710
Rörelsens Desinvesteringar	**27 840**	**23 099**
Summa netto desinvesteringar (+)/investeringar (–)	**3 300**	**–1 086**
Avskrivningar anläggningstillgångar	–1 780	–1 587

Totalt uppgick koncernens investeringar till –24 540 (–24 185) Mkr. Desinvesteringarna uppgick till 27 840 (23 099) Mkr och koncernens nettodesinvesteringar uppgick till 3 300 (–1 086) Mkr.

Nettodesinvesteringarna i omsättningsfastigheter uppgick till 5 473 (–974) Mkr. I Bostadsutveckling uppgick investeringarna i omsättningsfastigheter till –10 449 (–10 801) Mkr varav –1 599 (–2 437) Mkr avsåg förvärv av mark motsvarande 3 333 (7 215) byggrätter. Försäljningspriset för överlämnade bostäder uppgick till 12 068 (11 767) Mkr. Nettodesinvesteringar i omsättningsfastigheter i Bostadsutveckling uppgick till 1 619 (966) Mkr.

I Kommersiell fastighetsutveckling uppgick investeringarna i omsättningsfastigheter till –11 400 (–10 650) Mkr, varav –994 (–1 386) Mkr avsåg mark. Desinvesteringarna av omsättningsfastigheter uppgick till 15 254 (8 710) Mkr. Nettodesinvesteringar i omsättningsfastigheter i Kommersiell fastighetsutveckling uppgick till 3 854 (–1 940) Mkr.

Koncernens operativa kassaflöde

Mkr	2018	2017
Kassaflöde operativ verksamhet	394	1 057
Förändring i rörelsekapital	4 040	3 866
Nettoinvesteringar (–) /desinvesteringar (+)	3 316	–1 086
Periodisering	–39	–243
Betalda skatter i operativ verksamhet	–443	–892
Kassaflöde från operativ verksamhet inklusive betalda skatter	**7 268**	**2 702**
Räntenetto och övrigt finansnetto	156	253
Betalda skatter i finansieringsverksamhet	–47	–76
Kassaflöde från finansverksamhet	**109**	**177**
Operativt kassaflöde från verksamheten	**7 377**	**2 879**
Strategiska nettodesinvesteringar (+) /investeringar (–)	–16	
Utdelning etc. [1]	–3 472	–3 879
Kassaflöde före förändring i räntebärande fordringar och skulder	**3 889**	**–1 000**
Förändring i räntebärande fordringar och skulder	–311	2 619
Årets kassaflöde	**3 578**	**1 619**
Likvida medel vid årets början	6 998	5 430
Kursdifferens i likvida medel	146	–51
Likvida medel vid årets slut	**10 722**	**6 998**
1) Varav återköp aktier	–72	–440

Årets kassaflöde uppgick till 3 578 (1 619) Mkr.

Kassaflöde från operativa verksamheten uppgick till 7 377 (2 879) Mkr. Det förbättrade kassaflödet förklaras främst av ökade desinvesteringar inom Kommersiell Fastighetsutveckling och förändringar i rörelsekapital inom Byggverksamheten. Betalda skatter i operativ verksamhet uppgick till –443 (–892) Mkr.

Årets kassaflöde om 3 578 (1 619) Mkr har tillsammans med omräkningsdifferenser om 146 (–51) Mkr ökat likvida medel till 10 722 (6 998) Mkr.

Sålda men ännu ej fränträdda utvecklingsprojekt inom Kommersiell fastighetsutveckling till och med 31 december 2018 kommer att ha en positiv effekt på kassaflödet med 5,5 miljarder kronor, varav 2,6 miljarder under 2019. Resterande belopp kommer att påverka kassaflödet under 2020–2021.

För finansiell ställning se vidare not 6 och 14.

Avkastning på eget och sysselsatt kapital

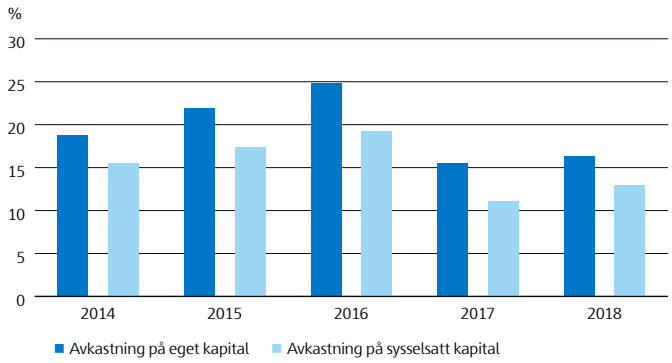

Det egna kapitalet hänförligt till aktieägarna uppgick vid utgången av året till 29 250 (27 064) Mkr. Förutom årets totalresultat, 5 517 Mkr, förklaras förändringen av eget kapital huvudsakligen av utdelning om –3 373 Mkr och återköp av aktier om –72 Mkr samt aktierelaterade ersättningar kopplade till långsiktiga aktiesparprogram (Seop) om 254 Mkr. Avkastningen på eget kapital ökade till 16,4 (15,5) procent.

Det sysselsatta kapitalet uppgick vid årets slut till 46 187 (44 111) Mkr. Avkastningen på sysselsatt kapital uppgick till 13,0 (11,1) procent.

Soliditet och skuldsättningsgrad

Nettoskuldsättningsgraden uppgick till -0,1 (0,0) och soliditeten till 25,2 (24,8) procent.

För ytterligare finansiell information se not 6 och 14.

Moderbolaget

Moderbolaget bedriver administrativ verksamhet och omfattar koncernledning och ledningsorgan.

Årets resultat uppgick till 3 970 (4 321) Mkr och avser i huvudsak utdelning från dotterföretag. Medelantalet anställda var 118 (124).

Ersättningar till ledande befattningshavare

För information om de senaste beslutade riktlinjerna för bestämmande av lön och annan ersättning till VD och andra ledande befattningshavare hänvisas till not 37.

Styrelsen kommer vid årsstämman i mars 2019 att lägga fram förslag att bibehålla nuvarande riktlinjer för lön och annan ersättning för ledande befattningshavare för godkännande på stämman.

Styrelsens förslag till riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare att beslutas av årsstämman 2019

Ersättning till ledande befattningshavare i Skanska AB ska utgöras av fast lön, eventuell rörlig ersättning, övriga sedvanliga förmåner samt pension. Med ledande befattningshavare avses verkställande direktören och övriga medlemmar i koncernledningen (”Group Leadership Team”). Den sammanlagda ersättningen för varje ledande befattningshavare ska vara marknadsmässig och konkurrenskraftig på den arbetsmarknad där befattningshavaren är placerad och framstående prestationer ska reflekteras i den totala ersättningen.

Fast lön och rörlig ersättning ska vara relaterad till befattningshavarens ansvar och befogenhet. Den rörliga ersättningen ska kunna utges i kontanter och/eller aktier och den ska ha en högsta gräns och vara relaterad till den fasta lönen. Erhållande av aktier ska kräva tre års intjänandeperiod och ska ingå i ett långsiktigt incitamentsprogram. Den rörliga ersättningen ska baseras på utfallet i förhållande till uppsatta mål och utformas så att ökad intressegemenskap uppnås mellan befattningshavaren och bolagets aktieägare. Villkor för rörlig ersättning bör utformas så att styrelsen, om exceptionella ekonomiska förhållanden råder, har möjlighet att begränsa eller underlåta att ge ut rörlig ersättning om ett sådant utgivande bedöms som orimligt och oförenligt med bolagets ansvar i övrigt gentemot aktieägare, anställda och andra intressenter. För årlig bonus bör det finnas möjlighet att begränsa eller underlåta att ge ut rörlig ersättning, om styrelsen bedömer att det är rimligt av andra skäl.

I den mån styrelseledamot utför arbete för bolagets räkning, vid sidan av styrelsearbetet, ska konsultarvode och annan ersättning för sådant arbete kunna utgå.

Vid uppsägning från bolaget gäller normalt en uppsägningstid om 6 månader kombinerat med avgångsvederlag motsvarande högst 18 månader fast lön eller alternativt en uppsägningstid motsvarande högst 12 månader i kombination med avgångsvederlag motsvarande högst 12 månader av fast lön.

Pensionsförmåner ska vara antingen förmåns- eller premiebestämda, eller en kombination därav och ge befattningshavaren rätt att erhålla tjänstepension från 65 års ålder. Pensionsåldern kan dock i enskilda fall vara lägst 60 år. För intjänande av förmånsbestämd pension förutsätts för fullt intjänande att anställningsförhållandet pågått under så lång tid som krävs enligt företagets generella pensionsplan i respektive land. Rörlig ersättning ska inte vara pensionsgrundande, med undantag för de fall där det följer av reglerna i en generell pensionsplan (till exempel den svenska ITP-planen).

Styrelsen får frångå dessa riktlinjer, om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Frågor om lön och annan ersättning till verkställande direktören bereds av ersättningskommittén och beslutas av styrelsen. Frågor om lön och annan ersättning till andra ledande befattningshavare beslutas av ersättningskommittén.

Aktiesparprogram (Seop)

Syftet med Skanskas aktiesparprogram (Seop) är att förstärka koncernens möjlighet att behålla och rekrytera kompetenta medarbetare och att knyta dessa närmare bolaget och dess aktieägare.

Programmet ger medarbetare möjlighet att investera i aktier i Skanska och samtidigt få incitament i form av möjlig tilldelning av ytterligare aktier. Denna tilldelning baseras till övervägande del på resultat.

Tilldelning av aktier sker först efter en treårig inlåsningsperiod. För att ha möjlighet att tjäna in ”matchningsaktier” och ”prestationsaktier” måste den anställde ha varit anställd under hela inlåsningsperioden och ha behållit de aktier som inköpts inom ramen för programmet.

Under 2018 var kostnaden för Seop-programmet 254 Mkr, se vidare not 26 och 37.

Tillämpade principer för redovisning av aktiesparprogrammen framgår av not 1, IFRS 2 Aktierelaterade ersättningar.

Forskning och utveckling

Innovationskraft är en avgörande faktor för att Skanska ska kunna bibehålla en ledande marknadsposition och erbjuda de mest krävande lösningar som kunderna behöver, både idag och i framtiden. Genom innovation identifierar, utvecklar och anpassar Skanska nya tekniska produkter, tjänster och processer – allt oftare i samarbete med externa partners. Detta fokus – som är i linje med strategin för Operationell effektivitet i affärsplanen för 2020 – skapar ökat värde för Skanskas aktieägare och kunder.

Som ett led i Skanskas arbete med att stärka koncernens decentraliserade struktur under 2018, överfördes ansvaret för forskning och innovation fullt ut från huvudkontoret till affärsenheterna. På så sätt kan Skanska, med snabbare och större flexibilitet, anpassa forskning och utveckling som tillgodoser verksamhetens behov. Olika interna nätverk och kommunikationsplattformar underlättar kunskapsutbytet inom koncernen. Prioriterade områden inom forskning och utveckling är bland annat hållbarhet – inklusive miljö, hälsa och säkerhet – samt digitalisering.

Forskningssamarbeten

Skanska är engagerat i större nationella forskningsprojekt i ett flertal länder. I Sverige medverkar bolaget i fem sådana program med en total finansiering om 1,3 miljarder kronor under flera år. Ett av dessa är Smart Built Environment, ett strategiskt innovationsprogram inriktat på hur byggsektorn kan göra Sverige till en föregångare inom digitalisering. Skanska är medlem i Smart Built Environments programstyrelse. Ett annat forskningsprojekt är GrowSmarter, som lyfter fram smarta urbana lösningar inom energi, infrastruktur och transport för att uppnå ett smart och hållbart Europa.

Koncernen deltar även aktivt i forskningsprojekt som finansieras av ledande branschorganisationer, bland annat Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond (SBUF) som till exempel stöttar många av de 125 forskningsprojekt som Skanska Sverige driver för närvarande.

Skanska har ett aktivt samarbete med olika universitet på hemmamarknaderna. I Sverige stöttar Skanska till exempel ett 20-tal doktorander och har cirka 50 medarbetare med doktors- eller annan forskningsexamen. Skanskas adjungerade professorer bidrar till att höja bolagets kunskapsnivå genom sina yrkeserfarenheter inom områden som automation, energi och betong.

I Norge deltar Skanska i flera större forsknings- och utvecklingsprojekt, såsom Zero Emission Neighborhoods in Smart Cities och Climate 2050, med målet att minska de samhällsrisker som orsakas av klimatförändringar, ökande nederbördsmängder och översvämningar i den byggda miljön.

Ytterligare forskningsexempel

Här följer ett urval av pågående forsknings- och utvecklingsinitiativ i koncernen. De har som målsättning att:

- Skapa smarta, digitalt uppkopplade byggarbetsplatser med smarta leverantörskedjor för att korta byggtider, öka produktiviteten samt minska kostnader, säkerhetsrisker och påverkan på klimatet. Detta samarbete med Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, den svenska innovationsmyndigheten Vinnova och andra partners har även som mål att lägga grunden för nya affärsmodeller och ökad lönsamhet i byggsektorn.
- Elektrifiera och automatisera bergkrossverksamheten genom samarbeten med Volvo Construction Equipment, Energimyndigheten, Linköpings universitet och Mälardalens högskola. Målsättningen med detta initiativ, Electric Site, är att sänka de totala driftskostnaderna med upp till 25 procent, minska koldioxidutsläppen med upp till 95 procent och att skapa en säker och hälsosam arbetsmiljö. Skanska samarbetar även med andra partners, bland andra Oslo kommun och Nasta AS, för att utveckla en mobil 30-tons grävmaskin som ska drivas med batterier, bränsleceller för vätgas eller en kombination av båda.
- Undersöka system för smarta byggnader för att förbättra driften och olika hyresgästfunktioner. Ett exempel är Connected by Skanska, en unik mjukvara utvecklad av koncernen, som kopplar kontorsfunktioner som till exempel parkering och gästincheckning, till användarnas mobiltelefoner. Traditionella passerkort blir överflödiga vilket gör systemet både säkrare och bekvämare.

- Implementera en ny teknik som Skanska utvecklat för vägförbättringar med minskat koldioxidutsläpp. Med hjälp av växtbaserad olja kan upp till 80 procent av utsliten asfalt återanvändas. Detta kretsloppstänkande minimerar behovet av nya petroleumbaserade bindmedel utan att försämra vägens säkerhet och kvalitet. Kombinerat med förnybara bränslen för att driva asfaltverken kan Skanska minska koldioxidutsläppen med upp till 75 procent.
- Samarbeta med U.S. Green Building Council (USGBC), organisationen bakom LEED-standarden för gröna byggnader, för att utveckla en digital plattform kallad Market Insight Tool. Genom USGBC:s databas för LEED-projekt kan kunder hitta information som ger underlag för investeringsbeslut – om det kan framtidssäkra byggprojektet ur miljösynpunkt eller om det utgör en risk för kundens långsiktiga investering. Skanska testar nu verktyget för att tillsammans med USGBC lansera det under hösten 2019.

Aktieinformation

Med syfte att säkerställa leverans av aktier till deltagarna i Skanskas aktiesparprogram gavs styrelsen mandat att återköpa egna aktier vid Skanskas årsstämma 2018. Beslutet innebär att bolaget kan köpa högst 3 000 000 egna B-aktier för säkerställande av leverans av aktier till deltagare i Seop 4.

Totalt har 435 000 aktier återköpts under året till en snittkurs om 165,71 kronor och snittkursen för samtliga återköpta aktier är 137,54 kronor. Kvotvärdet av de återköpta aktierna är 3,00 kronor per aktie, eller totalt 1,3 Mkr och aktierna representerar 0,1 procent av det totala aktiekapitalet. Anskaffningskostnaden uppgår till 72 Mkr. Under året har 1 400 394 aktier tilldelats de anställda som deltagit i aktiesparprogrammet. Kvotvärdet av dessa aktier är 3,00 kronor per aktier eller totalt 4,2 Mkr och aktierna representerar 0,3 procent av det totala aktiekapitalet. Innehavet av egna aktier uppgick den 31 december 2018 till 10 224 634 aktier. Kvotvärdet av dessa aktier är 3,00 kronor per aktie, eller totalt 30,7 Mkr och aktierna representerar 2,4 procent av det totala aktiekapitalet. Anskaffningskostnaden uppgår till 1,4 miljarder kronor.

Förslag till utdelning

Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning om 6,00 (8,25) kronor per aktie. Förslaget motsvarar en ordinarie utdelning om totalt 2 458 (3 373) Mkr. Till avstämningsdag för utdelningen föreslås den 1 april 2019.

För moderbolagets innehav av egna B-aktier utgår ingen utdelning. Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten, beroende på återköp av aktier och överföring av aktier till deltagare i långsiktiga aktiesparprogram.

Styrelsens motivering till utdelningsförslaget

Verksamhetens art och omfattning framgår av bolagsordningen och denna årsredovisning. Den verksamhet som bedrivs i koncernen medför inte risker utöver vad som förekommer eller kan antas förekomma i branschen eller de risker som i övrigt är förenade med bedrivande av näringsverksamhet. Koncernens konjunkturberoende avviker inte från vad som i övrigt förekommer inom branschen. Koncernens soliditet uppgår till 25,2 (24,8) procent. Den föreslagna utdelningen äventyrar inte de investeringar som bedöms nödvändiga eller investeringar som är till stöd för koncernens fortsatta utveckling. Koncernens ekonomiska ställning ger inte upphov till annan bedömning än att koncernen kan fortsätta att utveckla sin verksamhet samt att bolaget kan förväntas fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt.

Med hänvisning till ovanstående och vad som i övrigt kommit till styrelsens kännedom är styrelsens bedömning att utdelningen är försvarlig med hänvisning till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets och koncernens egna kapital samt bolagets och koncernverksamhetens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. Framtida vinster förväntas täcka såväl tillväxt i verksamheten som tillväxt i den ordinarie utdelningen.

Koncernens resultaträkning

Mkr	Not	2018	2017
Intäkter	8, 9	171 730	157 877
Kostnader för produktion och förvaltning	9	–157 465	–145 103
Bruttoresultat		**14 265**	**12 774**
Försäljnings- och administrationskostnader	11	–9 473	–9 851
Resultat från joint ventures och intresseföretag	20	855	1 655
Rörelseresultat	10, 12, 13, 22, 36, 38, 40	**5 647**	**4 578**
Finansiella intäkter		192	170
Finansiella kostnader		–153	–125
Finansnetto	**14**	**39**	**45**
Resultat efter finansiella poster	**15**	**5 686**	**4 623**
Skatter	16	–1 092	–512
Årets resultat		**4 594**	**4 111**
Årets resultat hänförligt till			
Aktieägarna		4 571	4 095
Innehav utan bestämmande inflytande		23	16
Resultat per aktie, kronor	26, 43	11,17	10,00
Resultat per aktie efter utspädning, kronor	26, 43	11,11	9,94
Föreslagen ordinarie utdelning per aktie, kronor		6,00	8,25

Koncernens totalresultat

Mkr	2018	2017
Årets resultat	**4 594**	**4 111**
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat		
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner [1)]	–478	–399
Skatt hänförlig till poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat	59	69
	–419	**–330**
Poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat		
Omräkningsdifferenser hänförliga till aktieägarna	1 299	–599
Omräkningsdifferenser hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande	3	8
Säkring av valutarisk i utlandsverksamheter	–183	–125
Påverkan av kassaflödessäkringar	–30	138
Andel övrigt totalresultat för joint ventures och intresseföretag	272	83
Skatt hänförlig till poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat	7	–25
	1 368	**–520**
Årets övrigt totalresultat efter skatt	**949**	**–850**
Årets totalresultat	**5 543**	**3 261**
Årets totalresultat hänförligt till		
Aktieägarna	5 517	3 237
Innehav utan bestämmande inflytande	26	24
1) Påverkan av sociala avgifter och särskild löneskatt ingår med	–207	–65

Se även not 26.

Koncernens rapport över finansiell ställning

Mkr	Not	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	17, 40	7 645	6 874
Goodwill	18	4 324	4 554
Övriga immateriella tillgångar	19	975	962
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	20	3 288	3 314
Finansiella anläggningstillgångar	21	2 345	2 276
Uppskjutna skattefordringar	16	1 933	1 757
Summa anläggningstillgångar		**20 510**	**19 737**
Omsättningstillgångar			
Omsättningsfastigheter	22	42 391	39 010
Material och varulager	23	1 256	1 058
Finansiella omsättningstillgångar	21	7 117	6 671
Skattefordringar	16	396	1 188
Avtalstillgångar	9	6 661	6 997
Övriga rörelsefordringar	24	27 243	27 778
Kassa och bank	25	10 722	6 998
Summa omsättningstillgångar		**95 786**	**89 700**
TILLGÅNGAR	32	**116 296**	**109 437**
varav räntebärande finansiella anläggningstillgångar	31	2 302	2 228
varav räntebärande omsättningstillgångar	31	17 769	13 572
		20 071	15 800

Koncernens rapport över finansiell ställning

Mkr	Not	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
EGET KAPITAL	26		
Aktiekapital		1 260	1 260
Tillskjutet kapital		2 782	2 528
Reserver		2 509	1 144
Balanserat resultat		22 699	22 132
Eget kapital hänförligt till aktieägarna		**29 250**	**27 064**
Innehav utan bestämmande inflytande		97	121
SUMMA EGET KAPITAL		**29 347**	**27 185**
SKULDER			
Långfristiga skulder			
Finansiella långfristiga skulder	27	3 912	3 857
Pensioner	28	5 669	5 603
Uppskjutna skatteskulder	16	711	1 235
Summa långfristiga skulder		**10 292**	**10 695**
Kortfristiga skulder			
Finansiella kortfristiga skulder	27	7 310	7 624
Skatteskulder	16	615	312
Kortfristiga avsättningar	29	9 922	9 131
Avtalsskulder	9	20 738	16 266
Övriga rörelseskulder	30	38 072	38 224
Summa kortfristiga skulder		**76 657**	**71 557**
SUMMA SKULDER		**86 949**	**82 252**
EGET KAPITAL OCH SKULDER	32	**116 296**	**109 437**
varav räntebärande finansiella skulder	31	11 171	11 323
varav räntebärande pensioner och avsättningar	31	5 669	5 603
		16 840	16 926

Information om koncernens ställda säkerheter och eventualförpliktelser framgår av not 33.

Koncernens rapport över förändring i eget kapital

	Eget kapital hänförligt till aktieägarna							
Mkr	Aktie-kapital	Tillskjutet kapital	Omräknings-reserv	Reserv för kassa-flödes-säkring	Balanserat resultat	Summa	Innehav utan bestämmande inflytande	Summa eget kapital
Ingående eget kapital 2017	**1 260**	**2 231**	**2 483**	**–811**	**22 187**	**27 350**	**156**	**27 506**
Årets resultat					4 095	4 095	16	4 111
Årets övrigt totalresultat			–724	196	–330	–858	8	–850
Utdelning					–3 380	–3 380	–59	–3 439
Återköp av 2 350 000 aktier av serie B					–440	–440		–440
Årets förändring av aktierelaterade ersättningar		297				297		297
Utgående eget kapital 2017	**1 260**	**2 528**	**1 759**	**–615**	**22 132**	**27 064**	**121**	**27 185**
Förändrad redovisningsprincip, not 3					–140	–140		–140
Justerat ingående eget kapital 2018	**1 260**	**2 528**	**1 759**	**–615**	**21 992**	**26 924**	**121**	**27 045**
Årets resultat					4 571	4 571	23	4 594
Årets övrigt totalresultat			1 116	249	–419	946	3	949
Utdelning					–3 373	–3 373	–27	–3 400
Förändring i koncernens sammansättning						0	–23	–23
Återköp av 435 000 aktier av serie B					–72	–72		–72
Årets förändring av aktierelaterade ersättningar		254				254		254
Utgående eget kapital 2018	**1 260**	**2 782**	**2 875**	**–366**	**22 699**	**29 250**	**97**	**29 347**

Se även not 26.

Koncernens rapport över kassaflöden

Mkr	2018	2017
Löpande verksamhet		
Rörelseresultat	5 647	4 578
Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet	–5 253	–3 521
Betald inkomstskatt	–414	–860
Kassaflöde från löpande verksamhet före förändring i rörelsekapitalet	**–20**	**197**
Kassaflöde från förändring i rörelsekapital		
Investering omsättningsfastigheter	–21 647	–20 792
Desinvestering omsättningsfastigheter	27 081	19 575
Förändring varulager samt rörelsefordringar	2 434	370
Förändring rörelseskulder	1 606	3 496
Kassaflöde från förändring i rörelsekapital	**9 474**	**2 649**
Kassaflöde från löpande verksamhet	**9 454**	**2 846**
Investeringsverksamhet		
Investering av verksamhet	–16	
Investering immateriella tillgångar	–225	–255
Investering materiella anläggningstillgångar	–2 351	–1 876
Investering tillgångar i Infrastrukturutveckling	–62	–449
Investering aktier	–37	–154
Ökning av räntebärande fordringar	–1 394	–1 052
Desinvestering immateriella tillgångar	6	1
Desinvestering materiella anläggningstillgångar	420	213
Desinvestering tillgångar i Infrastruktur-utveckling	80	1 950
Desinvestering aktier	12	458
Minskning av räntebärande fordringar	1 229	2 786
Betald inkomstskatt	–29	–32
Kassaflöde från investeringsverksamhet	**–2 367**	**1 590**
Finansieringsverksamhet		
Räntenetto	134	80
Övriga finansiella intäkter och kostnader	22	173
Upptagna lån	1 419	2 677
Amortering av skuld	–1 565	–1 792
Utdelning	–3 373	–3 380
Återköp aktier	–72	–440
Utdelat till innehav utan bestämmande inflytande	–27	–59
Betald inkomstskatt	–47	–76
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	**–3 509**	**–2 817**
Årets kassaflöde	**3 578**	**1 619**
Likvida medel vid årets början	6 998	5 430
Omräkningsdifferens i likvida medel	146	–51
Likvida medel vid årets slut	**10 722**	**6 998**

Förändring i räntebärande nettofordran/nettoskuld

Mkr	2018	2017
Ingående räntebärande nettofordran/ nettoskuld	**–1 126**	**1 219**
Förändrad redovisningsprincip, not 3	–30	
Justerad ingående balans	**–1 156**	**1 219**
Kassaflöde från löpande verksamhet	9 454	2 846
Kassaflöde från investeringsverksamheten exklusive förändring i räntebärande fordringar	–2 202	–144
Kassaflöde från finansieringsverksamhet exklusive förändring i räntebärande skulder	–3 363	–3 702
Omvärderingar av pensionsskulder	–271	–334
Förvärvad/såld nettofordran/nettoskuld	–7	
Omräkningsdifferenser	282	–941
Övrigt	494	–70
Utgående räntebärande nettofordran/nettoskuld	**3 231**	**–1 126**

Se även not 35.

Koncernens rapport över kassaflöden, specifikation

Koncernens operativa kassaflödesanalys och förändring i räntebärande nettofordran/nettoskuld

Mkr	2018	2017
Byggverksamhet		
Kassaflöde operativ verksamhet	2 755	3 735
Förändring i rörelsekapital	2 600	226
Nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	–2 080	–1 825
Totalt Byggverksamhet	**3 275**	**2 136**
Bostadsutveckling		
Kassaflöde operativ verksamhet	–476	–692
Förändring i rörelsekapital	26	1 008
Nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	1 604	680
Periodisering [1]		233
Totalt Bostadsutveckling	**1 154**	**1 229**
Kommersiell fastighetsutveckling		
Kassaflöde operativ verksamhet	–1 193	–868
Förändring i rörelsekapital	1 393	–400
Nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	3 823	–1 375
Periodisering [1]	–39	–476
Totalt Kommersiell fastighets-utveckling	**3 984**	**–3 119**
Infrastrukturutveckling		
Kassaflöde operativ verksamhet	86	–261
Förändring i rörelsekapital	–22	2 856
Nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	17	1 501
Totalt Infrastrukturutveckling	**81**	**4 096**
Centralt och elimineringar		
Kassaflöde operativ verksamhet	–778	–857
Förändring i rörelsekapital	43	176
Nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	–48	–67
Totalt Centralt och elimineringar	**–783**	**–748**
Totalt kassaflöde operativ verksamhet	394	1 057
Totalt förändring i rörelsekapital	4 040	3 866
Totalt nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	3 316	–1 086
Totalt periodisering [1]	–39	–243
Totalt kassaflöde från operativ verksamhet före betalda skatter	**7 711**	**3 594**

Mkr	2018	2017
Betalda skatter i operativ verksamhet	–443	–892
Kassaflöde från operativ verksamhet inklusive betalda skatter	**7 268**	**2 702**
Räntenetto och övrigt finansnetto	156	253
Betalda skatter i finansierings-verksamhet	–47	–76
Kassaflöde från finansierings-verksamhet	**109**	**177**
Operativt kassaflöde från verksamheten	**7 377**	**2 879**
Strategiska nettodesinvesteringar(+)/ investeringar(–)	–16	
Utdelning etc [2]	–3 472	–3 879
Kassaflöde före förändring i räntebärande fordringar och skulder	**3 889**	**–1 000**
Förändring i räntebärande fordringar och skulder	–311	2 619
Periodens kassaflöde	**3 578**	**1 619**
Likvida medel vid årets början	6 998	5 430
Omräkningsdifferens i likvida medel	146	–51
Likvida medel vid årets slut	**10 722**	**6 998**

1) Avser erlagda likvider under innevarande år avseende desinvesteringar/ investeringar tidigare år, respektive ej betalda desinvesteringar/investeringar avseende innevarande år.

2) Varav återköp aktier	–72	–440

Moderbolagets resultaträkning

Mkr	Not	2018	2017
Intäkter	46	739	698
Bruttoresultat		**739**	**698**
Försäljnings- och administrationskostnader		–697	–791
Rörelseresultat	49, 50, 62	**42**	**–93**
Resultat från andelar i koncernföretag	47	3 982	4 466
Räntekostnader och liknande resultatposter	47	–51	–63
Resultat efter finansiella poster		**3 973**	**4 310**
Skatt på årets resultat	48	–3	11
Årets resultat [1)]		**3 970**	**4 321**

1) Överensstämmer med årets totalresultat.

Moderbolagets balansräkning

Mkr	Not	31 dec 2018	31 dec 2017
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	49	**13**	**16**
Materiella anläggningstillgångar	50		
Maskiner och inventarier		1	2
Summa materiella anläggningstillgångar		**1**	**2**
Finansiella anläggningstillgångar	51		
Andelar i koncernföretag	52	11 283	11 206
Andelar i samarbetsarrangemang	53	3	2
Fordringar hos koncernföretag	63	301	247
Uppskjutna skattefordringar	48	74	77
Andra långfristiga fordringar	51	107	107
Summa finansiella anläggningstillgångar		**11 768**	**11 639**
Summa anläggningstillgångar		**11 782**	**11 657**
Kortfristiga fordringar			
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag	63	12	18
Skattefordringar		14	8
Övriga kortfristiga fordringar		116	124
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	54	7	13
Summa kortfristiga fordringar		**149**	**163**
Summa omsättningstillgångar		**149**	**163**
TILLGÅNGAR	**59**	**11 931**	**11 820**

Mkr	Not	31 dec 2018	31 dec 2017
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	55		
Aktiekapital		1 260	1 260
Bundna fonder		598	598
Bundet eget kapital		**1 858**	**1 858**
Balanserad vinst		2 168	1 034
Årets resultat		3 970	4 321
Fritt eget kapital		**6 138**	**5 355**
Summa eget kapital		**7 996**	**7 213**
Avsättningar	56		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	57	176	174
Övriga avsättningar		139	133
Summa avsättningar		**315**	**307**
Långfristiga räntebärande skulder	58		
Skulder till koncernföretag	63	3 500	4 177
Summa långfristiga räntebärande skulder		**3 500**	**4 177**
Kortfristiga skulder	58		
Leverantörsskulder		18	20
Skulder till koncernföretag	63	26	26
Övriga skulder		6	5
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		70	72
Summa kortfristiga skulder		**120**	**123**
EGET KAPITAL OCH SKULDER	59	**11 931**	**11 820**

Moderbolagets förändring i eget kapital

Mkr	Aktie-kapital	Reservfond	Fritt eget kapital	Summa eget kapital
Ingående eget kapital 2017	**1 260**	**598**	**4 502**	**6 360**
Återköp av 2 350 000 st aktier av serie B			–440	–440
Ersättning från dotterföretag för utgivna aktier enligt aktiesparprogram			55	55
Utdelning			–3 380	–3 380
Aktierelaterade ersättningar			297	297
2017 års resultat [1)]			4 321	4 321
Utgående eget kapital 2017/ Ingående eget kapital 2018	**1 260**	**598**	**5 355**	**7 213**
Återköp av 435 000 st aktier av serie B			–72	–72
Ersättning från dotterföretag för utgivna aktier enligt aktiesparprogram			4	4
Utdelning			–3 373	–3 373
Aktierelaterade ersättningar			254	254
2018 års resultat [1)]			3 970	3 970
Utgående eget kapital 2018	**1 260**	**598**	**6 138**	**7 996**

1) Överensstämmer med årets totalresultat.

Se även not 55.

Moderbolagets kassaflödesanalys

Mkr	2018	2017
Löpande verksamhet		
Rörelseresultat	42	–93
Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet	20	25
Betald inkomstskatt	–17	–14
Kassaflöde från löpande verksamhet före förändring i rörelsekapitalet	**45**	**–82**
Kassaflöde från förändring i rörelsekapital		
Förändring rörelsefordringar	20	–3
Förändring rörelseskulder	5	17
Kassaflöde från förändring i rörelsekapital	**25**	**14**
Kassaflöde från löpande verksamhet	**70**	**–68**
Investeringsverksamhet		
Ökning av räntebärande fordringar	–54	–12
Minskning av räntebärande fordringar		6
Kassaflöde från investeringsverksamhet	**–54**	**–6**
Finansieringsverksamhet		
Räntenetto	–51	–63
Erhållna utdelningar	3 982	4 466
Amortering av skuld	–677	–741
Utdelning	–3 373	–3 380
Återköp av aktier	–72	–440
Betald inkomstskatt	11	14
Betalning från dotterföretag avseende aktiesparprogram	164	218
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	**–16**	**74**
Årets kassaflöde	**0**	**0**
Likvida medel vid årets början	0	0
Likvida medel vid årets slut	**0**	**0**

Se även not 61.

Noter med redovisnings- och värderingsprinciper

Belopp i miljoner kronor (Mkr) där annat ej anges.
Intäkter redovisas med positivt tecken och kostnader med negativt tecken.
Både tillgångar och skulder redovisas med positivt tecken.
Räntebärande nettofordran/nettoskuld redovisas med positivt tecken om det är en fordran och negativt tecken om det är en skuld.
Ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar redovisas med negativt tecken.

Innehållsförteckning noter

Koncernen		Sid
Not 1	Redovisnings- och värderingsprinciper	112
Not 2	Kritiska uppskattningar och bedömningar	125
Not 3	Effekter av ändrade redovisningsprinciper	126
Not 4	Rörelsesegment	126
Not 5	Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter	129
Not 6	Finansiella instrument och finansiell riskhantering	130
Not 7	Förvärv av rörelse	139
Not 8	Intäkter	139
Not 9	Avtalstillgångar och avtalsskulder	140
Not 10	Rörelsens kostnader fördelat per kostnadsslag	140
Not 11	Försäljnings- och administrationskostnader	141
Not 12	Avskrivningar	141
Not 13	Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar	142
Not 14	Finansnetto	143
Not 15	Lånekostnader	143
Not 16	Inkomstskatter	143
Not 17	Materiella anläggningstillgångar	146
Not 18	Goodwill	147
Not 19	Immateriella tillgångar	148
Not 20 A	Dotterföretag	149
Not 20 B	Placeringar i joint ventures och intresseföretag	150
Not 20 C	Gemensamma verksamheter	153
Not 21	Finansiella tillgångar	154
Not 22	Omsättningsfastigheter/Projektutveckling	155
Not 23	Material- och varulager	156
Not 24	Övriga rörelsefordringar	156
Not 25	Kassa och bank	156
Not 26	Eget kapital/Resultat per aktie	157
Not 27	Finansiella skulder	159
Not 28	Pensioner	159
Not 29	Avsättningar	163
Not 30	Övriga rörelseskulder	163
Not 31	Specifikation av räntebärande nettofordran/nettoskuld per tillgång och skuld	164
Not 32	Förväntade återvinningstider på tillgångar och skulder	165
Not 33	Ställda säkerheter, eventualförpliktelser och eventualtillgångar	166
Not 34	Valutakurser, samt effekt av ändrade valutakurser	167
Not 35	Kassaflödesanalys	169
Not 36	Personal	171
Not 37	Ersättning till ledande befattningshavare och styrelseledamöter	172
Not 38	Arvode och ersättningar till revisorer	176
Not 39	Upplysningar om närstående	176
Not 40	Leasing	176
Not 41	Händelser efter rapportperioden	177
Not 42	Koncernen fem år i sammandrag	178
Not 43	Definitioner	182
Not 44	Definitioner – Icke IFRS finansiella nyckeltal	183

Moderbolaget		Sid
Not 1	Redovisnings- och värderingsprinciper	124
Not 45	Finansiella instrument	188
Not 46	Intäkter	188
Not 47	Finansnetto	188
Not 48	Inkomstskatter	189
Not 49	Immateriella tillgångar	189
Not 50	Materiella anläggningstillgångar	189
Not 51	Finansiella anläggningstillgångar	190
Not 52	Andelar i koncernföretag	190
Not 53	Andel i samarbetsarrangemang	191
Not 54	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	191
Not 55	Eget kapital	191
Not 56	Avsättningar	191
Not 57	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	192
Not 58	Skulder	192
Not 59	Förväntade återvinningstider på tillgångar, avsättningar och skulder	193
Not 60	Ställda säkerheter och eventualförpliktelser	194
Not 61	Kassaflödesanalys	194
Not 62	Personal	195
Not 63	Upplysningar om närstående	195
Not 64	Upplysningar enligt Årsredovisningslagens 6 kapitel 2 a §	196
Not 65	Kompletterande upplysningar	196
Not 66	Händelser efter rapportperioden	196
Not 67	Vinstdisposition	197

Not 1. Koncernens redovisnings- och värderingsprinciper

Överensstämmelse med lag och normgivning

I enlighet med den av Europeiska unionen (EU) beslutade förordningen om tillämpning av internationella redovisningsstandarder har koncernredovisningen upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) och International Accounting Standards (IAS), utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) samt tolkningsuttalanden från IFRS Interpretations Committee och dess föregångare Standing Interpretations Committee (SIC), till den del dessa standarder och tolkningsuttalanden har godkänts av EU. Vidare har den av Rådet för finansiell rapportering utgivna rekommendationen RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats liksom Uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges nedan under avsnittet ”Moderbolagets redovisnings- och värderingsprinciper”.

Moderbolagets årsredovisning och koncernredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 7 februari 2019. Moderbolagets resultat- och balansräkning och koncernens resultaträkning och rapport över finansiell ställning blir föremål för fastställelse på årsstämma den 28 mars 2019.

Under 2018 har Nasdaq Stockholm AB (Börsen) gjort en bred utredning och analys av skillnader i tillämpad redovisningspraxis, enligt IFRS, avseende tidpunkten för intäktsredovisning och konsolidering kopplat till bostadsrättsföreningar. Utredningen har belyst tillämpade redovisningsprinciper för alla större bygg- och fastighetsutvecklingsbolag i Sverige. I december 2018 meddelade Börsen sin syn på hur dessa redovisningsfrågor ska hanteras. Skanska följer Börsens vägledning i såväl frågan om tidpunkt för intäktsredovisning som i frågan gällande konsolidering av bostadsrättsföreningar. Förtydligade redovisningsprinciper finns under IFRS 15 i denna not.

Förutsättningar vid upprättande av koncernens finansiella rapporter

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal.

Att upprätta de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast påverkar denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Bedömningar gjorda av företagsledningen vid tillämpningen av IFRS som har betydande inverkan på de finansiella rapporterna och gjorda uppskattningar som kan medföra väsentliga justeringar i påföljande års finansiella rapporter beskrivs närmare i not 2.

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat framgår nedan. Koncernens redovisningsprinciper har tillämpats konsekvent på rapportering och konsolidering av moderbolag, dotterföretag, intresseföretag och samarbetsarrangemang.

Nyheter

Två nya standarder, IFRS 15 och IFRS 9, tillämpas från den 1 januari 2018. Standarden IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, handlar främst om när intäkter från avtal med kunder, exklusive hyreskontrakt, ska redovisas och hur ersättningen från kunden ska värderas. Se utförligare beskrivning av IFRS 15 längre fram i denna not, och en beskrivning av dess effekter i not 3.

Standarden IFRS 9 Finansiella instrument ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden är mer principbaserad än regelbaserad och innehåller nya principer för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell av finansiella instrument och en omarbetad ansats till säkringsredovisning. Se en utförligare beskrivning av IFRS 9 längre fram i denna not, och en beskrivning av dess effekter i not 3. För principerna enligt IAS 39 se not 1 i Årsredovisningen 2017.

Från och med detta år ingår skatt i joint ventures och intresseföretag i ”Resultat från joint ventures och intresseföretag”.

IASB har utfärdat ändringar i IFRS 2 Aktierelaterade ersättningar gällande klassificering och mätning av aktierelaterade betalningstransaktioner, i IAS 28 Investeringar i intresseföretag och joint ventures gällande när kapitalandelsmetoden inte används och i IAS 19 Ersättningar till anställda gällande planändring, begränsning och avveckling. Ingen av dessa ändringar har någon påverkan på Skanskas redovisning.

Förtida tillämpning av ny eller reviderad IFRS och tolkningsuttalanden

Förtida tillämpning av kommande eller ändrad IFRS eller tolkningsuttalande har inte skett.

Nya standarder som ännu inte börjat tillämpas

I januari 2016 publicerade IASB den nya standarden IFRS 16 Leasingavtal, som godkändes av EU i november 2017 och ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2019. Till skillnad mot nuvarande IAS 17 Leasingavtal innebär standarden att Skanska som leasetagare även vid operationella leasingkontrakt, med undantag för mindre och kortare leasingkontrakt, måste redovisa leasingkontrakten i Rapport över finansiell ställning. Skanska har valt att implementera standarden retroaktivt med ackumulerad effekt, det vill säga utan att räkna om jämförelseperioder, och att tillämpa standarden på avtal som tidigare identifierats som leasingavtal enligt IAS 17. Balansräkningen kommer att utökas med rader för nyttjanderätter till materiella anläggningstillgångar, nyttjanderätter till omsättningstillgångar samt räntebärande leasingskulder. Nyttjanderätterna skrivs av under leasingperioden, förutom nyttjanderätter till omsättningsfastigheter som redovisas på samma sätt som omsättningsfastigheter. Leasingbetalningen delas upp i en räntedel och en amorteringsdel. Rörelseresultatet kommer att öka och finansnettot kommer att minska. Kassaflöde från verksamheten kommer att öka och kassaflöde från finansieringsverksamheten kommer att minska.

Vid övergången till IFRS 16 den 1 januari 2019 ökar tillgångarna med 7,6 Mdr kronor i nyttjanderätterna som fördelas enligt följande; kontor 3,3 Mdr kronor, bilar 0,5 Mdr kronor, maskiner 0,8 Mdr kronor, nyttjanderätter till anläggningstillgångar 0,1 Mdr kronor och nyttjanderätter till omsättningsfastigheter 2,9 Mdr kronor. De räntebärande leasingskulderna är 7,8 Mdr kronor och eget kapital påverkas med -0,1 Mdr kronor. Finansiell leasing som enligt IAS 17 redovisats som anläggningstillgångar flyttas ner till motsvarande nyttjanderätter med 0,3 Mdr kronor. Se tabell nästa sida:

Not 1. Fortsättning

Övergångseffekt 1 januari 2019

Mkr	Byggverksamhet	Bostadsutveckling	Kommersiell fastighetsutveckling	Centralt inklusive Infrasturktur-utveckling	Koncernen
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	–282				–282
Summa anläggningstillgångar	**–282**	**0**	**0**	**0**	**–282**
Nyttjanderätter anläggningstillgångar					
Byggnader och mark	153				153
Kontor	3 196	1	20	80	3 297
Bilar	524	1	14	3	542
Maskiner	649				649
Övrigt	57	64			121
Summa nyttjanderätter anläggningstillgångar	**4 579**	**66**	**34**	**83**	**4 762**
Omsättningstillgångar					
Nyttjanderätter omsättningsfastigheter		128	2 737		2 865
Summa nyttjanderätter omsättningsfastigheter	**0**	**128**	**2 737**	**0**	**2 865**
Summa nyttjanderätter	**4 579**	**194**	**2 771**	**83**	**7 627**
Finansiell fordran	18				18
Uppskjuten skattefordran	14		1		15
Övriga rörelsetillgångar	–46	–3			–49
Summa övriga omsättningstillgångar	**–14**	**–3**	**1**	**0**	**–16**
Summa tillgångar	**4 283**	**191**	**2 772**	**83**	**7 329**
Eget kapital	–60		–7		–67
Summa eget kapital	**–60**	**0**	**–7**	**0**	**–67**
Långfristiga skulder					
Finansiella skulder	–280				–280
Leasing skulder	4 715	191	2 779	84	7 769
Summa långfristiga skulder	**4 435**	**191**	**2 779**	**84**	**7 489**
Kortfristiga skulder					
Finansiella skulder	–2				–2
Övriga rörelseskulder	–90			–1	–91
Summa kortfristiga skulder	**–92**	**0**	**0**	**–1**	**–93**
Summa eget kapital och skulder	**4 283**	**191**	**2 772**	**83**	**7 329**

Not 1. Fortsättning

Nedan visas en brygga från de operationella leasingavtalen enligt IAS 17 till leasingskuld enligt IFRS 16. Den stora skillnaden mellan åtaganden för operationella leasar på 22,0 Mdr kronor och framtida diskonterade minimleaseavgifter på 8,6 Mdr kronor beror framförallt på nyttjanderätter till fast egendom. Denna typ av nyttjanderätter löper ofta över en lång tid vilket ger stor skillnad mellan nominellt belopp och diskonterat nuvärde.

Brygga från operationella leasingavtal enligt IAS 17 till leasingskuld enligt IFRS 16, Mdr kr

	2018
Åtaganden för operationella leasingavtal per den 31 december 2018	21 981
Framtida minimileaseavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal, diskonterade till räntor enligt tabell nedan.	8 626
Avgår, korttidsleasingavtal	–549
Avgår, leasingavtal för vilka den underliggande tillgången har ett lågt värde	–458
Avgår, leasingavtal där servicekomponenten särskiljs	–344
Tillkommer, finansiella leasingavtal som omklassificeras	282
Tillkommer, leasingavtal där köpoption är säker att utnyttjas	1
Tillkommer, leasingavtal med variabla leasingavgifter som beror på ett index eller ett pris	219
Avgår, belopp som inte förväntas att betalas ut enligt restvärdesgarantier	–8
Leasingskuld enligt IFRS 16	**7 769**

Skanskas bedömda marginella låneräntor som använts vid övergången till IFRS 16 fördelar sig enligt följande per valuta och per leasingperiod:

Land (Valuta)	Diskonteringsränta, %						
Leasingavtalets löptid	**1 år**	**2 år**	**3 år**	**5 år**	**10 år**	**15 år**	**30 år**
Tjeckien (CZK)	3,4	3,6	3,6	3,7	4,0	4,4	4,9
– Tjeckien (EUR) [1]	0,9	1,1	1,2	1,5	2,4	3,0	3,7
Danmark (DKK)	0,8	0,9	1,1	1,4	2,3	2,9	3,7
Finland (EUR)	0,8	1,0	1,1	1,4	2,3	2,9	3,6
Ungern (HUF)	2,3	2,8	3,1	3,6	4,8	5,6	6,3
– Ungern (EUR) [1]	1,0	1,2	1,3	1,6	2,5	3,1	3,8
Norge (NOK)	2,4	2,6	2,7	3,0	3,6	3,9	4,6
Polen (PLN)	3,0	3,1	3,4	3,7	4,4	4,9	5,5
– Polen (EUR) [1]	0,9	1,1	1,2	1,5	2,4	3,0	3,7
Rumänien (EUR)	4,6	4,9	5,1	5,4	6,1	6,8	7,5
– Rumänien (EUR) [1]	1,0	1,2	1,3	1,6	2,5	3,1	3,8
Sverige (SEK)	0,9	1,1	1,3	1,7	2,6	3,2	3,9
Storbritannien (GBP)	2,2	2,3	2,4	2,6	3,1	3,4	4,0
USA (USD)	4,1	4,2	4,3	4,3	4,7	5,0	5,4

1) Om funktionella valutan är EUR.

Se även not 40 där (ej diskonterade) framtida minimileasavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal redovisas. Se en utförligare beskrivning av IFRS 16 längre fram i denna not.

IFRIC Interpretation 23 Redovisning av osäkerheter i inkomstskatter tillämpas från och med 1 januari 2019. Tolkningsuttalandet ger vägledning kring redovisning av osäkra skattepositioner och om särskilda upplysningar ska lämnas. Skanskas bedömning är att tolkningsuttalandet är i överensstämmelse med hittills av koncernen tillämpade principer.

IAS 1 – Utformning av finansiella rapporter

Resultaträkning

Som intäkter redovisas projektintäkter, ersättningar för andra utförda tjänster, försäljning av omsättningsfastigheter, material- och varuleveranser, hyresintäkter och andra rörelseintäkter. Intäkter vid försäljning av maskiner, inventarier, anläggningsfastigheter och immateriella tillgångar medtas ej här utan nettoredovisas bland rörelsekostnader mot tillgångarnas redovisade värden. Se not 10.

Som kostnader för produktion och förvaltning redovisas bland annat direkta och indirekta tillverkningskostnader, förlustriskreserveringar, redovisade värden för sålda omsättningsfastigheter, kundförluster och kostnader för garantiåtaganden. Här i ingår också avskrivningar på anläggningstillgångar som använts för produktion och förvaltning. Förändring av marknadsvärde på derivat kopplade till rörelsen redovisas inom rörelseresultat.

I försäljnings- och administrationskostnader ingår sedvanliga administrationskostnader, teknikkostnader, försäljningskostnader och avskrivningar på maskiner och inventarier som använts för försäljning och administration. Som försäljnings- och administrationskostnad redovisas även nedskrivningar på goodwill.

Resultat från joint ventures och intresseföretag, efter skatt, särredovisas i resultaträkningen och ingår i rörelseresultatet.

Finansiella intäkter och kostnader redovisas uppdelat på två poster: Finansiella intäkter och Finansiella kostnader. Som finansiella intäkter redovisas bland annat ränteintäkter, utdelningar och övrigt finansnetto. Bland finansiella kostnader ingår bland annat räntekostnader och övrigt finansnetto. Förändringar av marknadsvärdet på finansiella instrument, främst derivat kopplade till finansiella aktiviteter, redovisas som en särskild delpost fördelat på finansiella intäkter och finansiella kostnader. Nettot av kursdifferenser samt resultat vid aktieförsäljningar redovisas antingen som finansiell intäkt eller finansiell kostnad. Finansiella intäkter och kostnader beskrivs närmare i not 6 och i not 14.

Totalresultat

I rapporten Koncernens totalresultat upptas förutom årets resultat de poster som ingår i övrigt totalresultat. Här i ingår omräkningsdifferenser, säkring av valutarisker i utlandsverksamheter, omvärderingar relaterade till pensionsanknutna tillgångar och skulder, påverkan av kassaflödessäkringar samt skatt på dessa poster.

Rapport över finansiell ställning

Tillgångar

Tillgångar delas in i omsättningstillgångar och anläggningstillgångar. En tillgång betraktas som omsättningstillgång om den förväntas bli realiserad inom tolv månader från balansdagen eller inom företagets verksamhetscykel. Med verksamhetscykel avses tiden från slutande av avtal till att företaget erhåller likvida medel med anledning av godkänd slutbesiktning eller leverans av varor (inklusive fastigheter). Med hänsyn till att koncernen utför stora entreprenadprojekt och genomför projektutveckling får kriteriet verksamhetscykel till följd att många fler tillgångar betecknas som omsättningstillgångar än om enbart kriteriet inom tolv månader funnits.

Likvida medel består av kassamedel och omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid från anskaffningstidpunkten understigande tre månader, vilka är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer. Utställda checkar minskar likvida medel först vid inlösen. Likvida medel som ej kan disponeras fritt redovisas som omsättningstillgångar (kortfristiga fordringar) om restriktionen kommer att upphöra inom tolv månader från balansdagen. I andra fall redovisas de likvida medlen som anläggningstillgångar. Likvida medel som tillhör en gemensam verksamhet är likvida medel med restriktioner om de endast kan användas för att betala den gemensamma verksamhetens skulder.

Tillgångar som uppfyller kraven i IFRS 5 Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter, upptas som en egen post bland omsättningstillgångar.

I not 31 visas fördelningen mellan räntebärande och icke-räntebärande tillgångar.

Not 1. Fortsättning

I not 32 är tillgångarna uppdelade på beloppen för tillgångar som förväntas återvinnas inom tolv månader från balansdagen och tillgångar som förväntas återvinnas efter tolv månader från balansdagen. Uppdelningen för icke finansiella anläggningstillgångar baseras på förväntad årlig avskrivning. Uppdelningen för omsättningsfastigheter grundas i huvudsak på utfallen under de tre senaste åren. Denna uppdelning är än mer osäker än för andra tillgångar då utfallet under det kommande året starkt påverkas av när enskilt stora fastigheter fråntäds.

Eget kapital

Koncernens egna kapital delas upp på aktiekapital, tillskjutet kapital, reserver, balanserat resultat samt innehav utan bestämmande inflytande.

Förvärv av egna aktier redovisas som en avdragspost från eget kapital. Likvid från avyttring av aktier redovisas som en ökning av eget kapital. Eventuella transaktionskostnader redovisas direkt mot eget kapital.

Utdelningar redovisas som skuld efter det att bolagsstämman godkänt utdelningen.

Redogörelse om det egna kapitalet, årets förändringar och upplysningar kring förvaltning av kapitalet lämnas i not 26.

Skulder

Skulder delas upp på kortfristiga skulder och långfristiga skulder. Som kortfristiga skulder redovisas skulder som antingen ska betalas inom tolv månader från balansdagen eller, dock endast beträffande rörelserelaterade skulder, förväntas bli betalda inom verksamhetscykeln. Då hänsyn således tas till verksamhetscykeln redovisas inga icke räntebärande skulder, som exempelvis leverantörsskulder och upplupna personalkostnader, som långfristiga. Skulder som på grund av diskontering redovisas som räntebärande är medtagna bland kortfristiga skulder då de betalas inom verksamhetscykeln. Räntebärande skulder kan redovisas som långfristiga, även om de förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen, om den ursprungliga löptiden var längre än tolv månader och företaget träffat överenskommelse om att refinansiera förpliktelsen långfristigt före rapportperiodens slut. Information om skulder lämnas i noterna 27 och 30.

I not 32 är skulderna uppdelade på beloppen för skulder som ska betalas inom tolv månader från balansdagen och skulder som betalas efter tolv månader från balansdagen. Vidare lämnas i not 31 uppgift om fördelningen mellan räntebärande och icke-räntebärande skulder.

IFRS 10 Koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar boksluten för moderbolaget och de företag, i vilka moderbolaget, direkt eller indirekt, har ett bestämmande inflytande. Enligt IFRS 10 föreligger bestämmande inflytande när investeraren kan styra verksamheten, har rätt till, eller är exponerad för, rörlig avkastning från engagemanget i investeringsobjektet och kan genom inflytandet över investeringsobjektet påverka sin avkastning från investeringsobjektet. Om ett dotterföretag vid förvärvstidpunkten uppfyller villkoren för att klassificeras som att det innehas för försäljning i enlighet med IFRS 5 redovisas det i enlighet med den redovisningsstandarden.

Försäljning av andelar i dotterföretag redovisas som eget kapitaltransaktion när transaktionen inte medför att det bestämmande inflytandet går förlorat. Om kontrollen över ett koncernföretag som bedriver rörelse upphör, värderas eventuellt återstående innehav till verkligt värde. Innehav utan bestämmande inflytande kan få ett negativt värde om ett delägt dotterföretag går med förlust.

Förvärvade företag medtas i koncernredovisningen från och med det kvartal inom vilket förvärvet sker. På motsvarande vis medtas avyttrade företag fram till och med sista kvartalet före tidpunkten för avyttringen.

Koncerninterna fordringar, skulder, intäkter och kostnader elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen.

Vinster som uppkommer vid koncerninterna transaktioner och som ur koncernsynpunkt är orealiserade på balansdagen elimineras i sin helhet. Orealiserade förluster på koncerninterna transaktioner elimineras också på samma sätt som orealiserade vinster, såvida inte förlusten motsvaras av ett nedskrivningsbehov.

Goodwill, hänförlig till utlandsverksamhet, är uttryckt i lokal valuta. Omräkningen till SEK följer IAS 21. Information om goodwill lämnas i not 18.

IFRS 3 Rörelseförvärv

I denna redovisningsstandard behandlas rörelseförvärv, med vilket avses sammanförande av separata företag eller verksamheter. Om förvärvet ej avser rörelse, vilket är normalt vid förvärv av fastigheter, tillämpas inte IFRS 3. I sådana fall gäller i stället att förvärvskostnaden fördelas på de enskilt identifierbara tillgångarna och skulderna efter deras verkliga värden vid förvärvstidpunkten utan uppbokning av goodwill och uppskjuten skattefordran/skatteskuld med anledning av förvärvet.

Förvärv av rörelser, oavsett om förvärven avser andelar i annat företag eller ett direkt förvärv av tillgångar och skulder, redovisas enligt förvärvsmetoden. Om förvärvet avser andelar i ett företag innebär metoden att förvärvet betraktas som en transaktion varigenom koncernen indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder och eventualförpliktelser. Det koncernmässiga anskaffningsvärdet fastställs genom en förvärvsanalys i anslutning till rörelseförvärvet. I analysen fastställs dels anskaffningsvärdet för andelarna eller rörelsen, dels det verkliga värdet av förvärvade identifierbara tillgångar samt övertagna skulder och eventualförpliktelser. Koncernmässig goodwill beräknas som skillnaden mellan anskaffningsvärdet för dotterföretagsandelarna och det verkliga värdet netto av förvärvade tillgångar, övertagna skulder och skuldförd del av eventualförpliktelser. Om innehav utan bestämmande inflytande kvarstår efter förvärvet görs beräkning av goodwill normalt endast utifrån koncernens andel av den förvärvade rörelsen.

Transaktionskostnader vid rörelseförvärv kostnadsförs direkt. Vid stegvisa förvärv omvärderas tidigare innehav till verkligt värde och resultatet redovisas i resultaträkningen när det bestämmande inflytandet uppnås. Villkorade köpeskillingar värderas vid förvärvstillfället och upptas till verkligt värde. Om villkorade köpeskillingar i efterföljande bokslut omvärderas redovisas förändringen i resultaträkningen.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus ackumulerade nedskrivningar. Goodwill fördelas till kassagenererande enheter med årlig prövning av nedskrivningsbehov enligt IAS 36.

Vid rörelseförvärv där anskaffningskostnaden understiger nettovärdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder samt eventualförpliktelser, redovisas skillnaden direkt i resultaträkningen.

IAS 21 Effekterna av ändrade valutakurser

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan efter den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan efter den valutakurs som föreligger på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i resultaträkningen. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället.

Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer där de i koncernen ingående företagen bedriver sin verksamhet.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive goodwill och andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas till svenska kronor efter den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor efter genomsnittskurs.

Nettoinvestering i en utlandsverksamhet

Omräkningsdifferenser som uppstår i samband med omräkning av en utländsk nettoinvestering redovisas bland övrigt totalresultat. Valutalån och valutaderivat för säkring av omräkningsexponering värderas till balansdagens kurs. Kursdifferenser redovisas, med beaktande av skatteeffekten, bland övrigt totalresultat.

Med säkring av omräkningsexponering reduceras valutaeffekten vid omräkning av utlandsverksamheter till SEK. Eventuell terminspremie periodiseras över löptiden och redovisas som ränteintäkt eller räntekostnad.

Not 1. Fortsättning

Vid avyttring av en utlandsverksamhet omföres de till verksamheten hänförliga ackumulerade omräkningsdifferenserna och ackumulerade kursdifferenserna från eventuell valutasäkring till koncernens resultaträkning.

IFRS 5 Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

En avvecklad verksamhet är en del av ett företags verksamhet som representerar en självständig rörelsegren eller en väsentlig verksamhet inom ett geografiskt område och ingår i en enda samordnad plan för att avyttra en självständig rörelsegren eller en väsentlig verksamhet som bedrivs inom ett geografiskt område, eller är ett dotterföretag som förvärvats uteslutande för att vidaresäljas.

Klassificering som en avvecklad verksamhet sker vid avyttring eller vid en tidigare tidpunkt då verksamheten uppfyller kriterierna för att klassificeras som innehav för försäljning. En avyttringsgrupp som ska läggas ned kan också kvalificeras som en avvecklad verksamhet om den uppfyller kriterierna ovan.

För att en anläggningstillgång eller en avyttringsgrupp ska klassificeras som att den innehas för försäljning ska tillgången (avyttringsgruppen) vara tillgänglig för försäljning i befintligt skick. Det måste även vara mycket sannolikt att försäljning kommer att ske. För att en försäljning ska framstå som mycket sannolik måste beslut ha tagits på ledningsnivå, aktivt arbete ha påbörjats för att hitta köpare och fullborda planen, tillgången eller avyttringsgruppen aktivt marknadsförts till ett pris som är rimligt i förhållande till dess verkliga värde och det är troligt att försäljningen kommer att ske inom ett år. Inom Skanska gäller dessutom att om en enskild anläggningstillgång avses så ska värdet av den överstiga 100 miljoner EUR.

Avskrivning görs ej på en anläggningstillgång så länge som den är klassificerad som att den innehas för försäljning.

Anläggningstillgångar som klassificerats som att de innehas för försäljning, avyttringsgrupper och till dem hänförliga skulder samt avvecklade verksamheter särredovisas i rapport överfinansiell ställning.

IAS 28 Innehav i intresseföretag och joint ventures

Som intresseföretag redovisas företag i vilka koncernen utövar ett betydande, men ej bestämmande, inflytande vilket presumeras vara fallet när innehavet uppgår till minst 20 och högst 50 procent av rösterna. Det förutsätts dessutom att ägandet utgör ett led i en varaktig förbindelse och att innehavet ej ska redovisas som ett samarbetsarrangemang.

Intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden vilken också tillämpas för joint ventures. Beträffande joint ventures se IFRS 11.

Kapitalandelsmetoden

Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls i ett intresseföretag, eller det gemensamt bestämmande inflytandet erhålls i ett joint venture, redovisas andelar i intresseföretag och joint ventures enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Eventuell skillnad vid förvärvet mellan anskaffningsvärdet för innehavet och Skanskas andel av det verkliga värdet, netto av intresseföretagets eller joint ventures identifierbara tillgångar, skulder och skuldförd del av eventualförpliktelser, redovisas i enlighet med IFRS 3. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen och joint ventures motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella kvarvarande värden på koncernmässiga övervärden och avdrag för internvinster. Koncernens andel i intresseföretagets och joint ventures resultat efter skatt redovisas som Resultat från joint ventures och intresseföretag i resultaträkningen. Eventuella avskrivningar och nedskrivningar av förvärvade övervärden har beaktats. Erhållna utdelningar från intresseföretaget och joint ventures minskar investeringens redovisade värde.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget eller joint ventures överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet (efterställda lån), vilka till sin innebörd utgör del av Skanskas nettoinvestering i intresseföretaget och joint ventures och därför redovisas som aktier. Fortsatta förluster redovisas endast om koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget och joint ventures, och då som en avsättning.

Eliminering av internresultat

Av vinster som uppstår vid transaktioner mellan koncernen och ett intresseföretag eller ett joint venture elimineras den del som motsvarar koncernens ägarandel. Om redovisat värde för andelen i ett intresseföretag understiger elimineringen av internvinst redovisas överskjutande del av elimineringen som en förutbetald intäkt. Om en transaktion mellan koncernen och ett intresseföretag eller ett joint venture gett upphov till en förlust, elimineras förlusten endast om den inte motsvarar ett nedskrivningsbehov för tillgången.

Om vinsten eller förlusten uppstått hos intresseföretaget eller i ett joint venture påverkar elimineringen det resultat för transaktionsåret som redovisas bland Resultat från joint ventures och intresseföretag. Elimineringen av internvinsten återförs i senare bokslut efter hur tillgången förbrukas eller då den avyttras.

Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet i ett intresseföretag eller det gemensamt bestämmande inflytandet i ett joint venture upphör. Försäljning av andelar i ett intresseföretag eller i ett joint venture redovisas vid den tidpunkt då koncernen inte längre har kontroll över innehavet.

I not 20 B lämnas information om intresseföretag och joint ventures.

IFRS 11 Samarbetsarrangemang

Ett samarbetsarrangemang föreligger när delägarna är bundna av ett samarbetsavtal och genom samarbetsavtalet har ett gemensamt bestämmande inflytande. Samarbetsarrangemanget kan antingen vara en gemensam verksamhet eller ett joint venture. En gemensam verksamhet utmärks av att delägarna har rätt till tillgångarna i arrangemanget och har förpliktelser avseende de skulder som rör arrangemanget. Ett samarbetsarrangemang som inte struktureras genom inrättandet av ett separat bolag är en gemensam verksamhet. Entreprenadprojekt som utförs tillsammans med utomstående entreprenadbolag med solidariskt ansvar redovisas av Skanska som gemensam verksamhet. Om samarbetsarrangemanget är ett separat bolag men bolagets produktion till helt övervägande del förvärvas av delägarna och det föreligger hinder för försäljning till utomstående så bedöms samarbetsarrangemanget ofta utgöra en gemensam verksamhet. I övriga fall så utgör arrangemanget ett joint venture. Om delägarna i samarbetsarrangemanget endast har rätt till nettotillgångarna så föreligger ett joint venture. Klassificeringen av ett samarbetsarrangemang kräver att en bedömning görs av den legala formen, avtalen mellan delägarna och andra omständigheter.

För gemensamma verksamheter redovisas intäkter, kostnader, tillgångar och skulder rad för rad i koncernredovisningen efter Skanskas andel i den gemensamma verksamheten. I not 20 C beskrivs gemensamma verksamheter.

För joint ventures tillämpas kapitalandelsmetoden vid upprättandet av koncernredovisningen. Denna metod beskrivs under rubriken IAS 28.

I samband med infrastrukturprojekt kan koncernens investering avse antingen andelar i eller efterställda lån till ett joint venture. Båda hanteras i redovisningen som andelar.

I not 20 B lämnas information om joint ventures och i not 20 C specificeras större intressen i gemensamma verksamheter.

IFRIC 12 Avtal om ekonomiska eller samhälleliga tjänster

IFRIC 12, som berör Skanskas Infrastrukturutvecklings joint ventures, behandlar frågeställningen hur operatören, enligt ett så kallat Avtal om ekonomiska eller samhälleliga tjänster, redovisar anläggningen samt de rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet. Operatören anlägger eller uppgraderar infrastruktur (entreprenadtjänst) som används för en offentlig tjänst och förvaltar och underhåller den infrastrukturen (förvaltningstjänst) under en bestämd tid. Entreprenadtjänsten och förvaltningstjänsten redovisas enligt IFRS 15. Ersättningen kan vara rätten till en finansiell tillgång eller en immateriell tillgång. Om operatören har en ovillkorlig rätt att erhålla likvida medel med fastställda eller fastställbara belopp (ersättningsmodellen är baserad på tillgänglighet genom tillhandahållandet av till exempel ett sjukhus eller en flygplats) redovisas en finansiell tillgång. IFRS 9 kräver att ränta räknas på denna finansiella fordran. Beställaren börjar betala först när anläggningen tas i bruk och inbetalningen redovisas då som en amortering av den finansiella fordran. Om operatören istället får rätt att debitera den offentliga tjänstens användare (ersättningsmodellen är baserad på marknadsrisk genom till exempel vägtullar) redovisas en immateriell tillgång, som skrivs av under projektets livscykel. Inbetalning av vägtullarna redovisas som en intäkt.

Not 1. Fortsättning

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

Intäkter redovisas enligt IFRS 15 enligt en femstegsmodell. I steg ett definierar man sina kundkontrakt. Om två eller flera kontrakt har ingåtts samtidigt med en kund och prissättningen av ett kontrakt är beroende av det andra kontraktet så kombinerar man dessa kontrakt. En avtalsändring innebär en förändring av omfattning eller pris (eller båda) i ett avtal som har godkänts av avtalsparterna. En avtalsändring föreligger när avtalsparterna godkänner en ändring som antingen skapar nya eller ändrar befintliga rättigheter och skyldigheter för parterna i avtalet. En avtalsändring ska redovisas som ett separat avtal när avtalets omfattning ökar på grund av tillägg av utlovade varor eller tjänster som är distinkta och när priset på avtalet stiger med ett ersättningsbelopp som återspeglar företagets fristående försäljningspriser för de ytterligare varor eller tjänster som utlovats. Om parterna inte har godkänt en avtalsändring ska företaget fortsätta att tillämpa standarden på det befintliga avtalet till dess att avtalsändringen godkänns.

I steg två tittar man på vilket eller vilka prestationsåtaganden som det avtalas om i kontraktet. Ett prestationsåtagande är ett löfte om att till kunden överföra en vara eller tjänst som är distinkt, eller en serie distinkta varor och tjänster som i allt väsentligt är desamma och följer samma mönster för överföring till kunden. En vara eller tjänst är distinkt om kunden kan dra nytta av varan eller tjänsten separat eller tillsammans med andra resurser som finns tillgängliga för kunden och om företagets löfte att överföra varan eller tjänsten till kunden kan särskiljas från andra löften i avtalet. Oftast är Skanskas kundkontrakt av det slaget att uppdelning inte ska behöva göras på två eller flera prestationsåtaganden.

I steg tre bestäms transaktionspriset. Hänsyn tas då till fast avtalat pris, variabla intäkter, eventuell tilläggsköpeskilling, bonusar och straffavgifter. Vid variabla intäkter estimerar man intäkten till det belopp som högst troligt inte i senare redovisningsperioder kommer att medföra en reversering av ackumulerade intäkter. Om avtalet innehåller en betydande finansieringskomponent ska transaktionspriset justeras för effekten av pengars tidsvärde. Ändrings- och tilläggsbeställningar av ett kontrakt som inte ännu är godkända av kund medför ingen ökning av transaktionspriset i projektets beräknade resultat vid färdigställande.

Vid ersättning med icke-kontanta medel värderas ersättningen till verkligt värde. Om en kund skjuter till varor eller tjänster görs en bedömning om huruvida kontroll erhålls över dessa, och om så är fallet så redovisas de som ersättning med icke-kontanta medel som erhållits av kunden.

Intäkten/transaktionspriset allokeras i steg fyra ut på de olika prestationsåtagandena i kontraktet om fler än ett åtagande finns. Det allokerade transaktionspriset för varje enskilt åtagande ska återspegla det ersättningsbelopp som företaget förväntar sig ha rätt till i utbyte mot överföringen av de utlovade varorna eller tjänsterna till kunden, baserat på ett relativt fristående försäljningspris.

Intäkt redovisas, i steg fem, när prestationsåtagandet är utfört, antingen över tid eller vid en specifik tidpunkt, och när kunden får kontroll över tillgången. Intäkten redovisas över tid när kunden samtidigt erhåller och förbrukar de fördelar som tillhandahålls genom företagets prestation, när företagets prestation skapar eller förbättrar en tillgång som kunden kontrollerar eller när företagets prestation inte skapar en tillgång med alternativ användning för företaget och företaget dessutom har rätt till betalning för hittills utförd prestation. Om ett prestationsåtagande inte uppfylls över tid enligt ovan så uppfyller företaget åtagandet vid en viss tidpunkt. Det sker vid den tidpunkt som kunden får kontroll över den utlovade tillgången. Indikatorer för kontroll kan vara att företaget har rätt till betalning för tillgången, kunden har den legala äganderätten till tillgången, företaget har överfört det fysiska innehavet av tillgången, kunden har de betydande risker och fördelar som är förknippade med ägandet av tillgången eller att kunden har godkänt tillgången.

Utgifter för att erhålla ett avtal, det vill säga utgifter som företaget inte skulle haft om det inte erhållit avtalet, redovisas som en tillgång endast om företaget förväntar sig att få täckning för de utgifterna. Utgifter för att fullgöra ett avtal, som inte faller under någon annan standard än IFRS 15, ska redovisas som en tillgång om utgifterna har ett direkt samband med ett avtal eller med ett förväntat avtal, om utgifterna skapar eller förbättrar resurser som kommer att användas för att uppfylla prestationsåtaganden i framtiden och dessutom förväntas återvinnas. Dessa ”Tillgångar som uppkommer från utgifter för att erhålla eller fullgöra ett avtal med kund” ingår i posten Avtalstillgångar och redovisas i not 9.

I avtalstillgångar och avtalsskulder redovisas nettot av upparbetade intäkter och fakturerade belopp per projekt. Förskottsfakturering sker ofta i byggverksamheten enligt avtal. När fakturering skett redovisas en kundfordran.

Förlustkontrakt kostnadsförs direkt och avsättning för förlust görs för återstående arbeten och redovisas enligt IAS 37.

(Som anges under rubriken ”Segmentsredovisning jämfört med IFRS-redovisning” så tillämpas i segmentsredovisningen för verksamhetsgrenarna Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling en annan princip för fastställelse av tidpunkt för intäktsredovisning).

Byggverksamheten bygger och renoverar hus, anläggningar och infrastruktur. Inom verksamhetsgrenen utförs även uppdrag av servicekaraktär, såsom byggservice, drift och underhåll. Inom denna verksamhet är kunden både beställare från den offentliga sektorn och den privata.

Kombination av avtal är sällan aktuellt, men avtalsändringar, såsom tilläggsbeställningar, är vanligt förekommande. I de flesta fall är tillagda varor och tjänster inte distinkta och därför utgör de en del av ett enda prestationsåtagande som delvis är uppfyllt vid tidpunkten för avtalsändringen och redovisas som om den vore en del av det befintliga avtalet.

Oftast är avtalen inom denna verksamhet av det slaget att endast ett prestationsåtagande identifieras. Byggverksamhetens prestationsåtaganden är entreprenaduppdrag eller serviceåtagande, exempelvis uppförande av byggnad på kundens mark respektive underhåll av befintliga anläggningar såsom vägar. Om ett avtal innebär verksamhet i olika geografiska lägen, i olika tidsperioder eller har olika riskexponering kan identifiering av flera prestationsåtaganden förekomma.

Om rätt till rörlig ersättning finns, till exempel avtal om incitament, då beaktas det till den del det är högst osannolikt att beloppet kan komma att återföras vid ett senare tillfälle.

Inom byggverksamheten redovisas intäkterna över tid, då kunden erhåller och förbrukar samtidigt de fördelar som tillhandahålls genom företagets serviceprestation eller då Skanska skapar eller förbättrar en tillgång som kunden kontrollerar.

Intäkterna redovisas över tid på basis av företagets kostnader per respektive mättillfälle i förhållande till totala förväntade kostnader för uppfyllande av prestationsåtagandet.

Verksamhetsgrenen Bostadsutveckling utvecklar och säljer nya bostäder. Kunderna utgörs nästan uteslutande av privatpersoner. Till grund för redovisningen finns oftast ett avtal om försäljning av en specifik enhet, till exempel en bostadsrättslägenhet. Avtalsändringar förekommer sällan men inkluderas i så fall i det ursprungliga avtalet.

Inom Bostadsutveckling är Skanskas åtagande överlämnande av en inflyttningsklar bostad. Transaktionspriset är ett fast pris enligt avtal.

Intäkt redovisas vid den tidpunkt då nycklarna till bostaden överlämnas till respektive bostadsköpare, det vill säga då bostadsköparen får tillträde till sin bostad, vilket bedöms vara den tidpunkt då kunden erhåller kontroll över bostaden. Denna redovisning grundar sig på att Skanska inte bedöms ha rätt till full betalning förrän vid uppfyllande av sitt åtagande. Även om viss förskottsbetalning sker av köparen så har inte Skanska rätt till full ersättning för utfört arbete som uppnåtts till dato under hela avtalets löptid. Detta beror på att avtalen innehåller klausuler som gör att bostadsköparen i vissa situationer kan frånträda avtalet under byggnationen utan att ersätta Skanska på det sätt som krävs för redovisning av intäkter över tid.

Skanska initierar och ingår avtal med nybildade svenska bostadsrättsföreningar eller finska bostadsaktiebolag avseende uppförande av bostäder. Villkoren i dessa avtal är sådana att Skanska har ett bestämmande inflytande och därmed konsoliderar bostadsrättsföreningarna och bostadsaktiebolagen under byggtiden och fram till slutkundens tillträde, då Skanska inte längre har bestämmande inflytande. Bostäder som inte ännu tillträtts redovisas som omsättningsfastighet.

Not 1. Fortsättning

Inom Kommersiell fastighetsutveckling intitierar, utvecklar, hyr ut och säljer Skanska investeringsobjekt i form av kommersiella fastigheter till fastighetsinvesterare. Kombination av avtal förekommer sällan.

Inom denna verksamhetsgren består åtagandet gentemot kund (fastighetsinvesteraren) av att leverera ett investeringsobjekt i form av en kommersiell fastighet oftast med hyresgäster. Om äganderätten övergår före påbörjad byggnationen så är det ett eget prestationsåtagande med följd att entreprenaduppdraget blir ett eget åtagande inom verksamhetsgrenen byggverksamhet.

Utvecklingen av kommersiella projekt är en kontinuerlig process i flera tydligt definierade faser. Den genomsnittliga utvecklingscykeln från idé till slutförande är 5–7 år. Försäljning sker normalt i slutet av utvecklingscykeln det vill säga när projekt är färdigställt. Prestationsåtagandet är att leverera en färdigexploaterad fastighet som hos kunden normalt blir ett investeringsobjekt.

I vissa avtal förekommer även åtaganden om att Skanska ska vara behjälplig med uthyrning av fastigheten, vilket då bedöms vara ett separat prestationsåtagande.

Transaktionspriset är normalt ett fast pris enligt avtal.

När avtal om försäljning av fastighet ingåtts med kund föreligger ingen alternativ användning för fastigheten. Om Skanska har rätt till betalning för vid var tid utfört arbete beror på avtalsvillkoren och gällande lagstiftning. Skanskas bedömning är dock att företaget vanligtvis har denna rätt till full betalning först vid uppfyllandet av åtagandet. Innan detta har Skanska normalt bara rätt till skadestånd som inte motsvarar nedlagda kostnader. Intäkten redovisas därför normalt vid den tidpunkt då fastigheten övertas av kunden.

Försäljning av fastigheter genom avyttring av bolag är bedömda att redovisas enligt IFRS 15 och inte som avyttrat bolag enligt IFRS 10, då avyttringen avser tillgång och ej verksamhet/rörelse.

Infrastrukturutveckling utvecklar sjukhus, flygplatser, vägar och annan nödvändig samhällsstruktur. Redovisningen av verksamhetsgrenens projekt följer IFRIC 12 Avtal om ekonomiska eller samhälleliga tjänster, som i sin tur redovisar intäkter enligt IFRS 15.

IAS 17 Leasingavtal

I redovisningsstandarden görs åtskillnad mellan finansiell och operationell leasing. Ett finansiellt leasingavtal karakteriseras av att de ekonomiska fördelar och risker, som förknippas med ägande av tillgången, i allt väsentligt har övergått på leasetagaren. Om så inte är fallet betraktas avtalet som operationell leasing.

Finansiell leasing

Tillgångar som förhyrs enligt finansiella leasingavtal redovisas som tillgång. Förpliktelsen att betala framtida leasingavgifter redovisas som lång- eller kortfristig skuld. De leasade tillgångarna avskrivs under respektive nyttjandeperiod. Vid betalning avseende finansiell leasing fördelas minimileaseavgiften mellan räntekostnad och amortering på den utestående skulden. Räntekostnaden fördelas över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats för den under respektive period redovisade skulden. Variabla avgifter kostnadsförs i de perioder de uppkommer.

Tillgångar som hyrs ut enligt finansiella leasingavtal redovisas ej som materiella anläggningstillgångar då riskerna förenade med ägandet förts över på leasetagaren. Istället bokförs en finansiell fordran avseende de framtida minimileaseavgifterna.

Operationell leasing

Beträffande operationella leasingavtal kostnadsförs / intäktsförs leasingavgiften över löptiden med utgångspunkt från nyttjandet, samt med beaktande av förmåner som lämnats eller erhållits vid tecknandet av avtalet.

Operationell leasingverksamhet bedrivs av verksamhetsgrenen Kommersiell fastighetsutveckling. Uppgift om framtida minimileaseavgifter (hyror) lämnas i not 40, som även innehåller övriga uppgifter om leasing.

IFRS 16 Leasingavtal –Gäller för räkenskapsåret som börjar 1 januari 2019

Leasingavtal, med undantag av korta (under 12 månader) och mindre leasingavtal, redovisas i Rapport över finansiell ställning som nyttjanderätter till materiella anläggningstillgångar, nyttjanderätter till omsättningsfastigheter samt räntebärande leasingskulder.

Ett avtal är ett leasingavtal om avtalet överlåter rätten att under en viss period bestämma över användningen av en identifierad tillgång i utbyte mot ersättning. Icke-leasing komponenter i ett avtal, som till exempel servicekostnad, särskiljs och ingår inte i beräkningen av värdet på nyttjanderätten när det är möjligt att urskilja sådan kostnad. Avtal med underentreprenörer anses oftast vara serviceavtal då det är en tjänst som Skanska efterfrågar och avtalet inte ger Skanska kontroll över en specifik tillgång. Hyra av tornkranar och byggställningar som på större byggprojekt normalt förhyrs för en längre tid redovisas som leasing.

Vid bedömning om huruvida en tillgång är av lågt värde läggs tillgången samman med tillgångar som den är starkt beroende av, eller sammankopplade med. När tillgången kan bytas ut av leverantören och det är praktiskt möjligt att göra det anses det inte föreligga ett leasingavtal då Skanska inte har kontroll över den specifika tillgången.

Leasingperioden är den icke uppsägningsbara leasingperioden där hänsyn tas till möjligheten till förlängning eller uppsägning av avtalet och hur rimligt säkert det är att den möjligheten kommer att utnyttjas. Nyttjanderätter till omsättningsfastigheter där det är praxis att förlängning alltid sker, ses som eviga nyttjanderätter och leasingperioden är då satt till 100 år.

Nyttjanderätter till materiella anläggningstillgångar skrivs av under leasingperioden, såtillvida det inte avser nyttjanderätter till mark på evig tid som inte skrivs av alls, då återstoden av leasingperioden alltid är konstant 100 år. Nyttjanderätter till omsättningsfastigheter, både sådana som bedöms som eviga och sådana med bestämd leasingperiod, skrivs inte av alls, då de följer redovisning enligt IAS 2.

Vid betalning av leasingkostnaden fördelas avgiften mellan räntekostnad och amortering på den utestående skulden. Vid betalning av sådana nyttjanderätter där avskrivning inte sker, så redovisas avgiften som räntekostnad i sin helhet, eftersom skulden är oförändrad som angetts tidigare. Räntekostnaden aktiveras under byggtiden vid nyttjanderätter till omsättningsfastigheter.

Vid ”sale-and-leaseback-transaktioner” redovisar säljaren vinst för enbart de rättigheter som har överförts till köparen och en nyttjanderätt till de rättigheter som bibehålls.

IAS 16 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas som tillgång om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma koncernen till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella anläggningstillgångar upptas till anskaffningskostnad efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår inköpspriset samt kostnader direkt hänförbara till tillgången för att bringa den på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med syftet med anskaffningen. Exempel på direkt hänförbara kostnader som ingår i anskaffningsvärdet är kostnader för leverans och hantering, installation, lagfarter, konsulttjänster och juristtjänster. Lånekostnader ingår i anskaffningsvärdet för egentillverkade anläggningstillgångar. Nedskrivningar sker enligt IAS 36.

Anskaffningsvärdet för egentillverkade anläggningstillgångar inkluderar utgifter för material, utgifter för ersättningar till anställda, om tillämpligt andra tillverkningsomkostnader som anses vara hänförbara till anläggningstillgången.

Tillkommande utgifter läggs till anskaffningsvärdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att komma koncernen till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift läggs till anskaffningsvärdet är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall ny komponent tillförts läggs utgiften till anskaffningsvärdet. Eventuella oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsföres i samband med utbytet. Om den borttagna komponentens anskaffningsvärde ej

Not 1. Fortsättning

direkt kan bestämmas beräknas anskaffningsvärdet som den nya komponentens anskaffningsvärde justerat med lämpligt prisindex för att beakta ändringar av penningvärdet. Reparationer kostnadsförs löpande.

Materiella anläggningstillgångar som består av delar med olika nyttjandeperioder behandlas som separata komponenter av materiella anläggningstillgångar. Avskrivningar sker linjärt efter beräknad nyttjandeperiod, eller efter nyttjandegrad, med beaktande av eventuellt restvärde vid periodens slut. Kontorsbyggnader delas upp på grundläggning och stomme, avskrivningstid 50 år, installationer, avskrivningstid 35 år, och icke-bärande delar, avskrivningstid 15 år. Generellt gäller att industribyggnader skrivs av under 20 år utan uppdelning på olika delar. Kross- och asfaltverk samt betongstationer skrivs av under 10 till 25 år beroende på skicket vid anskaffningen och utan uppdelning på olika delar. För andra byggnader och utrustning sker uppdelning på olika komponenter endast om väsentliga komponenter med avvikande nyttoperiod kan identifieras. För andra maskiner och inventarier är avskrivningstiden normalt mellan 5 och 10 år. Inventarier av mindre värde kostnadsförs direkt. Grus- och bergtäkter avskrivs i takt med substansuttagen. För mark sker ingen avskrivning. Bedömning av en tillgångs restvärde och nyttjandeperiod görs årligen.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur rapport över finansiell ställning vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller avyttring av tillgången.

IAS 38 Immateriella tillgångar

I denna redovisningsstandard behandlas immateriella tillgångar. Goodwill som uppstår vid förvärv av företag redovisas enligt reglerna i IFRS 3.

En immateriell tillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk substans och som används för produktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster eller för uthyrning och administration. För att redovisas som tillgång krävs både att det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar som kan hänföras till tillgången kommer att tillföras företaget och att anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Härvid är särskilt att märka att utgifter som kostnadsförts direkt i tidigare hel- eller delårsbokslut ej senare kan tas upp som tillgång.

Kostnader för forskning redovisas i resultaträkningen när de uppstår. Utvecklingskostnader, som är kostnader för konstruktion av nytt eller förbättrat material, konstruktioner, produkter, processer, system och tjänster genom tillämpning av forskningsresultat eller annan kunskap, redovisas som tillgångar om det är troligt att tillgången kommer att generera framtida intäkter. Andra utvecklingskostnader kostnadsförs direkt. Kostnader för löpande underhåll och modifieringar av existerande produkter, processer och system redovisas inte som utvecklingskostnader. Ej heller redovisas som utvecklingskostnader arbeten som utförs på uppdrag av beställare.

Andra immateriella anläggningstillgångar än goodwill upptas till anskaffningskostnad minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Nedskrivningar sker enligt IAS 36.

Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt, eller efter nyttjandegrad, över immateriella tillgångars nyttjandeperioder, såvida nyttjandeperiod kan bestämmas. Eventuellt restvärde vid periodens slut beaktas. Förvärvade kundkontrakt skrivs av i takt med upparbetning och patent skrivs av på tio år. Investeringar i större datasystem skrivs av under högst sju år.

Tillkommande utgifter för aktiverade immateriella tillgångar redovisas som en tillgång endast då de ökar de framtida ekonomiska fördelarna för den specifika tillgången till vilka de hänför sig.

IAS 36 Nedskrivningar

För tillgångar som omfattas av IAS 36 bedöms det vid varje balansdag om det finns indikation på nedskrivningsbehov. För undantagna tillgångar, som exempelvis varulager (inklusive omsättningsfastigheter), tillgångar som uppkommer då entreprenaduppdrag utförs och finansiella tillgångar som omfattas av tillämpningsområdet för IAS 39 prövas värderingen enligt respektive redovisningsstandard.

Nedskrivningarna bestäms efter tillgångarnas återvinningsvärde, som utgörs av det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader jämfört med nyttjandevärdet. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som förknippas med tillgången. Beräknat restvärde vid slutet av nyttjandeperioden ingår i nyttjandevärdet. För en tillgång som inte genererar kassaflöden som är väsentligen oberoende av andra tillgångar så beräknas återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör. En kassagenererande enhet är den minsta grupp av tillgångar som ger upphov till löpande inbetalningar oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar. För goodwill är kassagenererande enhet i huvudsak lika med koncernens affärsenhet eller annan till moderbolaget rapporterande enhet. Om affärsenheten består av flera verksamhetsgrenar är den kassagenererande enheten ej större än den identifierade verksamhetsgrenen dit goodwill allokerats. Undantagna från huvudregeln är verksamheter som inte är integrerade i affärsenhetens övriga verksamhet.

Inom Byggverksamhet och Bostadsutveckling baseras återvinningsvärdet för goodwill på nyttjandevärdet, som beräknas genom diskontering av förväntade framtida kassaflöden. Diskonteringsfaktorn är den för verksamheten gällande WACC-räntan (vägd genomsnittlig kostnad för lånat och eget kapital). Se not 18.

Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten.

Nedskrivningar på goodwill återförs ej. En nedskrivning avseende goodwill som gjorts i en tidigare delårsrapport återförs inte i en senare helårsrapport eller delårsrapport.

Nedskrivningar på andra tillgångar återförs om det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

En nedskrivning återförs endast i den utsträckning tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som tillgången skulle ha haft om någon nedskrivning inte hade gjorts, med beaktande av de avskrivningar som då skulle ha gjorts.

IAS 23 Lånekostnader

Aktivering av lånekostnader sker under förutsättningen att det är troligt att de kommer att leda till framtida ekonomiska fördelar och kostnaderna kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Generellt gäller att aktivering av lånekostnader begränsas till tillgångar som tar betydande tid i anspråk för färdigställande, vilket för koncernens del innebär att aktiveringen i första hand omfattar uppförande av omsättningsfastigheter och fastigheter för den egna verksamheten (anläggningsfastigheter). Aktivering sker när utgifter som ingår i anskaffningsvärdet uppkommit och aktiviteter för att färdigställa byggnaden påbörjats. Aktiveringen upphör när byggnaden är färdigställd. Lånekostnader under tid när arbetet med att färdigställa byggnaden är avbrutet under längre tid aktiveras ej. Om särskild upplåning har skett för projektet används den faktiska lånekostnaden. I andra fall beräknas lånekostnaden utifrån koncernens upplåningskostnad.

IAS 12 Inkomstskatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktion redovisas bland övrigt totalresultat varvid tillhörande skatteeffekt också redovisas där. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas efter hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Följande temporära skillnader beaktas inte; för temporär skillnad som uppkommit vid första redovisningen av goodwill, första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv och vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat, vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig tid. Kvittning av uppskjutna skattefordringar mot uppskjutna skatteskulder sker när det finns rätt att utjämna aktuella skatter mellan företagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Not 1. Fortsättning

IAS 2 Varulager

Förutom sedvanligt varulager omfattas koncernens omsättningsfastigheter av denna redovisningsstandard. Såväl omsättningsfastigheter som lager av varor värderas post för post enligt lägsta värdets princip, som innebär att en fastighet eller varupost tas upp till det lägsta av anskaffningskostnaden och nettoförsäljningsvärdet. Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset i den löpande verksamheten, efter avdrag för uppskattade kostnader för färdigställande och för att åstadkomma en försäljning.

Anskaffningsvärdet för varulager, då värdering post för post ej kan tillämpas, beräknas genom tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFU) och inkluderar utgifter som uppkommit vid förvärvet av lagertillgångarna och transport av dem till deras nuvarande plats och skick. För tillverkade varor inkluderar anskaffningsvärdet en rimlig andel av indirekta kostnader baserad på normalt kapacitetsutnyttjande. Ännu ej inbyggt material på byggarbetsplatser redovisas inte som lager utan redovisas som projektkostnader.

Med undantag för fastigheter som används i den egna rörelsen redovisas koncernens fastighetsinnehav som omsättningstillgångar, då innehavet innefattas i koncernens verksamhetscykel. Verksamhetscykeln för omsättningsfastigheter uppgår till cirka 3 till 5 år.

Förvärv av fastighet bokas i sin helhet upp först när den juridiska äganderätten överförs vilket normalt sker vid tillträdet. Fastighetsförvärv genom köp av fastighetsägande företag redovisas när aktierna tillträtts av Skanska.

Omsättningsfastigheterna delas upp på Kommersiell fastighetsutveckling och Bostadsutveckling. Uppdelning sker också mellan Exploateringsfastigheter, Fastigheter under uppförande och Färdigställda fastigheter. I not 22 lämnas information om dessa fastigheter.

Fastigheter, såväl färdigställda som under uppförande, är före nedskrivningar värderade till direkt nedlagda kostnader, skälig andel av indirekta kostnader samt räntekostnader under byggtiden. I slutet av denna not lämnas information om marknadsvärdering av fastigheter.

Uppgifter om sedvanligt lager av varor finns i not 23.

IAS 37 Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar

Avsättningar

En avsättning redovisas när koncernen har en legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Avsättning görs för framtida kostnader på grund av garantiåtaganden enligt entreprenadkontrakt, som innebär skyldighet för entreprenören att åtgärda fel och brister som upptäcks inom en viss tid efter att entreprenaden överlämnats till beställaren. Sådana åtaganden kan även föreligga enligt lag.

Förlustkontrakt redovisas som en avsättning för ej upparbetad del.

Avsättning sker för tvister avseende avslutade projekt om det bedöms som troligt att tvisten kommer att medföra ett utflöde av resurser från koncernen.

Avsättning för omstruktureringskostnader redovisas när en detaljerad omstruktureringsplan har fastställts och omstruktureringen antingen har påbörjats eller annonserats offentligt.

Vid kapitalandelsredovisning av andelar i joint ventures och intresseföretag sker avsättning när förlust överstiger redovisat värde på andelen och koncernen har åtaganden att tillskjuta medel.

Eventualförpliktelser

Eventualförpliktelser är möjliga åtaganden som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av att en eller flera framtida händelser, som inte helt ligger inom företagets kontroll, inträffar eller uteblir. Som eventualförpliktelse redovisas också åtaganden som härrör från inträffade händelser, men som inte redovisas som skuld på grund av att det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera åtagandet eller storleken på åtagandet inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

Fullgörandegarantier medtas beloppsmässigt tills entreprenaden överlämnats till beställaren, vilket normalt sker vid godkänd slutbesiktning. Om garantin täcker hela eller större delen av kontraktssumman beräknas beloppet för eventualförpliktelsen till kontraktssumman med avdrag för värdet av utförd del. I de fall garantin endast täcker en mindre del av kontraktssumman upptas garantibeloppet till oförändrat belopp fram till dess att entreprenaden överlämnats till beställaren. Garantibeloppet reduceras inte genom kvittning mot ännu ej erhållen ersättning från beställaren. Likaledes beaktas ej heller garantier som erhållits från underentreprenörer och materialleverantörer. Erhållna motgarantier som avser utomstående konsortiemedlemmars andel av solidariskt ansvar är ej beaktade. Skattemål, domstols- och skiljeförfarande medtas ej i beloppen för eventualförpliktelser. Istället lämnas särskild beskrivning.

I samband med entreprenader lämnas ofta säkerhet i form av garanti från bank eller försäkringsinstitut för fullgörandet. Utfärdaren av garantin erhåller i sin tur normalt en motförbindelse från entreprenadföretaget eller annat koncernföretag. Sådana motförbindelser som avser egna entreprenader redovisas inte som eventualförpliktelser då de inte innebär något utökat ansvar jämfört med entreprenadåtagandet.

I not 33 lämnas information om eventualförpliktelser.

Eventualtillgångar

Eventualtillgångar är möjliga tillgångar som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av att en eller flera osäkra händelser, som inte helt ligger inom företagets kontroll, inträffar eller uteblir.

Inom koncernens byggverksamhet är det inte ovanligt att det uppstår krav på tillkommande ersättning från beställaren. Om rätten till tillkommande ersättning bekräftas påverkar detta värderingen av projektet vid redovisning enligt IFRS 15. Beträffande krav som ännu inte bekräftats är det inte praktiskt möjligt att lämna information om dessa, såvida det inte föreligger ett enskilt krav av väsentlig betydelse för koncernen.

Ställda säkerheter

Andelar i joint ventures inom verksamhetsgrenen Infrastrukturutveckling redovisas som ställda säkerheter när andelarna i projektbolaget, vilka kan vara direktägda av Skanska eller ägda via mellanliggande holdingbolag, lämnats som säkerhet för lån från banker eller andra långivare än delägarna.

I not 33 lämnas information om ställda säkerheter.

IAS 19 Ersättningar till anställda

I redovisningsstandarden görs åtskillnad mellan avgiftsbestämda pensionsplaner och förmånsbestämda pensionsplaner. Avgiftsbestämda pensionsplaner definieras som planer där företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon förpliktelse att betala ytterligare avgifter även om den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala de ersättningar till anställda, som hänför sig till tjänstgöring fram till balansdagen. Andra pensionsplaner är förmånsbestämda. Beräkningen enligt IAS 19 av förmånsbaserade pensionsplaner sker på ett sätt som ofta avviker från lokala regler i respektive land. Förpliktelserna och kostnaderna ska beräknas enligt den så kallade ”projected unit credit method”. Syftet är att de förväntade framtida pensionsutbetalningarna ska kostnadsföras på ett sätt som ger jämnare kostnader över den anställdes anställningstid. Aktuariella antaganden om diskonteringsränta, löneökningar, inflation och livslängd beaktas i beräkningen. Pensionsförpliktelser beträffande ersättningar efter avslutad anställning diskonteras till nuvärde. Diskonteringen beräknas för samtliga tre länder där Skanska har förmånsbaserade pensionsplaner med en räntesats som baseras på förstklassiga företagsobligationer, inklusive bostadsobligationer, med en löptid som motsvarar pensionsförpliktelserna. Förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser värderas till verkligt värde på balansdagen. Nuvärdet för pensionsförpliktelserna nettoredovisas i rapport över finansiell ställning mot verkligt värde på förvaltningstillgångarna. Den i resultaträkningen redovisade pensionskostnaden och avkastningen på förvaltningstillgångar avser den vid årets början beräknade pensionskostnaden och avkastningen. Förvaltningstillgångarnas avkastning beräknas med samma räntesats som används vid diskontering av pensionsförpliktelserna. Avvikelser mot faktisk pensionskostnad och verklig avkastning samt effekter av ändrade antaganden utgör omvärderingar vilka redovisas i övrigt totalresultat.

Not 1. Fortsättning

Om villkoren för en förmånsbestämd plan ändras väsentligt eller antalet anställda som omfattas av en plan minskas väsentligt inträffar en reducering. Förpliktelserna räknas om enligt de nya förutsättningarna. Effekten av reduceringen redovisas i resultaträkningen.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och koncern redovisas en avsättning eller fordran avseende skillnaden för sådana skatter och sociala avgifter för vilka företagets pensionskostnader utgör underlag. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas ej eftersom den baseras på ett underlag som är nuvärdesberäknat.

Uppskjutna skatter och sociala avgifter på omvärderingar redovisas bland övrigt totalresultat.

Förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad i resultaträkningen när de uppstår.

Koncernens nettoförpliktelse avseende övriga långfristiga ersättningar, förutom pensioner, uppgår till värdet av framtida ersättningar som anställda har intjänat som ersättning för de tjänster som de utfört i innevarande och tidigare perioder. Förpliktelsen beräknas med den så kallade ”projected unit credit method” och diskonteras till ett nuvärde och det verkliga värdet på eventuella förvaltningstillgångar dras av. Diskonteringsräntan är även här baserad på avkastning på förstklassiga företagsobligationer inklusive bostadsobligationer, eller alternativt statsobligationer, med en löptid som motsvarar löptiden för förpliktelserna.

En avsättning redovisas i samband med uppsägning av personal endast om företaget är förpliktigat genom egen detaljerad formell plan för uppsägningen, och det saknas realistiskt möjlighet att annullera planen, att avsluta en anställning före den normala tidpunkten eller när ersättningar lämnas som ett erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång. I de fall företaget säger upp personal beräknas avsättningen efter en detaljerad plan som minst innehåller arbetsplats, befattningar och ungefärligt antal berörda personer samt ersättningarna för varje personalkategori eller befattning och tiden för planens genomförande.

Endast en obetydlig del av koncernens förmånsbestämda pensionsåtaganden har finansierats genom premier till Alecta. Då erforderliga uppgifter ej kan erhållas från Alecta redovisas dessa pensionsåtaganden som en avgiftsbestämd plan. Då samma förutsättningar gäller för AFP-planen i Norge redovisas även denna plan som avgiftsbestämd.

IFRS 2 Aktierelaterade ersättningar

Aktiesparprogrammen Seop 3 och Seop 4 redovisas som aktierelaterade ersättningar som regleras med egetkapitalinstrument i enlighet med IFRS 2. Detta innebär att det verkliga värdet beräknas på marknadsvärdet vid investeringstillfället och utifrån bedömd måluppfyllelse. Värdet fördelas över respektive intjänandeperiod. Någon omvärdering efter att det verkliga värdet fastställts sker ej sedan under resterande intjänandeperiod förutom för förändringar av antalet aktier på grund av att villkoret om fortsatt anställning under intjänandeperioden ej längre uppfylls.

Sociala avgifter

Sociala avgifter som utgår på grund av aktierelaterade ersättningar redovisas i enlighet med Rådets för finansiell rapportering uttalande UFR 7. Kostnaden för sociala avgifter fördelas på de perioder under vilka tjänsterna utförs. Den avsättning som uppkommer omvärderas vid varje rapporttillfälle för att motsvara beräknade avgifter som ska erläggas vid intjänandeperiodens slut.

IAS 7 Kassaflödesanalys

Vid upprättandet av kassaflödesanalysen tillämpas den indirekta metoden enligt redovisningsstandarden. Förutom kassa- och bankflöden gäller att till likvida medel hänförs kortfristiga placeringar, vilkas omvandlande till bankmedel kan ske till ett i huvudsak i förväg känt belopp. Som likvida medel anses kortfristiga placeringar med en kortare löptid vid anskaffningstidpunkten än tre månader. Likvida medel som är belagda med restriktioner redovisas antingen som kortfristiga fordringar eller som långfristiga fordringar.

Förutom kassaflödesanalys enligt standarden visas i förvaltningsberättelsen en operativ kassaflödesanalys, som inte överensstämmer med den i standarden angivna uppställningen. Den operativa kassaflödesanalysen är upprättad utifrån den verksamhet som de olika verksamhetsgrenarna bedriver.

IAS 33 Resultat per aktie

Resultat per aktie redovisas i anslutning till koncernens resultaträkning och erhålls genom att den del av årets resultat som är hänförligt till moderbolagets aktieägare divideras med genomsnittligt antal utestående aktier under perioden.

För aktiesparprogrammen Seop 3 och Seop 4 beräknas utspädningseffekten genom att potentiella stamaktier läggs till antalet stamaktier före utspädning. Beräkningen av potentiella stamaktier sker i två steg. Först sker en bedömning av antalet aktier som kan komma utges när uppställda mål uppfyllts. Fastställelse av antalet aktier för respektive år, som programmen gäller, sker sedan året efter med förbehåll för att villkoret om fortsatt anställning uppfylls. I nästa steg reduceras antalet potentiella stamaktier med värdet av den motprestation som Skanska förväntas erhålla, dividerad med genomsnittlig börskurs under perioden.

IAS 24 Upplysningar om närstående

Enligt redovisningsstandarden ska information lämnas om transaktioner och avtal med närstående företag och fysiska personer. I koncernredovisningen faller koncerninterna transaktioner utanför redovisningskravet. I noterna 36, 37 och 39 lämnas upplysningar enligt redovisningsstandarden. Beträffande moderbolaget lämnas informationen i noterna 62 och 63.

IAS 40 Förvaltningsfastigheter

Skanska redovisar inga förvaltningsfastigheter. Fastigheter som används i den egna verksamheten redovisas enligt IAS 16. Koncernens innehav av omsättningsfastigheter omfattas av IAS 2 och faller därmed utanför tillämpningen av IAS 40.

IFRS 8 Rörelsesegment

Enligt denna standard är ett rörelsesegment en del i koncernen som bedriver affärsverksamhet, vars rörelseresultat regelbundet granskas av koncernens högste verkställande beslutsfattare och om vilket det finns fristående finansiell information.

Skanskas rörelsesegment utgörs av verksamhetsgrenarna Byggverksamhet, Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling.

Koncernledningen, Group Leadership Team, är koncernens högste verkställande beslutsfattare.

Principen för segmentsredovisning i resultaträkningen av Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling skiljer sig från IFRS på två punkter. I segmentsredovisningen redovisas försäljningsresultatet vid tidpunkten för tecknande av försäljningsavtal. I segmentsredovisningen redovisas joint ventures inom Bostadsutveckling proportionerligt rad för rad. Det medför att intäkter som Byggverksamheten har mot joint ventures inom Bostadsutvecklingsverksamheten elimineras i segmentsredovisningen. I not 4 redovisas avstämning mellan segmentsredovisning och resultaträkning enligt IFRS.

I not 4 lämnas information om rörelsesegment. Den finansiella rapportering som sker till koncernledningen är inriktad mot de områden för vilka respektive rörelsesegment har det operativa ansvaret, nämligen rörelseresultat i resultaträkningen och sysselsatt kapital. För respektive rörelsesegment redovisas därför i noten externa och interna intäkter, kostnader för produktion och förvaltning, försäljnings- och administrationskostnader samt sysselsatt kapital. Med sysselsatt kapital avses totala tillgångar med avdrag för skattefordringar och fordringar på internbanken minus icke räntebärande skulder exklusive skatteskulder. För segmenten Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling gäller dessutom att kapitaliserade ränteutgifter avgår från totala tillgångar vid beräkningen av sysselsatt kapital. Förvärvsgodwill har hänförts till det rörelsesegment som den avser.

Vid transaktioner mellan rörelsesegmenten sker prissättningen på marknadsmässiga villkor.

Not 1. Fortsättning

Vissa delar av koncernen tillhör inte något rörelsesegment. Dessa delar redovisas i not 4 under rubriken Centralt och elimineringar. I rörelsesegmentens resultat ingår även internvinster varför eliminering av dessa sker vid avstämning mot koncernens resultaträkning och rapport över finansiell ställning.

Utöver information om rörelsesegment lämnas i not 4 även uppgifter för hela koncernen om externa intäkter och vissa tillgångar fördelade på länder som har mer än tio procent av koncernens totala poster.

IAS 10 Händelser efter rapportperioden

Händelser efter balansdagen kan i vissa fall bekräfta ett förhållande som förelåg på balansdagen. Sådana händelser beaktas när de finansiella rapporterna upprättas. Om andra händelser efter balansdagen, vilka inträffar före undertecknandet av den finansiella rapporten, lämnas information om ett utelämnande skulle påverka möjligheten för en läsare att göra en korrekt bedömning och fatta ett välgrundat beslut.

Information lämnas i not 41.

IAS 32 Finansiella instrument: Klassificering

Kvittning av finansiella tillgångar och finansiella skulder sker när legal rätt att kvitta posterna mot varandra föreligger samt avsikt finns att reglera posterna med ett nettobelopp eller avyttra tillgången och reglera skulden samtidigt.

Förutbetalda intäkter och kostnader är inte finansiella instrument. Upplupna intäkter och kostnader som är relaterade till rörelsen redovisas inte som finansiella instrument. Således räknas inte avtalstillgångar eller avtalsskulder som finansiella instrument. Förpliktelser för ersättningsplaner till anställda enligt IAS 19, exempelvis pensionsplaner, är undantagna från IAS 32 och redovisas således inte som finansiella instrument. Tillgångar och skulder som inte är grundade på avtal, som exempelvis inkomstskatter, är inte finansiella instrument.

Information enligt redovisningsstandarden lämnas främst i noterna 6, 21 och 27.

IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument behandlar redovisning av finansiella tillgångar och skulder. Undantagna från tillämpning enligt IFRS 9 är bland annat andelar i dotterföretag, intressebolag och joint ventures, leasingavtal, rättigheter i anställningsavtal, egna aktier, finansiella instrument som lyder under IFRS 2 och rättigheter och skyldigheter inom IFRS 15 förutom för sådana rättigheter i IFRS 15 där krav på nedskrivning enligt IFRS 9 gäller. Alla finansiella instrument inklusive derivat redovisas som en finansiell tillgång eller en finansiell skuld i rapport över finansiell ställning när företaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Ett avistaköp eller en avistaförsäljning av finansiella tillgångar redovisas i och tas bort från rapporten över finansiell ställning genom användandet av affärsdagsredovisning. En finansiell tillgång tas bort från rapporten över finansiell ställning när de avtalsenliga rättigheterna till kassaflödena från den finansiella tillgången upphör eller när företaget överför de avtalsenliga rättigheterna att erhålla kassaflöden från den finansiella tillgången eller behåller de avtalsenliga rättigheterna att erhålla kassaflöden men påtar sig en avtalsenlig förpliktelse att betala kassaflöden till en eller flera mottagare. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning endast när förpliktelsen i avtalet fullgörs, annulleras eller upphör.

Klassificering av finansiella tillgångar sker på grundval av företagets affärsmodell och på de kontraktuella kassaflödena av tillgången.

En finansiell tillgång värderas till upplupet anskaffningsvärde om tillgången innehas inom ramen för en affärsmodell vars mål är att inneha finansiella tillgångar i syfte att inkassera avtalsenliga kassaflöden och kassaflödet vid bestämda tidpunkter endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta på det utestående kapitalbeloppet.

En finansiell tillgång värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat om tillgången innehas enligt en affärsmodell vars mål kan uppnås både genom att samla in avtalsenliga kassaflöden och sälja finansiella tillgångar samt att kassaflödena endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta på det utestående kapitalbeloppet. En finansiell tillgång värderas till verkligt värde via resultatet om den inte värderas till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat.

Alla finansiella skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde, med undantag av;

a) finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultatet (sådana skulder, inklusive derivat som är skulder, ska därefter värderas till verkligt värde),
b) finansiella skulder som uppkommer när en överföring av en finansiell tillgång inte uppfyller villkoren för att tas bort från rapporten över finansiell ställning eller när fortsatt engagemang är tillämpligt,
c) finansiella garantiavtal,
d) ett åtagande om ett lån till en ränta som ligger under marknadsränta och
e) villkorad tilläggsköpeskilling som erkänns av en förvärvare i samband med ett rörelseförvärv som omfattas av IFRS 3 (sådan villkorad tilläggsköpeskilling ska därefter värderas till verkligt värde med förändringar som redovisas i resultatet).

Endast när ett företag byter affärsmodell för förvaltning av finansiella tillgångar ska företaget omklassificera alla berörda finansiella tillgångar. Finansiella skulder får inte omklassificeras.

Finansiella tillgångar och skulder ska vid första redovisningstillfället värderas till verkligt värde plus eller minus transaktionskostnader vid förvärv av en finansiell tillgång eller finansiell skuld, när det gäller en finansiell tillgång eller finansiell skuld som inte värderas till verkligt värde via resultatet. Kundfordringar, som inte har en betydande finansieringskomponent, värderas vid första redovisningstillfället till transaktionspris (enligt definition i IFRS 15). Efter det första redovisningstillfället ska finansiella tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat, eller verkligt värde via resultatet. Efterföljande värdering av finansiella skulder sker till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via resultatet.

Ett företag ska tillämpa nedskrivningskrav för förväntade kreditförluster på finansiella tillgångar och en förlustreserv för dessa ska redovisas som ett avdrag på tillgången. Vid varje balansdag ska förlustreserven värderas till ett belopp som motsvarar de förväntade kreditförlusterna för återstående löptid, om kreditrisken har ökat betydligt sedan det första redovisningstillfället. Om kreditrisken inte har ökat betydligt sedan det första redovisningstillfället ska förlustreserven värderas till ett belopp som motsvarar 12 månaders förväntade kreditförluster. För kundfordringar, avtalstillgångar och leasingfordringar gäller att förlustreserven alltid ska värderas till ett belopp som motsvarar återstående löptid. Värderingen av förväntade kreditförluster ska återspegla ett objektivt och sannolikhetsvägt belopp, pengars tidsvärde, rimliga och verifierbara uppgifter för tidigare händelser, nuvarande förhållanden och prognoser för framtida ekonomiska förutsättningar.

Syftet med säkringsredovisning är att, i de finansiella rapporterna, redovisa effekten av ett företags riskhantering som använder finansiella instrument för att hantera exponering som härrör från särskilda risker som skulle kunna påverka resultatet. Ett derivat som värderas till verkligt värde via resultatet kan identifieras som ett säkringsinstrument. En finansiell tillgång eller skuld som inte är ett derivat som värderas till verkligt värde via resultatet kan identifieras som ett säkringsinstrument såvida den inte är en finansiell skuld som identifieras som värderad till verkligt värde via resultatet för vilket beloppet av de förändringar i verkligt värde som härrör från förändringar i kreditrisk för den skulden redovisas i övrigt totalresultat. För säkringsredovisning kan endast kontrakt med en koncernextern part identifieras som säkringsinstrument. En säkrad post kan vara en redovisad tillgång eller skuld, ett ej redovisat bindande åtagande, en mycket sannolik prognostiserad transaktion eller en nettoinvestering i en utlandsverksamhet. Ett säkringsförhållande uppfyller endast villkoren för säkringsredovisning när säkringsförhållandet består endast av möjliga säkringsinstrument och möjliga säkrade poster, när det finns en formell identifiering och dokumentation avseende säkringsförhållandet samt företagets mål för riskhantering och riskhanteringsstrategi avseende säkringen, samt att effektivitetskravet för säkringar är uppfyllt. Effektivitetskravet är uppfyllt när det föreligger ett ekonomiskt samband mellan den säkrade posten och säkringsinstrumentet, effekten av kreditrisken dominerar inte de förändringar som följer av det ekonomiska sambandet och när säkringskvoten för säkringsförhållandet är densamma som den som följer av den kvantitet av den säkrade posten som företaget faktiskt säkrar och den kvantitet som företaget faktiskt använder för att säkra mängden säkrade poster.

Skanska använder säkringsredovisning för kassaflödessäkringar och säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet. Säkringsredovisning för kassaflödessäkringar tillämpas när ett framtida kassaflöde är hänförligt till en redovisad tillgång eller skuld eller en högst sannolik framtida transaktion. Säkringsredovisning för säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet tillämpas när nettoinvesteringen är i enlighet med IAS 21.

Not 1. Fortsättning

En kassaflödessäkring redovisas enligt följande:

a) den separata komponenten i eget kapital, reserv för kassaflödessäkring, som är förknippad med den säkrade posten ska justeras till det lägre av följande: den ackumulerade vinsten eller förlusten från säkringsinstrumentet från den tidpunkt säkringen ingicks eller den ackumulerade förändringen i verkligt värde för den säkrade posten från den tidpunkt säkringen ingick,

b) den del av vinsten eller förlusten för säkringsinstrumentet som bestäms vara en effektiv säkring redovisas i övrigt totalresultat,

c) återstående vinst eller förlust för säkringsinstrumentet är säkringsineffektivitet som ska redovisas i resultatet,

d) det belopp som har ackumulerats i reserven för kassaflödessäkring som härrör från säkring av kassaflöden i enlighet med a ska redovisas enligt följande:

i) om en säkrad prognostiserad transaktion därefter leder till redovisning av en icke-finansiell tillgång eller skuld, eller en säkrad prognostiserad transaktion för en icke-finansiell tillgång eller skuld blir ett bindande åtagande för vilket säkringsredovisning av verkligt värde tillämpas, ska företaget ta bort det från den reserv som härrör från säkring av kassaflöden och ta med det direkt i det första anskaffningsvärdet eller annat redovisat värde för tillgången eller skulden,

ii) för alla kassaflödessäkringar förutom dem som omfattas av i) ska detta belopp omklassificeras från den reserv som härrör från säkring av kassaflöden till resultatet som en omklassificeringsjustering under samma period eller samma perioder under vilken eller vilka de säkrade förväntade framtida kassaflödena påverkar resultatet,

iii) om detta belopp är en förlust och ett företag väntar sig att hela eller en del av förlusten inte kommer att återvinnas under en eller flera framtida perioder ska det dock omedelbart omklassificera det belopp som inte väntas bli återvunnet till resultatet som en omklassificeringsjustering.

Säkringar av nettoinvesteringar i en utlandsverksamhet, inklusive en säkring av en monetär post som redovisas som en del av en nettoinvestering, ska redovisas på ett liknande sätt som kassaflödessäkringar: den del av vinsten eller förlusten för säkringsinstrumentet som bestämts vara en effektiv säkring ska redovisas i övrigt totalresultat, och övrig del ska redovisas i resultaträkningen. Den ackumulerade vinsten eller förlusten för säkringsinstrumentet som är hänförlig till den effektiva delen av säkringen och som har ackumulerats i valutaomräkningsreserven ska omklassificeras från eget kapital till resultatet vid en avyttring eller delavyttring av utlandsverksamheten.

IFRS 7 Finansiella instrument: Upplysningar

Upplysningar lämnas som gör det möjligt att bedöma dels betydelsen av finansiella instrument för företagets finansiella ställning och resultat, dels karaktär och risker till följd av finansiella instrument som företaget varit exponerat för under perioden och är exponerat för vid rapportperiodens slut. Upplysningarna ska också ge underlag för bedömning av hur dessa risker hanteras av företaget. Standarden kompletterar principerna för redovisning, värdering och klassificering av finansiella tillgångar och skulder i IAS 32 och IFRS 9.

Standarden tillämpas för alla typer av finansiella instrument med undantag för främst andelar i dotterföretag, intresseföretag och joint ventures, samt förpliktelser för ersättningsplaner till anställda enligt IAS 19, exempelvis pensionsplaner. Således ingår såväl upplupna ränteintäkter och depositioner som upplupna räntekostnader i de lämnade upplysningarna. Upplupna intäkter avseende uppdrag enligt entreprenadavtal är inte finansiella instrument.

De lämnade upplysningarna kompletteras med en avstämning mot övriga poster i resultaträkningen och i rapport över finansiell ställning.

Information enligt standarden lämnas i not 6.

IAS 20 Redovisning av statliga bidrag och upplysningar om statligt stöd

Med statliga stöd avses åtgärder från staten i syfte att lämna en ekonomisk fördel som är begränsad till ett företag eller en kategori av företag som uppfyller vissa kriterier. Statliga bidrag är stöd från staten i form av överföringar av resurser till ett företag i utbyte mot att företaget uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor rörande sin verksamhet.

Statliga bidrag redovisas som förutbetald intäkt alternativt reduktion av investeringen när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget.

Rådet för finansiell rapportering rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner

I rekommendationen anges vilka ytterligare uppgifter som ska lämnas för att årsredovisningen ska vara i överensstämmelse med Årsredovisningslagen. Den tillkommande informationen avser främst uppgifter relaterade till personalen.

Uppgift om antal anställda med dels fördelning mellan kvinnor och män, dels fördelning mellan länder, lämnas i not 36. Antal anställda under året har beräknats som ett genomsnitt av genomsnittligt antal anställda för de under året ingående kvartalen. Deltidsanställning motsvarar i denna beräkning 60 procent av en heltidsanställning. Anställda som tillhör verksamheter som sålts under året ingår till och med avyttringsdag. Anställda i förvärvade bolag ingår från förvärvsdatum.

Uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män för ledande befattningshavare avser situationen på balansdagen. Med ledande befattningshavare i de olika dotterföretagen avses medlemmarna av respektive affärsenhets ledningsgrupp. Informationen lämnas i noterna 36 och 37.

Förutom styrelseledamöter och verkställande direktör ingår samtliga andra personer i koncernens ledning i den grupp för vilken särredovisning sker av sammanlagda belopp för löner och andra ersättningar respektive kostnader och förpliktelser som avser pensioner och liknande förmåner. Dessutom lämnas samma uppgifter på individnivå för var och en av styrelseledamöterna och för verkställande direktören samt även för tidigare sådana befattningshavare. Arbetstagarrepresentanter är undantagna.

Upplysningar lämnas i not 36 om lån, ställda säkerheter och eventualförpliktelser till förmån för styrelseledamot och verkställande direktör inom koncernen.

Upplysningar lämnas också om ersättningar till revisorer och de revisionsföretag där revisorerna verkar. Se not 38.

Orderingång och orderstock

Med orderingång avses för entreprenaduppdrag skriftlig orderbekräftelse eller undertecknat kontrakt förutsatt att finansieringen är ordnad och byggstart beräknas ske inom tolv månader. Om en tidigare erhållen order annulleras ett senare kvartal redovisas annulleringen som en avdragspost vid rapportering av orderingång för det kvartal annulleringen sker. Rapporterad orderingång inkluderar även order från Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling vilket förutsätter att bygglov finns och att igångsättning beräknas ske inom tre månader. För servicetjänster vid fastprisarbeten registreras orderingång vid undertecknande av kontrakt, och för servicetjänster vid löpande räkningsarbeten så överensstämmer orderingången med intäkterna. För serviceavtal tas maximalt 24 månaders framtida intäkter med.

För Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling rapporteras ingen orderingång.

Med orderstock avses skillnaden mellan periodens orderingång och upparbetade intäkter (upparbetade projektkostnader plus upparbetade projektresultat justerat för förlustavsättningar) plus orderstocken vid periodens ingång.

Vid förvärvstidpunkten inneliggande orderstock i förvärvade dotterföretag redovisas ej som orderingång, men ingår i beloppen för orderstock.

Marknadsvärdering

Kommersiell fastighetsutveckling

I not 22 anges beräknade marknadsvärden för omsättningsfastigheterna. För färdigställda kommersiella fastigheter och exploateringsfastigheter har marknadsvärdet för flertalet fastigheter beräknats i samarbete med externa värderingsmän. Pågående projekt värderas internt. Det beräknade marknadsvärdet för de pågående projekten avser varje fastighet vid färdigställande och till full uthyrning.

Bostadsutveckling

Vid värdering av fastigheter inom Bostadsutveckling har marknadsvärderingen beräknats med beaktande av det värde som kan erhållas inom sedvanlig konjunkturcykel, och avser fastigheter vid färdigställande.

Not 1. Fortsättning

Infrastrukturutveckling
Beräknat värde enligt Skanskas modell för värdering av infrastrukturprojekt erhålls genom att framtida bedömda kassaflöden i form av utdelningar och återbetalning av lån och eget kapital diskonteras med en diskonteringsräntesats som baseras på land, riskmodell och projektfas för de olika projekten. Den valda diskonteringsräntesatsen appliceras på samtliga framtida kassaflöden från och med värdetidpunkten. Den senast uppdaterade finansiella modellen används som bas. Denna finansiella modell beskriver samtliga kassaflöden i projektet och ligger ytterst till grund för finansieringen som görs med full projektrisk och utan garantier från Skanska.

Beräknat värde anges endast för projekt där kontraktering och finansiering uppnåtts. Samtliga flöden värderas – investeringar i projektet (eget kapital och efterställda förlagslån), ränta på återbetalningar av efterställda förlagslån samt utdelningar till och från projektbolaget. Idag är alla investeringar utom Nya Karolinska Solna denominerade i andra valutor än svenska kronor, vilket betyder att det dessutom finns en valutarisk.

Beräknade värden har delvis beräknats i samarbete med externa värderingsmän och anges i not 20 B.

Not 1. Moderbolagets redovisnings- och värderingsprinciper

Moderbolaget har upprättat sin årsredovisning enligt Årsredovisningslagen och Rådet för finansiell rapportering rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer. RFR 2 innebär att moderbolaget i årsredovisningen för den juridiska personen ska tillämpa International Financial Reporting Standards (IFRS) och International Accounting Standards (IAS), utgivna av International Accounting Standards Board (IASB), till den del dessa har godkänts av EU, samt tolkningsuttalanden från IFRS Interpretations Committee och dess föregångare Standing Interpretation Committee (SIC), så långt det är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Redogörelse för de olika redovisningsstandarderna finns i koncernens not 1. Dessutom tillämpas Uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

I enlighet med RFR 2 tillämpas inte IFRS 9 för finansiella garantiavtal till förmån för dotter- och intresseföretag samt joint ventures. Istället tillämpas IAS 37, vilket normalt innebär att någon avsättning för dessa åtaganden inte redovisas då det inte är sannolikt att något utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen.

Reserveringar för framtida kreditförluster, enligt IFRS 9, görs ej, då moderbolagets kundfordringar avser, med endast ett mindre undantag, fordringar mot koncernbolag, över vilka Skanska AB utövar kontroll. Kreditrisken är därmed minimal.

Koncernbidrag redovisas enligt i RFR 2 angiven huvudregel.

Aktiesparprogrammen Seop 3 och Seop 4 redovisas som aktierelaterade ersättningar som regleras med eget kapitalinstrument i enlighet med IFRS 2. Den del av koncernens kostnad för dessa aktiesparprogram som avser anställda i dotterföretag bokförs hos moderbolaget som ökning av redovisat värde på andelar i dotterföretag och ökning av eget kapital. När belopp som kommer att debiteras dotterföretag fastställts sker omföring till fordringar på dotterföretag. I de fall ersättningen från dotterföretag för tilldelade aktier avviker från vad som tidigare bokats som ökning av redovisat värde på andelar i dotterföretag reduceras redovisat värde på andelar i dotterföretag till den del som beloppet ej överstiger tidigare redovisad ökning. Eventuell resterande del av ersättningen bokförs direkt mot eget kapital.

Väsentliga skillnader mot koncernens redovisningsprinciper
Resultaträkningen och balansräkningen följer Årsredovisningslagens uppställningsformer.

Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas enligt tryggandelagens bestämmelser. Pensionsåtaganden som säkras av tillgångar i pensionsstiftelse upptas ej i balansräkningen.

Andelar i intresseföretag och samarbetsarrangemang, liksom andelar i dotterföretag, värderas före eventuell nedskrivning till anskaffningsvärde.

Not 2. Kritiska uppskattningar och bedömningar

Kritiska uppskattningar och bedömningar
Företagsledningen har med styrelsen och revisionskommittén diskuterat utvecklingen och upplysningarna avseende koncernens viktiga redovisningsprinciper och uppskattningar, samt tillämpningen av dessa principer och uppskattningar.

Vissa viktiga redovisningsmässiga uppskattningar som gjorts vid tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper beskrivs nedan.

Nedskrivningsprövning av goodwill
Vid beräkning av kassagenererande enheters återvinningsvärde för bedömning av eventuellt nedskrivningsbehov av goodwill, har flera antaganden om framtida förhållanden och uppskattningar av parametrar gjorts. En redogörelse av dessa återfinns i not 18. Som förstås av beskrivningen i noten skulle större ändringar av förutsättningarna för dessa antaganden och uppskattningar kunna ha en väsentlig effekt på värdet av goodwill.

Pensionsantaganden
Skanska har förmånsbaserade pensionsplaner i flera länder. Planerna redovisas enligt IAS 19 vilket innebär att pensionsåtagandena beräknas med aktuariella antaganden och att förvaltningstillgångarna marknadsvärderas på balansdagen. Effekten av ändrade aktuariella antaganden och marknadsvärdering av förvaltningstillgångarna redovisas som omvärderingar i övrigt totalresultat. Omvärderingarna påverkar räntebärande pensionsskulder och eget kapital.

I not 28 ges en redogörelse för de antaganden och förutsättningar som ligger till grund för redovisningen av pensionsskulden inklusive känslighetsanalys.

Intäktsredovisning över tid
Skanska tillämpar intäktsredovisning över tid inom byggverksamheten. Utifrån en slutlägesprognos för projektets resultatutfall redovisas intäkter och kostnader över tid under projektets varaktighet baserat på projektets färdigställandegrad. Detta kräver att projektintäkter och projektkostnader kan storleksbestämmas på ett tillförlitligt sätt. Förutsättningen för detta är att effektiva och samordnade system för kalkylering, prognos och intäkts/kostnadsrapportering finns i koncernen. Systemet kräver vidare en konsekvent bedömning (prognos) av projektets slutliga utfall, inklusive analys av avvikelser i förhållande till tidigare bedömningstillfälle. Denna kritiska bedömning görs minst en gång per kvartal. Det verkliga utfallet av projektet vid dess slut kan dock avvika, antingen positivt eller negativt, från denna bedömning.

Tvister
Ledningens bästa bedömning har beaktats vid redovisningen av tvistiga belopp men det faktiska framtida utfallet kan avvika från det bedömda. Se not 33 och not 29.

Investeringar i Infrastrukturverksamheten
I not 20 B anges beräknade värden för gjorda investeringar. Beräknade marknadsvärden bygger på diskontering av förväntade kassaflöden för respektive investering. Som diskonteringsränta har använts bedömda avkastningskrav på investeringar av detta slag. Förändringar i förväntade kassaflöden, som i flera fall sträcker sig 20–30 år framåt i tiden, och/eller ändrade avkastningskrav kan väsentligt påverka såväl beräknade värden som redovisade värden för respektive investering.

Omsättningsfastigheter
Angivet sammanlagt marknadsvärde i not 22 är beräknat utifrån rådande prisnivå på respektive ort för de enskilda fastigheterna. Förändringar i utbud av liknande fastigheter liksom ändrad efterfrågan på grund av ändrade avkastningskrav kan väsentligt påverka såväl bedömda marknadsvärden som redovisade värden för respektive fastighet.

Inom kommersiella fastigheter avser de uppskattade marknadsvärdena för pågående projekt varje fastighet vid färdigställande och till full uthyrning.

För bostadsutvecklingsverksamheten är tillgången på kapital och priset för kapital för att finansiera bostadsköparnas investering en kritisk faktor. Bedömda marknadsvärden avser även här fastigheter vid färdigställande, och hänsyn tas till det värde som kan erhållas inom sedvanlig konjunkturcykel.

Priser på varor och tjänster
I koncernens verksamhet finns många olika typer av kontraktsformer. Graden av risk när det gäller priser på varor och tjänster varierar starkt beroende på kontraktstyp.

Kraftiga ökningar i materialpriser kan utgöra en risk framför allt i långa projekt med fastprisåtagande. Resursknapphet avseende personal och även vissa insatsvaror kan också påverka verksamheten negativt. Förseningar i designfasen eller förändringar i design är andra omständigheter som kan påverka projekten negativt.

Not 3. Effekter av ändrade redovisningsprinciper

Från och med den 1 januari 2018 har redovisningsreglerna ändrats inom IFRS gällande redovisning av intäkter (IFRS 15 ersätter tidigare IAS 11, IAS 18 och IFRIC 15) samt redovisning av finansiella tillgångar och skulder (IFRS 9 ersätter tidigare IAS 39).

För Skanska innebär IFRS 15 en omklassificering från avtalsskulder och från övriga rörelseskulder till förlustreserver, inom raden kortfristiga avsättningar. Standarden medför ingen ändring i segmentsredovisningen av Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling. IFRS 9 innebär en ny nedskrivningsmodell för förväntade kreditförluster på grund av eventuell framtida brist i kundens betalningsförmåga.

Bytet av redovisningsprinciper har skett i enlighet med övergångsbestämmelserna.

IFRS 15

IFRS 15 har implementerats med fullständig retroaktiv verkan, det vill säga koncernens finansiella rapport har omräknats för 2017 på grund av implementering av IFRS 15.

Påverkan på öppningsbalansen för 2017 redovisas i följande tabell.

Påverkan koncernen 1 januari 2017

	Före förändring	Förändring	Efter förändring
Avtalsskulder (Skulder till beställare av uppdrag enligt entreprenadavtal)	18 473	–151	18 322
Övriga rörelseskulder	36 080	–236	35 844
Kortfristiga avsättningar	7 227	387	7 614

IFRS 9

Effekten av IFRS 9 redovisades vid implementeringen den 1 januari 2018 och redovisas i följande tabell.

Påverkan koncernen 1 januari 2018

	Före förändring	Förändring	Efter förändring
Uppskjutna skattefordringar	1 757	40	1 797
Finansiella omsättningstillgångar	6 671	–30	6 641
Övriga rörelsefordringar	27 778	–150	27 628
Eget kapital	27 185	–140	27 045

Not 4. Rörelsesegment

Som rörelsesegment redovisas Skanskas verksamhetsgrenar; Byggverksamhet, Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling. Verksamhetsgrenarna sammanfaller med Skanskas operativa organisation så som koncernledningen följer verksamheten. Koncernledningen utgör Skanskas ”högste verkställande beslutsfattare”.

Varje rörelsesegment bedriver skilda typer av verksamheter med olika risker. Byggverksamhet omfattar såväl hus- som anläggningsbyggnader. Bostadsutveckling utvecklar bostadsprojekt för omedelbar försäljning. Bostäderna anpassas till utvalda kundgrupper. Enheterna svarar för att planera och sälja projekten. Bygguppdragen utförs av de byggande enheterna i verksamhetsgren Byggverksamhet på respektive marknad. Kommersiell fastighetsutveckling initierar, utvecklar, hyr ut och säljer kommersiella fastighetsprojekt. Projektutvecklingen fokuseras på kontor, handel samt logistikfastigheter. Bygguppdragen utförs på de flesta marknader av segmentet Byggverksamhet. Infrastrukturutveckling inriktas på att identifiera, utveckla och investera i privatfinansierade infrastrukturprojekt, till exempel vägar, sjukhus och flygplatser. Verksamhetsgrenen är fokuserad på att skapa nya projektmöjligheter främst på de marknader där koncernen har verksamhet. Bygguppdragen utförs av de byggande enheterna där Skanska har Byggverksamhet. Internprissättningen mellan rörelsesegmenten sker till marknadsmässiga villkor. Segmentet Centralt innefattar kostnad för koncernkontor, resultat från centrala bolag samt verksamheter under nedläggning. Elimineringar består huvudsakligen av vinster i Byggverksamheten avseende fastighetsprojekt. Se även not 1.

Intäkter och kostnader per rörelsesegment

Respektive verksamhetsgren har ett operativt ansvar för sin resultaträkning ner till och med rörelseresultatet.

Tillgångar och skulder per rörelsesegment

Varje verksamhetsgren har ett operativt ansvar för sitt sysselsatta kapital. Sysselsatt kapital för de respektive verksamhetsgrenarna är totala tillgångar med avdrag för skattefordringar och interna fordringar som placerats i internbanken minus icke räntebärande skulder exklusive skatteskulder. För segmenten Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling gäller dessutom att kapitaliserade ränteutgifter avgår från totala tillgångar vid beräkningen av sysselsatt kapital.

Förvärvsgoodwill har hänförts till den verksamhetsgren den tillhör.

Kassaflöde per segment framgår som separat rapport; Koncernens operativa kassaflödesanalys och förändring i räntebärande nettofordran.

Not 4. Fortsättning

2018	Bygg-verksamhet	Bostads-utveckling	Kommersiell fastighets-utveckling	Infrastruk-turutveck-ling	Summa rörelse segment	Centralt	Elimine-ringar	Summa segment	Skillnad redovisnings-principer	Summa IFRS
Externa intäkter	143 264	10 739	16 248	105	170 356	138		170 494	1 236	171 730
Intäkter från interna kunder	14 630		23		14 653	412	–15 065	0		0
Totala intäkter	**157 894**	**10 739**	**16 271**	**105**	**185 009**	**550**	**–15 065**	**170 494**	**1 236**	**171 730**
Kostnader för produktion och förvaltning	–149 849	–8 558	–12 335	–139	–170 881	–605	14 994	–156 492	–973	–157 465
Bruttoresultat	**8 045**	**2 181**	**3 936**	**–34**	**14 128**	**–55**	**–71**	**14 002**	**263**	**14 265**
Försäljnings- och administrations-kostnader	–6 998	–676	–928	–116	–8 718	–756		–9 474	1	–9 473
Resultat från joint ventures och intresseföretag	52		61	181	294		5	299	556	855
Rörelseresultat	**1 099**	**1 505**	**3 069**	**31**	**5 704**	**–811**	**–66**	**4 827**	**820**	**5 647**
varav avskrivningar	–1 700	–1	–6	–2	–1 709	–71		–1 780		–1 780
varav nedskrivningar / återföring av nedskrivningar										
Goodwill	–393				–393			–393		–393
Övriga tillgångar	–102	–72	–107	–9	–290		6	–284		–284
varav resultat försäljning kommersiella fastigheter			4 005		4 005		321	4 326	150	4 476
varav resultat försäljning infrastrukturprojekt				58	58			58		58
Personal	37 006	542	414	61	38 023	627		38 650		
Bruttomarginal, %	5,1	20,3								
Försäljnings- och administrations-kostnader, %	–4,4	–6,3								
Rörelsemarginal, %	0,7	14,0								
Tillgångar, varav										
Materiella anläggningstillgångar	7 570	7	20	1	7 598	60	–13	7 645		7 645
Immateriella tillgångar	4 598	421	9		5 028	271		5 299		5 299
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	244	470	337	2 248	3 299	4	–15	3 288		3 288
Omsättningsfastigheter	11	16 712	26 301		43 024		–633	42 391		42 391
Sysselsatt kapital	–6 148	13 605	26 672	2 234	36 363	9 824		46 187		46 187
Investeringar	–2 526	–10 542	–11 452	–63	–24 583	–48	91	–24 540		–24 540
Desinvesteringar	430	12 146	15 275	80	27 931	88	–179	27 840		27 840
Investeringar, netto	**–2 096**	**1 604**	**3 823**	**17**	**3 348**	**40**	**–88**	**3 300**	**0**	**3 300**
Avstämning från segment till IFRS										
Intäkter enligt segment – vid undertecknande av avtal	157 894	10 739	16 271	105	185 009	550	–15 065	170 494		
Tillkommer fastigheter sålda före perioden		14 646	5 116		19 762			19 762		
Avgår fastigheter ej övertagna av köpare per balansdagen		–13 247	–5 708		–18 955		–79	–19 034		
Tillkommer intäkter i joint ventures inom Bostadsutveckling		–160			–160		303	143		
Kursdifferens		228	137		365			365		
Intäkter enligt IFRS – frånträde	**157 894**	**12 206**	**15 816**	**105**	**186 021**	**550**	**–14 841**	**171 730**		
Rörelseresultat enligt segment – vid undertecknande av avtal	1 099	1 505	3 069	31	5 704	–811	–66	4 827		
Tillkommer fastigheter sålda före perioden		2 315	950		3 265		12	3 277		
Avgår fastigheter ej övertagna av köpare per balansdagen		–2 012	–888		–2 900		–43	–2 943		
Tillkommer rörelseresultat i joint ventures inom Bostadsutveckling		36	324		360		18	378		
Nya internvinster							27	27		
Kursdifferens		33	48		81			81		
Rörelseresultat enligt IFRS – frånträde	**1 099**	**1 877**	**3 503**	**31**	**6 510**	**–811**	**–52**	**5 647**		

Not 4. Fortsättning

2017	Bygg-verksamhet	Bostads-utveckling	Kommersiell fastighets-utveckling	Infrastruktur-utveckling	Summa rörelse segment	Centralt	Elimine-ringar	Summa segment	Skillnad redovisnings-principer	Summa IFRS
Externa intäkter	135 997	13 158	11 255	81	160 491	332		160 823	–2 946	157 877
Intäkter från interna kunder	14 053	79	185		14 317	1 032	–15 349	0		0
Totala intäkter	**150 050**	**13 237**	**11 440**	**81**	**174 808**	**1 364**	**–15 349**	**160 823**	**–2 946**	**157 877**
Kostnader för produktion och förvaltning	–141 751	–10 855	–8 451	–177	–161 234	–1 275	15 209	–147 300	2 197	–145 103
Bruttoresultat	**8 299**	**2 382**	**2 989**	**–96**	**13 574**	**89**	**–140**	**13 523**	**–749**	**12 774**
Försäljnings- och administrations-kostnader	–7 132	–666	–899	–121	–8 818	–1 033		–9 851		–9 851
Resultat från joint ventures och intresseföretag	38		624	1 142	1 804		28	1 832	–177	1 655
Rörelseresultat	**1 205**	**1 716**	**2 714**	**925**	**6 560**	**–944**	**–112**	**5 504**	**–926**	**4 578**
varav avskrivningar	–1 478	–1	–6	–3	–1 488	–99		–1 587		–1 587
varav nedskrivningar / återföring av nedskrivningar										
Goodwill	–592				–592			–592		–592
Övriga tillgångar	–265	–14	–6	–11	–296		13	–283		–283
varav resultat försäljning kommersiella fastigheter			2 879		2 879		197	3 076	–370	2 706
varav resultat försäljning infrastrukturprojekt				985	985			985		985
Personal	39 002	482	389	94	39 967	792		40 759		
Bruttomarginal, %	5,5	18,0								
Försäljnings- och administrations-kostnader, %	–4,8	–5,0								
Rörelsemarginal, %	0,8	13,0								
Tillgångar, varav										
Materiella anläggningstillgångar	6 771	5	19	9	6 804	86	–16	6 874		6 874
Immateriella tillgångar	4 770	409	7		5 186	330		5 516		5 516
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	218	527	658	1 944	3 347	3	–36	3 314		3 314
Omsättningsfastigheter	11	15 505	24 043		39 559		–549	39 010		39 010
Sysselsatt kapital	–2 761	12 652	24 481	1 809	36 181	7 930		44 111		44 111
Investeringar	–2 062	–11 093	–10 716	–449	–24 320	–67	202	–24 185		–24 185
Desinvesteringar	237	11 773	9 341	1 950	23 301	112	–314	23 099		23 099
Investeringar, netto	**–1 825**	**680**	**–1 375**	**1 501**	**–1 019**	**45**	**–112**	**–1 086**	**0**	**–1 086**
Avstämning från segment till IFRS										
Intäkter enligt segment – vid undertecknande av avtal	150 050	13 237	11 440	81	174 808	1 364	–15 349	160 823		
Tillkommer fastigheter sålda före perioden		14 070	3 120		17 190			17 190		
Avgår fastigheter ej övertagna av köpare per balansdagen		–14 646	–5 116		–19 762		79	–19 683		
Tillkommer intäkter i joint ventures inom Bostadsutveckling		–875			–875		313	–562		
Kursdifferens		37	72		109			109		
Intäkter enligt IFRS – fortsättning	**150 050**	**11 823**	**9 516**	**81**	**171 470**	**1 364**	**–14 957**	**157 877**		
Rörelseresultat enligt segment – vid undertecknande av avtal	1 205	1 716	2 714	925	6 560	–944	–112	5 504		
Tillkommer fastigheter sålda före perioden		2 237	627		2 864		2	2 866		
Avgår fastigheter ej övertagna av köpare per balansdagen		–2 316	–951		–3 267		–12	–3 279		
Tillkommer rörelseresultat i joint ventures inom Bostadsutveckling		–78	–338		–416		–18	–434		
Nya internvinster					0		–47	–47		
Kursdifferens		–51	15		–36	1	3	–32		
Rörelseresultat enligt IFRS – fortsättning	**1 205**	**1 508**	**2 067**	**925**	**5 705**	**–943**	**–184**	**4 578**		

Not 4. Fortsättning

Externa intäkter enligt IFRS per geografiskt område

	Sverige		Storbritannien		USA		Övrigt [1]		Totalt	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Byggverksamhet	29 932	27 801	22 161	19 568	61 936	58 781	29 538	30 160	143 567	136 310
Bostadsutveckling	6 684	7 291					5 443	4 533	12 127	11 824
Kommersiell fastighetsutveckling	3 845	5 010		1 082	4 301	103	7 648	3 136	15 794	9 331
Infrastrukturutveckling	13	12	22	28	38	41	32		105	81
Centralt och elimineringar	4						133	331	137	331
Summa rörelsesegment	**40 478**	**40 114**	**22 183**	**20 678**	**66 275**	**58 925**	**42 794**	**38 160**	**171 730**	**157 877**

1) I övrigt ingår inget geografiskt område med intäkter som svarar för tio procent eller mer av koncernens intäkter.

Koncernen har inga kunder som svarar för tio procent eller mer av koncernens intäkter.

Anläggningstillgångar och omsättningsfastigheter per geografiskt område

	Materiella anläggningstillgångar		Immateriella tillgångar		Placeringar i joint ventures och intresseföretag		Omsättningsfastigheter	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Norge	1 496	235	1 379	4	156		4 034	5 824
Polen	327	2 084	13	635		1 312	5 884	12 704
Sverige	2 326	1 054	668	1 344	1 392	159	12 609	3 426
Storbritannien	205	224	1 503	1 503	65		418	284
USA	2 362	2 320	653	984	1 588	1 765	9 543	7 383
Övrigt [1]	938	957	1 083	1 046	87	78	9 903	9 389
	7 654	**6 874**	**5 299**	**5 516**	**3 288**	**3 314**	**42 391**	**39 010**

1) I övrigt ingår inget geografiskt område med poster som svarar för tio procent eller mer av koncernens totala poster.

Not 5. Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter redovisas i enlighet med IFRS 5, se not 1. Under 2018 och 2017 har inga verksamheter redovisats som avvecklade.

I slutet av 2018 fanns inga anläggningstillgångar som i enlighet med IFRS 5 ska redovisas som omsättningstillgångar och anges som tillgångar som innehas för försäljning. Ej heller under 2017 fanns sådana anläggningstillgångar.

Not 6. Finansiella instrument och finansiell riskhantering

Finansiella instrument redovisas i enlighet med IFRS 9 Finansiella instrument, IAS 32 Finansiella instrument, klassificering och IFRS 7 Finansiella instrument; upplysningar.

Skanskas avtalstillgångar och avtalsskulder redovisas ej som ett finansiellt instrument och därav redovisas ej heller risken i dessa fordringar och skulder i denna not.

Risker i delägda joint venture bolag inom Infrastrukturutveckling hanteras inom respektive joint venture bolag. Skanskas målsättning är att den finansiella riskhanteringen i bolagen motsvarar den som gäller för koncernens helägda bolag. Då kontraktsperioden i många fall uppgår till tiotals år är hanteringen av ränterisken på finansieringen väsentlig i respektive joint venture bolag. Risken hanteras med hjälp av långa ränteswappar. Innehaven redovisas enligt kapitalandelsmetoden, vilket medför att de finansiella instrumenten i respektive joint venture bolag ingår i posten Resultat från joint ventures och intresseföretag. Uppgifter om finansiella instrument i joint ventures och intresseföretag ingår inte i följande uppgifter.

Finansiell riskhantering

Skanska är genom sin verksamhet, utöver affärsrisker, exponerad för olika finansiella risker såsom kreditrisk, likviditetsrisk och marknadsrisk. Dessa risker uppstår i koncernens redovisade finansiella instrument såsom likvida medel, räntebärande fordringar, kundfordringar, leverantörsskulder, upplåning samt derivat.

Mål och policy

Koncernen strävar efter att uppnå en systematisk riskbedömning av såväl finansiella som affärsmässiga risker. För detta används en gemensam modell för riskhantering. Riskhanteringsmodellen innebär inte att risk undviks utan syftar till att identifiera och hantera dessa risker.

Styrelsen fastställer årligen genom koncernens finanspolicy riktlinjer, mål och limiter för finansförvaltning och hantering av finansiella risker inom koncernen. Finanspolicyn reglerar ansvarsfördelningen mellan Skanskas styrelse, koncernledning, Skanska Financial Services (Skanskas interna finansfunktion) och affärsenheterna.

Inom koncernen har Skanska Financial Services det operativa ansvaret för att säkerställa koncernens finansiering och att förvalta kassalikviditet, finansiella tillgångar och finansiella skulder. Genom en centraliserad finansfunktion tillvaratas skalfördelar och synergieffekter.

Mål och policy för varje typ av risk beskrivs under respektive avsnitt nedan.

Kreditrisk

Kreditrisk beskriver koncernens risk i de finansiella tillgångarna och uppstår om en motpart inte uppfyller sitt kontrakterade betalningsåtagande gentemot Skanska. Kreditrisken fördelas på finansiell kreditrisk som avser risken i räntebärande tillgångar och derivat samt på kundkreditrisk som avser risken i kundfordringarna.

Finansiell kreditrisk – risken i räntebärande tillgångar och derivat

Finansiell kreditrisk är den risk koncernen löper i förhållande till finansiella motparter vid placering av överskottsmedel, tillgodohavanden på bankkonton och investering i finansiella tillgångar. Kreditrisk i form av motpartsrisk uppstår även vid användandet av derivatinstrument och utgörs av risken att en potentiell vinst inte realiseras ifall motparten inte fullföljer sin del av kontraktet.

Skanska ska enligt policyn begränsa sin exponering mot finansiella motparter genom att använda banker och finansiella institutioner som innehar hög kreditvärdighet enligt ratinginstituten Standard & Poors, Moody's eller Fitch. Tillåten exponeringsvolym per motpart är beroende av motpartens kreditbetyg och exponeringens löptid. Koncernen har också, för att reducera kreditrisken i derivatinstrument, tecknat standardiserade kvittningsavtal (ISDA avtal) med samtliga finansiella motparter med vilka derivatkontrakt ingås.

Vid placering av överskottsmedel är målsättningen att löpande uppnå en god riskspridning. Per årsskiftet var överskottsmedel huvudsakligen placerade i större banker med global närvaro från främst Norden, Europa, USA och Japan. Skanska använder för närvarande ett tiotal banker för derivattransaktioner.

Den maximala exponeringen motsvarar tillgångarnas verkliga värde och uppgår till 19 272 (15 212) Mkr. Genomsnittlig löptid för räntebärande tillgångar uppgick till 0,3 (0,3) år per 31 december 2018.

Koncernens finansiella räntebärande tillgångar per den 31 december 2018, huvudsakligen bestående av banktillgodohavanden och placeringar i kortfristiga skuldinstrument, bedöms fortsatt ha låg kreditrisk per balansdagen då tillgångarna har rating med hög kreditvärdighet varför förlustreserven för dessa tillgångar baseras på 12 månaders förväntade kreditförluster.

Räntebärande tillgångar och derivat	31 dec 2018	31 dec 2017
Maximal exponering i utestående fordringar	19 272	15 212
varav derivat	72	103
Avgår justering från verkligt värde	–8	–2
Förlustreserv förväntade kreditförluster enligt IFRS 9	–25	
Redovisat värde	**19 239**	**15 210**

Förändring nedskrivna räntebärande tillgångar och derivat	2018	2017
Belopp vid årets ingång	0	0
Förändrad redovisningsprincip, not 3	30	
Justerat belopp vid årets ingång	**30**	**0**
Justering förlustreserv enligt IFRS 9	–5	
Belopp vid årets utgång	**25**	**0**

Kundkreditrisk – risken i kundfordringarna

Kundkreditrisker hanteras inom Skanska koncernens gemensamma förfarande för att identifiera och hantera risker - Skanska Tender Approval Procedure (STAP) och Project Scrutiny och Approval Procedure (PSAP).

Skanskas kreditrisk vad gäller kundfordringar har en hög grad av riskspridning genom ett stort antal projekt av varierande storlek och typ med en mängd olika kundkategorier, varav en stor andel i offentlig sektor, på ett stort antal geografiska marknader.

Den del av Skanskas verksamhet som avser byggprojekt orsakar en begränsad kreditgivning då projekten så långt det är möjligt förskottsfaktureras. I övrig verksamhet begränsar sig kreditgivningen till sedvanliga fakturaperioder.

Nedskrivna belopp på kundfordringar uppgår till 447 (435) Mkr, varav 150 (0) Mkr avser förlustreserv för förväntade kreditförluster enligt IFRS 9.

Kundfordringar	31 dec 2018	31 dec 2017
Utestående fordringar	20 726	20 684
Nedskrivna belopp	–447	–435
Redovisat värde	**20 279**	**20 249**

Förändring nedskrivna kundfordringar	2018	2017
Belopp vid årets ingång	435	545
Förändrad redovisningsprincip, not 3	150	
Justerat belopp vid årets ingång	**585**	**545**
Årets nedskrivning	40	172
Återföring av nedskrivning	–3	–2
Reglerade nedskrivningar	–189	–287
Kursdifferenser	14	7
Belopp vid årets utgång	**447**	**435**

Not 6. Fortsättning

Risken i övriga rörelsefordringar inklusive aktier

Övriga finansiella rörelsefordringar utgörs av fordringar för sålda fastigheter, upplupna ränteintäkter, depositioner etc.

Av upptagna rörelsefordringar var inga förfallna eller nedskrivna per balansdagen.

Som aktier redovisas innehav med mindre än 20 procent av röstandelen i bolaget. Redovisat värde uppgår till 41 (42) Mkr.

Övriga finansiella rörelsefordringar redovisas fördelat på tidsintervall med avseende på när i framtiden beloppen förfaller.

	2018	2017
Förfaller inom 30 dagar	57	22
Förfaller efter 30 dagar men inom 1 år	147	1 028
Förfaller efter 1 år	151	14
Summa	**355**	**1 064**

Likviditets- och refinansieringsrisk

Likviditets- och refinansieringsrisk definieras som risken att Skanska inte kan möta betalningsförpliktelser till följd av bristande likviditet eller av svårigheter att ta upp eller omsätta externa lån.

Koncernen använder likviditetsprognostisering som ett medel för identifiering och hantering av fluktuationer i den kortfristiga likviditeten.

Överskottslikviditet ska i första hand, då så är möjligt, användas till att amortera ner låneskulden.

Finansiering

Skanska har ett flertal program för upplåning, såväl bekräftade bankkreditfaciliteter som marknadsfinansieringsprogram, vilket ger en god beredskap för tillfälliga svängningar i koncernens likviditetsbehov på kort sikt samt säkerställer finansieringen på lång sikt.

Under 2018 gjorde Skanska sin andra emission av obligationer med grön profil under Medium Term Note-programmet på totalt 1 000 Mkr, varav 500 Mkr med 2,5 års löptid och 500 Mkr med 5 års löptid.

Vidare utnyttjades under året möjligheten i de syndikerade kreditavtalen, som båda upphandlades under 2017, att efter det första året förlänga respektive löptid med 1 år.

Kortvariga likviditetsbehov pga säsongsmässiga variationer i kassaflödet täcktes under året genom kortfristiga banklån i SEK och USD.

Vid slutet av året uppgick den centrala skuldportföljen till 4,3 (4,6) Mdr kronor. De outnyttjade kreditfaciliteterna på drygt 8,6 (8,3) Mdr kronor i kombination med de operativa finansiella nettotillgångarna på 14,2 (9,7) Mdr kronor säkerställer att koncernen har tillräcklig ekonomisk kapacitet.

				2018		2017	
	Förfall	Valuta	Ram i valuta	Ram i SEK	Utnyttjat	Ram i SEK	Utnyttjat
Marknadsfinansieringsprogram							
Commercial paper (CP) program, löptider 0–1 år		SEK/EUR	6 000 Mkr	6 000		6 000	
Medium Term Note (MTN) program, löptider 1–10 år		SEK/EUR	8 000 Mkr	8 000	1 852	8 000	2 350
				14 000	**1 852**	**14 000**	**2 350**
Bekräftade kreditfaciliteter							
Grönt Syndikerat banklån	2020	SEK/EUR/USD	200 MEUR	2 051		1 967	
Syndikerat banklån	2023	SEK/EUR/USD	600 MEUR	6 152		5 901	
Bilateralt låneavtal	2020	EUR	60 MEUR	615	615	590	590
Bilaterala låneavtal	2023/2024	USD	200 MUSD	1 786	1 786	1 638	1 638
Övriga kreditlöften				428	17	413	
				11 031	**2 418**	**10 509**	**2 228**

Koncernens outnyttjade bekräftade kreditlöften uppgick vid årsskiftet till 8 613 (8 281) Mkr.

Not 6. Fortsättning

Likviditetsreserv och förfallostruktur

Målsättningen är att ha en likviditetsreserv på minst 4 Mdr kronor att tillgå inom en vecka genom kassalikviditet eller outnyttjade bekräftade kreditlöften. Per årsskiftet uppgick kassa samt outnyttjade bekräftade kreditlöften till 19 (15) Mdr kronor, varav 14 (12) Mdr kronor är, eller bedöms vara, tillgängliga inom en vecka.

Koncernens policy är att den centrala låneportföljens förfallostruktur ska vara spridd över tiden samt ha en vägd genomsnittlig återstående löptid på 3 år, inklusive outnyttjade bekräftade kreditfaciliteter, med ett mandat att avvika inom intervallet 2–4 år. Per 31 december 2018 hade låneportföljen en genomsnittlig löptid på 3,6 (3,5) år, om kreditlöften som är outnyttjade vägs in.

Förfallostrukturen, inklusive räntebetalningar, för koncernens finansiella räntebärande skulder och derivat, fördelar sig över de kommande åren enligt följande tabell.

2018			Förfaller			
Förfallotidpunkt	Redovisat värde	Framtida likvidbelopp	inom 3 mån	efter 3 mån inom 1 år	efter 1 år inom 5 år	efter 5 år
Räntebärande finansiella skulder	11 744	12 238	70	7 381	3 152	1 635
Derivat: valutaterminer	39	39	39			
Derivat: ränteswappar	12	12	2	10		
Leverantörsskulder	16 262	16 262	16 262			
Övriga rörelseskulder	322	322	311	9	2	
Summa	**28 379**	**28 873**	**16 684**	**7 400**	**3 154**	**1 635**

2017			Förfaller			
Förfallotidpunkt	Redovisat värde	Framtida likvidbelopp	inom 3 mån	efter 3 mån inom 1 år	efter 1 år inom 5 år	efter 5 år
Räntebärande finansiella skulder	12 161	12 638	1 300	6 743	2 752	1 843
Derivat: valutaterminer	100	100	96	4		
Derivat: ränteswappar	58	58	24	29	5	
Leverantörsskulder	15 638	15 638	15 638			
Övriga rörelseskulder	496	496	494		2	
Summa	**28 453**	**28 930**	**17 552**	**6 776**	**2 759**	**1 843**

Genomsnittlig löptid för räntebärande skulder uppgick till 1,7 (1,8) år.

Marknadsrisk

Marknadsrisk är koncernens risk att verkligt värde på finansiella instrument eller framtida kassaflöden från finansiella instrument kommer att fluktuera på grund av förändringar i marknadspriser. Huvudsakliga marknadsrisker i koncernen är ränterisk och valutarisk.

Not 6. Fortsättning

Ränterisk

Ränterisk utgör risken att ränteförändringar inverkar negativt på koncernens finansnetto och kassaflöde (kassaflödesrisk) eller verkligt värde på finansiella tillgångar och skulder (verkligt värde ränterisk).

Under 2018 fastställde styrelsen en ny strategi och policy för ränteriskhantering vilken innebär en övergång till en nettoskuldhantering istället för som tidigare utifrån ett durationsmått för central upplåning. Som en konsekvens av ändrad policy har ränteswappar som förfallit under 2018 inte förlängts.

För att begränsa risken ska räntebindningen på finansiella tillgångar och skulder i möjligaste mån matchas i respektive upplåningsvaluta. Vid beräkning av koncernens känslighet för ränteförändringar inkluderas samtliga räntebärande tillgångar, skulder och derivat, med undantag av pensioner och skatter. Analysen antar att positionen per 31 december 2018 hålls konstant avseende såväl storlek på nettoskuld, i förhållandet mellan fasta och rörliga räntor samt i andelen av finansiella instrument i utländsk valuta.

Känsligheten i verkligt värde mäts med tre olika scenarios, dels med ett basscenario som innebär en ökning av räntenivån med en procentenhet över alla löptider, dels med en ökning respektive minskning av bascenariots lutning med en halv procentenhet över löptiden. Förändringen i verkligt värde får enligt policyn inte överstiga 150 Mkr för något av dessa räntescenarier.

Per 31 december 2018 skulle förändringen i verkligt värde estimerat med ovanstående scenarios påverka finansnettot inom intervallet 35–56 (20–24) Mkr och övrigt totalresultat inom intervallet 5–7 (18–37) Mkr, då säkringsredovisning tillämpas. Samtliga belopp är angivna före skatt. Eget kapital skulle således påverkas med 28–45 (30-48) Mkr med hänsyn tagen till skatt.

Koncernens kassaflödesrisk får inte överstiga 150 Mkr över en 12 månaders period vid en ökning med en procentenhet av marknadsräntorna. Givet samma volym och räntebindningstid som per årsskiftet skulle en genomsnittlig höjning av marknadsräntan med 1 procentenhet från nivån vid årsskiftet ge en uppskattad positiv effekt på koncernens finansnetto på 38 (41) Mkr för 2018.

Såväl avvikelse i kassaflödesrisk och verkligt värde ränterisk ligger inom koncernens mandat per 31 december 2018.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för samtliga räntebärande tillgångar var 0,1 (0,1) år med hänsyn tagen till derivat. Räntesatsen för dessa uppgick vid årsskiftet till 0,83 (0,63) procent. Av koncernens totala räntebärande finansiella tillgångar löper 43 (23) procent med fast ränta och 57 (77) procent med rörlig ränta.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för samtliga räntebärande skulder med hänsyn tagen till derivat, exklusive pensionsskuld, var 0,3 (0,5) år.

Räntesatsen för räntebärande skulder uppgick vid årsskiftet till 1,52 (1,43), med hänsyn tagen till derivat var räntesatsen 1,59 (1,75) procent.

Av totala räntebärande finansiella skulder, efter hänsyn tagen till derivat, löper 17 (33) procent med fast ränta respektive 83 (67) procent med rörlig ränta.

Per 31 december 2018 fanns utestående ränteswapavtal uppgående till nominellt 1 610 (3 585) Mkr. Samtliga avtal har ingåtts för att swappa om koncernens upplåning från rörlig till fast ränta.

Säkringsredovisning tillämpas för ränteswappar med villkor som matchar det säkrade lånet avseende nominellt belopp, referensränta, förfallodag, betalnings- och räntejusteringsdag. Effektiviteten utvärderas dels när säkringsförhållandet ingås dels löpande. Ineffektivitet kan uppstå ifall kreditvärdigheten hos kontraktsparterna påverkar verkligt värde förändringar i säkringen och det säkrade lånet olika.

Per den 31 december 2018 tillämpar Skanska säkringsredovisning för tre ränteswappar om nominellt 810 Mkr, dessa uppfyller kravet på effektivitet. Verkligt värde på dessa säkringar uppgick till –8 (–36) Mkr vilket redovisats i övrigt totalresultat.

Verkligt värde avseende ränteswappar för vilka säkringsredovisning inte tillämpas uppgick till –4 (–22) Mkr per den 31 december 2018. För dessa ränteswappar redovisas förändringar i verkligt värde över resultaträkningen.

Därutöver fanns ingångna ränteswapavtal i delägda joint venturebolag för vilka säkringsredovisning tillämpas för samtliga.

Valutarisk

Valutarisk definieras som risken att koncernens resultaträkning och rapport över finansiell ställning påverkas negativt av valutakursförändringar. Denna risk kan delas upp i transaktionsexponering, det vill säga nettot av operativa och finansiella (räntor/amorteringar) flöden, och omräkningsexponering avseende nettoinvesteringar i utländska koncernbolag.

Transaktionsexponering

Transaktionsexponering uppstår i den lokala enheten när in- och utflöden i, för enheten utländska valutor, inte är matchade.

Trots att koncernen har en stor internationell närvaro så är verksamheten huvudsakligen av lokal natur avseende valutarisker då projektens intäkter och kostnader normalt möts i samma valuta. Om så inte är fallet, är målsättningen att respektive affärsenhet ska säkra exponeringen i kontrakterade kassaflöden mot sin funktionella valuta för att minska resultatpåverkan orsakad av valutakursförändringar. Till detta används främst valutaterminskontrakt.

Valutarisken för koncernen får totalt uppgå till 50 Mkr där risken beräknas som den resultatpåverkan en fem procentenheters förändring av valutakurserna medför. Per den 31 december 2018 uppgick valutarisken i transaktionsexponeringen till 29 (35) Mkr före skatt, vilket skulle ge en effekt i övrigt totalresultat på 23 (27) Mkr efter skatt.

Kontrakterade nettovalutaflöden samt säkringar av dessa, i för respektive koncernföretag främmande valuta, fördelar sig mellan valutor och löptider på följande sätt.

31 dec 2018	Koncernens kontrakterade nettovalutaflöde			Säkringar av valutaflöden			
i Mkr [1]	2019	2020	2021 och senare		2019	2020	2021 och senare
PLN	–3 768	–165		PLN	3 202	281	0
EUR	–992	–102	1	EUR	1 008	84	1
CZK	–331	–109		CZK	370	53	
HUF	–193	–44		HUF	197	51	
RON	–17	–1		RON			
GBP	–2			GBP	2		
USD	37			USD	–26		
Övriga valutor	3	1		Övriga valutor			
Totalt motvärde	**–5 262**	**–421**	**1**	**Totalt motvärde**	**4 753**	**469**	**1**

31 dec 2017	Koncernens kontrakterade nettovalutaflöde			Säkringar av valutaflöden			
i Mkr [1]	2018	2019	2020 och senare		2018	2019	2020 och senare
PLN	–2 729	–102		PLN	2 052	578	
EUR	–504	–135	19	EUR	506	133	17
CZK	–308	–82		CZK	313	58	
USD	–19	–6		HUF	27	5	
RON	–10	–9		RON			
HUF	123			GBP			
GBP	225	–1		USD	–225	1	
Övriga valutor	–8	4		Övriga valutor	32	–9	
Totalt motvärde	**–3 231**	**–332**	**19**		**2 705**	**765**	**17**

1) Flöden i PLN, CZK, HUF och RON avser främst kostnader i fastighetsutvecklingsprojekt. Flöden i EUR är främst hänförliga till byggverksamheterna i Sverige, Norge och Polen.

Not 6. Fortsättning

Skanska säkrar flöden i utländsk valuta genom att matcha kritiska villkor såsom nominellt belopp, valuta och förfallodatum. På detta sätt har en kvalitativ utvärdering av förhållandets effektivitet gjorts. Effektivitet på en säkring utvärderas dels när säkringsförhållandet ingås dels löpande. Ineffektivitet i en valutasäkring kan uppstå om tidpunkten för transaktionen ändras jämfört med vad som initialt uppskattades samt om kreditrisken hänförlig till derivatmotparten förändras.

Skanska tillämpar huvudsakligen säkringsredovisning för säkringar av kostnader i andra valutor än EUR i den europeiska fastighetsutvecklingsverksamheten. Verkligt värde för dessa säkringar uppgick per den 31 december 2018 till 15 (70) Mkr. Säkringarna uppfyller kraven på effektivitet vilket innebär att orealiserad vinst eller förlust redovisas i övrigt totalresultat. Verkligt värde avseende valutasäkringar för vilka säkringsredovisning inte tillämpas uppgick per den 31 december 2018 till 4 (31) Mkr, inklusive verkligt värde på inbäddade derivat. Förändringar i verkligt värde för dessa redovisas över resultaträkningen.

Information om de förändringar som redovisats i koncernens resultaträkning och övrigt totalresultat under perioden återfinns i tabell ”Finansiella instruments påverkan på koncernens resultaträkning, övrigt totalresultat och eget kapital” nedan.

Omräkningsexponering

Skanskas policy är att nettoinvesteringar i Kommersiell- och Infrastrukturutvecklingsverksamheterna ska valutasäkras, eftersom avsikten är att över tiden sälja dessa tillgångar. Säkringarna består av valutaterminskontrakt och valutalån. Positivt verkligt värde för valutaterminskontrakten uppgår till 6 (14) Mkr och negativt verkligt värde uppgår till 0 (0) Mkr. Verkligt värde för valutalånen uppgår till 626 (607) Mkr.

Nettoinvesteringar i andra utländska dotterföretag ska normalt inte säkras, om inte annat beslutas av styrelsen för Skanska AB.

Under året har verksamheten Infrastrukturutveckling omstrukturerats vilket innebär att säkringar i GBP hänförliga till tillgångar i OPS-projekt i Storbritannien avvecklas. Vid utgången av 2018 var 5 (19) procent av nettoinvesteringar i utländsk valuta valutasäkrat. En valutakursförändring där kronan faller/stiger med 10 procent gentemot övriga valutor skulle ge en effekt i övrigt totalresultat på +/– 2,2 (2,2) Mdr kronor efter skatt och hänsyn till säkringar.

Säkring av nettoinvesteringar i utlandet	2018					2017				
Valuta	Nettoinvesteringar	Säkringar [1]	Säkrad andel, %	Netto investeringar [2]	Netto investeringar, % [2]	Nettoinvesteringar	Säkringar [1]	Säkrad andel, %	Netto investeringar [2]	Netto investeringar, % [2]
CZK	2 292			2 292	8	2 505			2 505	9
DKK	882			882	3	531			531	2
EUR	4 602	–966	21	3 636	12	6 868	–4 324	63	2 544	9
GBP	1 628	–90	6	1 538	5	1 679	–255	15	1 424	5
NOK	4 447			4 447	15	4 149			4 149	15
PLN	–516			–516	–2	615			615	2
USD	9 127			9 127	31	8 912	–204	2	8 708	32
Övriga utländska	63			63		82			82	
Summa utländska valutor	**22 525**	**–1 056**	**5**	**21 469**	**73**	**25 341**	**–4 783**	**19**	**20 558**	**76**
SEK och elimineringar				7 781	27				6 506	24
Summa				**29 250**	**100**				**27 064**	**100**

1) Säkrat belopp före avdrag för skattedel.
2) Efter avdrag för säkrad andel.

Säkringsredovisning tillämpas i de fall säkring av nettoinvesteringar i utlandet sker. Säkringarna uppfyller kraven på effektivitet vilket innebär att vinster och förluster på säkringarna redovisas i övrigt totalresultat tills den säkrade transaktionen inträffar då ackumulerade värdeförändringar överförs till resultaträkningen.

Effektiviteten av säkringen utvärderas löpande för att säkerställa att förhållandet uppfyller kravet. Ineffektivitet kan uppstå vid förändring i nettoinvestering samt om kreditrisken hänförlig till derivatmotparten förändras.

Information om de förändringar som redovisats i koncernens resultaträkning och övrigt totalresultat under perioden återfinns i tabell ”Finansiella instruments påverkan på koncernens resultaträkning, övrigt totalresultat och eget kapital” nedan.

Se även not 34.

Not 6. Fortsättning

De finansiella instrumentens betydelse för koncernens finansiella ställning och resultat

Finansiella instrument i rapporten över finansiell ställning

Nedanstående tabell visar redovisat värde och verkligt värde för finansiella instrument per kategori, samt en avstämning mot totala tillgångar och skulder i rapporten över finansiell ställning.

Se även not 21, not 24, not 27 och not 30.

Verkligt värde avseende säkringar av transaktionsexponering redovisas under avtalstillgångar/avtalsskulder alternativt under övriga rörelsefordringar/skulder.

Verkliga värden

Vid fastställande av verkligt värde finns tre olika nivåer. I den första nivån används den officiella prisnoteringen på en aktiv marknad. I den andra nivån, som används då prisnotering på aktiv marknad saknas, beräknas verkligt värde med omvärdering till observerbara valutakurser samt med diskontering av framtida kassaflöden baserad på observerbara marknadsräntor för respektive löptid och valuta. I den tredje nivån används väsentliga inslag av indata som inte är observerbara på marknaden.

Samtliga verkliga värden i tabellen nedan har beräknats enligt nivå två ovan , förutom en del av skulderna för tilläggsköpeskillingarna som värderas till verkligt värde enligt nivå tre. Se fotnot 1 under tabellen för finansiella skulder nedan. Vid beräkning av verkligt värde i låneportföljen beaktas aktuella marknadsräntor som inkluderar det kreditriskpåslag Skanska uppskattas erlägga för upplåning.

Värdering av finansiella instrument med optionsinslag beräknas enligt Black-Scholes modell. Skanska hade per den 31 december 2018 inga instrument med optionsinslag.

För finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde; kassa och bank, aktier, kundfordringar, övriga rörelsefordringar, leverantörsskulder och övriga rörelseskulder bedöms det verkliga värdet överensstämma med det redovisade värdet.

Tillgångar	Värderingsnivå	Värderade till verkligt värde över resultaträkningen	Värderade till verkligt värde över övrigt totalresultat	Värderade till upplupet anskaffningsvärde	Summa redovisat värde	Summa verkligt värde
2018						
Finansiella instrument						
Räntebärande tillgångar och derivat						
Finansiella tillgångar [1]	2	72		8 445	8 517	8 550
Kassa och bank	–			10 722	10 722	10 722
		72	**0**	**19 167**	**19 239**	**19 272**
Kundfordringar [2]				**20 279**	**20 279**	**20 429**
Övriga rörelsefordringar inklusive aktier						
Aktier [3]	–			41	41	41
Övriga rörelsefordringar [2, 4]	–			355	355	355
		0	**0**	**396**	**396**	**396**
Summa finansiella instrument		**72**	**0**	**39 842**	**39 914**	**40 097**
2017						
Finansiella instrument						
Räntebärande tillgångar och derivat						
Finansiella tillgångar [1]	2	103		8 109	8 212	8 214
Kassa och bank	–			6 998	6 998	6 998
		103	**0**	**15 107**	**15 210**	**15 212**
Kundfordringar [2]				**20 249**	**20 249**	**20 249**
Övriga rörelsefordringar inklusive aktier						
Aktier [3]	–			42	42	42
Övriga rörelsefordringar [2, 4]	–			1 064	1 064	1 064
		0	**0**	**1 106**	**1 106**	**1 106**
Summa finansiella instrument		**103**	**0**	**36 462**	**36 565**	**36 567**

1) Redovisat värde för finansiella tillgångar exklusive aktier, totalt 8 517 (8 212) Mkr framgår av not 21.
2) Se not 24.
3) Aktier redovisas i koncernens rapport över finansiell ställning bland finansiella tillgångar, se vidare not 21.
4) I koncernens rapport över finansiell ställning finns övriga rörelsefordringar uppgående till 27 243 (27 778) Mkr. Se not 24. Av beloppet utgör kundfordringar 20 279 (20 249) Mkr. Dessa redovisas som finansiella instrument. Resterande belopp utgör 6 964 (7 529) Mkr och fördelas med 355 (1 064) Mkr på finansiella instrument och 6 609 (6 465) Mkr på icke finansiella instrument. I beloppet som redovisas som finansiella instrument ingår upplupna ränteintäkter, depositioner etc. Som icke finansiella instrument redovisas exempelvis interimsposter som ej utgör upplupna räntor, momsfordringar, fordringar rörande pensioner och andra personalrelaterade fordringar.

Not 6. Fortsättning

Avstämning mot rapport över finansiell ställning	31 dec 2018	31 dec 2017
Tillgångar		
Finansiella instrument enligt kategorierna i IFRS 9	39 914	36 565
Övriga tillgångar		
Materiella och immateriella tillgångar	12 944	12 390
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	3 288	3 314
Nettotillgångar i fonderade pensionsplaner	904	693
Skattefordringar	2 329	2 945
Omsättningsfastigheter	42 391	39 010
Material och varulager	1 256	1 058
Kontraktstillgångar	6 661	6 997
Övriga rörelsefordringar [1]	6 609	6 465
Summa tillgångar	**116 296**	**109 437**

1) I koncernens rapport över finansiell ställning finns övriga rörelsefordringar uppgående till 27 243 (27 778) Mkr. Se not 24. Av beloppet utgör kundfordringar 20 279 (20 249) Mkr. Dessa redovisas som finansiella instrument. Resterande belopp utgör 6 964 (7 529) Mkr och fördelas med 355 (1 064) Mkr på finansiella instrument och 6 609 (6 465) Mkr på icke finansiella instrument. I beloppet som redovisas som finansiella instrument ingår upplupna ränteintäkter, depositioner etc. Som icke finansiella instrument redovisas exempelvis interimsposter som ej utgör upplupna räntor, momsfordringar, fordringar rörande pensioner och andra personalrelaterade fordringar.

Skulder	Värderingsnivå	Värderade till verkligt värde över resultaträkningen	Värderade till upplupet anskaffningsvärde	Summa redovisat värde	Summa verkligt värde
2018					
Finansiella instrument					
Räntebärande skulder och derivat					
Finansiella skulder [1]	2, 3	391	11 404	11 795	11 825
		391	**11 404**	**11 795**	**11 825**
Rörelseskulder					
Leverantörsskulder	–		16 262	16 262	16 262
Övriga rörelseskulder [2]	–		322	322	322
		0	**16 584**	**16 584**	**16 584**
Summa finansiella instrument		**391**	**27 988**	**28 379**	**28 409**
2017					
Finansiella instrument					
Räntebärande skulder och derivat					
Finansiella skulder [1]	2, 3	763	11 556	12 319	12 401
		763	**11 556**	**12 319**	**12 401**
Rörelseskulder					
Leverantörsskulder	–		15 638	15 638	15 638
Övriga rörelseskulder [2]	–		496	496	496
		0	**16 134**	**16 134**	**16 134**
Summa finansiella instrument		**763**	**27 690**	**28 453**	**28 535**

1) Redovisat värde för finansiella skulder, totalt 11 795 (12 319) Mkr, redovisas i rapporten över finansiell ställning tillsammans med finansiella skulder 11 222 (11 481) från not 27 och tilläggsköpeskilling om 573 (838) från not 29. Tilläggsköpeskilling ingår i finansiella skulder värderade till verkligt värde med 340 (605) och i finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde med 233 (233). Under året har 263 (9) Mkr betalats ut av tilläggsköpeskillingen, 47 (49) Mkr tillkommit som ränteutgift, och ytterligare 9 (265) Mkr tillkommit som tilläggsköpeskilling, och en justering har gjorts med -58 (0) Mkr.

2) Övriga finansiella rörelseskulder, totalt 16 584 (16 134) Mkr redovisas i rapporten över finansiell ställning tillsammans med leverantörsskulder på 16 262 (15 638) Mkr och övriga finansiella instrument om 322 (496) Mkr. Totala balansposten uppgår till 38 072 (38 224) Mkr. Se not 30. Som finansiella övriga rörelseskulder redovisas upplupna räntekostnader, utställda men ej inlösta checkar, skulder för obetalda fastigheter etc. Övriga rörelseskulder, icke finansiella, är exempelvis interimsposter som ej utgör upplupna räntor, momsskulder, skulder rörande pensioner och andra personalrelaterade skulder. Rörelseskulderna är värderade till upplupet anskaffningsvärde.

Not 6. Fortsättning

Avstämning mot rapport över finansiell ställning	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
Eget kapital och skulder		
Finansiella instrument	28 379	28 453
Övriga skulder		
Eget kapital	29 347	27 185
Pensioner	5 669	5 603
Skatteskulder	1 326	1 547
Avsättningar	9 349	8 293
Avtalsskulder	20 738	16 266
Övriga rörelseskulder	21 488	22 090
Summa Eget kapital och skulder	**116 296**	**109 437**

	2018		2017	
Upplysning om kvittning –finansiella instrument	**Finansiella tillgångar**	**Finansiella skulder**	**Finansiella tillgångar**	**Finansiella skulder**
Bruttobelopp	39 914	28 379	36 565	28 453
Redovisat i balansräkningen	**39 914**	**28 379**	**36 565**	**28 453**
Belopp som omfattas av avtal om nettning	–42	–42	–53	–53
Nettobelopp efter avtal om nettning	**39 872**	**28 337**	**36 512**	**28 400**

Not 6. Fortsättning

Finansiella instruments påverkan på koncernens resultaträkning, övrigt totalresultat och eget kapital

Intäkter och kostnader från finansiella instrument redovisat i resultaträkningen	2018	2017
Redovisat i rörelseresultatet		
Räntekostnader på finansiella skulder värderade till anskaffningsvärde		–1
Kassaflödessäkringar borttagna ur eget kapital och redovisade i resultaträkningen	154	226
Summa intäkter och kostnader i rörelseresultatet	**154**	**225**
Redovisat i finansnettot		
Ränteintäkter på tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde	6	10
Ränteintäkter på kassa och bank	138	79
Utdelningar	32	33
Förändring av marknadsvärde på finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	13	1
Förändring av marknadsvärde på finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	5	25
Summa intäkter i finansnettot	**194**	**148**
Räntekostnader på finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	–52	–47
Räntekostnader på finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	–283	–219
Förändring av marknadsvärde på finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	–2	–2
Netto kursdifferenser		23
Kostnad för låneprogram	–14	–15
Bankkostnader och övrigt	–26	2
Summa kostnader i finansnettot	**–377**	**–258**
Netto intäkter och kostnader från finansiella instrument redovisat i resultaträkningen	**–29**	**115**
varav ränteintäkter på finansiella tillgångar som inte värderats till verkligt värde via resultaträkningen	144	89
varav räntekostnader på finansiella skulder som inte värderats till verkligt värde via resultaträkningen	–283	–220

Avstämning mot finansnettot	2018	2017
Summa intäkter från finansiella instrument i finansnettot	194	148
Summa kostnader på finansiella instrument i finansnettot	–377	–258
Räntenetto på pensioner	–103	–102
Kapitaliserade räntekostnader	325	257
Summa finansnetto	**39**	**45**

Se även not 14.

Intäkter och kostnader från finansiella instrument redovisade i övrigt totalresultat	2018	2017
Kassaflödessäkringar redovisade direkt mot eget kapital	88	–5
Kassaflödessäkringar borttagna ur eget kapital och redovisade i resultaträkningen	154	226
Omräkningsdifferenser	1 299	–599
Säkring av valutarisk i utlandsverksamheter	–183	–125
Summa	**1 358**	**–503**
varav redovisat i reserv för kassaflödessäkring	242	221
varav redovisat i omräkningsreserv	1 116	–724
	1 358	**–503**

Säkerheter

Koncernen har lämnat ställda säkerheter i form av finansiella fordringar som uppgår till 824 (940) Mkr. Se vidare not 33.

Dessa säkerheter kan tas i anspråk av beställare om Skanska ej fullföljer sina åtaganden enligt respektive entreprenadkontrakt.

Koncernen har i varierande omfattning erhållit säkerheter för kundfordringar i form av garantier utgivna av bank- och försäkringsföretag samt i vissa fall i form av garantier från moderbolag till beställare.

Not 7. Förvärv av rörelse

Rörelseförvärv redovisas enligt IFRS 3 Rörelseförvärv, se not 1.

Förvärv av koncernbolag/rörelse

Den 8 januari 2018 förvärvades 60 procent av aktierna i det norska bolaget LA Pukk AS. Skanska har bestämmande inflytande över bolaget enligt IFRS 10, se not 1. Skanska konsoliderar därmed bolaget som ett dotterföretag i koncernredovisningen. Den del som ingår i andra aktieägares innehav redovisas som innehav utan bestämmande inflytande. LA Pukk AS bedriver kross- och stenverksamhet i Løiten i Norge och genom förvärvet utvecklar och stärker Skanska sin nordiska bergmaterialverksamhet. Förvärvet ingår i verksamhetsgrenen Byggverksamhet.

Vid förvärvet har sammanlagt 21 Mkr allokerats till immateriella tillgångar i form av uttagsrätter. Ingen goodwill har hänförts Skanska.

Total investering har uppgått till 16 Mkr, med en köpeskilling om 10 MNOK och en villkorad tilläggsköpeskilling om 6 MNOK. Per den 31 december 2018 var hela köpeskillingen uppgående till 16 MNOK betald.

Förvärvade tillgångar och skulder vid förvärvstillfället samt övervärden per förvärv i Mkr

Tillgångar	Förvärvad balansräkning	Övervärden	Totalt
Immateriella tillgångar		21	21
Materiella tillgångar	7		7
Icke räntebärande tillgångar	1		1
Likvida medel			0
Summa	**8**	**21**	**29**
Skulder			
Räntebärande skulder	7		7
Icke räntebärande skulder	1	5	6
Summa	**8**	**5**	**13**
Nettotillgångar	0	16	16

I koncernens resultaträkning ingick LA Pukk AS med en nettoomsättning under 2018 på 26 Mkr och en nettovinst om 2 Mkr. Om förvärvet skett den 1 januari skulle verksamhetens nettoomsättning och nettovinst varit oförändrad.

Direkta förvärvsutgifter uppgår till 0,3 Mkr, bestående av advokat- och konsultkostnader och har belastat försäljnings- och administrationskostnader i koncernens resultaträkning.

Inget förvärv gjordes under jämförelseåret.

Not 8. Intäkter

Intäkter redovisas enligt IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder och IAS 17 Leasingavtal, se not 1. För intäkter enligt IFRS 15, se även not 9.

Intäkter från avtal med kunder uppgick till 171 201 (157 326) Mkr, hyresintäkter från leasingavtal uppgick till 529 (551) Mkr, beträffande övriga intäktsslag så redovisas utdelningar och ränteintäkter i finansnettot, se not 14.

Intäkter per verksamhetsgren	2018	2017
Byggverksamhet	157 894	150 050
Bostadsutveckling	12 206	11 823
Kommersiell fastighetsutveckling	15 816	9 516
Infrastrukturutveckling	105	81
Övrigt		
Centralt	550	1 364
Elimineringar, se nedan	–14 841	–14 957
Summa	**171 730**	**157 877**

Som elimineringar redovisas

	2018	2017
Intern byggnation till		
Byggverksamhet	–449	–317
Bostadsutveckling	–5 220	–5 817
Kommersiell fastighetsutveckling	–8 479	–7 603
Infrastrukturutveckling [1]		
Interna fastighetsförsäljningar	–91	–179
Övrigt	–602	–1 041
	–14 841	**–14 957**

1) Intern byggnation till Infrastrukturutveckling ingår i Byggverksamheten med 8 173 (9 405) Mkr. Eliminering sker ej då dessa intäkter utgör fakturering till joint ventures, vilka redovisas enligt kapitalandelsmetoden.

Övrigt

För övriga transaktioner med närstående se not 39.

Not 9. Avtalstillgångar och avtalsskulder

Avtalstillgångar och avtalsskulder redovisas enligt IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, se not 1.

För risker i pågående uppdrag, se not 2 samt Förvaltningsberättelsen.

Uppgifter ur resultaträkningen

Under året uppgår upparbetade intäkter till 136 340 (131 510) Mkr.

Uppgifter ur rapporten över finansiell ställning	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
Avtalstillgångar	6 661	6 997
Avtalsskulder	20 738	16 266

Avtalstillgångar	2018	2017
Ingående balans	6 997	5 751
Upparbetad intäkt under året, ännu ej fakturerat	6 964	5 434
Upparbetad intäkt under året, fakturerat under året	35 892	28 376
Fakturering	–43 466	–32 416
Årets kursdifferenser	274	–148
Redovisat värde vid årets slut	**6 661**	**6 997**

Tillgångar som uppkommer från utgifter för att erhålla eller fullgöra ett avtal med kund ingår i Avtalstillgångar och uppgår till 0 (0) Mkr.

Avskrivningar uppgår till 0 (0) Mkr och nedskrivningar, vilka belastar projektet, till 0 (0) Mkr.

Avtalsskulder	2018	Omräknat 2017
Ingående balans	16 266	18 473
Förändrad redovisningsprincip, not 3		–151
Justerad ingående balans	**16 266**	**18 322**
Fakturering	97 151	96 508
Upparbetad intäkt under året, fakturerat under året	–83 348	–82 434
Upparbetad intäkt under året, fakturerat tidigare år	–10 399	–15 393
Intäktsjustering	263	127
Årets kursdifferenser	805	–864
Redovisat värde vid årets slut	**20 738**	**16 266**

Framtida intäkter för återstående prestationsåtaganden fördelar sig på följande år.

Förväntad intäktsredovisning av återstående prestationsåtaganden	2019	2020	2021	2022	≥2023	Summa
Byggverksamhet	104 655	48 500	30 753	4 750	3 384	192 042
Bostadsutveckling	7 884	4 633	608	122		13 247
Kommersiell fastighetsutveckling	2 900	628	2 180			5 708
Infrastrukturutveckling	35	35				70
Summa	**115 474**	**53 796**	**33 541**	**4 872**	**3 384**	**211 067**

Not 10. Rörelsens kostnader fördelat per kostnadsslag

Under året har intäkterna ökat med 13 853 Mkr till 171 730 (157 877) Mkr. Rörelseresultatet har ökat med 1 069 Mkr, till 5 647 (4 578) Mkr. Personalkostnaderna för året uppgick till –27 476 (–27 933) Mkr.

Andra rörelsekostnader rensat för sålda omsättningsfastigheter och resultat i joint venture och intresseföretag uppgick till –118 144 (–109 283) Mkr.

	2018	2017
Intäkter	**171 730**	**157 877**
Personalkostnader [1]	–27 476	–27 933
Avskrivningar	–1 780	–1 587
Nedskrivningar	–677	–875
Redovisat värde sålda omsättningsfastigheter	–19 000	–15 276
Resultat från joint ventures och intresseföretag	855	1 655
Resultat sålda materiella anläggningstillgångar	139	121
Andra rörelsekostnader [2]	–118 144	–109 404
Totala kostnader	**–166 083**	**–153 299**
Rörelseresultat	**5 647**	**4 578**

1) I personalkostnader ingår löner och ersättningar om 21 619 (22 002) Mkr och sociala kostnader om 5 294 (5 415) Mkr som redovisas enligt not 36, samt icke monetära ersättningar såsom bilförmån och erhållna aktier i enlighet med Seop om 563 (516).
2) I andra rörelsekostnader ingår bland annat inköpt material, maskinhyror och underentreprenörer.

Not 11. Försäljnings- och administrationskostnader

Försäljnings- och administrationskostnader redovisas i en post, se not 1.

Försäljnings- och administrationskostnader	2018	2017
Byggverksamhet	–6 998	–7 132
Bostadsutveckling	–675	–666
Kommersiell fastighetsutveckling	–928	–899
Infrastrukturutveckling	–116	–121
Centrala kostnader [1]	–756	–1 033
Summa	**–9 473**	**–9 851**

1) Inklusive elimineringar.

Not 12. Avskrivningar

Avskrivningar sker i enlighet med IAS 16 Materiella anläggningstillgångar och IAS 38 Immateriella tillgångar, se not 1.

Nedan redovisas avskrivningar per verksamhetsgren.

För ytterligare information om avskrivningar se not 17 och not 19.

Avskrivningar per tillgång och verksamhetsgren	Byggverksamhet	Bostadsutveckling	Kommersiell fastighetsutveckling	Infrastrukturut-veckling	Centralt och elimineringar	Summa
2018						
Immateriella tillgångar	–150		–1		–58	–209
Materiella anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	–89				–1	–90
Maskiner och inventarier	–1 461	–1	–5	–2	–12	–1 481
Summa	**–1 700**	**–1**	**–6**	**–2**	**–71**	**–1 780**
2017						
Immateriella tillgångar	–103				–73	–176
Materiella anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	–88				–1	–89
Maskiner och inventarier	–1 287	–1	–6	–3	–25	–1 322
Summa	**–1 478**	**–1**	**–6**	**–3**	**–99**	**–1 587**

Not 13. Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar redovisas i enlighet med IAS 36 Nedskrivningar, se not 1. Nedskrivning/återföring av nedskrivning av omsättningsfastigheter redovisas i enlighet med IAS 2 Varulager.

Nedan redovisas nedskrivningar/återföring av nedskrivningar per verksamhetsgren.

För ytterligare information om nedskrivningar/återföring av nedskrivningar se not 17, not 18, not 19 och not 22.

Nedskrivning/återföring av nedskrivning per tillgångsslag och verksamhetsgren

	Byggverksamhet	Bostadsutveckling	Kommersiell fastighetsutveckling	Infrastruktur-utveckling	Centralt och elimineringar	Summa
2018						
Redovisat i rörelseresultatet						
Immateriella tillgångar						
Goodwill	–393					–393
Övriga immateriella tillgångar	–45					–45
Materiella anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	3					3
Maskiner och inventarier	–60					–60
Placeringar i joint ventures och intresseföretag				–9		–9
Omsättningsfastigheter						
Kommersiell fastighetsutveckling			–107		6	–101
Bostadsutveckling		–72				–72
Summa	**–495**	**–72**	**–107**	**–9**	**6**	**–677**
2017						
Redovisat i rörelseresultatet						
Immateriella tillgångar						
Goodwill	–592					–592
Övriga immateriella tillgångar	–129					–129
Materiella anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	–106					–106
Maskiner och inventarier	–12					–12
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	–2		–6	–11		–19
Omsättningsfastigheter						
Kommersiell fastighetsutveckling	–16				13	–3
Bostadsutveckling		–14				–14
Summa	**–857**	**–14**	**–6**	**–11**	**13**	**–875**

Not 14. Finansnetto

	2018	2017
Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	144	89
Resultat från aktieförsäljningar		2
Utdelningar	32	31
Förändring av marknadsvärde	11	25
Netto kursdifferenser		23
Återföring av eventuella framtida kreditförluster	5	
	192	**170**
Finansiella kostnader		
Räntekostnader	–335	–266
Räntenetto på pensioner	–103	–102
Aktiverade räntekostnader	325	257
Förändring av marknadsvärde		–1
Övrigt finansnetto	–40	–13
	–153	**–125**
Summa	**39**	**45**

Uppgift om hur stor del av finansnettots intäkter och kostnader som kommer från finansiella instrument redovisas i not 6.

Räntenetto

Finansnettot uppgick sammantaget till 39 (45) Mkr. Räntenettot förbättrades till 31 (–22) Mkr. Ränteintäkterna ökade till 144 (89) Mkr, framförallt till följd av ökade marknadsräntor på den amerikanska marknaden. Räntekostnaderna före aktiverade räntor försämrades till –335 (–266) Mkr, vilket främst förklaras av en ökad andel lån i USD för att finansiera ökade investeringar i fastighetsutveckling i USA samt till ökade marknadsräntor för USD lånen.

Under året aktiverades räntekostnader om 325 (257) Mkr i pågående projekt för egen räkning.

Ränteintäkter erhölls till en genomsnittlig räntesats på 0,94 (0,63) procent. Räntekostnader, exklusive ränta på pensionsskuld, betalades till en under året genomsnittlig räntesats om 1,47 (1,26) procent. Med hänsyn tagen till derivat uppgick den genomsnittliga räntesatsen till 1,82 (1,60) procent.

Räntenetto på pensioner, som avser det vid årets början, baserat på utfallet 2018, beräknade nettot av kostnadsräntor på förmånsbestämda pensionsförpliktelser och avkastning på pensionsförvaltningstillgångar, ökade till –103 (–102) Mkr. Se vidare not 28.

Koncernen har räntenetto som redovisas i rörelseresultatet med 0 (–1) Mkr, se redovisnings- och värderingsprinciper, not 1.

Förändring av marknadsvärde

Förändring av marknadsvärde uppgick till 11 (24) Mkr och ökningen beror främst på en positiv marknadsvärdesförändring i ingångna ränteswapavtal.

Övrigt finansnetto

Övrigt finansnetto uppgick till –40 (–13) Mkr och avsåg främst olika avgifter för kreditfaciliteter och bankgarantier.

Not 15. Lånekostnader

Aktivering av lånekostnader sker för investeringar som tar betydande tid i anspråk för färdigställande, se not 1.

Lånekostnader har under året aktiverats till en räntesats om 1,8 (1,7) procent.

	Under året aktiverade räntor		Totalt ackumulerat aktiverade räntor ingående i anskaffningsvärdet	
	2018	2017	2018	2017
Omsättningsfastigheter	325	257	391	366
Summa	**325**	**257**	**391**	**366**

Not 16. Inkomstskatter

Inkomstskatter redovisas i enlighet med IAS 12, Inkomstskatter, se not 1.

Skattekostnad	2018	2017
Aktuell skatt	–1 623	–537
Uppskjutna skatteintäkter/kostnader från förändring av temporära skillnader	276	–142
Uppskjutna skatteintäkter från förändring av förlustavdrag	155	68
Förändring av avsättning för skatterisker	100	99
Summa	**–1 092**	**–512**

Skatteposter som redovisats i övrigt totalresultat	2018	2017
Uppskjutna skatter hänförliga till kassaflödessäkringar	7	–25
Uppskjutna skatter hänförliga till pensioner [1)]	59	69
Summa	**66**	**44**

1) I beloppet för 2018 ingår –75 Mkr för ändrad skattesats i Sverige.

Sambandet mellan skatt beräknad efter sammanvägning av nominella skattesatser och redovisad skatt

Koncernens redovisade skatt uppgår till 19 (11) procent.

Koncernens sammanvägda nominella skattesats har beräknats till 21 (20) procent.

Genomsnittlig nominell skattesats för hemmamarknaderna i Europa uppgår till 20 (21) procent och för USA till 27 (40) procent, beroende på resultatets fördelning mellan de olika delstaterna.

Sambandet mellan skatt beräknad efter sammanvägning av nominella skattesatser 21 (20) procent och redovisad skatt 19 (11) procent belyses i tabell på nästkommande sida.

Not 16. Fortsättning

	2018	2017
Resultat efter finansiella poster	5 686	4 623
Skatt enligt sammanvägning av nominella skattesatser, 21 (20) procent	–1 194	–925
Skatteeffekt av		
Fastighetsförsäljningar [1]	522	663
Avyttring infrastrukturprojekt [2]	12	219
Förluster Polen [3]	–315	–190
Ändrad skattesats Sverige [4]	26	
Ändrad skattesats Norge [5]	23	
Ändrad skattesats USA		–121
Övrigt	–166	–158
Redovisad skattekostnad	**–1 092**	**–512**

1) I flera av de länder där Skanska är verksamt är försäljning av fastighetsprojekt genom avyttring av bolag skattefria.
2) I flera av de länder där Skanska är verksamt är försäljning av infrastrukturprojekt genom avyttring av bolag skattefria.
3) Möjligheten att utnyttja förlustavdrag i Polen är begränsad både vad gäller belopp och tid. Då det råder osäkerhet om Skanska kommer att kunna utnyttja förlusterna inom byggverksamheten i Polen belastar –315 (–190) Mkr årets skattekostnad.
4) Skattesatsen i Sverige har ändrats till 21,4 procent för 2019 och 2020 samt till 20,6 procent från och med 2021. Nettoeffekten i resultaträkningen av justerat redovisat värde för uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder genom den reducerade skatten uppgår till 26 Mkr.
5) Skattesatsen i Norge har ändras till 22 procent från och med 2019. Nettoeffekten i resultaträkningen av justerat redovisat värde genom den reducerade skatten uppgår till 23 Mkr.

Årets betalda inkomstskatter uppgår till 490 (968) Mkr.

Betalda inkomstskatter kan variera väsentligt mellan åren för de länder vari koncernen har verksamhet. Underlaget för inkomstbeskattningen bestäms ofta efter andra principer än de som gäller för upprättandet av koncernens resultaträkning. Om slutlig inkomstskatt understiger preliminärt uttagen skatt tidigare år kan årets betalda inkomstskatter bli väsentligt reducerade.

I nedanstående tabell visas hur betalda inkomstskatter fördelar sig mellan olika länder:

Betalda inkomstskatter

	2018		2017
Sverige	325	Sverige	736
Polen	132	Norge	140
Finland	109	Finland	57
Norge	97	Tjeckien	27
Tjeckien	33	Storbritannien	24
Övriga [1]	–206	Övriga	–16
Summa	**490**	**Summa**	**968**

1) För 2018: Avser huvudsakligen USA.

Skattefordringar och skatteskulder

	31 dec 2018	31 dec 2017
Skattefordringar	396	1 188
Skatteskulder	615	312
Netto skattefordringar (+), skatteskulder (–)	**–219**	**876**

Skattefordringar och skatteskulder avser skillnad mellan årets beräknade inkomstskatt och erlagd preliminär skatt samt ännu ej reglerade inkomstskatter för tidigare år.

Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder

	31 dec 2018	31 dec 2017
Uppskjutna skattefordringar enligt rapport över finansiell ställning	1 933	1 757
Uppskjutna skatteskulder enligt rapport över finansiell ställning	711	1 235
Netto uppskjutna skattefordringar (+), uppskjutna skatteskulder (–)	**1 222**	**522**

	31 dec 2018	31 dec 2017
Uppskjutna skattefordringar för förlustavdrag	401	237
Uppskjutna skattefordringar för andra tillgångar	403	271
Uppskjutna skattefordringar för avsättningar pensioner	1 311	1 297
Uppskjutna skattefordringar för pågående projekt	805	713
Andra uppskjutna skattefordringar	1 266	1 253
Summa före nettoredovisning	**4 186**	**3 771**
Nettoredovisning av kvittningsbara uppskjutna skattefordringar/skatteskulder	–2 253	–2 014
Uppskjutna skattefordringar enligt rapport över finansiell ställning	**1 933**	**1 757**

	31 dec 2018	31 dec 2017
Uppskjutna skatteskulder för långfristiga tillgångar	260	207
Uppskjutna skatteskulder för pågående projekt	1 477	1 769
Uppskjutna skatteskulder för andra kortfristiga tillgångar	127	200
Andra uppskjutna skatteskulder	1 100	1 073
Summa före nettoredovisning	**2 964**	**3 249**
Nettoredovisning av kvittningsbara uppskjutna skattefordringar/skatteskulder	–2 253	–2 014
Uppskjutna skatteskulder enligt rapport över finansiell ställning	**711**	**1 235**

Förändring av nettofordran (+), nettoskuld (–) uppskjutna skatter

	2018	2017
Nettofordran uppskjutna skatter vid årets början	522	158
Förändrad redovisningsprincip, not 3	40	
Justerad nettofordran uppskjutna skatter vid årets början	**562**	**158**
Företagsförvärv	–5	
Desinvesteringar	9	
Redovisat i övrigt totalresultat	66	44
Uppskjutna skatteintäkter/kostnader	531	25
Omklassificeringar	10	290
Kursdifferenser	49	5
Nettofordran uppskjutna skatter vid årets slut	**1 222**	**522**

Not 16. Fortsättning

Andra uppskjutna skattefordringar än för förlustavdrag avser temporära skillnader mellan skattemässiga värden och i rapporten över finansiell ställning redovisade värden. Dessa skillnader uppkommer bland annat när koncernens värderingsprincip avviker från den som tillämpas lokalt av koncernbolaget. I huvudsak är dessa uppskjutna skattefordringar realiserade inom fem år.

Uppskjutna skattefordringar uppstår exempelvis när redovisad avskrivning / nedskrivning av tillgångar blir skattemässigt avdragsgill först en senare period, vid eliminering av internvinster, när avsättningar för förmånsbestämda pensioner skiljer mellan lokala regler och IAS 19, när erforderliga avsättningar blir skattemässigt avdragsgilla en senare period samt när förskottsbetalningar till pågående projekt beskattas enligt kontantprincipen.

Uppskjutna skatteskulder för andra tillgångar och andra uppskjutna skatteskulder avser temporära skillnader mellan skattemässiga värden och i rapporten över finansiell ställning redovisade värden. Dessa skillnader uppkommer bland annat när koncernens värderingsprincip avviker från den som tillämpas lokalt av koncernbolaget. I huvudsak bedöms dessa uppskjutna skatteskulder bli realiserade inom fem år.

Uppskjutna skatteskulder uppstår exempelvis när skattemässig avskrivning innevarande period är större än erforderlig ekonomisk avskrivning samt när upparbetade vinster i pågående projekt beskattas först när projektet är färdigställt.

Temporära skillnader som hänför sig till investeringar i koncernföretag, filialer, intresseföretag och joint ventures, för vilka uppskjutna skatteskulder inte redovisats uppgår till 0 (0) Mkr. I Sverige och flera andra länder gäller skattefrihet vid avyttring av andelar i aktiebolag under vissa förutsättningar varför temporära skillnader normalt ej finns på aktier ägda av koncernens bolag i dessa länder.

Uppskjutna skatteskulder för framtida utdelningar från dotterföretag uppgår till 0 (0) Mkr eftersom utdelning från dotterföretag på de marknader där Skanska för närvarande är verksamt inte medför någon skattekonsekvens.

Temporära skillnader och förlustavdrag som inte redovisas som uppskjutna skattefordringar

	31 dec 2018	31 dec 2017
Förlustavdrag med förfallodag inom ett år	52	1
Förlustavdrag med förfallodag senare än ett år men inom tre år	411	523
Förlustavdrag med förfallodag senare än tre år	3 092	2 241
Summa	**3 555**	**2 765**

Skanska har förlustavdrag i flera olika länder. För några av dessa länder är sannolikheten för utnyttjandet av förlustavdragen svår att bedöma varför ingen uppskjuten skattefordran redovisas.

Not 17. Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas i enlighet med IAS 16 Materiella anläggningstillgångar, se not 1.

Som materiella anläggningstillgångar redovisas kontor och andra byggnader som används i koncernens rörelse. Maskiner och inventarier redovisas i en post.

Materiella anläggningstillgångar fördelat per tillgångsslag

	31 dec 2018	31 dec 2017
Byggnader och mark	1 594	1 610
Maskiner och inventarier	5 921	5 126
Pågående nyanläggningar	130	138
Summa	**7 645**	**6 874**

Avskrivningar per tillgångsslag och funktion av materiella anläggningstillgångar

	Produktion och förvaltning		Försäljning och administration		Summa	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Byggnader och mark	–59	–57	–31	–32	–90	–89
Maskiner och inventarier	–1 302	–1 176	–179	–146	–1 481	–1 322
Summa	**–1 361**	**–1 233**	**–210**	**–178**	**–1 571**	**–1 411**

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar

Under året har nedskrivningar/återföring av nedskrivningar redovisats netto med –57 (–118) Mkr. Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar har under året skett i Polen och USA. Under jämförelseåret gjordes nedskrivningar i Polen. Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar har redovisats som kostnader för produktion och förvaltning med –51 Mkr och som försäljnings- och administrationskostnader med –6 Mkr.

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar	Byggnader och mark		Maskiner och inventarier		Summa	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Nedskrivningar		–106	–75	–12	–75	–118
Återföring av nedskrivningar	3		15		18	0
Summa	**3**	**–106**	**–60**	**–12**	**–57**	**–118**

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar baseras på	Byggnader och mark		Maskiner och inventarier		Summa	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Verkligt värde efter avdrag för kostnader för försäljning/utrangering	3	–106	–60	–12	–57	–118
Nyttjandevärde					0	0
Summa	**3**	**–106**	**–60**	**–12**	**–57**	**–118**

Uppgift om anskaffningsvärden, ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar

	Byggnader och mark		Maskiner och inventarier		Pågående nyanläggningar	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Vid årets början	3 633	3 597	23 208	21 472	138	117
Investeringar	83	27	2 221	1 764	47	85
Företagsförvärv			7			
Avyttringar	–112	–51	–533	–97	–7	–11
Omklassificeringar	–2	43	–38	323	–46	–58
Årets kursdifferenser	132	17	580	–254	–2	5
	3 734	**3 633**	**25 445**	**23 208**	**130**	**138**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan						
Vid årets början	–1 632	–1 458	–17 888	–16 424		
Avyttringar och utrangeringar	10		337	55		
Omklassificeringar		–59	156	–260		
Årets avskrivningar	–90	–89	–1 481	–1 322		
Årets kursdifferenser	–47	–26	–394	63		
	–1 759	**–1 632**	**–19 270**	**–17 888**		
Ackumulerade nedskrivningar						
Vid årets början	–391	–284	–194	–183		
Avyttringar	14	12	2			
Årets nedskrivningar		–106	–75	–12		
Återföring av nedskrivningar	3		15			
Årets kursdifferenser	–7	–13	–2	1		
	–381	**–391**	**–254**	**–194**		
Redovisat värde vid årets slut	**1 594**	**1 610**	**5 921**	**5 126**	**130**	**138**
Redovisat värde vid årets början	1 610	1 855	5 126	4 865	138	117

Övrigt

Uppgift om aktiverade räntor redovisas i not 15. Uppgifter om finansiell leasing se not 40. Skanska har åtaganden om förvärv av materiella anläggningstillgångar med 0 (0) Mkr.

Skanska har varken under året eller jämförelseåret erhållit någon väsentlig kompensation från tredje part för materiella anläggningstillgångar som skadats eller gått förlorade.

Not 18. Goodwill

Goodwill redovisas enligt IFRS 3 Rörelseförvärv, se not 1. För kritiska bedömningar se not 2.

Goodwill uppgår till 4 324 (4 554) Mkr. Under året har goodwill minskat netto med 230 Mkr på grund av kursdifferenser och nedskrivningar. Under jämförelseåret minskade goodwill med 716 Mkr.

Goodwillvärden fördelade per kassagenererande enheter

	31 dec 2018	31 dec 2017	årets förändring	varav nedskrivning	varav kurs-differens
Byggverksamhet					
Sverige	51	49	2		2
Norge	971	947	24		24
Finland	449	431	18		18
Tjeckien/Slovakien	537	519	18		18
Storbritannien	1 503	1 468	35		35
USA Building	363	333	30		30
USA Civil	32	400	–368	–393	25
Bostadsutveckling					
Norge	408	397	11		11
Finland	10	10	0		0
Summa	**4 324**	**4 554**	**–230**	**–393**	**163**

Återvinningsvärdet för goodwill baseras på nyttjandevärdet. Goodwillvärdet tillsammans med övriga värden på anläggningstillgångar, omsättningsfastigheter och netto rörelsekapital prövas årligen.

Förväntade kassaflöden baseras på prognoser för bygginvesteringarnas och bostadsutvecklingarnas utveckling på varje delmarknad i de länder där koncernen är verksam. Basen för prognoserna är enheternas tvåårsprognoser, och den femåriga fastställda affärsplanen. Den framtida makroekonomiska utvecklingen och ränteutvecklingen är också viktiga variabler. Prognosperioden omfattar tio år, som är den period som används i modeller i värdering av andra typer av tillgångar, till exempel kommersiella projekt. Med tioåriga modeller finns bättre förutsättningar att göra antaganden om cykler, och beroendet av residualvärden minskar.

Den tillväxttakt som används för att extrapolera kassaflödesprognoser bortom den period som täcks av de tioåriga prognoserna är för branschen normala i respektive land.

För varje affärsenhet används en unik diskonteringsfaktor baserad på WACC-ränta (vägd genomsnittlig kostnad för lånat och eget kapital). Parametrar som påverkar WACC-räntan är låneränta, marknadsrisker och förhållandet mellan lånat och eget kapital. WACC-räntan anges både före och efter skatt.

Följande tabell anger hur redovisat värde förhåller sig till återvinningsvärdet för respektive affärsenhet för Skanskas största goodwillposter. Återvinningsvärdet uttrycks som 100. Testerna baseras på bedömning av utvecklingen under den kommande tioårsperioden.

	Norge	Finland	Tjeckien	Storbritannien
Återvinningsvärde, 100	100	100	100	100
Redovisat värde [1]	33	e.t	12	e.t
Redovisat värde, föregående år	49	21	24	7
Räntesats, procent (WACC), före skatt	9	8	9	11
Räntesats, procent (WACC), efter skatt	8	7	8	8
Förväntad tillväxt, %	2	2	3	1
Räntesats, procent (WACC), föregående år (före skatt)	10	8	7	8
Räntesats, procent (WACC), föregående år (efter skatt)	8	7	7	7
Förväntad tillväxt, %, föregående år	2	2	3	2
Redovisat värde i förhållande till återvinningsvärdet 100 vid en höjning av räntan med + 1 procentenhet [1]	41	e.t	15	e.t
+ 5 procentenheter [1]	91	e.t	25	e.t
Redovisat värde, föregående år, i förhållande till återvinningsvärdet 100 vid en höjning av räntan med + 1 procentenhet	61	26	29	8
+ 5 procentenheter	122	52	49	14

1) Värde > 100 uttrycker att återvinningsvärde understiger redovisat värde och nedskrivningsbehov föreligger. För verksamheten i Finland och Storbritannien är redovisat värde negativt till följd av ett negativt rörelsekapital som överstiger anläggningstillgångarnas värde.

Nedskrivning av goodwill

Ändrade marknadsförhållanden för verksamheterna i USA Civil har medfört beslut om nedskrivning av goodwill med 393 (592) Mkr.

Not 19. Immateriella tillgångar

Immateriella anläggningstillgångar redovisas enligt IAS 38 Immateriella tillgångar, se not 1.

Immateriella tillgångar med tillämpade nyttjandeperioder

	31 dec 2018	31 dec 2017	Tillämpade nyttjande-perioder
Immateriella tillgångar, externt förvärvade	412	438	3–10 år
Immateriella tillgångar, internt upparbetade	563	524	3–7 år
Summa	**975**	**962**	

De internt upparbetade immateriella tillgångarna består av affärssystem. I externt förvärvade immateriella tillgångar ingår förvärv av programvaror i USA, Sverige och Finland, samt licenser och nyttjanderätter i Sverige.

Affärssystem skrivs av på maximalt sju år. Kundkontrakt skrivs av i takt med upparbetning och patent skrivs av på tio år.

Avskrivningar per funktion på övriga immateriella tillgångar

Avskrivningar görs på samtliga immateriella tillgångar då dessa har en begränsad nyttjandeperiod.

Avskrivning per funktion	2018	2017
Produktion och förvaltning	–97	–58
Försäljning och administration	–112	–118
Summa	**–209**	**–176**

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar på övriga immateriella tillgångar

Under året har nedskrivningar/återföring av nedskrivning redovisats netto med –45 (–129) Mkr. Nedskrivningarna under året har skett i Storbritannien och Polen samt för jämförelseåret i Polen.

Uppgift om anskaffningsvärden, ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar

	Immateriella tillgångar, externt förvärvade		Immateriella tillgångar, internt upparbetade [1]	
	2018	2017	2018	2017
Ackumulerade anskaffnings-värden				
Vid årets början	1 577	1 594	683	552
Investeringar	96	131	129	124
Företagsförvärv	21			
Avyttringar	–12	–30		
Omklassificeringar	–78	–99		7
Årets kursdifferenser	70	–19		
	1 674	**1 577**	**812**	**683**
Ackumulerade avskrivningar				
Vid årets början	–953	–977	–159	–85
Avyttringar	6	29		
Årets avskrivningar	–119	–108	–90	–68
Omklassificeringar	78	97		–4
Årets kursdifferenser	–43	6		–2
	–1 031	**–953**	**–249**	**–159**
Ackumulerade nedskrivningar				
Vid årets början	–186	–50	0	0
Årets nedskrivningar	–64	–129		
Återföring av nedskrivningar	19			
Årets kursdifferenser		–7		
	–231	**–186**	**0**	**0**
Redovisat värde vid årets slut	**412**	**438**	**563**	**524**
Redovisat värde vid årets början	438	567	524	467

1) De internt upparbetade immateriella tillgångarna utgörs av affärssystem.

Övrigt

Uppgift om aktiverade räntor redovisas i not 15.

Direkta kostnader för forskning och utveckling uppgår till 275 (253) Mkr.

Not 20 A. Dotterföretag

Moderföretaget Skanska AB äger 100% av aktierna i Skanska Financial Services AB och Skanska Kraft AB. Skanska Kraft AB äger i sin tur direkt eller indirekt dotterföretagen i de länder som Skanska har verksamhet i. Alla dotterföretag är egna självständiga aktiebolag, handelsbolag eller motsvarande bolagsformer i respektive land. För bolagens säte, se not 52 i Moderbolagets noter.

Skanskas bolagsstruktur

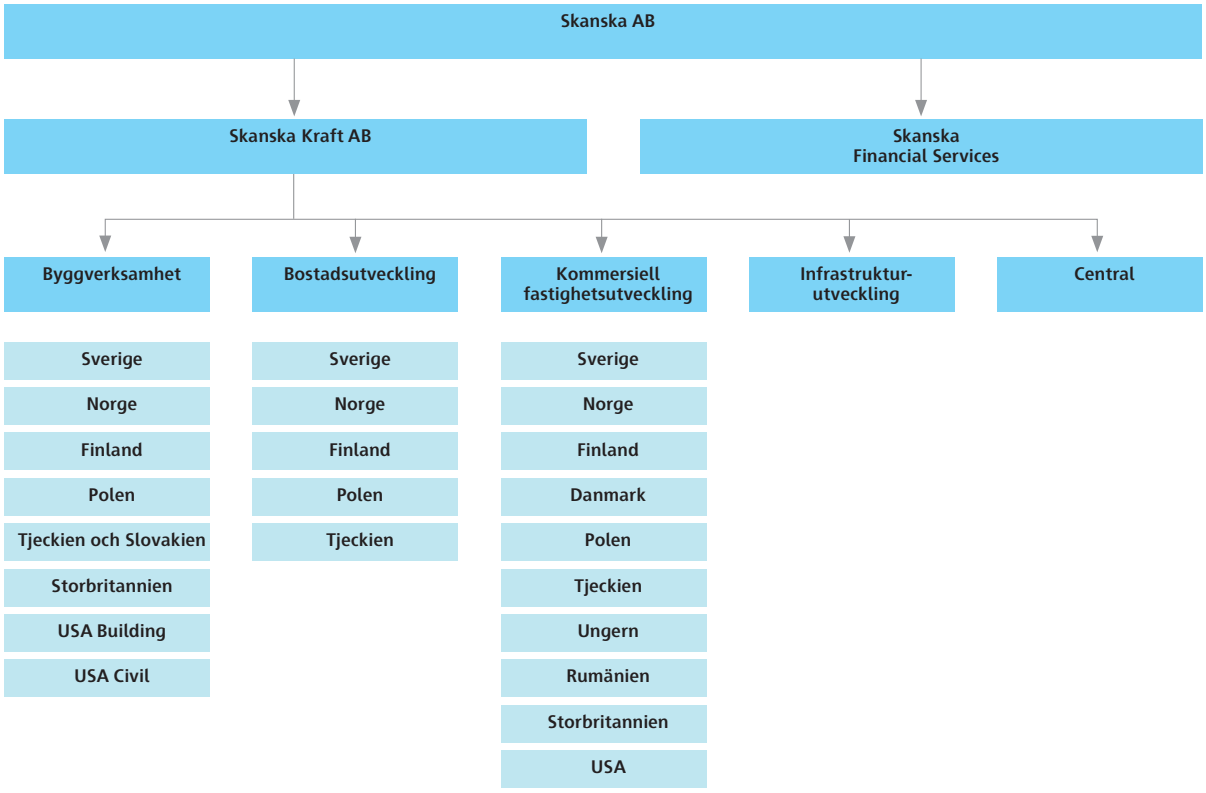

Av vad som framgår av not 26 finns endast smärre intressen i innehav utan bestämmande inflytande.

Not 20 B. Placeringar i joint ventures och intresseföretag

För alla samarbetsarrangemang sker en bedömning av dess legala form, avtal mellan delägarna och andra omständigheter. Samarbetsarrangemang redovisas enligt IFRS 11 Samarbetsarrangemang som ett joint venture om delägarna endast har rätt till nettotillgångarna. Se även not 1.

Placeringar i joint ventures och intresseföretag redovisas i enlighet med kapitalandelsmetoden. Resultat från joint ventures och intresseföretag efter skatt redovisas på egen rad i rörelseresultatet. Resultatet utgörs av koncernens andel av joint ventures och intresseföretags resultat efter skatt justerat för eventuell nedskrivning av koncernmässig goodwill och internvinster.

Resultat från joint ventures och intresseföretag framgår av följande tabell.

	2018	2017
Andel av joint ventures resultat enligt kapitalandelsmetoden	822	386
Andel av intresseföretags resultat enligt kapitalandelsmetoden		2
Försäljning av joint ventures	42	1 286
Nedskrivning joint ventures	–9	–19
Summa	**855**	**1 655**

Redovisat värde enligt rapporten över finansiell ställning samt förändringen som skett framgår av följande tabell.

	2018			2017		
	Joint ventures	Intresse-företag	Summa	Joint ventures	Intresse-företag	Summa
Vid årets början	3 291	23	3 314	4 137	23	4 160
Nyanskaffningar	99		99	603		603
Avyttringar	–56		–56	–1 019		–1 019
Omklassificeringar	152		152	–376		–376
Årets kursdifferenser	160		160	–223	–1	–224
Årets avsättning för internresultat på entreprenadarbeten			0	–9		–9
Förändring av verkligt värde på derivat	272		272	83		83
Årets nedskrivningar	–9		–9	–19		–19
Årets förändring genom andel i joint ventures och intresseföretags resultat efter avdrag för erhållen utdelning	–642	–2	–644	114	1	115
Redovisat värde vid årets slut	**3 267**	**21**	**3 288**	**3 291**	**23**	**3 314**

Joint ventures

Joint ventures redovisas i enlighet med IAS 28 Innehav i intresseföretag och joint ventures, se not 1.

Koncernen har andelar i joint ventures till ett redovisat värde om 3 267 (3 291) Mkr.

Inom Infrastrukturutveckling finns redovisade värden i joint ventures om 2 248 (1 944) Mkr.

Resultat från joint ventures

Andelar i joint ventures resultat efter skatt redovisas i rörelseresultatet eftersom andelarna innehas som ett led i rörelsen.

Andel av joint ventures resultat enligt kapitalandelsmetoden kommer huvudsakligen från verksamheten inom Infrastrukturutveckling.

Not 20 B. Fortsättning

Infrastrukturutveckling

Infrastrukturutveckling är inriktad mot identifiering, utveckling och investering i privatfinansierade infrastrukturprojekt, till exempel vägar, sjukhus och flygplatser för kunder inom den offentliga sektorn. Verksamheten är fokuserad på att skapa nya projektmöjligheter främst på de marknader där koncernen har verksamhet. Offentlig-privat samverkan är en form av offentlig upphandling där ett projektbolag, ägt av privata företag, får ett helhetsansvar för att utveckla, finansiera,-bygga, driva och underhålla offentliga samhällsnyttiga funktioner.

Betalningsformen för investeringarna kan antingen vara baserade på marknadsrisk, till exempel vägavgifter, eller baserade på tillgänglighet, se vidare IFRIC 12 not 1. Koncessionsperioderna för nuvarande investeringar varierar mellan 30 och 58 år och ägarandelen i nuvarande portfölj ligger mellan 32 procent och 80 procent. För tillfället har Infrastrukturutveckling investeringar i Sverige, Storbritannien och USA.

Specifikation över större innehav i aktier och andelar i joint ventures

					Koncernmässigt redovisat värde [1]		varav kassaflödessäkring	
	Verksamhet	Land	Andel (%) av kapital	Andel (%) av röster	31 dec 2018	31 dec 2017	31 dec 2018	31 dec 2017
Joint ventures inom Infrastrukturutveckling [2]								
Bristol LEP Ltd [3]	Undervisning	Storbritannien	80	80	8	6		
Elizabeth River Crossings LLC	Motorväg/Tunnel	USA	50	50				
Elizabeth River Crossings Holdco LLC	Motorväg/Tunnel	USA	50	50	1 267	1 236		
Essex LEP Ltd [3]	Undervisning	Storbritannien	70	70	12	12		
Hedmarksvegen AS	Motorväg	Norge	50	50			–17	
I-4 Mobility Partners Holdco LLC	Motorväg	USA	50	50	78		–6	–22
NPH Healthcare (Holdings) Limited shares	Sjukvård	Storbritannien	50	50	45		–27	–31
Swedish Hospital Partners Holding AB	Sjukvård	Sverige	50	50	819	677	–233	–499
LaGuardia Gateway Partners LLC	Flygplats	USA	32	32	19	13		
Summa joint ventures inom Infrastrukturutveckling					**2 248**	**1 944**	**–283**	**–552**
AB Sydsten	Byggverksamhet	Sverige	50	50	138	112		
SKPR 1350 Boylston LP	Kommersiell fastighetsutveckling	USA	50	50	224	210		
SKPR Watermark Seaport Operating Company LLC	Kommersiell fastighetsutveckling	USA	50	50		184		
T-C/SK 400 Fairview Holding LLC	Kommersiell fastighetsutveckling	USA	10	10		122		
Tiedemannsbyen DA	Bostadsutveckling	Norge	50	50	57	79		
Botkyrka Södra Porten Holding AB	Byggverksamhet	Sverige	50	50	101	102		
Nacka 13:79 JV AB	Bostadsutveckling	Sverige	50	50	162	98		
Sjöstadsbo AB	Bostadsutveckling	Sverige	50	50	100	131		
Järvastaden AB	Bostadsutveckling	Sverige	50	50	53	119		
Övriga joint ventures					184	190		
Summa joint ventures, koncernen					**3 267**	**3 291**	**–283**	**–552**

1) Koncernmässigt redovisat värde motsvarar koncernens andel i det egna kapitalet inklusive upparbetat resultat, koncernmässiga justeringar och avdrag för lämnade utdelningar.
2) Redovisat värde på joint ventures inom Infrastrukturutveckling är påverkat av kassaflödessäkringar. Värdet på dessa kassaflödessäkringar uppgår till –283 (–552). Vid försäljning av joint ventures där redovisat värde är påverkat av kassaflödessäkringar kommer resultatet av försäljningen att påverkas då effekten av kassaflödessäkringar återförs mot resultatet.
3) För bolagen Bristol LEP Ltd och Essex LEP Ltd finns aktieägaravtal med delägarna, där det framgår att bland annat centrala frågor som till exempel budget och investeringar måste beslutas gemensamt, vilket Skanska har bedömt som att Skanska inte har bestämmande inflytande, trots hög andel av kapital och röster.

Orealiserad utvecklingsvinst i Infrastrukturutveckling

Mdr kr	31 dec 2018	31 dec 2017
Nuvärde av kassaflöde från projekt	4,7	3,8
Nuvärde av återstående investeringar	–1,1	–0,8
Nuvärde av projekt	**3,6**	**3,0**
Redovisat värde före kassaflödessäkringar	–2,5	–2,5
Orealiserad utvecklingsvinst	**1,1**	**0,5**
Kassaflödessäkring	0,3	0,6
Påverkan i orealiserat eget kapital [1]	**1,4**	**1,1**

1) Skatteeffekter ej inkluderade.

Not 20 B. Fortsättning

Uppgift om Skanskas joint ventures

De väsentliga joint ventures återfinns alla inom Infrastrukturutveckling, som alla redovisas enligt IFRIC 12, Avtal om ekonomiska eller samhälleliga tjänster. Nedan redovisas 100 procent av joint ventures resultaträkning och rapport över finansiell ställning.

	Infrastrukturutveckling		Övriga joint ventures		Totalt alla joint ventures	
Resultaträkning	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Intäkter	9 162	11 707	6 410	1 925	15 572	13 632
Avskrivningar	–207		–62	–79	–269	–79
Nedskrivningar			–572	–17	–572	–17
Övriga rörelsekostnader	–8 703	–11 503	–4 105	–1 446	–12 808	–12 949
Rörelseresultat	**252**	**204**	**1 671**	**383**	**1 923**	**587**
Ränteintäkter	1 428	1 293	6	41	1 434	1 334
Räntekostnader	–1 413	–1 199	–56	–64	–1 469	–1 263
Finansiella poster	3			5	3	5
Resultat efter finansiella poster [1]	**270**	**298**	**1 621**	**365**	**1 891**	**663**
Skatt	–20	–94	–13	–14	–33	–108
Årets resultat	**250**	**204**	**1 608**	**351**	**1 858**	**555**
Årets totalresultat	**250**	**204**	**1 608**	**351**	**1 858**	**555**
Rapport över finansiell ställning	**31 dec 2018**	**31 dec 2017**	**31 dec 2018**	**31 dec 2017**	**31 dec 2018**	**31 dec 2017**
Anläggningstillgångar	51 029	27 111	1 511	4 614	52 540	31 725
Omsättningstillgångar	1 047	14 916	1 796	2 472	2 843	17 388
Kassa och bank	11 390	15 730	537	605	11 927	16 335
Summa tillgångar	**63 466**	**57 757**	**3 844**	**7 691**	**67 310**	**65 448**
Eget kapital hänförligt till aktieägaren [2]	4 493	4 119	1 612	4 300	6 105	8 419
Långfristiga finansiella skulder	52 512	50 874	484	647	52 996	51 521
Andra långfristiga skulder			345	584	345	584
Kortfristiga finansiella skulder	6 223		842	1 528	7 065	1 528
Andra kortfristiga skulder	238	2 764	561	632	799	3 396
Summa eget kapital och skulder	**63 466**	**57 757**	**3 844**	**7 691**	**67 310**	**65 448**
Skanska har mottagit följande utdelning [3]	233	16	1 230	240	1 463	256
Avstämning mot andelar i joint ventures						
Eget kapital hänförligt till andelsägarna i Joint Ventures, 100 %	4 493	4 119	1 612	4 300	6 105	8 419
Avgår eget kapital hänförlig till andra delägare än Skanska	–2 250	–2 213	–613	–2 920	–2 863	–5 133
Skanskas andel av eget kapital i joint ventures justerat för övervärden och goodwill	**2 243**	**1 906**	**999**	**1 380**	**3 242**	**3 286**
+ Förluster som redovisas som avsättning	14	31	35	29	49	60
– Nedskrivningar	–9	–11		–8	–9	–19
+/– Eliminering internvinst			–15	–36	–15	–36
Redovisat värde på Skanskas andelar	**2 248**	**1 926**	**1 019**	**1 365**	**3 267**	**3 291**
varav kassaflödessäkring	–283	–552			–283	–552

1) Beloppet inkluderar nedskrivningar på koncernnivå.
2) Eget kapital innehåller efterställda lån från ägarna.
3) Utdelning innehåller även betalda räntor på de efterställda lånen.

Not 20 B. Fortsättning

Ställda säkerheter
Aktier i joint ventures som ställts som säkerhet för lån och andra förpliktelser uppgår till 2 229 (1 925) Mkr.

Övrigt
Skanskas joint ventures ägs av Skanska och andra investerare. Finansiering sker delvis av kapital från ägarna, men majoriteten av dem finansieras via banker eller kreditinstitut. Säkerheten för skulderna är alla tillgångar i respektive joint venture. Enligt avtal med bankerna begränsas möjligheten att disponera bankmedel från dessa joint ventures.

I delägda joint ventures totala investeringsåtaganden uppgår Skanskas andel till 2 878 (2 677) Mkr, varav Skanska har återstående åtaganden om att investera 1 291 (1 183) Mkr i infrastrukturinvesteringar i form av andelar och lån. Övrig del förväntas finansieras främst i form av bankkrediter eller obligationslån i respektive joint venture samt i form av andelar och lån från andra delägare.

Eventualförpliktelser för joint ventures uppgår till 747 (814) Mkr.

Intresseföretag
Intresseföretag redovisas i enlighet med IAS 28 Innehav i intresseföretag och joint ventures, se not 1.

Redovisat värde på intresseföretag uppgår till 21 (23) Mkr.

Uppgift om koncernens andel av intäkter, resultat, tillgångar, skulder och eget kapital i intresseföretag

	2018	2017
Intäkter	25	26
Resultat	–2	2
Tillgångar	**26**	**25**
Eget kapital [1]	21	23
Skulder	5	2
	26	**25**

1) Avstämning mellan eget kapital och redovisat värde på andelarna enligt kapitalandelsmetoden.

	2018	2017
Eget kapital i intressebolag	21	23
Redovisat värde	**21**	**23**

Övrigt
I intressebolagen finns inga skulder eller eventualförpliktelser som koncernen kan bli betalningsansvarig för.

Det finns ej heller några åtaganden om framtida investeringar.

Not 20 C. Gemensamma verksamheter

Skanska utför en del projekt med en gemensam part utan att ett speciellt legalt bolag bildas för ändamålet. Dessa projekt klassificeras då som en gemensam verksamhet enligt IFRS 11 Samarbetsarrangemang. Gemensamma verksamheter utan att ett speciellt bolag bildas återfinns främst i USA.

Skanska utför även en del projekt med en gemensam part där ett speciellt bolag bildas för ändamålet. Dessa projekt klassificeras som en gemensam verksamhet under förutsättning att övriga kriterier i IFRS 11 uppfylles.

Specifikation över större intressen i gemensamma verksamheter, efter omsättning innevarande år

Namn på den gemensamma verksamheten	Verksamhet	Land	Andel (%) av kapital
Costain Skanska Balfour Beatty A14 Joint Venture	Motorväg	Storbritannien	34
Costain Skanska C405 Joint Venture	Kollektivtrafik	Storbritannien	50
Costain Skanska C412 Joint Venture	Kollektivtrafik	Storbritannien	50
Costain Skanska HS2 South EW Joint Venture	Kollektivtrafik	Storbritannien	50
Mid-Coast Transit Constructors	Kollektivtrafik	USA	33
Regional Connector Constructors	Kollektivtrafik	USA	63
Skanska Gates	Sjukhus	USA	89
Skanska Koch - Kiewit	Motorväg/Bro	USA	54
Skanska/Walsh	Flygplats	USA	70
Skanska-Traylor-Shea	Kollektivtrafik	USA	50
SMB Joint Venture	Vatten underhåll	Storbritannien	33
tRIIO	Gas underhåll	Storbritannien	50

Det finns ytterligare 120 mindre gemensamma verksamheter i ovan nämnda länder, samt i Sverige, Norge och Tjeckien.

Not 21. Finansiella tillgångar

Som finansiella anläggningstillgångar redovisas finansiella placeringar, finansiella fordringar och aktieinnehav där ägandet understiger 20 procent och koncernen inte innehar betydande inflytande.

Som finansiella omsättningstillgångar redovisas finansiella placeringar och finansiella fordringar. Se även not 6.

Finansiella anläggningstillgångar	31 dec 2018	31 dec 2017
Finansiella anläggningstillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Derivat	2	6
	2	**6**
Finansiella anläggningstillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat		
Aktier [1]	41	42
Finansiella anläggningstillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde		
Fordringar hos joint ventures	121	98
Likvida medel med restriktioner	585	361
Övriga räntebärande fordringar	692	1 076
	1 398	**1 535**
Nettotillgångar i fonderade pensionsplaner	904	693
Summa	**2 345**	**2 276**
varav räntebärande finansiella anläggningstillgångar	2 302	2 228
varav icke räntebärande finansiella anläggningstillgångar	43	48

Finansiella omsättningstillgångar	31 dec 2018	31 dec 2017
Finansiella omsättningstillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Derivat	70	97
	70	**97**
Finansiella omsättningstillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde		
Likvida medel med restriktioner	5 356	4 748
Fordringar hos joint ventures	74	86
Övriga räntebärande fordringar	1 617	1 740
	7 047	**6 574**
Summa	**7 117**	**6 671**
varav räntebärande finansiella omsättnings-tillgångar	7 047	6 574
varav icke räntebärande finansiella omsättningstillgångar	70	97
Totalt redovisat värde för finansiella tillgångar	**9 462**	**8 947**
varav finansiella tillgångar exklusive aktier och pensioner	8 517	8 212

1) Aktieinnehavet har under året påverkats av nedskrivning med 0 (0) Mkr.

Not 22. Omsättningsfastigheter/Projektutveckling

Omsättningsfastigheter redovisas enligt IAS 2 Varulager, se not 1.

Balansposternas fördelning per verksamhetsgren framgår nedan.

Verksamhetsgren	31 dec 2018	31 dec 2017
Kommersiell fastighetsutveckling	25 829	23 615
Bostadsutveckling	16 562	15 395
Summa	**42 391**	**39 010**

För ytterligare beskrivning av verksamhetsgrenarna, se not 4.

Omsättningsfastigheter indelas i färdiga fastigheter, fastigheter under uppförande och exploateringsfastigheter.

Nedskrivningar/återföring av nedskrivningar

Omsättningsfastigheter värderas enligt IAS 2 Varulager och värderas därmed till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Justering till nettoförsäljningsvärde via en nedskrivning redovisas liksom återföring av gjorda nedskrivningar i resultaträkningen som produktions- och förvaltningskostnad.

Nettoförsäljningsvärdet påverkas såväl av fastighetens typ och belägenhet som av marknadens avkastningskrav.

	Nedskrivningar		Återföring av nedskrivningar		Summa	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Kommersiell fastighetsutveckling	–101	–3			–101	–3
Bostadsutveckling	–72	–14			–72	–14
Summa	**–173**	**–17**	**0**	**0**	**–173**	**–17**

Redovisade värden

	Färdigställda fastigheter		Fastigheter under uppförande		Exploateringsfastigheter		Omsättningsfastigheter	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Kommersiell fastighetsutveckling	2 127	3 255	16 247	13 097	7 455	7 263	25 829	23 615
Bostadsutveckling	903	655	8 213	7 750	7 446	6 990	16 562	15 395
Summa	**3 030**	**3 910**	**24 460**	**20 847**	**14 901**	**14 253**	**42 391**	**39 010**

	Kommersiell fastighetsutveckling		Bostadsutveckling		Summa omsättningsfastigheter	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Redovisat värde						
Vid årets början	23 615	19 728	15 395	13 950	39 010	33 678
Investeringar	11 401	10 650	10 449	10 801	21 850	21 451
Redovisat värde sålda fastigheter	–9 620	–5 862	–9 380	–9 414	–19 000	–15 276
Nedskrivningar	–101	–3	–72	–14	–173	–17
Årets avsättning för internvinst på entreprenadarbeten	–423	–340	–121	–104	–544	–444
Omklassificeringar	–148	–164	30	43	–118	–121
Årets kursdifferenser	1 105	–394	261	133	1 366	–261
Vid årets slut	**25 829**	**23 615**	**16 562**	**15 395**	**42 391**	**39 010**

Redovisat värde för omsättningsfastigheter fördelas på fastigheter värderade efter anskaffningsvärde och fastigheter värderade enligt nettoförsäljningsvärde enligt följande tabell.

	Anskaffningsvärde		Nettoförsäljningsvärde		Summa	
	31 dec 2018	31 dec 2017	31 dec 2018	31 dec 2017	31 dec 2018	31 dec 2017
Kommersiell fastighetsutveckling	25 750	22 893	79	722	25 829	23 615
Bostadsutveckling	16 290	15 123	272	272	16 562	15 395
Summa	**42 040**	**38 016**	**351**	**994**	**42 391**	**39 010**

Not 22. Fortsättning

Skillnad mellan verkligt värde och redovisat värde på omsättningsfastigheterna

Mdr kronor	Övervärde 31 dec 2018	Övervärde 31 dec 2017
Kommersiell fastighetsutveckling		
Färdigställda projekt	0,2	0,8
Exploateringsfastigheter	0,8	0,6
Pågående projekt [1)]	8,2	7,4
	9,2	**8,8**
Bostadsutveckling		
Råmark och exploateringsfastigheter	4,0	3,6
Summa	**13,2**	**12,4**

1) Bedömt marknadsvärde. Intern värdering med värdetidpunkt vid respektive färdigställande.

Ställda säkerheter

Omsättningsfastigheter som ställts som säkerhet för lån och andra förpliktelser uppgår till 0 (0) Mkr, se not 33.

Övrigt

Uppgift om aktiverade räntor redovisas i not 15, Lånekostnader.

Skanska har åtaganden om att investera 1 807 (1 330) Mkr i omsättningsfastigheter.

Not 23. Material- och varulager

Material- och varulager redovisas enligt IAS 2 Varulager, se not 1.

	31 dec 2018	31 dec 2017
Råvaror och förnödenheter	467	392
Varor under tillverkning	126	114
Färdigvaror och handelsvaror	663	552
Summa	**1 256**	**1 058**

Det finns inga väsentliga skillnader mellan redovisat värde för varulagret och dess verkliga värde.

Ingen del av varulagret har justerats till följd av att nettoförsäljningsvärdet har ökat.

Inga varor har ställts som säkerhet för lån och andra förpliktelser.

Not 24. Övriga rörelsefordringar

Som övriga rörelsefordringar redovisas icke räntebärande fordringar i rörelsen. Rörelsefordringarna ingår i koncernens verksamhetscykel och redovisas som omsättningstillgångar.

	31 dec 2018	31 dec 2017
Kundfordringar	20 279	20 249
Övriga rörelsefordringar	3 500	4 558
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3 464	2 971
Summa	**27 243**	**27 778**
Varav finansiella instrument redovisat i not 6.		
Kundfordringar	20 279	20 249
Övriga rörelsefordringar inklusive upplupna ränteintäkter	355	1 064
	20 634	**21 313**
Varav icke finansiella instrument	6 609	6 465

Not 25. Kassa och bank

Kassa och bank består av kassa och disponibla medel på bank och motsvarande kreditinstitut. Kassa och bank uppgår till 10 722 (6 998) Mkr. Koncernen har ej några kortfristiga placeringar per balansdagen, ej heller per föregående års balansdag.

Not 26. Eget kapital/Resultat per aktie

Eget kapital i koncernen fördelas på eget kapital hänförligt till aktieägarna och innehav utan bestämmande inflytande.

Innehav utan bestämmande inflytande utgör en procent av totala egna kapitalet.

Eget kapital har under året förändrat sig enligt följande.

	2018	2017
Ingående balans	**27 185**	**27 506**
varav innehav utan bestämmande inflytande	121	156
Förändrad redovisningsprincip, not 3	–140	
Justerad ingående balans	**27 045**	**27 506**
Årets totalresultat		
Årets resultat hänförligt till		
Aktieägarna	4 571	4 095
Innehav utan bestämmande inflytande	23	16
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat		
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner [1]	–478	–399
Skatt hänförlig till poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat	59	69
Summa	**–419**	**–330**
Poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat		
Omräkningsdifferenser hänförliga till aktieägarna [2]	1 299	–599
Omräkningsdifferenser hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande	3	8
Säkring av valutarisk i utlandsverksamheter [2]	–183	–125
Påverkan av kassaflödessäkringar [3]	242	221
Skatt hänförligt till poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat	7	–25
Summa	**1 368**	**–520**
Årets övrigt totalresultat efter skatt	**949**	**–850**
Årets totalresultat	**5 543**	**3 261**
varav hänförligt till aktieägarna	5 517	3 237
varav hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	26	24
Övriga förändringar i eget kapital som ej ingår i årets totalresultat		
Utdelning till aktieägarna	–3 373	–3 380
Utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	–27	–59
Förändring i koncernens sammansättning	–23	
Påverkan av aktierelaterade ersättningar	254	297
Återköp aktier	–72	–440
Summa	**–3 241**	**–3 582**
Utgående eget kapital	**29 347**	**27 185**
varav innehav utan bestämmande inflytande	97	121

1) Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner, –478 (–399) Mkr, tillsammans med skatt 59 (69) Mkr, totalt –419 (–330) Mkr utgör koncernens totala påverkan på övrigt totalresultat av omvärderingar pensioner redovisade enligt IAS 19 och redovisas i balanserade vinstmedel.
2) Omräkningsdifferenser hänförliga till aktieägarna, 1 299 (–599) Mkr samt säkring av valutarisk i utlandsverksamheter, –183 (–125) Mkr, totalt 1 116 (–724) Mkr, utgör koncernens förändring av omräkningsreserv.
3) Påverkan av kassaflödessäkringar 242 (221) Mkr, tillsammans med skatt 7 (–25) Mkr, totalt 249 (196) Mkr utgör koncernens förändring av reserv för kassaflödessäkring.

Eget kapital hänförligt till aktieägarna fördelas på:

	31 dec 2018	31 dec 2017
Aktiekapital	1 260	1 260
Tillskjutet kapital	2 782	2 528
Reserver	2 509	1 144
Balanserat resultat	22 699	22 132
Summa	**29 250**	**27 064**

Tillskjutet kapital

Inbetalt kapital utöver kvotvärde vid historiska nyemissioner redovisas som tillskjutet kapital.

Förändringen under 2018 och 2017 hänför sig till aktierelaterade ersättningar och uppgår till 254 (297) Mkr.

Reserver

	31 dec 2018	31 dec 2017
Omräkningsreserv	2 875	1 759
Reserv för kassaflödessäkring	–366	–615
Summa	**2 509**	**1 144**

Avstämning reserver

	2018	2017
Omräkningsreserv		
Ingående omräkningsreserv	1 759	2 483
Årets omräkningsdifferenser	1 299	–599
Avgår säkring av valutarisk i utlandsverksamhet	–183	–125
Utgående omräkningsreserv	**2 875**	**1 759**
Reserv för kassaflödessäkring		
Ingående säkringsreserv	–615	–811
Kassaflödessäkringar redovisade i övrigt totalresultat		
Årets säkringar	88	–5
Upplöst mot resultaträkningen	154	226
Skatt hänförlig till årets säkringar	7	–25
Utgående säkringsreserv	**–366**	**–615**
Summa reserver	**2 509**	**1 144**

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven består av ackumulerade omräkningsdifferenser vid omräkning av finansiella rapporter för utländska verksamheter. I omräkningsreserven ingår även kursdifferenser som uppstått vid säkring av nettoinvesteringar i utländska verksamheter: Omräkningsreserven ”nollställdes” vid övergången till IFRS redovisningen 1 januari 2004.

Årets omräkningsdifferenser uppgår till 1 299 (–599) Mkr och består av positiva omräkningsdifferenser i främst USD och EUR. För förkortning av valutor se not 34.

Omräkningsreserven har under året påverkats av kursdifferenser med –183 (–125) Mkr genom valutasäkringsåtgärder. Koncernen har valutasäkringar mot nettoinvesteringar främst i EUR. Totalt uppgår ackumulerad omräkningsreserv till 2 875 (1 759) Mkr.

Not 26. Fortsättning

Reserv för kassaflödessäkring
Säkringsredovisning tillämpas huvudsakligen för Infrastrukturutveckling. I reserven för kassaflödessäkring redovisas orealiserade vinster och förluster på säkringsinstrumenten. Förändringen under året uppgår till 249 (196) Mkr vilket förklaras av ändrade valutakurser där terminskontrakt tecknats för framtida transaktioner i utländsk valuta och säkringsredovisning tillämpas, samt att ränteswappar har förfallit och realiserats vilket till viss del motverkas av ändrade marknadsräntor. Utgående reserv uppgår till –366 (–615) Mkr.

Balanserat resultat
I balanserat resultat ingår årets resultat samt ej utdelade tidigare års intjänade vinstmedel i koncernen. Moderbolagets reservfond ingår i balanserat resultat tillsammans med omvärderingar av pensionsskulder som enligt IAS 19 endast redovisas i övrigt totalresultat.

Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner
Eget kapital har påverkats av omvärderingar av förmånsbaserade planer med –419 (–330) Mkr efter hänsyn till sociala kostnader och skatt. Omvärderingar av pensionsförpliktelser uppgår till 340 (–1 024) Mkr och beror till stor del på höjd diskonteringsränta för pensionsplanerna i Norge och Storbritannien vilket till viss del motverkas av sänkt diskonteringsränta för pensionsplanerna i Sverige. Omvärderingar av förvaltningstillgångar uppgår till –611 (690) Mkr vilket huvudsakligen beror på att avkastningen på aktier under 2018 understiger den beräknande avkastningen, se även not 28.

	2018	2017
Omvärderingar pensionsförpliktelser	340	–1 024
Skillnad mellan beräknad och verklig avkastning på förvaltningstillgångar	–611	690
Sociala avgifter inklusive särskild löneskatt	–207	–65
Skatt	59	69
Summa	**–419**	**–330**

IFRS 2, Aktierelaterade ersättningar
De aktiesparprogram som infördes 2014 och 2017 redovisas som aktierelaterade ersättningar som regleras med ett eget kapitalinstrument i enlighet med IFRS 2. Detta innebär att det verkliga värdet beräknas baserat på bedömd måluppfyllelse av uppställda resultatmål under mätperioden. Värdet fördelas över den treåriga intjänandeperioden. Någon omvärdering efter att det verkliga värdet fastställts sker ej under resterande intjänandeperiod förutom för förändringar av antalet aktier på grund av att villkoret om fortsatt anställning under intjänandeperioden ej längre uppfylls.

Utdelning
Efter balansdagen har styrelsen föreslagit en ordinarie utdelning med 6,00 (8,25) kronor per aktie för verksamhetsåret 2018. Årets utdelning beräknas uppgå till 2 458 (3 373) Mkr. För moderbolagets innehav av B-aktier utgår ingen utdelning. Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten, beroende på återköp av aktier och överföring av B-aktier till deltagarna i långsiktiga aktieincitamentsprogram. Utdelningen fastställs på årsstämman den 28 mars 2019.

Aktier
Uppgift om antal aktier samt resultat respektive eget kapital per aktie framgår av tabell nedan.

	2018	2017
Antal aktier vid årets slut	419 903 072	419 903 072
varav A-aktier	19 725 759	19 755 414
varav B-aktier	400 177 313	400 147 658
Genomsnittskurs, återköpta aktier, kronor	137,54	137,31
varav under året återköpta	435 000	2 350 000
Antal B-aktier i eget förvar vid årets slut	10 224 634	11 190 028
Antal utestående aktier vid årets slut	409 678 438	408 713 044
Genomsnittligt antal utestående aktier	409 130 770	409 447 407
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning	411 415 278	411 905 245
Genomsnittlig utspädning, procent	0,56	0,60
Resultat per aktie, kronor	11,17	10,00
Resultat per aktie efter utspädning, kronor	11,11	9,94
Eget kapital per aktie, kronor	71,40	66,22

Förändring av antal aktier	2018	2017
Antal vid årets ingång	408 713 044	409 308 428
Antal återköpta B-aktier	–435 000	–2 350 000
Antal aktier tilldelade anställda	1 400 394	1 754 616
Antal vid årets utgång	**409 678 438**	**408 713 044**

Utspädningseffekt
För det aktiesparprogram som infördes 2014 och 2017 beräknas antalet potentiella stamaktier under mätperioden utifrån bedömt antal aktier som kommer att utges som en följd av uppfyllelse av uppställda mål. Efter mätperiodens slut fastställs det antal aktier som kan komma att utges förutsatt att villkoren om fortsatt anställning uppfylls. Sålunda framräknade antal potentiella stamaktier reduceras därefter för funktionen mellan det vederlag som Skanska förväntas erhålla och genomsnittlig börskurs under perioden.

Kostnaden exklusive sociala avgifter för båda aktiesparprogrammen bedöms uppgå till 1 269 Mkr fördelad på de tre intjänandeåren, motsvarande 7 303 011 aktier. Maximal utspädning vid intjänandeperiodernas utgång beräknas till 1,01 procent.

Årets kostnad för båda programmen uppgår till 254 Mkr exklusive sociala avgifter. Intjänade, ej ännu utdelade aktierätter till och med 2018 uppgår till 2 308 756 aktier. Utspädningseffekten till och med 2018 uppgår till 0,57 procent.

Kapitalhantering
Kapitalbehovet varierar mellan de olika verksamhetsgrenarna. Skanskas byggprojekt finansieras huvudsakligen av kunderna. Det leder till att bolaget inom Byggverksamheten kan arbeta med ett negativt (fritt) rörelsekapital. Det fria rörelsekapitalet inom Byggverksamheten tillsammans med vinster från koncernens verksamheter, liksom möjligheten att öka belåningen genom kreditfinansiering, gör det möjligt att finansiera investeringar i egen projektutveckling.

Sett till Byggverksamhetens stora volym med differentierade risker i olika typer av uppdrag och beställares krav på säkerheter, exempelvis utförandegarantier vid offentligt upphandlade projekt på den amerikanska marknaden, föreligger ett betydande krav på eget kapital. Hänsyn måste också tas till finansiering av goodwill liksom kommande investeringar inom Projektutveckling.

Ett antal finansiella mål har fastställts, som bedöms vara de som bäst reflekterar lönsamheten i verksamheten och som bäst visar det finansiella utrymmet för investeringar och tillväxt. Avkastning på eget kapital respektive sysselsatt kapital är ett mått på hur väl aktieägarnas och långivarnas kapital används.

Not 26. Fortsättning

Målet för 2016–2020 är avkastning på koncernens eget kapital om minst 18 procent och avkastning på sysselsatt kapital sammantaget för verksamhetsgrenarna inom Projektutveckling om minst 10 procent. Skanska har en utdelningspolicy att dela ut 40–70 procent av årets resultat efter skatt till delägarna, förutsatt att bolagets finansiella situation i sin helhet är stabil.

Det är styrelsens bedömning att koncernens eget kapital uppgår till ett rimligt belopp med hänsyn till de behov som Skanskas finansiella ställning och marknadsomständigheter erfordrar.

Not 27. Finansiella skulder

Finansiella skulder fördelas på långfristiga och kortfristiga skulder. I normalfallet gäller en förfallotidpunkt inom ett år om skulden skall behandlas som kortfristig. Detta gäller inte för diskonterade rörelseskulder, vilka tillhör verksamhetscykeln och därför redovisas som kortfristiga skulder oavsett förfallotidpunkt.

Beträffande finansiella risker och finanspolicy se not 6.

Långfristiga finansiella skulder	31 dec 2018	31 dec 2017
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Derivat	3	21
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde		
Skulder till kreditinstitut	2 401	2 265
Övriga skulder	1 508	1 571
Summa	**3 912**	**3 857**
varav räntebärande långfristiga finansiella skulder	3 909	3 836
varav icke räntebärande långfristiga finansiella skulder	3	21
Kortfristiga finansiella skulder		
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Derivat	48	137
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde		
Byggnadskreditiv i bostadsrättsföreningar	6 242	5 961
Övriga skulder	1 020	1 526
Summa	**7 310**	**7 624**
varav räntebärande kortfristiga finansiella skulder	7 262	7 487
varav icke räntebärande kortfristiga finansiella skulder	48	137
Totalt redovisat värde för finansiella skulder	**11 222**	**11 481**

Not 28. Pensioner

Avsättningar för pensioner redovisas i enlighet med IAS 19, Ersättningar till anställda. Se not 1.

Pensionsskuld enligt rapport över finansiell ställning

Räntebärande pensionsskulder uppgår enligt rapporten över finansiell ställning till 5 669 (5 603) Mkr och räntebärande pensionsfordringar uppgår till 904 (693) Mkr. Räntebärande pensionsskulder och räntebärande pensionsfordringar uppgår netto till 4 765 (4 910) Mkr.

Skanska har förmånsbestämda planer för pensioner i Sverige, Norge och Storbritannien. Pensionen i dessa planer baseras huvudsakligen på slutlönen eller genomsnittligt intjänande under anställningsperioden. Planerna omfattar ett stort antal anställda men det förekommer även avgiftsbestämda planer i dessa länder. Koncernbolag i andra länder har pensionsplaner som redovisas som avgiftsbestämda planer.

Förmånsbestämda planer

Pensionsplanerna omfattar huvudsakligen ålderspension. Respektive arbetsgivare har vanligen ett åtagande att betala livsvarig pension. Intjänandet bygger på antalet anställningsår. Den anställde måste vara ansluten till planen ett visst antal år för att uppnå full rätt till ålderspension. För varje år tjänar den anställde in ökad rätt till pension vilket redovisas som pension intjänad under perioden samt ökning av pensionsåtagande.

Pensionsplanerna är fonderade genom att pensionsförpliktelserna tryggas av tillgångar i pensionsstiftelser och avsättningar i räkenskaperna.

Förvaltningstillgångarna i Sverige och Storbritannien understiger pensionsförpliktelserna varför mellanskillnaden redovisas som en skuld i rapport över finansiell ställning. Förvaltningstillgångarna i Norge överstiger pensionsförpliktelserna varför mellanskillnaden redovisas som en fordran. Den takregel som i vissa fall begränsar tillgångarnas värde i rapport över finansiell ställning är inte aktuell enligt befintliga stadgar i stiftelserna, förutom för en av planerna i Norge och en av de mindre planerna i Storbritannien. Förvaltningstillgångarnas redovisade värde har reducerats med 18 (20) Mkr genom begränsning enligt takregeln.

Pensionsförpliktelserna per balansdagen uppgår till 23 275 (23 271) Mkr. Pensionsförpliktelserna har under året påverkats av omvärderingar. Sänkt diskonteringsränta för Sverige har ökat pensionsförpliktelserna medan höjd diskonteringsränta för Norge och Storbritannien har reducerat pensionsförpliktelserna. Omvärderingarna ingår i övrigt totalresultat och uppgår netto till 340 (–1 024) Mkr. Pensionsförpliktelserna har även påverkats av att kostnaderna för intjänade pensioner och räntekostnader överstiger utbetalda pensioner. Pensionsförpliktelserna har ökat genom högre valutakurs för norska kronor och brittiska pund vilket motverkas av reduceringar främst från stängning av den större av de brittiska planerna.

Förvaltningstillgångarna uppgår till 18 510 (18 361) Mkr. Förvaltningstillgångarna har under året påverkats av omvärderingar främst genom att verklig avkastning på aktier understiger beräknad avkastning. Omvärderingarna ingår i övrigt totalresultat och uppgår till –611 (690) Mkr. Förvaltningstillgångarna har även påverkats av att betalda förmåner överstiger tillskjutna medel. Förvaltningstillgångarna har ökat genom högre valutakurs för norska kronor och brittiska pund.

I resultaträkningen redovisad intäkt på förvaltningstillgångarna uppgick till 491 (472) Mkr medan verklig avkastning uppgick till –120 (1 162) Mkr. Den lägre avkastningen är hänförlig till pensionsplanerna i samtliga tre länder.

Förvaltningstillgångarna består huvudsakligen av aktier, räntebärande värdepapper, andelar i fonder samt investeringar i fastigheter och infrastrukturprojekt. Inga tillgångar används i rörelsen. Antalet direktägda aktier i Skanska AB uppgår till 0 (370 000) B-aktier. Det finns också en obetydlig andel indirekt ägda aktier i Skanska AB via investeringar i olika slags fonder.

De risker som följer av bolagets förmånsbestämda pensionsplaner är av flera slag. Pensionsåtagandena påverkas huvudsakligen av aktuell diskonteringsränta, löneökningar, inflation samt livslängd. Risken i förvaltningstillgångarna utgörs huvudsakligen av marknadsrisk. Sammantaget kan effekten av dessa risker innebära volatilitet i bolagets egna kapital samt medföra ökade framtida kostnader för pensioner och högre pensionsutbetalningar än beräknat. Skanska följer löpande utvecklingen av pensionsåtagandena och uppdaterar de väsentligaste antagandena varje kvartal och övriga antagandena minst en gång per år. Beräkning av pensionsåtagandena utföres av oberoende aktuarier.

Not 28. Fortsättning

Bolaget har upprättat styrdokument för hantering av förvaltningstillgångarna i form av placeringsriktlinjer där tillåtna investeringar och allokeringsramar för dessa regleras. Härutöver använder bolaget externa investeringsrådgivare som löpande följer förvaltningstillgångarnas utveckling.
Den långa durationen i pensionsåtagandena matchas delvis genom långfristiga investeringar i infrastrukturprojekt och fastighetsinvesteringar samt placeringar i långfristiga räntebärande värdepapper.

Den största förmånsbestämda planen för Skanska i Sverige är ITP 2-planen där pensionen baseras på slutlön vid pensionstillfället. ITP 2 omfattar tjänstemän födda 1978 eller tidigare. Pensionsåtagandena säkras genom tillgångar i pensionsstiftelse samt genom kreditförsäkring hos PRI Pensionsgaranti. Pensionsåtagandet är livslångt och känsligt för ändringar av diskonteringsräntan, löneökningar, inflationen samt livslängden.

En mindre del av ITP 2 planen tryggas genom försäkring i Alecta. Denna försäkring omfattar flera arbetsgivare och det föreligger inte tillräcklig information för att redovisa dessa förpliktelser som en förmånsbestämd plan. Pension som tryggas genom försäkring i Alecta redovisas därför som en avgiftsbestämd plan. Betalda avgifter under 2018 uppgår till 3 (3) Mkr. Vid utgången av 2018 uppgick den kollektiva konsolideringsnivån för förmånsbestämd försäkring i Alecta till preliminärt 142 (154) procent. Den kollektiva konsolideringsnivån utgörs av tillgångar i procent av försäkringstekniska åtaganden.

Inom Skanska Norge är den största förmånsbestämda pensionsplanen Skanska Norge Pensionskassa. Planen omfattar så gott som samtliga anställda inom Skanska i Norge och pensionen baseras på slutlön och antal år som anställd i Skanska. Pensionsåtagandena säkras genom tillgångar i pensionskassan. Skanska Norge Pensionskassa är sedan mitten av 2018 stängd för nytillträde. Pensionsåtagandet är livslångt och känsligt för ändringar av diskonteringsräntan, löneökningar, inflationen samt livslängden.

Den största av Skanskas förmånsbestämda pensionsplaner i Storbritannien är Skanska Pension Fund. Planen omfattar tjänstemän och baseras på genomsnittligt intjänad lön över anställningsperioden. Pensionen omvärderas efter ändringar i prisinflationsbeloppet. Pensionsåtagandena säkras genom tillgångar i pensionsfonden. Skanska Pension Fund är sedan slutet av första kvartalet 2018 stängd för nyintjänande och nytillträde. Pensionsåtagandet är känsligt för ändringar av diskonteringsräntan, inflationen samt livslängden.

Nettoskuld avseende ersättningar till anställda, förmånsbestämda planer

	2018	2017
Pensionsförpliktelser fonderade planer, nuvärde per den 31 december	23 275	23 271
Förvaltningstillgångar, verkligt värde per den 31 december	–18 510	–18 361
Nettoskuld enligt rapport över finansiell ställning	**4 765**	**4 910**

Pensionsförpliktelser och förvaltningstillgångar per land

	Sverige	Norge	Storbritannien	Totalt
2018				
Pensionsförpliktelser	9 767	3 957	9 551	23 275
Förvaltningstillgångar	–4 388	–4 861	–9 261	–18 510
Nettoskuld enligt rapport över finansiell ställning	**5 379**	**–904**	**290**	**4 765**
2017				
Pensionsförpliktelser	8 781	3 941	10 549	23 271
Förvaltningstillgångar	–4 392	–4 634	–9 335	–18 361
Nettoskuld enligt rapport över finansiell ställning	**4 389**	**–693**	**1 214**	**4 910**

Räntebärande pensionsskuld, netto

	2018	2017
Ingående balans pensionsskuld, netto	4 910	4 537
Pensionskostnader	632	861
Betalda förmåner från arbetsgivare	–229	–226
Tillskjutna medel från arbetsgivare	–533	–571
Omvärderingar [1]	271	334
Reduceringar och regleringar	–326	–49
Kursdifferenser	40	24
Nettoskuld enligt rapport över finansiell ställning	**4 765**	**4 910**

1) Se även not 26 där skattedel och sociala kostnader som redovisas i övrigt totalresultat framgår.

Pensionsförpliktelser

	2018	2017
Ingående balans	23 271	21 803
Pensioner intjänade under perioden	535	768
Ränta på förpliktelser	594	574
Betalda förmåner från arbetsgivare	–229	–226
Betalda förmåner från förvaltningstillgångar	–622	–364
Omvärderingar:		
– Aktuariella vinster (–), förluster (+) förändrade finansiella antaganden	–357	1 123
– Aktuariella vinster (–), förluster (+) förändrade demografiska antaganden[1]	–279	–97
– Erfarenhetsbaserade förändringar	296	–2
Reduceringar och regleringar [2]	–326	–49
Kursdifferenser	392	–259
Pensionsförpliktelser, nuvärde	**23 275**	**23 271**

1) För 2018: Avser ändrat livslängdsantagande Storbritannien.
2) För 2018: Avser reduceringar i Sverige och Storbritannien.

Pensionsförpliktelsernas fördelning och genomsnittlig löptid per land

	Sverige	Norge	Storbritannien
2018			
Aktiva medlemmars del av förpliktelserna	39%	47%	4%
Vilande pensionsrättigheter	25%	17%	57%
Pensionärers del av förpliktelserna	36%	36%	39%
Vägd genomsnittlig löptid	20 år	20 år	20 år
2017			
Aktiva medlemmars del av förpliktelserna	37%	48%	17%
Vilande pensionsrättigheter	25%	11%	48%
Pensionärers del av förpliktelserna	38%	41%	35%
Vägd genomsnittlig löptid	19 år	20 år	21 år

Not 28. Fortsättning

Förvaltningstillgångar

	2018	2017
Ingående balans	18 361	17 266
Beräknad avkastning på förvaltningstillgångar	491	472
Tillskjutna medel från arbetsgivare	533	571
Tillskjutna medel från anställda	6	9
Betalda förmåner	–622	–364
Skillnad mellan verklig avkastning och beräknad avkastning	–611	690
Kursdifferenser	352	–283
Förvaltningstillgångar, verkligt värde	**18 510**	**18 361**

Tillskjutna medel förväntas uppgå till 400 Mkr under 2019.

Förvaltningstillgångar som inte ingår i redovisat värde genom begränsning enligt takregeln

	2018	2017
Ingående balans	20	48
Årets förändring	–2	–28
Förvaltningstillgångar som inte ingår i redovisat värde	**18**	**20**

Förvaltningstillgångar och avkastning per land

	Sverige	Norge	Storbritannien
2018			
Aktier	27%	38%	29%
Räntebärande värdepapper	32%	42%	37%
Alternativa investeringar	41%	20%	34%
Beräknad avkastning	2,50%	2,75%	2,50%
Verklig avkastning	0,20%	–1,00%	–0,40%
2017			
Aktier	29%	39%	29%
Räntebärande värdepapper	28%	42%	41%
Alternativa investeringar	43%	19%	30%
Beräknad avkastning	2,50%	3,00%	2,75%
Verklig avkastning	4,20%	9,40%	6,40%

Totala förvaltningstillgångar fördelade på tillgångsklasser

	2018	2017
Aktier och fonder		
Svenska aktier och fonder	381	408
Norska aktier och fonder	697	692
Brittiska aktier och fonder	967	840
Globala fonder	3 692	3 825
Summa aktier och fonder	**5 737**	**5 765**
Räntebärande värdepapper		
Svenska obligationer	1 090	925
Norska obligationer	881	907
Brittiska obligationer	2 155	2 934
Obligationer i andra länder	2 710	2 197
Summa räntebärande värdepapper	**6 836**	**6 963**
Alternativa investeringar:		
Hedgefonder	322	385
Fastighetsinvesteringar	1 666	1 573
Infrastrukturprojekt	1 909	1 844
Övrigt	2 040	1 831
Summa alternativa investeringar	**5 937**	**5 633**
Totala förvaltningstillgångar	**18 510**	**18 361**

Aktier och fonder, räntebärande värdepapper samt hedgefonder har värderats till aktuella marknadspriser. Fastighetsinvesteringar och infrastrukturprojekt har värderats med diskontering av framtida kassaflöden. Av de totala förvaltningstillgångarna har 75 procent ett noterat pris på en aktiv marknad.

Not 28. Fortsättning

Aktuariella antaganden

	Sverige	Norge	Storbritannien
2018			
Finansiella antaganden			
Diskonteringsränta, den 1 januari	2,50%	2,75%	2,50%
Diskonteringsränta, den 31 december	2,25%	3,00%	2,75%
Beräknad avkastning på förvaltningstillgångar, perioden	2,50%	2,75%	2,50%
Förväntad löneökning, den 31 december	3,00%	2,25%	3,50%
Förväntad inflation, den 31 december	2,00%	1,50%	3,25%
Demografiska antaganden			
Förväntad livslängd efter 65 års ålder, män	23 år	21 år	23 år
Förväntad livslängd efter 65 års ålder, kvinnor	25 år	24 år	25 år
Livslängdstabell	PRI	K2013	S2 2017
2017			
Finansiella antaganden			
Diskonteringsränta, den 1 januari	2,50%	3,00%	2,75%
Diskonteringsränta, den 31 december	2,50%	2,75%	2,50%
Beräknad avkastning på förvaltningstillgångar, perioden	2,50%	2,75%	2,50%
Förväntad löneökning, den 31 december	3,00%	2,25%	3,50%
Förväntad inflation, den 31 december	2,00%	1,75%	3,25%
Demografiska antaganden			
Förväntad livslängd efter 65 års ålder, män	23 år	21 år	24 år
Förväntad livslängd efter 65 års ålder, kvinnor	25 år	24 år	25 år
Livslängdstabell	PRI	K2013	S2 2015

Samtliga tre länder där Skanska har förmånsbestämda planer har en omfattande marknad för förstklassiga långfristiga företagsobligationer inklusive bostadsobligationer. Diskonteringsräntan fastställes med utgångspunkt från marknadsräntan på balansdagen för dessa obligationer.

Pensionsförpliktelsernas känslighet för ändrade antaganden

	Sverige	Norge	Storbritannien	Summa [1]
Pensionsförpliktelser, den 31 december, 2018	9 767	3 957	9 551	23 275
Diskonteringsräntan ökar med 0,25%	–475	–200	–475	–1 150
Diskonteringsräntan reduceras med 0,25%	475	200	475	1 150
Förväntad löneökning ökar med 0,25%	125	75	0	200
Förväntad löneökning reduceras med 0,25%	–125	–75	0	–200
Förväntad inflation ökar med 0,25%	350	125	325	800
Förväntad inflation minskar med 0,25%	–350	–125	–325	–800
Förväntad livslängd ökar med 1 år	400	175	300	875

1) Beräknad förändring av pensionsförpliktelsen/pensionsskulden om antagandet ökar eller reduceras för samtliga tre länder. Om pensionsskulden ökar för samtliga tre länder reduceras koncernens eget kapital med 90 procent av den ökade pensionsskulden efter hänsyn tagen till uppskjuten skatt och sociala kostnader.

Förvaltningstillgångarnas känslighet för avvikelser mellan beräknad avkastning och verklig avkastning

	Sverige	Norge	Storbritannien	Summa [1]
Förvaltningstillgångar, den 31 december, 2018	4 388	4 861	9 261	18 510
Avkastningen ökar med 5%	220	240	460	920
Avkastning minskar med 5%	–220	–240	–460	–920

1) Om verklig avkastning överstiger beräknad avkastning med 5 procent förväntas vinsten vid omvärderingen uppgå till 920 Mkr. Om verklig avkastning understiger beräknad avkastning med 5 procent förväntas förlusten vid omvärderingen uppgå till 920 Mkr.

Känslighetsanalyserna baseras på befintliga förhållanden, antaganden och populationer. Applicering på andra nivåer kan ge andra effekter av förändringar.

Avgiftsbestämda planer

Planerna omfattar huvudsakligen ålderspension, sjukpension och familjepension. Premierna betalas löpande under året av respektive koncernföretag till separata juridiska enheter, exempelvis försäkringsbolag. Storleken på premien baseras på lönen. Pensionskostnaden för perioden ingår i resultaträkningen.

Totala pensionskostnader i resultaträkningen för förmånsbestämda planer och avgiftsbestämda planer

	2018	2017
Pensioner förmånsbestämda planer intjänade under perioden	–535	–768
Avgår: Tillskjutna medel från anställda	6	9
Ränta på förpliktelser	–594	–574
Beräknad avkastning på förvaltningstillgångar	491	472
Reduceringar och regleringar	326	49
Pensionskostnader, förmånsbestämda planer	**–306**	**–812**
Pensionskostnader, avgiftsbestämda planer	–1 673	–1 393
Sociala kostnader, förmånsbestämda och avgiftsbestämda planer [1]	–145	–139
Totala pensionskostnader	**–2 124**	**–2 344**

1) Avser särskild löneskatt i Sverige och arbetsgivaravgift i Norge.

Fördelning av pensionskostnader i resultaträkningen

	2018	2017
Kostnader för produktion och förvaltning	–1 639	–1 731
Försäljnings- och administrationskostnader	–382	–511
Finansnetto	–103	–102
Totala pensionskostnader	**–2 124**	**–2 344**

Not 29. Avsättningar

Avsättningar redovisas i enlighet med IAS 37 Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar, se not 1.

Avsättningar fördelas i rapporten över finansiell ställning på långfristiga skulder och kortfristiga skulder. Avsättningar är både räntebärande och icke räntebärande. Avsättningar som ingår i verksamhetscykeln redovisas som kortfristiga. Räntebärande avsättningar som förfaller inom ett år behandlas som kortfristiga.

	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
Kortfristiga avsättningar		
Icke räntebärande	9 922	9 131
Summa	**9 922**	**9 131**

Förändring av avsättningar fördelat på tvistreserv, avsättning för garantier samt övrigt framgår av följande tabell.

	Tvistreserv		Avsättning för garantier		Övriga avsättningar		Summa	
	2018	2017 [1]	2018	2017	2018	2017 [1]	2018	2017
Ingående balans	1 377	950	3 300	2 938	4 454	3 340	9 131	7 228
Förändrad redovisningsprincip, not 3						387		387
Justerad ingående balans	**1 377**	**950**	**3 300**	**2 938**	**4 454**	**3 727**	**9 131**	**7 615**
Årets avsättningar	555	1 036	1 144	1 248	2 552	1 144	4 251	3 428
Ianspråktagna avsättningar	–455	–394	–704	–660	–1 676	–380	–2 835	–1 434
Outnyttjade belopp som återförts, värdeförändring	–140	–180	–446	–309	–353	–71	–939	–560
Kursdifferenser	19	7	59	39	116	–5	194	41
Omklassificeringar	–29	–42	–117	44	266	39	120	41
Belopp vid årets slut	**1 327**	**1 377**	**3 236**	**3 300**	**5 359**	**4 454**	**9 922**	**9 131**

Specifikation av övriga avsättningar

	2018	2017 [1]
Omstruktureringsåtgärder	579	603
Personalrelaterade avsättningar	362	334
Miljöåtaganden	106	108
Avsättning för sociala avgifter på pensioner och aktierelaterad ersättning	1 246	1 086
Tilläggsköpeskillingar [2]	573	838
Avsättning för åtaganden i joint ventures	49	60
Förlustreserver	1 366	574
Avsättningar för färdigställda projekt	504	254
Återställning av uppkomna skador	140	131
Andra avsättningar	434	466
Summa	**5 359**	**4 454**

1) Belopp för jämförelseåret är korrigerat för kategorierna Tvistreserver och Övriga avsättningar. Korrigeringen innebär att även andra tvister än tvister angående projekt i Byggverksamheten redovisas under rubriken Tvistreserver.
2) Avser förvärv av omsättningsfastigheter. De redovisas som finansiella instrument, se not 6.

Normal omloppstid för övriga avsättningar är ett till tre år.

Avsättningar för tvister avser såväl tvister angående projekt inom Byggverksamheten som har avslutats som andra tvister.

Avsättningar för garantiåtaganden avser kostnader som kan uppstå under garantiperioden samt hyresgarantier avseende sålda fastigheter i Kommersiell Fastighetsutveckling. Avsättningarna i Byggverksamhet baseras på individuell bedömning av aktuellt projekt alternativt på en erfarenhetsmässig genomsnittlig kostnad uttryckt som en procentandel av omsättningen under en femårsperiod. Kostnaderna belastar respektive projekt löpande. Avsättningar för garantiåtaganden inom övriga verksamhetsgrenar sker efter individuell bedömning av aktuellt projekt. Årets förändring avser huvudsakligen Byggverksamhet.

Avsättningar för omstruktureringsåtgärder innehåller främst poster rörande Polen, Sverige och nedläggningen i Latinamerika.

Personalrelaterade avsättningar innehåller poster som exempelvis kostnader för vinstandelar, vissa bonusprogram samt övriga personalåtaganden.

Som avsättning för miljöåtagande redovisas bland annat återställningskostnader för grustag i den svenska verksamheten.

Not 30. Övriga rörelseskulder

Som övriga rörelseskulder redovisas icke räntebärande skulder i rörelsen. Rörelseskulderna ingår i koncernens verksamhetscykel och redovisas som kortfristiga skulder.

	31 dec 2018	Omräknad 31 dec 2017
Leverantörsskulder	16 262	15 638
Andra rörelseskulder till intressebolag		15
Andra rörelseskulder [1]	4 855	7 454
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	16 955	15 117
Summa	**38 072**	**38 224**
Varav finansiella instrument redovisat i not 6, Finansiella instrument och finansiell riskhantering		
Leverantörsskulder	16 262	15 638
Övriga rörelseskulder inklusive upplupna räntekostnader	322	496
	16 584	**16 134**
Varav ej finansiella instrument	21 488	22 090

1) I andra rörelseskulder ingår 307 (491) Mkr för utställda men ej inlösta checkar främst i USA. Se not 1.

Not 31. Specifikation av räntebärande nettofordran/nettoskuld per tillgång och skuld

	31 dec 2018			Omräknad 31 dec 2017		
	Räntebärande	Icke räntebärande	Summa	Räntebärande	Icke räntebärande	Summa
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Materiella anläggningstillgångar		7 645	7 645		6 874	6 874
Goodwill		4 324	4 324		4 554	4 554
Övriga immateriella tillgångar		975	975		962	962
Placeringar i joint ventures och intresseföretag		3 288	3 288		3 314	3 314
Finansiella anläggningstillgångar	2 302	43	2 345	2 228	48	2 276
Uppskjutna skattefordringar		1 933	1 933		1 757	1 757
Summa anläggningstillgångar	**2 302**	**18 208**	**20 510**	**2 228**	**17 509**	**19 737**
Omsättningstillgångar						
Omsättningsfastigheter		42 391	42 391		39 010	39 010
Material och varulager		1 256	1 256		1 058	1 058
Finansiella omsättningstillgångar	7 047	70	7 117	6 574	97	6 671
Skattefordringar		396	396		1 188	1 188
Avtalstillgångar		6 661	6 661		6 997	6 997
Övriga rörelsefordringar		27 243	27 243		27 778	27 778
Kassa och bank	10 722		10 722	6 998		6 998
Summa omsättningstillgångar	**17 769**	**78 017**	**95 786**	**13 572**	**76 128**	**89 700**
SUMMA TILLGÅNGAR	**20 071**	**96 225**	**116 296**	**15 800**	**93 637**	**109 437**
SKULDER						
Långfristiga skulder						
Finansiella långfristiga skulder	3 909	3	3 912	3 836	21	3 857
Pensioner	5 669		5 669	5 603		5 603
Uppskjutna skatteskulder		711	711		1 235	1 235
Summa långfristiga skulder	**9 578**	**714**	**10 292**	**9 439**	**1 256**	**10 695**
Kortfristiga skulder						
Finansiella kortfristiga skulder	7 262	48	7 310	7 487	137	7 624
Skatteskulder		615	615		312	312
Kortfristiga avsättningar		9 922	9 922		9 131	9 131
Avtalsskulder		20 738	20 738		16 266	16 266
Övriga rörelseskulder		38 072	38 072		38 224	38 224
Summa kortfristiga skulder	**7 262**	**69 395**	**76 657**	**7 487**	**64 070**	**71 557**
SUMMA SKULDER	**16 840**	**70 109**	**86 949**	**16 926**	**65 326**	**82 252**
Summa eget kapital			**29 347**			**27 185**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			**116 296**			**109 437**
Räntebärande nettofordran/nettoskuld	3 321			–1 126		

Not 32. Förväntade återvinningstider på tillgångar och skulder

	31 dec 2018			Omräknad 31 dec 2017		
Belopp som förväntas återvinnas	inom 12 månader	efter 12 månader	Summa	inom 12 månader	efter 12 månader	Summa
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Materiella anläggningstillgångar [1]	1 571	6 074	7 645	1 415	5 459	6 874
Goodwill		4 324	4 324		4 554	4 554
Övriga immateriella tillgångar [1]	209	766	975	175	787	962
Placeringar i joint ventures och intresseföretag [2]		3 288	3 288		3 314	3 314
Finansiella anläggningstillgångar		2 345	2 345		2 276	2 276
Uppskjutna skattefordringar [3]		1 933	1 933		1 757	1 757
Summa anläggningstillgångar	**1 780**	**18 730**	**20 510**	**1 590**	**18 147**	**19 737**
Omsättningstillgångar						
Omsättningsfastigheter [4]	19 900	22 491	42 391	19 000	20 010	39 010
Material och varulager	512	744	1 256	474	584	1 058
Finansiella omsättningstillgångar	7 065	52	7 117	6 671		6 671
Skattefordringar	396		396	1 188		1 188
Avtalstillgångar [5]	6 145	516	6 661	5 909	1 088	6 997
Övriga rörelsefordringar [5]	24 271	2 972	27 243	23 843	3 935	27 778
Kassa och bank	10 722		10 722	6 998		6 998
Summa omsättningstillgångar	**69 011**	**26 775**	**95 786**	**64 083**	**25 617**	**89 700**
SUMMA TILLGÅNGAR	**70 791**	**45 505**	**116 296**	**65 673**	**43 764**	**109 437**
SKULDER						
Långfristiga skulder						
Finansiella långfristiga skulder		3 912	3 912	180	3 677	3 857
Pensioner [6]	258	5 411	5 669	249	5 354	5 603
Uppskjutna skatteskulder		711	711		1 235	1 235
Summa långfristiga skulder	**258**	**10 034**	**10 292**	**429**	**10 266**	**10 695**
Kortfristiga skulder						
Finansiella kortfristiga skulder	4 527	2 783	7 310	5 636	1 988	7 624
Skatteskulder	615		615	312		312
Kortfristiga avsättningar	3 908	6 014	9 922	3 983	5 148	9 131
Avtalsskulder	18 018	2 720	20 738	13 817	2 449	16 266
Övriga rörelseskulder	36 367	1 705	38 072	36 718	1 506	38 224
Summa kortfristiga skulder	**63 435**	**13 222**	**76 657**	**60 466**	**11 091**	**71 557**
SUMMA SKULDER	**63 693**	**23 256**	**86 949**	**60 895**	**21 357**	**82 252**
Summa eget kapital			**29 347**			**27 185**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			**116 296**			**109 437**

1) Med belopp som förväntas återvinnas inom tolv månader har förväntad årlig avskrivning redovisats.
2) Fördelningen kan ej uppskattas.
3) Uppskjutna skattefordringar förväntas i sin helhet återvinnas efter tolv månader.
4) Återvinning inom ett år av omsättningsfastigheter grundar sig på en historisk bedömning baserad på de senaste tre åren.
5) Kortfristiga fordringar som förfaller efter tolv månader ingår i verksamhetscykeln och redovisas som kortfristiga.
6) Inom 12 månader avser förväntade betalningar av förmåner (betalningar från fonderade medel ingår ej).

Not 33. Ställda säkerheter, eventualförpliktelser och eventualtillgångar

Ställda säkerheter

	31 dec 2018	31 dec 2017
Aktier och andelar	2 229	1 925
Fordringar	824	940
Summa	**3 053**	**2 865**

Joint ventures inom verksamhetsgrenen Infrastrukturutveckling redovisas som ställda säkerheter när andelarna i projektbolaget, vilka kan vara direktägda av Skanska eller ägda via mellanliggande holdingbolag, lämnats som säkerhet för lån från banker eller andra långivare än delägarna.

Ställda säkerheter för skuld

	Aktier och fordringar	
	31 dec 2018	31 dec 2017
Egna åtaganden		
Andra skulder	824	940
Summa egna åtaganden	**824**	**940**
Övriga åtaganden	2 229	1 925
Summa	**3 053**	**2 865**

Ställda säkerheter för andra skulder, 0,8 (1,0) Mdr kronor, avser till allra största delen finansiella instrument lämnade som säkerhet till beställaren i samband med entreprenadarbeten i USA.

Eventualförpliktelser

Eventualförpliktelser redovisas i enlighet med IAS 37 Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar. Se not 1.

	31 dec 2018	31 dec 2017
Eventualförpliktelser avseende gemensamma verksamheter i Byggverksamheten	44 286	46 830
Eventualförpliktelser avseende övriga gemensamma verksamheter	31	28
Eventualförpliktelser avseende joint ventures	747	814
Övriga eventualförpliktelser	2 585	1 260
Summa	**47 649**	**48 932**

Koncernens eventualförpliktelser som avser entreprenadarbeten som bedrivs gemensamt med andra entreprenörer uppgår totalt till 44,3 (46,8) Mdr kronor. Beloppet avser den del av solidariskt ansvar för respektive gemensam verksamhets åtaganden som belöper på övriga deltagare i den gemensamma verksamheten. Sådant ansvar är ofta ett krav från beställaren. I den mån det bedöms som sannolikt att Skanska kommer att utkrävas ansvar redovisas åtagandet som skuld.

Eventualförpliktelser avseende joint ventures avser huvudsakligen garantier lämnade för joint ventures tillhörande rörelsesegmenten Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling.

I koncernens övriga eventualförpliktelser, nära 2,6 (1,3) Mdr kronor avser huvudsakligen åtagande för bostadsprojekt.

Skanska väljer att avtala om gemensamma verksamheter och joint venture när det är fördelaktigt med tanke på projektets storlek och/eller typ av åtaganden som ingår i projektet. Att kombinera expertis och resurser med andra byggbolag är då ett sätt att optimera projektplanering och genomförande likväl som att hantera specifika projektrisker. Utomstående parter i dessa samarbetsarrangemang granskas enligt processen om anbudsförfarande. För mer information om gemensamma verksamheter och joint ventures se not 20 B och 20 C.

I december 2016 mottog Skanska ett krav från den maltesiska staten som i juli 2018 ledde till att ett tvisteförfarande inleddes avseende sjukhuset Mater Dei på Malta. Staten hävdar att det finns defekter i vissa betongarbeten som utfördes under 1996 samt brister i den seismiska konstruktionen. Skanska motsätter sig detta krav, på såväl formella som materiella grunder. Skiljedomstolen har slagit fast att man under 2019 kommer att besluta om en partiell skiljedom på formella grunder.

Ett dotterföretag till Skanska i Finland har tilldömts ett vite i samband med en utredning av mutor som rörde en före detta fastighetschef i ett annat företag. Dom i målet väntas falla under 2019 och kommer sannolikt att överklagas. Skanska anser att vitet är grundlöst och dom kommer att falla i en nu pågående rättegång. En chef hos Skanska Finland står åtalad i detta mål. Flera finska bolag och personer är inblandade. Skanska har aktivt samarbetat med åklagaren och polisen från utredningens början.

Brasiliens konkurrensmyndighet (Administrative Council of Economic Defense, CADE) och Ministry of Transparency Inspection and Control (MoT) inledde i slutet av 2015 administrativa rättsprocesser mot Skanska Brazil beträffande specifika Petrobras-projekt. I juni 2016 beslutade MoT att utestänga Skanska Brazil från offentliga upphandlingar under minst två år. Skanska Brazils överklagande är fortfarande under behandling. CADE har ännu inte fattat något beslut i kartellärendet. Ytterligare myndigheter i Brasilien har initierat rättsprocesser beträffande samma transaktioner. Som Skanska meddelade i april 2016 har det brasilianska riksåklagarämbetet, Attorney General of the Brazilian government (AGU), lämnat in en stämningsansökan mot sju företag, däribland Skanska Brazil. Stämningsansökningarna fokuserar på påstådda felaktiga betalningar utförda av en joint venture-partner. Domstolar i såväl första som andra instans har ogillat stämningsansökningarna mot Skanska Brazil. AGU har överklagat till högsta instans och detta överklagande är under behandling. Federal Audit Court (TCU) är en myndighet som granskar offentliga kontrakt, inklusive de som ingåtts med Petrobras. Skanska Brazil har vissa kontrakt som granskas av TCU.

I början av 2006 inledde skattemyndigheterna i Argentina en utredning av cirka 120 företag, däribland Skanska S.A. i Argentina, gällande bluffakturor. Skanska samarbetade med myndigheterna och korrigerade sina inkomstdeklarationer. 2011 togs fallet upp i appellationsdomstolen som ansåg att det inte fanns några bevis på överträdelser och inga domar föll. En lägre juridisk instans beslutade emellertid i oktober 2017 att åter igen åtala ett stort antal personer, inklusive nio före detta anställda hos Skanska. Rättegången väntas inledas under 2019. Skanska sålde sin argentinska verksamhet under 2015, men driver ärendet eftersom det ingår i förpliktelserna gentemot köparen.

Eventualtillgångar

Koncernen saknar eventualtillgångar av väsentlig betydelse för bedömningen av koncernens ställning. Se not 1.

Not 34. Valutakurser, samt effekt av ändrade valutakurser

Valutakurser hanteras i enlighet med IAS 21 Effekter av ändrade valutakurser, se not 1.

Valutakurser

Valutakursen för svenska kronor har under året fluktuerat gentemot valutor i länder i vilka koncernen bedriver verksamhet.

		Genomsnittskurs			Förändring, %	
Valuta	Land	2018	2017	2016	2017–2018	2016–2017
CZK	Tjeckien	0,400	0,366	0,350	9	5
DKK	Danmark	1,377	1,296	1,272	6	2
EUR	EU	10,260	9,638	9,468	6	2
GBP	Storbritannien	11,597	11,002	11,587	5	–5
NOK	Norge	1,068	1,033	1,019	3	1
PLN	Polen	2,408	2,265	2,170	6	4
USD	USA	8,696	8,549	8,559	2	

		Balansdagskurs			Förändring, %	
Valuta	Land	2018	2017	2016	2017–2018	2016–2017
CZK	Tjeckien	0,398	0,384	0,354	3	9
DKK	Danmark	1,373	1,321	1,287	4	3
EUR	EU	10,253	9,834	9,571	4	3
GBP	Storbritannien	11,352	11,081	11,150	2	–1
NOK	Norge	1,027	1,000	1,053	3	–5
PLN	Polen	2,383	2,355	2,168	1	9
USD	USA	8,941	8,204	9,064	9	–9

Resultaträkningen

Genomsnittskursen under året för svenska kronan mot koncernens övriga valutor har försvagats gentemot samtliga valutor. Totalt blev valutapåverkan på koncernens intäkter 4 671 (–198) Mkr vilket motsvarar 3,0 (–0,1) procent. Totalt uppgick valutaeffekten på koncernens rörelseresultat till 114 (–33) Mkr vilket motsvarar 2,5 (–0,5) procent. Se vidare tabell nedan.

	USD	EUR	GBP	NOK	CZK	PLN	Övriga	Summa
2018								
Intäkter	1,177	905	1,143	524	478	444		4 671
Rörelseresultat	13	98	29	23	6	–59	4	114
Resultat efter finansnetto	8	93	28	26	5	–60	5	105
Periodens resultat	4	70	27	22	3	–68	5	63

	USD	EUR	GBP	NOK	CZK	PLN	Övriga	Summa
2017								
Intäkter	–74	189	–1 113	196	235	370	–1	–198
Rörelseresultat		13	–12	8	4	–44	–2	–33
Resultat efter finansnetto		12	–13	9	4	–44	–1	–33
Periodens resultat		10	–11	7		–48	–1	–43

Not 34. Fortsättning

Koncernens rapport över finansiell ställning fördelad per funktionell valuta

Koncernens balansomslutning har ökat med 6,9 Mdr kronor från 109,4 till 116,3 Mdr kronor. Effekten av valutakursförändringar har påverkat med 4,5 Mdr kronor. Balansdagskursen för den svenska kronan försvagades gentemot samtliga valutor i länder i vilka koncernen bedriver verksamhet.

31 dec 2018, Mdr kr	USD	GBP	EUR	NOK	CZK	PLN	DKK	Övriga utländska valutor [1]	Säkringar av utländsk valuta [2]	SEK	Summa
Tillgångar											
Materiella anläggningstillgångar	2,4	0,2	0,5	1,5	0,5	0,3		–0,1		2,3	7,6
Immateriella tillgångar	0,7	1,5	0,5	1,4	0,6			–0,1		0,7	5,3
Aktier och andelar	1,6	0,1		0,2	0,1			–0,1		1,4	3,3
Räntebärande fordringar	21,8	2,4	3,8	4,2	1,0	1,3		–23,6		–1,6	9,3
Omsättningsfastigheter	9,5	0,4	11,6	4,0	1,8	1,1	1,2	0,2		12,6	42,4
Icke räntebärande fordringar	17,5	4,1	2,6	3,8	0,9	1,4	0,1	0,2		7,1	37,7
Likvida medel	1,4	0,1	1,3		0,3	0,1				7,5	10,7
Summa	**54,9**	**8,8**	**20,3**	**15,1**	**5,2**	**4,2**	**1,3**	**–23,5**	**0,0**	**30,0**	**116,3**
Eget kapital och Skulder											
Eget kapital hänförligt till aktieägarna [3]	9,1	1,6	4,6	4,5	2,3	–0,5	0,9		–1,0	7,7	29,2
Innehav utan bestämmande inflytande					0,1						0,1
Räntebärande skulder	16,7	0,9	8,9	3,0	0,8	1,1	0,1	–23,9	1,0	8,2	16,8
Räntefria skulder	29,1	6,3	6,8	7,6	2,0	3,6	0,3	0,4		14,1	70,2
Summa	**54,9**	**8,8**	**20,3**	**15,1**	**5,2**	**4,2**	**1,3**	**–23,5**	**0,0**	**30,0**	**116,3**

31 dec 2017, Mdr kr	USD	GBP	EUR	NOK	CZK	PLN	DKK	Övriga utländska valutor [1]	Säkringar av utländsk valuta [2]	SEK	Summa
Tillgångar											
Materiella anläggningstillgångar	2,3	0,2	0,4	1,1	0,5	0,2		0,1		2,1	6,9
Immateriella tillgångar	1,0	1,5	0,5	1,3	0,5			0,1		0,6	5,5
Aktier och andelar	1,8		0,1	0,2	0,1			–0,2		1,3	3,3
Räntebärande fordringar	21,1	3,4	2,2	3,8	1,1	2,1		–26,8	–0,4	2,3	8,8
Omsättningsfastigheter	7,4	0,3	11,1	3,4	1,7	0,9	1,5			12,7	39,0
Icke räntebärande fordringar	17,3	4,9	2,5	4,0	1,2	2,1	0,0	0,4		6,5	38,9
Likvida medel	1,1		0,1	0,1	0,7	0,1	0,1	0,1		4,7	7,0
Summa	**52,0**	**10,3**	**16,9**	**13,9**	**5,8**	**5,4**	**1,6**	**–26,3**	**–0,4**	**30,2**	**109,4**
Eget kapital och Skulder											
Eget kapital hänförligt till aktieägarna [3]	8,9	1,7	6,9	4,1	2,5	0,6	0,5	0,1	–4,8	6,6	27,1
Innehav utan bestämmande inflytande					0,1						0,1
Räntebärande skulder	17,1	2,4	4,7	2,7	0,6	1,1	0,7	–26,8	4,4	10,0	16,9
Räntefria skulder	26,0	6,2	5,3	7,1	2,6	3,7	0,4	0,4		13,6	65,3
Summa	**52,0**	**10,3**	**16,9**	**13,9**	**5,8**	**5,4**	**1,6**	**–26,3**	**–0,4**	**30,2**	**109,4**

1) Inklusive eliminering av interna fordringar och skulder.
2) Beloppen avser säkringar före avdrag för skatt. Nettoinvesteringar i utlandet valutasäkras till viss del genom valutalån och valutaterminskontrakt, se även not 6. Säkring av nettoinvesteringar genom valutalån främst i EUR uppgår till 1,0 (4,4) Mdr. Säkring av nettoinvesteringar genom valutaterminskontrakt uppgår till 0,0 (0,4) Mdr och fördelas på USD 0,0 (0,2) och GBP 0,0 (0,2).
3) De respektive valutorna beräknas inklusive koncernmässig goodwill och nettot av koncernmässiga övervärden efter avdrag för uppskjuten skatt.

Påverkan på koncernen vid förändring av SEK mot övriga valutor samt förändring av USD mot SEK

Följande känslighetsanalys visar på koncernens känslighet, baserad på 2018 års resultaträkning och finansiella ställning, för ensidig förändring i SEK mot samtliga valutor med 10 procent samt ensidig förändring i USD mot SEK med 10 procent (+ innebär en försvagning av svenska kronan, –innebär en förstärkning av svenska kronan).

Mdr kronor	+/–10%	varav USD +/–10%
Intäkter	+/– 12,8	+/– 7,0
Rörelseresultat	+/– 0,3	+/– 0,1
Eget kapital	+/– 2,2	+/– 0,9
Nettofordran/nettoskuld	+/– 0,6	+/– 0,7

Övrigt

För uppgift om förändringen av omräkningsreserven i Eget kapital hänvisas till not 26.

Not 35. Kassaflödesanalys

Förutom kassaflödesanalysen som upprättas enligt IAS 7 Kassaflödesanalys, visas i Skanska en kassaflödesanalys som upprättats utifrån den verksamhet som de respektive verksamhetsgrenarna bedriver. Denna kassaflödesanalys benämns "Koncernens operativa kassaflödesanalys". Kopplingen mellan de respektive kassaflödesanalyserna framgår nedan.

Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet

	2018	2017
Av- och nedskrivningar samt återföring av nedskrivningar	2 457	2 462
Resultat sålda anläggningstillgångar och omsättningsfastigheter	–8 479	–5 323
Resultat efter finansnetto från joint ventures och intressebolag	–821	–388
Utdelning från joint ventures och intressebolag	1 465	256
Årets avsättning för internvinster på entreprenadarbeten	543	452
Kostnadsförda pensioner som ej avser betalningar	203	710
Utbetalda pensioner	–851	–590
Kostnad för aktiesparprogrammet Seop	254	297
Resultat sålda joint ventures	–42	–1 362
Övriga poster som ej påverkat kassaflödet från den löpande verksamheten	18	–35
Summa	**–5 253**	**–3 521**

Betald skatt

Betald skatt är fördelad på löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

Totalt betald skatt för koncernen under året uppgår till –490 (–968) Mkr.

Uppgift om räntor och utdelningar

	2018	2017
Erhållen intäktsränta under året	134	87
Betald kostnadsränta under året	288	–237
Erhållen utdelning under året	1 497	287

Likvida medel

Likvida medel i kassaflödesanalysen består av kassa och bank samt kortfristiga placeringar. Definitionen av kassa och bank i rapporten över finansiell ställning framgår av not 1.

Samma regel som använts vid bestämmande av likvida medel i rapporten över finansiell ställning har använts vid bestämmandet av likvida medel enligt kassaflödesanalysen. Som kassa och bank redovisas endast belopp som kan användas utan restriktioner.

	2018	2017
Kassa och bank	10 722	6 998
Summa	**10 722**	**6 998**

Övrigt

Koncernens outnyttjade krediter uppgick vid årets slut till 8 613 (8 281) Mkr.

Uppgift om tillgångar och skulder i förvärvade koncernföretag/rörelser

	2018	2017
Tillgångar		
Immateriella tillgångar	21	
Materiella tillgångar	7	
Icke räntebärande tillgångar	1	
Summa	**29**	**0**
Skulder		
Räntebärande skulder	7	
Icke räntebärande skulder	6	
Summa	**13**	**0**
Utbetald köpeskilling	–16	
Påverkan på likvida medel, förvärv	**–16**	**0**

Förvärvade koncernföretag/rörelser beskrivs i not 7.

Sambandet mellan koncernens operativa kassaflödesanalys och koncernens kassaflödesanalys

Skillnaden mellan koncernens operativa kassaflödesanalys och koncernens kassaflödesanalys enligt IAS 7 Kassaflödesanalys, framgår av följande.

I koncernens kassaflödesanalys enligt IAS 7 redovisas kassaflödet fördelat på;
Kassaflöde från löpande verksamhet
Kassaflöde från investeringsverksamhet
Kassaflöde från finansieringsverksamhet

I koncernens operativa kassaflödesanalys redovisas kassaflödet fördelat på;
Kassaflöde från operativ verksamhet
Kassaflöde från finansieringsverksamhet
Kassaflöde från strategiska investeringar
Utdelning etc.
Förändring i räntebärande fordringar och skulder

I koncernens operativa kassaflödesanalys benämns löpande verksamhet som ”operativ verksamhet”. Till skillnad från kassaflödesanalysen enligt IAS 7 så innehåller den ”operativa verksamheten” även nettoinvesteringar som anses vara ett led i den operativa verksamheten tillsammans med skattebetalningar på dessa. Sådana nettoinvesteringar är nettoinvesteringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar samt nettoinvesteringar i Infrastrukturutveckling.

Investeringar av strategisk karaktär redovisas i kassaflödet från strategiska investeringar.

I den operativa kassaflödesanalysen redovisas i kassaflödet från finansieringsverksamheten endast räntor och övrigt finansnetto samt betald skatt på dessa. Utdelning redovisas separat. Lämnade lån och återbetalning av lån redovisas också separat tillsammans med förändringen av de räntebärande fordringarna längst ner i den operativa kassaflödesanalysen, vilket ger en delsumma i analysen som visar kassaflödet före förändring i räntebärande fordringar och skulder.

Not 35. Fortsättning

Årets kassaflöde

	2018	2017
Kassaflöde från operativ verksamhet inklusive betalda skatter enligt operativt kassaflöde	7 268	2 702
Avgår nettoinvesteringar i materiella och immateriella tillgångar	2 157	112
Avgår skattebetalningar på sålda materiella och immateriella tillgångar samt försäljning av tillgångar i Infrastrukturutveckling	29	32
Kassaflöde från löpande verksamhet	**9 454**	**2 846**
Kassaflöde från strategiska investeringar enligt operativt kassaflöde	–16	
Nettoinvestering materiella och immateriella tillgångar	–2 157	–112
Ökning och minskning av räntebärande fordringar	–165	1 734
Betald skatt på sålda materiella och immateriella tillgångar samt tillgångar i Infrastrukturutveckling	–29	–32
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**–2 367**	**1 590**
Kassaflöde från finansieringsverksamheten enligt operativt kassaflöde, inklusive förändring i räntebärande fordringar och skulder	–202	2 796
Ökning och minskning i räntebärande skulder	165	–1 734
Utdelning etc [1]	–3 472	–3 879
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	**–3 509**	**–2 817**
Årets kassaflöde	**3 578**	**1 619**
1) Varav återköp aktier.	–72	–440

Sambandet mellan koncernens investeringar i kassaflödesanalysen och investeringar i koncernens operativa kassaflödesanalys.

Totala nettoinvesteringar redovisas i kassaflödesanalysen fördelade på löpande verksamhet och investeringsverksamhet med hänsyn taget till likvidreglering av investeringar och desinvesteringar.

I löpande verksamheten redovisas köp och försäljning av omsättningsfastigheter medan övriga nettoinvesteringar redovisas i investeringsverksamheten.

	2018	2017
Nettoinvesteringar i löpande verksamhet	5 434	–1 217
Nettoinvesteringar i investeringsverksamheten	–2 173	–112
	3 261	**–1 329**
Avgår justering för periodisering, kassapåverkan investeringar	39	243
Totala nettoinvesteringar	**3 300**	**–1 086**

I koncernens operativa kassaflödesanalys redovisas nettoinvesteringar fördelat på nettoinvesteringar i rörelsen och strategiska nettoinvesteringar enligt följande.

Investeringar/Desinvesteringar

	2018	2017
Rörelsen – Investeringar		
Immateriella tillgångar	–225	–255
Materiella anläggningstillgångar	–2 351	–1 876
Tillgångar i Infrastrukturutveckling	–62	–449
Aktier	–37	–154
Omsättningsfastigheter	–21 849	–21 451
varav Bostadsutveckling	–10 449	–10 801
varav Kommersiell fastighetsutveckling	–11 400	–10 650
	–24 524	**–24 185**
Rörelsen – Desinvesteringar		
Immateriella tillgångar	6	1
Materiella anläggningstillgångar	420	213
Tillgångar i Infrastrukturutveckling	80	1 950
Aktier	12	458
Omsättningsfastigheter	27 322	20 477
varav Bostadsutveckling	12 068	11 767
varav Kommersiell fastighetsutveckling	15 254	8 710
	27 840	**23 099**
Nettoinvesteringar i rörelsen	3 316	–1 086
Strategiska investeringar		
Förvärv av rörelse	–16	
Netto strategiska investeringar	**–16**	**0**
Totala nettoinvesteringar	**3 300**	**–1 086**

Förändring av räntebärande skulder tillhörande finansieringsverksamheten framgår av följande tabell.

Räntebärande skulder

	2018	2017
Ingående balans	11 323	10 172
Poster som påverkar kassaflödet från finansieringsverksamheten	–146	885
Företagsförvärv	7	
Kursdifferenser	–13	266
Belopp vid årets slut	**11 171**	**11 323**

Not 36. Personal

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2018	2017
Löner och ersättningar		
Styrelse, VD, vVD och övrig ledningsgrupp [1]	551	554
varav rörliga ersättningar	209	213
Övriga anställda	21 068	21 448
Summa löner och ersättningar	**21 619**	**22 002**
Sociala kostnader	5 294	5 415
varav pensionskostnader	2 021	2 130

1) I belopp avseende styrelse, VD, vVD och övrig ledningsgrupp inkluderas ersättningar till tidigare styrelse, VD och vVD i samtliga koncernbolag under räkenskapsåret.

Av koncernens totala pensionskostnader avser 43 (49) Mkr styrelse, VD, vVD och övrig ledningsgrupp. I beloppet inkluderas ersättningar till tidigare styrelse, VD och vVD.

Medelantal anställda

Personal beräknas som genomsnittligt antal anställda, se not 1.

	2018	varav män	%	varav kvinnor	%	2017	varav män	%	varav kvinnor	%
Sverige	9 458	7 328	77	2 130	23	9 304	7 500	81	1 804	19
Norge	3 855	3 474	90	381	10	3 867	3 472	90	395	10
Danmark	17	10	59	7	41	15	10	67	5	33
Finland	2 176	1 840	85	336	15	2 091	1 740	83	351	17
Storbritannien	5 650	4 364	77	1 286	23	5 813	4 586	79	1 227	21
Polen	4 306	3 278	76	1 028	24	5 598	4 378	78	1 220	22
Tjeckien	2 652	2 226	84	426	16	3 039	2 528	83	511	17
Slovakien	830	732	88	98	12	838	718	86	120	14
USA	8 957	7 653	85	1 304	15	9 350	7 975	85	1 375	15
Övriga länder	749	663	89	86	11	844	775	92	69	8
Summa	**38 650**	**31 568**	**82**	**7 082**	**18**	**40 759**	**33 682**	**83**	**7 077**	**17**

Antalet anställda vid årets slut uppgick till 37 450 (40 400).

Män och kvinnor per balansdagen i samtliga koncernbolags styrelse och ledning

	2018		2017	
	varav män, %	varav kvinnor, %	varav män,%	varav kvinnor, %
Andel styrelseledamöter	82	18	84	16
Andel verkställande direktörer och medlemmar i affärsenheternas ledningsgrupper	77	23	77	23

Övrigt

Inga lån, ställda säkerheter eller eventualförpliktelser har lämnats till förmån för styrelseledamot och verkställande direktör inom koncernen.

Not 37. Ersättning till ledande befattningshavare och styrelseledamöter

I koncernledningen ingick verkställande direktören och samtliga fem vice verkställande direktörer, ”Group Leadership Team”. Gruppen omfattade sammanlagt sex personer vid utgången av 2018, varav två kvinnor och fyra män.

Med ledande befattningshavare avses medlemmar i koncernledningen.

Beslutsprocesser

Riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare fastställs årligen av årsstämman. Lön och övriga förmåner för verkställande direktören fastställs av Skanska AB:s styrelse efter förslag från styrelsens ersättningskommitté. Ersättningskommittén beslutar om löner, rörlig ersättning och övriga förmåner för övriga medlemmar i koncernledningen. Verkställande direktören informerar löpande ersättningskommittén om löner, rörlig ersättning och övriga förmåner för koncernstabschefer och affärsenhetschefer. I ersättningskommittén ingick under 2018 styrelseordförande Hans Biörck, styrelseledamoten Pär Boman och styrelseledamoten Jayne McGivern. Ersättningskommittén sammanträdde sju gånger under året. Årsstämman beslutar om styrelsearvoden och ersättning för kommittéarbete efter förslag från valberedningen.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättningsprinciper

Vid årsstämman 2018 godkändes följande riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare:

Ersättning till ledande befattningshavare i Skanska AB skall utgöras av fast lön, eventuell rörlig ersättning, övriga sedvanliga förmåner samt pension. Med ledande befattningshavare avses verkställande direktören och övriga medlemmar i koncernledningen (”Group Leadership Team”).

Den sammanlagda ersättningen för varje ledande befattningshavare skall vara marknadsmässig och konkurrenskraftig på den arbetsmarknad där befattningshavaren är placerad och framstående prestationer skall reflekteras i den totala ersättningen.

Fast lön och rörlig ersättning skall vara relaterad till befattningshavarens ansvar och befogenhet. Den rörliga ersättningen skall kunna utges i kontanter och/eller aktier och den skall ha en högsta gräns och vara relaterad till den fasta lönen. Erhållande av aktier skall kräva tre års intjänandeperiod och skall ingå i ett långsiktigt incitamentsprogram. Den rörliga ersättningen skall baseras på utfallet i förhållande till uppsatta mål och utformas så att ökad intressegemenskap uppnås mellan befattningshavaren och bolagets aktieägare. Villkor för rörlig ersättning bör utformas så att styrelsen, om exceptionella ekonomiska förhållanden råder, har möjlighet att begränsa eller underlåta att ge ut rörlig ersättning om ett sådant utgivande bedöms som orimligt och oförenligt med bolagets ansvar i övrigt gentemot aktieägare, anställda och andra intressenter. För årlig bonus bör det finnas möjlighet att begränsa eller underlåta att ge ut rörlig ersättning, om styrelsen bedömer att det är rimligt av andra skäl.

I den mån styrelseledamot utför arbete för bolagets räkning, vid sidan av styrelsearbetet, skall konsultarvode och annan ersättning för sådant arbete kunna utgå.

Vid uppsägning från bolaget gäller normalt en uppsägningstid om sex månader kombinerat med avgångsvederlag motsvarande högst 18 månader fast lön eller alternativt, en uppsägningstid motsvarande högst 12 månader i kombination med avgångsvederlag motsvarande högst 12 månader av fast lön.

Pensionsförmåner skall vara antingen förmåns- eller premiebestämda, eller en kombination därav och ge befattningshavaren rätt att erhålla tjänstepension från 65 års ålder. Pensionsåldern kan dock i enskilda fall vara lägst 60 år. För intjänande av förmånsbestämd pension förutsätts för fullt intjänande att anställningsförhållandet pågått under så lång tid som krävs enligt företagets generella pensionsplan i respektive land.

Rörlig ersättning skall inte vara pensionsgrundande, med undantag för de fall där det följer av reglerna i en generell pensionsplan (till exempel den svenska ITP-planen).

Styrelsen får frångå dessa riktlinjer, om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Frågor om lön och annan ersättning till verkställande direktören bereds av ersättningskommittén och beslutas av styrelsen. Frågor om lön och annan ersättning till andra ledande befattningshavare beslutas av ersättningskommittén.

Finansiella mål för rörliga lönedelar 2018

	Vinstmått	Startpunkt	Outperform	Utfall	Uppfyllandegrad [2]
Koncernen	Resultat efter finansiella poster, Mdr kr [1]	4,2	6,7	4,9	29%
Byggverksamhet	Rörelseresultat, Mdr kr	2,6	4,2	1,1	44%
	Skanska Value Added, Mdr kr [3]	3,4	4,7	2,7	61%
Bostadsutveckling	Rörelseresultat, Mdr kr	1,2	1,6	1,5	51%
	Avkastning på sysselsatt kapital, %	9	12	13	88%
	Sålda enheter, tusental [4]	1,8	2,2	1,8	16%
Kommersiell fastighetsutveckling	Rörelseresultat, Mdr kr	1,1	2,0	3,1	100%
	Avkastning på sysselsatt kapital, % [5]	6	8	13	100%
	Uthyrning, tusental, m^2 [6]	146	371	456	100%

1) Resultatet exkluderar elimineringar på koncernnivå. ”Outperform”-målet på koncernnivå utgör 95 procent av verksamhetsgrenarnas sammanlagda ”Outperform”-mål och Startpunktsmålet utgör 105 procent av verksamhetsgrenarnas sammanlagda Startpunktsmål.
2) Uppfyllandegraden baseras på utfallen i respektive affärsenhet som vägs samman. Då uppfyllnad per affärsenhet minst kan vara 0 procent kan negativa resultat i affärsenheterna påverka jämförelsen mot verksamhetsgrenens sammanvägda resultat.
3) Målet Skanska Value Added (SVA) motsvarar rörelseresultat efter avdrag för kapitalkostnad på sysselsatt kapital. Kapitalkostnaden avser den bedömda kostnaden för lånat och eget kapital före skatt.
4) Omfattar affärsenheterna Bostadsutveckling i Centraleuropa och BoKlok.
5) Inklusive orealiserade utvecklingsvinster och förändringar i marknadsvärde. Omfattar affärsenheterna Kommersiell fastighetsutveckling i Norden, Europa och USA.
6) Omfattar affärsenheterna Kommersiell fastighetsutveckling i Norden, Europa och USA.

Not 37. Fortsättning

Målsättning och prestation avseende rörliga ersättningar

Rörlig ersättning kan bestå av två delar, dels årlig rörlig ersättning som är kontantbaserad, dels aktieprogram som omfattar ersättning i form av aktier.

De långsiktiga aktieprogrammen beskrivs under avsnitten "Långsiktiga aktieprogram" samt "Tidigare långsiktiga aktieprogram" i denna not. I tabellen nedan anges, per verksamhetsgren, startpunkt och outperform för respektive mål som beslutades av styrelsen för den kontantbaserade rörliga ersättningen 2018.

I tillägg till ovan nämnda finansiella målsättningar har respektive person i koncernledningen icke-finansiella mål som kan reducera utfallet mätt enbart på de finansiella målen. De icke-finansiella målen gäller i huvudsak strategiska initiativ kopplade till affärsplanen. I de fall den verksamhet personen i fråga är ansvarig för inte har uppnått de icke-finansiella målen reduceras utfallet.

För koncernledningen, exklusive verkställande direktören, knyts årlig rörlig ersättning huvudsakligen till koncernmålen och/eller till de affärsenheter de är direkt ansvariga för. De icke-finansiella målen är kopplade till de affärsenheter och/eller verksamheter personerna i koncernledningen är ansvariga för. Det preliminära utfallet för övrig koncernledning blev i genomsnitt 34 (27) procent av fast årslön. Beräkningen är preliminär såtillvida att eventuella avdrag som följd av de icke-finansiella målen ännu inte beaktats. Styrelsen beslutar om det slutliga utfallet av rörliga ersättningar efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019.

Målsättning och prestation avseende rörlig ersättning för verkställande direktören

För verkställande direktören har de finansiella målen varit desamma som koncernmålen enligt tabellen på föregående sida. Styrelsen har möjlighet att reducera utfallet av den rörliga ersättningen mätt enbart på de finansiella målen med maximalt 50 procent baserat på utfallet av de icke-finansiella målen i koncernen. Det preliminära utfallet av verkställande direktörens rörliga ersättning (det vill säga exklusive aktiesparprogrammet) visar på utfall om 22 procent av fast årslön baserat på finansiella mål med en måluppfyllelse på 29 procent. Beräkningen är preliminär såtillvida att eventuella avdrag som följd av de icke-finansiella målen ännu inte beaktats. Styrelsen beslutar om det slutliga utfallet efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019.

Pensionsförmåner

Pensionsåldern för personer i koncernledningen är 62–65 år och anställda i Sverige har rätt till pensionsförmån enligt ITP planen. ITP planen omfattar premiebestämd pension ITP1 samt förmånsbestämd pension ITP2. Anställda utanför Sverige omfattas av lokala pensionsplaner. Premien i ITP1 utgör 4,5 procent av kontant bruttolön upp till 7,5 inkomstbasbelopp och 30 procent av kontant bruttolön därutöver. Den förmånsbestämda ITP2 garanterar livsvarig ålderspension från 55 års ålder. Pensionsbeloppet utgör viss procent av slutlönen och tjänstetid för full pension är 30 år. Pensionsrätten för lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp är 10 procent, för lönedelar mellan 7,5 och 20 inkomstbasbelopp är förmånen 65 procent och för lönedelar mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp är förmånen 32,5 procent av lönen. För lönedelar överstigande 30 inkomstbasbelopp omfattas gruppen som deltar i ITP2 av en kompletterande pensionsrätt, med en premie om 20 procent.

Avgångsvederlag

För personer i koncernledningen gäller vid uppsägning från bolagets sida, en uppsägningstid om sex månader med bibehållen fast lön och förmåner, exklusive rörlig ersättning. Efter uppsägningstiden utbetalas avgångsvederlag under 12–18 månader. Avgångsvederlag som utbetalas efter uppsägningstid är normalt förenad med avräkningsskyldighet.

Mellan Skanska och verkställande direktören gäller en ömsesidig uppsägningstid om 12 månader med bibehållen fast lön och förmåner, exklusive rörlig ersättning. Efter uppsägningstiden utbetalas avgångsvederlag under 12 månader. Avgångsvederlag som utbetalas efter uppsägningstid är normalt förenad med avräkningsskyldighet.

Styrelse

	Styrelsearvode		Revisionskommittén		Ersättningskommittén		Projektkommittén		Summa	
Tkr	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Styrelsens ordförande										
Hans Biörck	2 040	2 040	158	158	110	110	205	205	2 513	2 513
Övrig styrelse										
John Carrig	–	680	–	158	–	105	–	205	–	1 148
Nina Linander	680	680	158	158			205	205	1 043	1 043
Fredrik Lundberg	680	680					205	205	885	885
Charlotte Strömberg	680	680	220	220			205	205	1 105	1 105
Pär Boman	680	680	158	158	105	105	205	205	1 148	1 148
Jayne McGivern	680	680			105	105	205	205	990	990
Catherine Marcus	680	680					205	205	885	885
Styrelse	**6 120**	**6 800**	**693**	**850**	**320**	**425**	**1 435**	**1 640**	**8 568**	**9 715**

Kostnadsförda ersättningar och förmåner 2018

Styrelsearvoden

Årsstämman 2018 beslöt att arvoden skulle utgå till de stämmovalda ledamöterna, med sammanlagt 8 568 Tkr (9 715) inklusive ett särskilt anslag för kommittéarbete, se tabell ovan.

Styrelsens ordförande

Styrelsens ordförande Hans Biörck har under verksamhetsåret tillerkänts styrelsearvode med totalt 2 513 Tkr (2 513) varav 473 Tkr (473) avseende kommittéarbete.

Styrelseledamöter

Utöver ordinarie styrelsearvode och arvode för kommittéarbete har inga arvoden utbetalats till ledamöterna i deras roll som styrelseledamot.

För styrelseledamöter utsedda av de anställda redovisas inte uppgift om löner och ersättningar samt pensioner då de inte uppbär dessa i egenskap av styrelsemedlemmar. För styrelsemedlemmar som tidigare, före räkenskapsårets ingång, varit anställda i koncernen redovisas uppgift om pensionsförpliktelser i deras tidigare roll som anställda.

Not 37. Fortsättning

Koncernledning

	Årslön		Rörlig ersättning [1]		Tilldelat värde aktiesparprogram [2]		Övriga ersättningar och förmåner [3]		Pensionskostnad		Summa	
Tkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Verkställande direktören												
Anders Danielsson	10 500	–	2 318	–		–	375	–	3 675	–	16 868	–
Johan Karlström	–	12 670	–	628	–	1 532	–	84	–	6 335	–	21 248
Övrig koncernledning (5 personer) [4]	26 419	40 854	8 990	10 224	583	4 166	1 126	42 914	5 899	17 018	43 017	115 176
Summa	**36 919**	**53 524**	**11 308**	**10 852**	**583**	**5 698**	**1 501**	**42 998**	**9 574**	**23 353**	**59 885**	**136 424**

1) Rörlig ersättning avseende verksamhetsåret 2018 är preliminär och fastställs slutgiltigt samt utbetalas efter uppföljning av utfallet i första kvartalet 2019. I avtalen för rörlig ersättning ingår en allmän klausul som stipulerar att Styrelsen och Ersättningskommittén har rätt att helt eller delvis reducera den rörliga ersättningen. Beloppen som ingår i rubriken "Rörlig ersättning" i ovanstående uppställning avseende 2017 utgör faktiska utbetalningar för verksamhetsåret 2017.
2) Angivet värde avser preliminär tilldelning av matchningsaktier och prestationsaktier för 2018 års investerade aktier, med aktiekurs per 28 december 2018 (141 kr). Koncernledningen beräknas erhålla 4 134 (6 445) matchningsaktier och 0 (27 070) prestationsaktier. Styrelsen beslutar om det slutliga utfallet efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019. För erhållande av matchningsaktierna och prestationsaktierna förutsätts ytterligare tre års tjänstgöring. Det totala värdet är dock inte kostnadsfört ännu, då kostnaden fördelas över tre år i enlighet med IFRS 2, se avsnitt "Långsiktiga aktieprogram". Verkställande direktören och delar av den övriga koncernledningen har erhållit ersättning relaterade till verksamhetsåret 2015. Verkställande direktören har, efter en treårig inlåsningsperiod, inom det tidigare aktiesparprogrammet Seop 3 erhållit 12 683 aktier motsvarande 1 788 Tkr 2018, avseende tilldelade aktier under verksamhetsåret 2015. Övrig koncernledning har inom Seop 3, efter en treårig inlåsningsperiod, under 2018 erhållit 24 338 (80 403) Skanska B-aktier motsvarande 3 432 Tkr (13 669), avseende tilldelade aktier under verksamhetsåret 2015. Beloppen som ingår i rubriken "Tilldelat värde aktiesparprogram" i ovanstående uppställning avseende 2017 är beräknade baserat på faktiskt utfall efter reduktion till följd av att en av kostnadslimiterna i aktiesparprogrammet överskreds för 2017.
3) I beloppet för 2017 ingår kostnader maximalt för lön under uppsägningstid och avgångsvederlag för fem personer som lämnade bolaget och koncernledningen under 2017 och i början av 2018. Dessa kostnader belastade bolaget under 2017 men utbetalas under 2018–2020.
4) Under perioden 1 januari–16 januari bestod övrig koncernledning av sex personer. Under 2017 bestod övrig koncernledning av nio personer under perioden 16 januari-31 maj och av åtta personer under övriga året.

Verkställande direktören

Den 1 januari 2018 tillträdde Anders Danielsson som verkställande direktör. Anders Danielsson har under verksamhetsåret uppburit fast lön om 10 500 Tkr samt en beräknad rörlig lönedel om 2 318 Tkr baserad på finansiella mål med en preliminär måluppfyllelse på 29 procent. Den rörliga ersättningen kan uppgå till högst 75 procent av den fasta årslönen. Utfallet för verkställande direktörens rörliga ersättning fastställs slutligen av styrelsen efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019. Det preliminära utfallet motsvarade 22 procent av den fasta årslönen. Utbetalning sker normalt under maj månad året efter prestationsåret.

Vidare deltar verkställande direktören i koncernens pågående aktiesparprogram Seop 4 med tilldelning av matchningsaktier och prestationsaktier, se avsnitt "Långsiktiga aktieprogram" i denna not. Anders Danielsson förvärvade, inom ramen för Seop 4, 6 486 Skanska B-aktier, vilket inte beräknas medföra tilldelning av matchningsaktier. Inga prestationsaktier beräknas tilldelas genom att "outperform"-målen preliminärt uppfylldes till 0 procent. Tilldelning av matchnings- och prestationsaktier fastställs slutligen av styrelsen efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019.

Årliga pensionsavsättningar uppgår till 35 procent av den fasta årslönen. Kostnaden under året uppgick till 3 675 Tkr.

Övrig koncernledning

Under året har tre nya personer tillkommit i koncernledningen och fyra personer lämnat koncernledningen. Övrig koncernledning omfattar vid utgången av 2018 sammanlagt fem personer.

Koncernledningen har fast årslön och en rörlig ersättning baserad på koncernens resultat och/eller resultatet i de affärsenheter de är direkt ansvariga för. Vidare omfattas ledande befattningshavare av koncernens pågående aktiesparprogram Seop 4 med tilldelning av matchningsaktier och prestationsaktier, se avsnitt "Långsiktiga aktieprogram" i denna not. Totalt förvärvades 16 535 (18 851) Skanska B-aktier av övriga koncernledningsmedlemmar inom ramen för Seop 4, vilket medförde 4 134 (4 713) matchningsaktier motsvarande 583 (801) Tkr. Angivet värde avser aktiekurs per 28 december 2018 (141 kr). Antalet prestationsaktier som beräknas tilldelas är 0 (19 792) genom att "outperform"-målen preliminärt uppfylldes till 0 (18) procent. Rörlig ersättning samt utfallet av prestationsaktier för verksamhetsåret 2018 är preliminära och fastställs slutligen efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019. Utbetalning av den kontantbaserade rörliga ersättningen sker normalt under maj månad året efter prestationsåret.

Samtliga ovan nämnda ersättningar och förmåner har belastat Skanska AB utom 10 948 Tkr (10 739) till övrig koncernledning vilket har belastat andra koncernbolag.

Pensionsförpliktelser till nuvarande och tidigare ledande befattningshavare

Utestående pensionsförpliktelser till verkställande direktören och tidigare verkställande direktörer uppgår år 2018 till 158 067 (151 393) Tkr. Till övrig koncernledning och tidigare övrig koncernledning uppgår utestående förpliktelser till 107 411 (109 782) Tkr.

Långsiktiga aktieprogram

Aktiesparprogram – Skanska Employee Ownership Program, Seop 4 (2017–2019)

Vid årsstämman 2016 beslutades att för koncernens anställda införa det långsiktiga aktiesparprogrammet Seop 4, vilket huvudsakligen är en förlängning av det tidigare aktiesparprogrammet Seop 3, som löpte 2014-2016. Villkoren överensstämmer i allt väsentligt med villkoren i det tidigare programmet, Seop 3.

Programmet riktar sig till cirka 40 000 fast anställda inom Skanska koncernen varav cirka 2 000 nyckelanställda och cirka 300 chefer, inklusive verkställande direktören och övrig koncernledning.

Programmet innebär att anställda, nyckelanställda och chefer erbjuds möjlighet att, förutsatt en egen investering i aktier av serie B i Skanska under ett visst räkenskapsår, av Skanska, vederlagsfritt erhålla aktier av serie B i Skanska. Vid en egen investering av 4 så kallade sparaktier har den anställde rätt att, efter en treårig inlåsningsperiod, vederlagsfritt erhålla 1 aktie av serie B i Skanska. Därutöver har den anställde möjligheten att, beroende på uppfyllande av vissa resultatbaserade prestationsvillkor under förvärvsperioden, efter inlåsningsperioden vederlagsfritt erhålla ytterligare aktier av serie B i Skanska.

Förvärvsperioden täcker perioden 2017–2019 och inlåsningsperioden löper under tre år från den månad sparaktien förvärvades. Anställda kan för varje 4 förvärvade sparaktier högst erhålla 3 prestationsaktier (utöver 1 matchningsaktie). Nyckelanställda kan för varje 4 förvärvade sparaktier högst erhålla 7 prestationsaktier (utöver 1 matchningsaktie). Chefer (vilka delas in i tre underkategorier) kan för varje 4 förvärvade sparaktier högst erhålla 15, 19 respektive 23 prestationsaktier (utöver 1 matchningsaktie). Det antal sparaktier som en deltagare i programmet högst får förvärva, genom månatligt sparande, är beroende av den anställdes lön och om den anställde deltar i programmet såsom anställd, nyckelanställd eller chef.

Not 37. Fortsättning

Finansiella mål för aktiesparprogrammet Seop 4, 2018 [1]

	Vinstmått	Startpunkt	Outperform	Utfall	Uppfyllandegrad [2]
Koncernen	Resultat per aktie, kr [3]	12,1	13,3	9,5	0%
Byggverksamhet	Rörelseresultat, Mdr kr	3,2	4,2	1,1	35%
Bostadsutveckling	Rörelseresultat, Mdr kr	1,4	1,6	1,5	51%
	Avkastning på sysselsatt kapital, % [4]	10	13	12	64%
Kommersiell fastighetsutveckling	Rörelseresultat, Mdr kr	1,4	2,0	3,1	100%
	Uthyrning, tusental, m^2 [5]	146	371	456	100%

1) För ytterligare information se tabellen Finansiella målsättningar för rörliga lönedelar i not 37 på sidan 172.
2) Uppfyllandegraden baseras på utfallen i respektive affärsenhet som vägs samman. Då uppfyllnad per affärsenhet minst kan vara 0% kan negativa resultat i affärsenheterna påverka jämförelsen mot verksamhetsgrenens sammanvägda resultat.
3) Periodens resultat hänförligt till aktieägarna, dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier under året.
4) Omfattar affärsenheterna Bostadsutveckling i Centraleuropa och BoKlok.
5) Omfattar affärsenheterna Kommersiell fastighetsutveckling i Norden, Europa och USA.

En förutsättning för att en deltagare skall ha möjlighet att erhålla matchnings- och prestationsaktier är att denne är anställd inom koncernen under hela inlåsningsperioden och under denna inlåsningsperiod har behållit sparaktierna.

Programmet innefattar två kostnadstak. Det första kostnadstaket är beroende av i vilken utsträckning de finansiella ”Seop-specifika Outperform-målen” är uppfyllda, vilket begränsar Skanskas totala kostnad för respektive investeringsår till 208–655 Mkr, relaterat till uppfyllelse av de finansiella ”Seop-specifika Outperform-målen” på koncernnivå. Det första kostnadstaket justeras i enlighet med konsumentprisindex med basår 2016 för Seop 4. Det andra kostnadstaket innebär att Skanskas totala kostnad för respektive år inte får överstiga 15 procent av EBIT på koncernnivå. Det faktiska kostnadstaket är det lägsta av de båda kostnadstaken. Kostnaderna för tidigare års aktiesparutfall ingår i de resultatmål som fastställs årligen. Utöver kostnadstaken begränsas även det antal aktier som får återköpas inom ramen för det treåriga programmet till 13 500 000 aktier. Vid en preliminär bedömning av utfallet för 2018 överskrids det första kostnadstaket, vilket innebär att tilldelningsgraden preliminärt kommer att reduceras proportionellt för aktiespardeltagarna. Utfallet fastställs slutligen av styrelsen efter uppföljning av verksamheten under första kvartalet 2019.

I ovanstående tabell visas måluppfyllelsen i Seop 4 2018 för respektive verksamhetsgren.

Inom Skanskakoncernen totalt deltog 34 (32) procent av tillsvidareanställda i programmet Seop 4 2018.

Kostnaden exklusive sociala avgifter gällande Seop 4 för investeringar under 2018 bedöms preliminärt uppgå till 426 Mkr varav 63 Mkr har kostnadsförts under 2017 medan årets kostnad uppgår till 111 Mkr. Återstående kostnad för Seop 4 fram till och med 2022 bedöms till 252 Mkr.

Utspädningseffekten till och med 2018 gällande Seop 4 för programmet 2018 beräknas till 926 980 aktier eller 0,23 procent av antalet utestående Skanska B-aktier. Maximal utspädning för programmet 2018 bedöms till 2 387 593 aktier eller 0,58 procent.

Antalet emitterade aktier kommer inte att förändras utan utskiftningen av matchnings- och prestationsaktier möts av återköpta aktier. Återköpen sprids normalt jämnt över tiden. Därmed uppstår i praktiken ingen utspädningseffekt.

Tidigare långsiktiga aktieprogram

Aktiesparprogram – Skanska Employee Ownership Program, Seop 3 (2014–2016)

För det tidigare aktiesparprogrammet som löpte 2014–2016 har utskiftning av aktier skett under 2018. Det avser aktier som är intjänade under 2015, och som efter en treårig inlåsningsperiod utskiftas till de som varit anställda inom koncernen under hela inlåsningsperioden och under denna inlåsningsperiod, har behållit sina sparaktier.

Den totala kostnaden, exklusive sociala avgifter, för Seop 3 bedöms uppgå till 843 Mkr varav 654 Mkr har kostnadsförts 2014-2017, medan årets kostnad uppgår till 143 Mkr. Återstående kostnad för Seop 3 fram till och med 2019 bedöms till 46 Mkr.

Utspädningseffekten till och med 2018 för Seop 3 beräknas till 1 381 776 aktier eller 0,34 procent av antalet utestående Skanska B-aktier. Maximal utspädning för programmet vid intjänandeperiodens slut 2019 bedöms till 4 915 418 aktier eller 0,43 procent.

Lokala incitamentsprogram

Löner och andra ersättningar fastställs med hänsyn till vad som gäller i branschen i övrigt och vad som är gängse i respektive lokal marknad. Koncernen tillämpar en ersättningsmodell till berörda chefer med en fast årslön och en rörlig ersättning som baseras på uppnådda finansiella mål.

Not 38. Arvode och ersättningar till revisorer

Ernst & Young	2018	2017
Revisionsuppdrag	50	49
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	3	5
Skatterådgivning	2	1
Övriga tjänster	3	3
Summa	**58**	**58**

För moderbolaget uppgick under året arvode för revisionsuppdrag till 6 Mkr, revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget uppgick till 1 Mkr.

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Med övriga tjänster avses rådgivning avseende redovisningsfrågor, rådgivning vid avyttring och förvärv av verksamheter samt rådgivning kring processer och intern kontroll.

Not 39. Upplysningar om närstående

Joint ventures och intresseföretag är närstående företag till Skanska. Uppgifter om transaktioner med dessa redovisas i följande tabeller.

Information om ersättningar och transaktioner med ledande befattningshavare finns i not 36 och not 37.

Transaktioner med joint ventures	2018	2017
Försäljning till joint ventures	8 249	9 454
Inköp från joint ventures	85	38
Utdelning från joint ventures	1 463	256
Fordringar hos joint ventures	194	184
Eventualförpliktelser för joint ventures		814

Transaktioner med intressebolag	2018	2017
Skulder till intressebolag		15

L E Lundbergföretagen AB-koncernen har gett Skanska i uppdrag att utföra fem byggentreprenader med en total utgående orderstock om 51 (246) Mkr. Omsättningen har under året uppgått till 245 (236) Mkr och orderingången var 50 (17) Mkr.

Skanskas pensionsstiftelse direktäger 0 (370 000) aktier i Skanska, serie B. Det finns en obetydlig andel indirekt ägda aktier via investeringar i olika fonder.

Under 2018 har Skanska Norges Konsernpensjonskasse investerat 3 MNOK i Skanskas projekt Rv3 och 72 MNOK i Skanskas projekt Prost Stabels vei, förutom att Skanska erhållit gottgörelser från pensionsstiftelserna och att debitering skett för andra tjänster utförda av Skanska.

Not 40. Leasing

Skanska är leasetagare till både finansiella och operationella leasingavtal.

Då Skanska är leasetagare redovisas de finansiella leasingtillgångarna som en anläggningstillgång i rapporten över finansiell ställning medan den framtida förpliktelsen till leasegivaren redovisas som en skuld i rapporten över finansiell ställning.

Skanska är ej leasegivare till finansiella leasingavtal.

Som operationell leasegivare bedriver Skanska uthyrning av fastigheter i verksamhetsgrenen Kommersiell fastighetsutveckling.

A. Skanska som leasetagare

Finansiella leasingavtal

Som finansiella leasingavtal i koncernen redovisas leasade materiella anläggningstillgångar, både byggnader och mark samt maskiner och inventarier.

Av beloppet för finansiella leasingavtal i rapporten över finansiell ställning avser huvuddelen leasing av bilar i Sverige.

Avtalen med leasingföretagen i övriga länder utgör operationell leasing.

Finansiella leasingavtal, redovisat värde	2018	2017
Materiella anläggningstillgångar		
Maskiner och inventarier	282	274
Summa	**282**	**274**
Anskaffningsvärden	1 033	1 215
Årets avskrivning	–82	–88
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	–669	–853
Redovisat värde	**282**	**274**

Variabla avgifter för finansiella leasingkontrakt som ingår i årets resultat uppgår till 0 (0) Mkr. Inga leasingavtal har vidareuthyrts.

Framtida minimileaseavgifter och dessas nuvärden framgår av följande tabell.

	Framtida minimileaseavgifter		Nuvärden av framtida minimileaseavgifter	
Kostnader, förfallotidpunkt	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Inom ett år	–66	–65	–65	–52
Senare än ett år men inom fem år	–70	–209	–69	–163
Senare än fem år	–2		–2	
Summa	**–138**	**–274**	**–136**	**–215**

Avstämning framtida minimileaseavgifter och dessas nuvärden	2018	2017
Framtida minimileaseavgifter	–138	–274
Avgår räntebelastning	2	59
Nuvärde av framtida minimileaseavgifter	**–136**	**–215**

Not 40. Fortsättning

Operationella leasingavtal

Huvuddelen av beloppen från framtida minimileaseavgifter avser leasingbilar och kontorslokaler för verksamheten i Sverige, Storbritannien, Polen och USA. Dessutom ingår nyttjanderättsavtal avseende mark.

Koncernens leasingkostnader avseende operationella leasingavtal för året uppgår till –2 464 (–994) Mkr varav –2 071 (–967) Mkr avser minimileaseavgifter och –393 (–27) Mkr avser variabla avgifter. Koncernen har 16 (12) Mkr i leasingintäkter som avser vidareuthyrning av operationella leasingavtal.

Framtida minimileaseavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal fördelar sig på förfallotidpunkter enligt följande;

Kostnader, förfallotidpunkt	2018	2017 [1]
Inom ett år	–2 495	–2 404
Senare än ett år men inom fem år	–3 178	–3 302
Senare än fem år	–16 308	–15 803
Summa	**–21 981**	**–21 509**

1) Belopp för jämförelseåret är korrigerat på grund av att fler nyttjanderätter till fast egendom har identifierats vid implementering av IFRS 16.

Av beloppet avser 20 (34) Mkr objekt som vidareuthyrts.

B. Skanska som leasegivare

Finansiella leasingavtal

Skanska är ej leasegivare till finansiella leasingavtal.

Operationella leasingavtal

Operationell leasing genom uthyrning av fastigheter bedrivs huvudsakligen inom verksamhetsgrenen Kommersiell fastighetsutveckling. Dessa fastigheter redovisas som omsättningstillgångar i rapporten över finansiell ställning, se not 4.

Årets leasingintäkt för Kommersiell fastighetsutveckling uppgick till 494 (510) Mkr.

Koncernens variabla leasinginkomster avseende operationella leasingkontrakt uppgår för året till 161 (88) Mkr.

Framtida minimileaseavgifter som hänför sig till icke uppsägningsbara operationella leasingavtal fördelar sig på förfallotidpunkter enligt följande;

Intäkter, förfallotidpunkt	2018	2017
Inom ett år	349	171
Senare än ett år men inom fem år	3 314	2 040
Senare än fem år	6 817	3 748
Summa	**10 480**	**5 959**

Redovisat värde på omsättningsfastigheter i Kommersiell fastighetsutveckling uppgick till 25 829 (23 615) Mkr.

Not 41. Händelser efter rapportperioden

Inga händelser efter rapportperiodens utgång.

Not 42. Koncernen fem år i sammandrag

Resultaträkningar, enligt IFRS

	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter	171 730	157 877	145 365	153 049	143 325
Kostnader för produktion och förvaltning	–157 465	–145 103	–131 119	–139 160	–130 215
Bruttoresultat	**14 265**	**12 774**	**14 246**	**13 889**	**13 110**
Försäljnings- och administrationskostnader	–9 473	–9 851	–9 152	–8 869	–8 370
Resultat från joint ventures och intresseföretag	855	1 655	2 126	1 270	669
Rörelseresultat	**5 647**	**4 578**	**7 220**	**6 290**	**5 409**
Finansnetto	39	45	–119	–314	–280
Resultat efter finansiella poster	**5 686**	**4 623**	**7 101**	**5 976**	**5 129**
Skatter	–1 092	–512	–1 366	–1 185	–1 279
Årets resultat	**4 594**	**4 111**	**5 735**	**4 791**	**3 850**
Årets resultat hänförligt till					
Aktieägarna	4 571	4 095	5 722	4 780	3 843
Innehav utan bestämmande inflytande	23	16	13	11	7
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat					
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	–478	–399	–1 127	785	–2 299
Skatt hänförlig till poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat	59	69	189	–175	509
	–419	**–330**	**–938**	**610**	**–1 790**
Poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat					
Omräkningsdifferenser hänförliga till aktieägarna	1 299	–599	1 165	71	1 817
Omräkningsdifferenser hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande	3	8	8	–3	6
Säkring av valutarisk i utlandsverksamheter	–183	–125	36	–21	–325
Påverkan av kassaflödessäkringar	–30	138	31	54	–75
Andel övrigt totalresultat för joint ventures och intresseföretag	272	83	855	281	–748
Skatt hänförlig till poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat	7	–25	–4	–15	23
	1 368	**–520**	**2 091**	**367**	**698**
Årets övrigt totalresultat efter skatt	**949**	**–850**	**1 153**	**977**	**–1 092**
Årets totalresultat	**5 543**	**3 261**	**6 888**	**5 768**	**2 758**
Årets totalresultat hänförligt till					
Aktieägarna	5 517	3 237	6 867	5 760	2 745
Innehav utan bestämmande inflytande	26	24	21	8	13
Kassaflöde					
Kassaflöde från löpande verksamhet	9 454	2 846	–883	8 584	4 756
Kassaflöde från investeringsverksamhet	–2 367	1 590	–1 593	–1 385	238
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	–3 509	–2 817	–4 090	–4 544	–3 615
Årets kassaflöde	**3 578**	**1 619**	**–6 566**	**2 655**	**1 379**

Not 42. Fortsättning

Resultaträkningar, enligt Segmentsredovisning

	2018	2017	2016	2015	2014
Intäkter					
Byggverksamhet	157 894	150 050	138 001	140 648	128 663
Bostadsutveckling	10 739	13 237	13 264	12 298	9 558
Kommersiell fastighetsutveckling	16 271	11 440	10 226	9 034	10 228
Infrastrukturutveckling	105	81	237	106	163
Centralt och elimineringar	–14 515	–13 985	–10 421	–7 151	–3 583
Koncernen	**170 494**	**160 823**	**151 307**	**154 935**	**145 029**
Rörelseresultat					
Byggverksamhet	1 099	1 205	3 546	3 874	4 508
Bostadsutveckling	1 505	1 716	1 605	1 174	683
Kommersiell fastighetsutveckling	3 069	2 714	2 336	1 947	1 700
Infrastrukturutveckling	31	925	1 818	863	463
Centralt	–811	–944	–1 140	–1 346	–1 604
Elimineringar	–66	–112	34	–51	16
Rörelseresultat	**4 827**	**5 504**	**8 199**	**6 461**	**5 766**
Finansnetto	36	45	–118	–313	–293
Resultat efter finansiella poster	**4 863**	**5 549**	**8 081**	**6 148**	**5 473**
Skatt	–934	–615	–1 555	–1 219	–1 365
Årets resultat	**3 929**	**4 934**	**6 526**	**4 929**	**4 108**
Resultat per aktie, segment, kronor	9,55	12,01	15,89	11,96	9,98
Resultat per aktie efter utspädning, segment, kronor	9,49	11,94	15,80	11,87	9,88

Not 42. Fortsättning

Rapporter över finansiell ställning

	31 dec 2018	Omräknad 1 jan 2018	Omräknad 31 dec 2017	Omräknad 1 jan 2017	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2014
TILLGÅNGAR							
Anläggningstillgångar							
Materiella anläggningstillgångar	7 645	6 874	6 874	6 837	6 837	6 504	7 122
Goodwill	4 324	4 554	4 554	5 270	5 270	5 256	5 276
Immateriella tillgångar	975	962	962	1 034	1 034	754	464
Placeringar i joint ventures och intresseföretag	3 288	3 314	3 314	4 160	4 160	2 852	2 618
Finansiella anläggningstillgångar [1) 3)]	2 345	2 276	2 276	1 016	1 016	1 357	1 302
Uppskjutna skattefordringar	1 933	1 797	1 757	1 649	1 649	1 384	1 225
Summa anläggningstillgångar	**20 510**	**19 777**	**19 737**	**19 966**	**19 966**	**18 107**	**18 007**
Omsättningstillgångar							
Omsättningsfastigheter [2)]	42 391	39 010	39 010	33 678	33 678	27 020	26 115
Material och varulager	1 256	1 058	1 058	1 042	1 042	944	1 017
Finansiella omsättningstillgångar [3)]	7 117	6 641	6 671	10 095	10 095	7 496	5 839
Skattefordringar	396	1 188	1 188	784	784	691	929
Avtalstillgångar	6 661	6 997	6 997	5 751	5 751	5 692	5 472
Övriga rörelsefordringar	27 243	27 628	27 778	29 759	29 759	25 877	26 288
Kassa och bank	10 722	6 998	6 998	5 430	5 430	11 840	9 107
Summa omsättningstillgångar	**95 786**	**89 520**	**89 700**	**86 539**	**86 539**	**79 560**	**74 767**
SUMMA TILLGÅNGAR	**116 296**	**109 297**	**109 437**	**106 505**	**106 505**	**97 667**	**92 774**
varav räntebärande	20 071	15 770	15 800	16 318	16 318	20 511	16 049
EGET KAPITAL							
Eget kapital hänförligt till aktieägarna	29 250	26 924	27 064	27 350	27 350	24 079	21 251
Innehav utan bestämmande inflytande	97	121	121	156	156	127	154
SUMMA EGET KAPITAL	**29 347**	**27 045**	**27 185**	**27 506**	**27 506**	**24 206**	**21 405**
SKULDER							
Långfristiga skulder							
Finansiella långfristiga skulder [3)]	3 912	3 857	3 857	3 656	3 656	3 874	7 112
Pensioner	5 669	5 603	5 603	4 901	4 901	3 969	4 655
Uppskjutna skatteskulder	711	1 235	1 235	1 491	1 491	1 286	966
Långfristiga avsättningar				1	1		
Summa långfristiga skulder	**10 292**	**10 695**	**10 695**	**10 049**	**10 049**	**9 129**	**12 733**
Kortfristiga skulder							
Finansiella kortfristiga skulder [3)]	7 310	7 624	7 624	6 681	6 681	6 555	4 086
Skatteskulder	615	312	312	489	489	560	504
Kortfristiga avsättningar	9 922	9 131	9 131	7 614	7 227	6 432	6 005
Avtalsskulder	20 738	16 266	16 266	18 322	18 473	15 821	14 545
Övriga rörelseskulder	38 072	38 224	38 224	35 844	36 080	34 964	33 496
Summa kortfristiga skulder	**76 657**	**71 557**	**71 557**	**68 950**	**68 950**	**64 332**	**58 636**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	**116 296**	**109 297**	**109 437**	**106 505**	**106 505**	**97 667**	**92 774**
varav räntebärande	16 840	16 926	16 926	150 99	15 099	14 194	15 351
1) Varav aktier	41	42	42	44	44	61	35
2) Omsättningsfastigheter							
Kommersiell fastighetsutveckling	25 829	23 615	23 615	19 728	19 728	16 650	14 956
Bostadsutveckling	16 562	15 395	15 395	13 950	13 950	10 370	11 159
	42 391	**39 010**	**39 010**	**33 678**	**33 678**	**27 020**	**26 115**
3) Poster avseende icke räntebärande orealiserade värde-förändringar på derivat/värdepapper ingår i följande med:							
Finansiella anläggningstillgångar	2	6	6	2	2	1	
Finansiella omsättningstillgångar	70	97	97	177	177	120	164
Finansiella långfristiga skulder	3	21	21	116	116	173	202
Finansiella kortfristiga skulder	48	137	137	49	49	72	335

Not 42. Fortsättning

Nyckeltal [4]

	31 dec 2018	Omräknad 1 jan 2018	Omräknad 31 dec 2017	Omräknad 1 jan 2017	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2014
Orderingång [5]	151 719		151 811		170 244	122 104	146 939
Orderstock [5]	192 042		188 411		196 254	158 248	170 498
Medelantal anställda	38 650		42 903		42 903	48 470	57 858
Ordinarie utdelning per aktie, kronor [6]	6,00		8,25		8,25	7,50	6,75
Resultat per aktie, kronor	11,17	10,00	10,00	13,96	13,96	11,63	9,35
Resultat per aktie efter utspädning, kronor	11,11	9,94	9,94	13,88	13,88	11,53	9,25
Operativa finansiella tillgångar	14 238	9 715	9 745		10 595	13 818	8 356
Sysselsatt kapital	46 187	43 971	44 111		42 605	38 400	36 756
Räntebärande nettofordran/nettoskuld	3 231	–1 156	–1 126		1 219	6 317	698
Eget kapital per aktie, kronor	71,40		66,22		66,82	58,58	51,73
Soliditet, %	25,2		24,8		25,8	24,8	23,1
Skuldsättningsgrad	-0,1		0,0		0,0	-0,3	0,0
Räntetäckningsgrad	-245,8		288		88,7	57,9	59,5
Avkastning på eget kapital, %	16,4		15,5		24,9	21,9	18,8
Avkastning på sysselsatt kapital, %	13,0		11,1		19,2	17,4	15,5
Avkastning på eget kapital, segment, %	14,1		18,6		28,3	22,5	20,1
Avkastning på sysselsatt kapital i Projektutvecklings-enheterna, segment, %	13,0		14,5		18,4	14,9	10,4
Rörelsemarginal, %	3,3		2,9		5,0	4,1	3,8
Rörelsemarginal, Byggverksamheten, %	0,7		0,8		2,6	2,8	3,5
Kassaflöde per aktie, kronor	9,51		–2,44		–10,16	11,90	2,20
Antal aktier vid årets slut	419 903 072		419 903 072		419 903 072	419 903 072	419 903 072
varav A-aktier	19 725 759		19 755 414		19 793 202	19 859 200	19 901 355
varav B-aktier	400 177 313		400 147 658		400 109 870	400 043 872	400 001 717
Genomsnittskurs, återköpta aktier	137,54		137,31		132,18	121,02	113,81
Antal B-aktier återköpta under året	435 000		2 350 000		4 345 000	2 340 000	2 484 648
Antal B-aktier i eget förvar vid årets slut	10 224 634		11 190 028		10 594 644	8 866 223	9 113 814
Antal utestående aktier vid årets slut	409 678 438		408 713 044		409 308 428	411 036 849	410 789 258
Genomsnittligt antal utestående aktier	409 130 770		409 447 407		409 896 419	411 059 056	411 088 591
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning	411 415 278		411 905 245		412 174 095	414 445 854	415 286 339
Genomsnittlig utspädning, %	0,56		0,60		0,55	0,82	1,01

4) För definitioner se not 43 och 44.
5) Avser Byggverksamheten.
6) Styrelsens förslag: ordinarie utdelning om 6,00 kronor per aktie.

Not 43. Definitioner

Avkastning på eget kapital	Resultat hänförligt till aktieägarna i procent av genomsnittligt synligt eget kapital hänförligt till aktieägarna.
Avkastning på sysselsatt kapital, koncernen	Rörelseresultat och finansiella intäkter i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.
Avkastning på sysselsatt kapital, verksamhetsgrenar, marknader och affärsenheter/rapportenheter	Rörelseresultat, finansiella intäkter reducerat med ränteintäkter från Skanskas internbank och övriga finansiella poster i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital. För segmenten Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling gäller dessutom att kapitaliserade räntor avgår från rörelseresultatet, för att avkastningen ska avspegla avkastningen före belåning.
Eget kapital per aktie	Synligt eget kapital hänförligt till aktieägarna, dividerat med antal utestående aktier vid årets slut.
Kassaflöde per aktie	Kassaflöde före förändring i räntebärande fordringar och skulder, dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier.
Orderingång	Entreprenaduppdrag: Vid skriftlig orderbekräftelse eller undertecknat kontrakt, då finansiering är ordnad samt att byggstart beräknas ske inom 12 månader. Om en tidigare erhållen order annulleras ett senare kvartal redovisas annulleringen som en avdragspost vid rapportering av orderingång för det kvartal annulleringen sker. Rapporterad orderingång inkluderar även order från Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling, vilket förutsätter att bygglov finns och att igångsättning beräknas ske inom tre månader. Servicetjänster: För fastprisarbeten; vid undertecknandet av kontrakt. Vid löpande räkningsarbeten; orderingången överensstämmer med intäkterna. För serviceavtal tas maximalt 24 månaders framtida intäkter med. För Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling rapporteras ingen orderingång.
Orderstock	Entreprenaduppdrag: Skillnaden mellan periodens orderingång och upparbetade intäkter (upparbetade projektkostnader plus upparbetade projektresultat justerat för förlustavsättningar) plus orderstocken vid periodens ingång. Servicetjänster: Skillnaden mellan periodens orderingång och upparbetade intäkter plus orderstocken vid periodens ingång.
Resultat per aktie	Periodens resultat hänförligt till aktieägarna, dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier.
Resultat per aktie efter utspädning	Periodens resultat hänförligt till aktieägarna, dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning.
Räntetäckningsgrad	Rörelseresultat och finansiella intäkter plus avskrivningar dividerat med räntenetto.
Totalresultat	Förändring i eget kapital som ej hänför sig till transaktioner med ägarna.
Övrigt totalresultat	Totalresultat minus resultat enligt resultaträkningen. I posten ingår omräkningsdifferenser, säkring av valutarisk i utlandsverksamheter, omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner, påverkan av kassaflödessäkringar samt skatt hänförligt till övrigt totalresultat.

Not 44. Definitioner – Icke IFRS finansiella nyckeltal

Icke IFRS finansiella nyckeltal	Definition	Anledning för användning
		Följande nyckeltal används eftersom de anses bäst och mest korrekt bedöma Skanskas verksamhet återspeglad i dess affärsmodell och strategi. De hjälper därmed investerare och ledning att analysera trender och resultat i Skanska.
Intäkter Segment	Intäkter segment är samma som intäkter IFRS i alla verksamhetsgrenar förutom i Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling, där intäkterna redovisas när bindande kontrakt tecknas för försäljning av bostäder och fastigheter. I segmentsredovisningen tillämpar Bostadsutveckling klyvningsmetoden för joint ventures, vilket också påverkar intäkter segment.	Mäter intäkter genererade i rådande marknadsläge.
Bruttoresultat	Intäkter minus kostnader för produktion och förvaltning.	Mäter resultatet genererade i projekten.
Bruttomarginal	Bruttoresultat dividerat med intäkter.	Mäter lönsamheten i projekten.
Försäljnings-och administrationskostnader, %	Försäljnings- och administrationskostnader dividerat med intäkter.	Mäter kostnadseffektiviteten i försäljnings- och administrationskostnaderna.
Rörelseresultat	Intäkter minus kostnader för produktion och förvaltning, försäljnings- och administrationskostnader och resultat från joint ventures och intresseföretag.	Mäter resultatet i verksamheten.
Rörelseresultat segment	Intäkter minus kostnader för produktion och förvaltning, försäljnings- och administrationskostnader och resultat från joint ventures och intresseföretag, enligt segmentsredovisning och där Bostadsutveckling tillämpar klyvningsmetoden för joint ventures.	Mäter resultatet i verksamheten under rådande marknadsläge.
Rörelseresultat, rullande 12 månader	Intäkter minus kostnader för produktion och förvaltning, försäljnings- och administrationskostnader och resultat från joint ventures och intresseföretag, rullande 12 månader.	Mäter resultatet i verksamheten.
Rörelsemarginal	Rörelseresultat dividerat med intäkter.	Mäter lönsamheten i verksamheten.
Finansnetto	Nettot av ränteintäkter, pensionsränta, räntekostnader, aktiverade räntekostnader, förändring av marknadsvärde samt övrigt finansnetto.	Mäter nettot av finansiell verksamhet.
Resultat efter finansiella poster	Rörelseresultat minus finansnetto.	Mäter resultatet före skatter.
Resultat per aktie, segment	Periodens resultat, segment, hänförligt till aktieägarna, dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier.	Mäter resultat per aktie, segment
Orderingång i förhållande till intäkter i Byggverksamheten, rullande 12 månader	Orderingång dividerat med intäkter i Byggverksamheten, rullande 12 månader (Book-to-build).	Mäter i vilken utsträckning nya order ersätter utfört arbete.
Orealiserade utvecklingsvinster, Kommersiell fastighetsutveckling	Marknadsvärde minus investerat kapital vid färdigställande för pågående projekt, färdigställda projekt och råmark och exploateringsfastigheter. Exkluderar projekt sålda enligt segmentsredovisningen.	Mäter potentiella framtida utvecklingsvinster i Kommersiell fastighetsutveckling.
Sysselsatt kapital, koncernen	Totala tillgångar minus icke räntebärande skulder.	Mäter kapitalanvändning och effektivitet.
Sysselsatt kapital, verksamhetsgrenar, marknader och affärsenheter/rapportenheter.	Totala tillgångar reducerade med skattefordringar, fordringar på Skanskas internbank och pensionsfordringar, minus icke räntebärande skulder exklusive skatteskulder. För Bostadsutveckling och Kommersiell fastighetsutveckling gäller dessutom att kapitaliserade ränteutgifter avgår från totala tillgångar.	Mäter kapitalanvändning och effektivitet i verksamhetsgren.

Not 44. Fortsättning

Icke IFRS finansiella nyckeltal	Definition		Anledning för användning
Sysselsatt kapital Bostadsutveckling, Mkr	Totala tillgångar	20 813	Mäter kapitalanvändning och effektivitet i Bostadsutveckling.
	– skattefordringar	–318	
	– fordringar på internbanken	–388	
	– pensionsfordran	–28	
	– icke räntebärande skulder (exklusive skatteskulder)	–6 395	
	– kapitaliserade ränteutgifter	–79	
		13 605	
Sysselsatt kapital Kommersiell fastighetsutveckling, Mkr	Totala tillgångar	30 782	Mäter kapitalanvändning och effektivitet i Kommersiell fastighetsutveckling.
	– skattefordringar	–362	
	– fordringar på internbanken	–19	
	– pensionsfordran		
	– icke räntebärande skulder (exklusive skatteskulder)	–3 417	
	– kapitaliserade ränteutgifter	–312	
		26 672	
Sysselsatt kapital Infrastruktur-utveckling, Mkr	Totala tillgångar	2 455	Mäter kapitalanvändning och effektivitet i Infrastrukturutveckling.
	– skattefordringar	–50	
	– fordringar på internbanken		
	– pensionsfordran		
	– icke räntebärande skulder (exklusive skatteskulder)	–171	
		2 234	
Genomsnittligt sysselsatt kapital	Beräknas utifrån fem mätpunkter, se nedan.		
Avkastning på sysselsatt kapital i Bostadsutveckling segment, rullande 12 månader exklusive Bostadsutveckling i Storbritannien (då denna verksamhet avslutas), Mkr	Rörelseresultat	1 505	Mäter resultat (lönsamhet och kapitaleffektivitet) i Bostadsutveckling.
	+ kapitaliserade ränteutgifter	71	
	+/– finansiella intäkter och andra finansiella poster	22	
	– ränteintäkter från internbanken		
	Justerat resultat	**1 598**	
	Genomsnittligt sysselsatt kapital [1]	13 972	
	Avkastning på sysselsatt kapital i Bostadsutveckling	11,4%	

1) Genomsnittligt sysselsatt kapital

Kv4 2018	13 636	x 0,5	6 818	
Kv3 2018	14 693		14 693	
Kv2 2018	14 091		14 091	
Kv1 2018	13 942		13 942	
Kv4 2017	12 686	x 0,5	6 343	
			55 887 / 4	**13 972**

Not 44. Fortsättning

Icke IFRS finansiella nyckeltal	Definition	Anledning för användning
Avkastning på sysselsatt kapital i Kommersiell fastighetsutveckling segment, rullande 12 månader, Mkr Från och med 2019 baseras avkastning från Kommersiell Fastighetsutveckling på det årliga resultatet istället för successivt värdeskapande.	För Kommersiell fastighetsutveckling justeras resultatet så att värdeförändringen i pågående projekt samt skillnaden mellan ingående års marknadsvärde och försäljningspris avspeglas.	Mäter resultat (lönsamhet och kapitaleffektivitet) i Kommersiell fastighetsutveckling.

Rörelseresultat	3 069
+/– justeringar enligt ovan	137
+ kapitaliserade ränteutgifter	164
+/– finansiella intäkter och andra finansiella poster	–2
– ränteintäkter från internbanken	–1
Justerat resultat	**3 367**
Genomsnittligt sysselsatt kapital [1)]	26 364
Avkastning på sysselsatt kapital i Kommersiell fastighetsutveckling	12,8%

1) Genomsnittligt sysselsatt kapital

Kv4 2018	26 672	x 0,5	13 336	
Kv3 2018	27 116		27 116	
Kv2 2018	26 742		26 742	
Kv1 2018	26 021		26 021	
Kv4 2017	24 481	x 0,5	12 240	
			105 455 / 4	**26 364**

Avkastning på sysselsatt kapital i Infrastrukturutveckling segment, rullande 12 månader, Mkr	För Infrastrukturutveckling justeras resultatet så att värdeförändringen i pågående projekt samt skillnaden mellan ingående års marknadsvärde och försäljningspris avspeglas.	Mäter resultat (lönsamhet och kapitaleffektivitet) i Infrastrukturutveckling.

Rörelseresultat	31
+/– justeringar enligt ovan	560
Justerat resultat	**591**
Genomsnittligt sysselsatt kapital [1)]	2 041
+/– justeringar enligt ovan	358
Justerat genomsnittligt sysselsatt kapital	**2 399**
Avkastning på sysselsatt kapital i Infrastrukturutveckling	24,6%

1) Genomsnittligt sysselsatt kapital

Kv4 2018	2 234	x 0,5	1 117	
Kv3 2018	2 156		2 156	
Kv2 2018	2 216		2 216	
Kv1 2018	1 770		1 770	
Kv4 2017	1 809	x 0,5	904	
			8 163 / 4	**2 041**

Not 44. Fortsättning

Icke IFRS finansiella nyckeltal	Definition	Anledning för användning
Avkastning på sysselsatt kapital i projektutvecklingsenheterna, segment, Mkr Från och med 2019 kommer Infrastrukturutveckling inte längre att ingå samt avkastning från Kommersiell fastighetsutveckling kommer att baseras på det årliga resultatet istället för på successivt värdeskapande.	Beräknas som summan av det justerade resultatet i Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling dividerat med summan av sysselsatt kapital, genomsnitt, för Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling. Total avkastning på sysselsatt kapital i Bostadsutveckling, Kommersiell fastighetsutveckling och Infrastrukturutveckling.	Mäter resultat (lönsamhet och kapitaleffektivitet) i projektutvecklingsverksamheterna.

	Justerat resultat	Sysselsatt kapital, genomsnitt	Avkastning på sysselsatt kapital
Bostadsutveckling	1 598	13 972	11,4%
Kommersiell fastighetsutveckling	3 367	26 364	12,8%
Infrastrukturutveckling	591	2 399	24,6%
	5 556	**42 734**	**13,0%**

Avkastning på eget kapital segment, rullande 12 månader, Mkr	Resultat hänförligt till aktieägarna i procent av genomsnittligt eget kapital hänförligt till aktieägarna.		Mäter lönsamhet i investerat kapital.
	3 906 / 27 790 =	14,1%	

Genomsnittligt eget kapital hänförligt till aktieägarna, Mkr

Beräknas utifrån fem mätpunkter.

Kv4 2018	29 250	x 0,5	14 625
Kv3 2018	27 943		27 943
Kv2 2018	27 049		27 049
Kv1 2018	28 011		28 011
Kv4 2017	27 064	x 0,5	13 532
		111 160 / 4	**27 790**

Operativt kassaflöde från verksamheten	Kassaflöde från operativ verksamhet inklusive betalda skatter och kassaflöde från finansieringsverksamheten, se även not 35.	Mäter totalt kassaflöde genererat i verksamheten.
Nettodesinvesteringar/investeringar	Totala investeringar minus totala desinvesteringar.	Mäter balansen mellan investeringar och desinvesteringar.
Fritt rörelsekapital	Icke räntebärande fordringar minus icke räntebärande skulder exklusive skatter.	Mäter finansiell kapacitet genererad ur negativt rörelsekapital i Byggverksamheten.

Not 44. Fortsättning

Icke IFRS finansiella nyckeltal	Definition	Anledning för användning
Genomsnittligt fritt rörelsekapital i Byggverksamheten, Mkr	Beräknas utifrån fem mätpunkter. Kv4 2018 –25 641 x 0,5 –12 821 Kv3 2018 –23 209 –23 209 Kv2 2018 –23 359 –23 359 Kv1 2018 –23 211 –23 211 Kv4 2017 –21 849 x 0,5 –10 924 **–93 524 / 4 –23 381**	Mäter finansiell kapacitet genererad ur negativt rörelsekapital i Byggverksamheten.
Räntebärande nettofordran/nettoskuld	Räntebärande tillgångar minus räntebärande skulder.	Mäter finansiell position.
Operativa finansiella tillgångar/skulder netto (ONFAL)	Räntebärande nettofordran/skuld exklusive byggnadskreditiv i bostadsrättsföreningar och räntebärande pensionsskuld netto.	Mäter finansiell position och investeringskapacitet. Den senare utläses i en jämförelse av ONFAL mot av styrelsen beslutade limiter.
Soliditet	Eget kapital inklusive innehav utan bestämmande inflytande i procent av balansomslutningen.	Mäter finansiell position.
Skuldsättningsgrad	Räntebärande nettoskuld dividerat med eget kapital inklusive innehav utan bestämmande inflytande.	Mäter skuldsättningsgrad/hävstångseffekt i finansiell position.
Justerat eget kapital hänförligt till aktieägarna, Mdr kr	Eget kapital hänförligt till aktieägarna 29,3 Orealiserat övervärde i mark i Bostadsutveckling 4,0 Orealiserade utvecklingsvinster i Kommersiell fastighetsutveckling 9,4 Påverkan i orealiserat eget kapital i Infrastrukturutveckling 1,4 Minus schablonmässig skatt om 10% –1,5 **Justerat eget kapital 42,6**	Mäter finansiell position justerad för potentiella framtida utvecklingsvinster i utvecklingsenheterna efter skatt. Den schablonmässiga skatten representerar en uppskattning av den genomsnittliga företagsskatten inom Koncernen.

Moderbolagets noter

Not 45. Finansiella instrument, moderbolaget

Finansiella instrument presenteras enligt IFRS 7, Finansiella instrument, upplysningar. Denna not innehåller moderbolagets finansiella instrument i siffror. Se även koncernens not 1 samt not 6 och finansiell riskhantering.

Finansiella instrument i balansräkningen	31 dec 2018	31 dec 2017
Tillgångar		
Långfristiga fordringar hos koncernföretag	301	247
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag	12	18
Summa finansiella instrument, tillgångar	**313**	**265**
Skulder		
Långfristiga skulder till koncernföretag	3 500	4 177
Leverantörsskulder och kortfristiga skulder till koncernföretag	44	46
Summa finansiella instrument, skulder	**3 544**	**4 223**

Verkligt värde på moderbolagets finansiella instrument avviker inte väsentligt i något fall från redovisat värde. Samtliga tillgångar tillhör kategorin ”värderade till upplupet anskaffningsvärde”. Inga tillgångar har värderats till verkligt värde över resultaträkningen. Samtliga finansiella skulder tillhör kategorin ”värderade till upplupet anskaffningsvärde”.

Avstämning mot balansräkningen	2018	2017
Tillgångar		
Finansiella instrument	313	265
Övriga tillgångar		
Materiella och immateriella tillgångar	14	18
Andelar i koncernföretag, joint ventures och andra värdepapper	11 286	11 208
Andra långfristiga fordringar	107	107
Skattefordringar	88	85
Övriga kortfristiga fordringar och interimsfordringar	123	137
Summa tillgångar	**11 931**	**11 820**
Eget kapital och skulder		
Finansiella instrument	3 544	4 223
Övriga skulder		
Eget kapital	7 996	7 213
Avsättningar	315	307
Övriga kortfristiga skulder och interimsskulder	76	77
Summa eget kapital och skulder	**11 931**	**11 820**

Finansiella instruments påverkan på moderbolagets resultaträkning

Finansiella intäkter och kostnader redovisade i finansnettot	2018	2017
Räntekostnader på finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	–51	–63
Summa	**–51**	**–63**

Moderbolaget har inga intäkter eller kostnader från finansiella instrument som redovisas direkt i eget kapital.

Risker som härrör från de finansiella instrumenten

Moderbolaget innehar nästan uteslutande finansiella instrument i form av koncerninterna fordringar och skulder. All extern hantering av utlåning, upplåning, räntor och valutor sköts av koncernens internbank, dotterföretaget Skanska Financial Services AB. Se vidare koncernens not 6.

Kreditrisk

Redovisat värde på finansiella instrument, tillgångar, motsvarar den maximala kreditexponeringen på balansdagen.

Inga finansiella instrument har skrivits ned per balansdagen. Reservering för framtida kreditförluster enligt IFRS 9 görs ej, då moderbolagets kundfodringar avser, med endast ett mindre undantag, fordringar mot koncernbolag över vilka Skanska AB utövar kontroll. Kreditrisken är därmed minimal.

Not 46. Intäkter, moderbolaget

Moderbolagets nettoomsättning utgörs av debiteringar på koncernbolag.

I beloppet ingår försäljning till dotterföretag med 736 (693) Mkr. För övriga transaktioner med närstående, se not 63.

Not 47. Finansnetto, moderbolaget

	Resultat från andelar koncernföretag	Räntekostnader och liknande resultat poster	Summa
2018			
Utdelning	3 982		3 982
Räntekostnader		–51	–51
Summa	**3 982**	**–51**	**3 931**
2017			
Utdelning	4 466		4 466
Räntekostnader		–63	–63
Summa	**4 466**	**–63**	**4 403**

Utdelningar

Beloppet för utdelningar består av utdelningar enligt årsstämmobeslut, 4 000 (4 400) Mkr med avdrag för lämnat koncernbidrag –18 (66) Mkr.

Räntenetto

Av räntekostnaderna avser –51 (–63) Mkr koncernföretag.

Not 48. Inkomstskatter, moderbolaget

	2018	2017
Aktuell skatt		
Skatt på grund av ändrad taxering		–6
Uppskjuten skattekostnad/intäkt från förändring av temporära skillnader	–3	17
Summa	**–3**	**11**

Sambandet mellan den svenska skattesatsen om 22,0 procent och redovisad skatt belyses i nedanstående tabell.

	2018	2017
Resultat efter finansiella poster	3 973	4 310
Skatt med skattesatsen 22,0 (22,0) procent	–874	–948
Skatteeffekt av:		
Utdelning från dotterföretag	880	968
Effekt på uppskjutna skattefodringar av ändrad bolagsskattesats i Sverige	–4	
Ej avdragsgilla kostnader	–5	–9
Redovisad skattekostnad/ intäkt	**–3**	**11**

Ej avdragsgilla kostnader avser personalrelaterade kostnader och kostnader för koncernens utländska verksamhet.

Uppskjutna skattefordringar	31 dec 2018	31 dec 2017
Uppskjutna skattefordringar för personal-relaterade avsättningar	74	78
Avgår uppskjutna skatteskulder för andelar		–1
Summa	**74**	**77**

Förändring av uppskjutna skatter i balansräkningen	2018	2017
Uppskjutna skattefordringar vid årets början	77	60
Uppskjuten skattekostnad/intäkt	–3	17
Uppskjutna skattefordringar vid årets slut	**74**	**77**

Uppskjutna skattefordringar beräknas kunna utnyttjas mot koncernbidrag från rörelsedrivande svenska dotterföretag.

Not 49. Immateriella tillgångar, moderbolaget

Immateriella anläggningstillgångar redovisas enligt IAS 38, Immateriella tillgångar. Se not 1. För immateriella tillgångar uppgår årets avskrivningar enligt plan till –3 (–3) Mkr och ingår i försäljnings- och administrationskostnader. Vid bedömning av avskrivningsbelopp har hänsyn särskilt tagits till beräknat restvärde vid nyttjande-periodens slut.

	Immateriella tillgångar	
	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	27	27
	27	**27**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan		
Vid årets början	–11	–8
Årets avskrivningar	–3	–3
	–14	**–11**
Ackumulerade nedskrivningar		
Vid årets början	0	0
	0	**0**
Redovisat värde vid årets slut	**13**	**16**
Redovisat värde vid årets början	16	19

Not 50. Materiella anläggningstillgångar, moderbolaget

Materiella anläggningstillgångar redovisas i enlighet med IAS 16, Materiella anläggningstillgångar. Se not 1. Som materiella anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som ägs av moderbolaget.

För materiella anläggningstillgångar uppgår årets avskrivningar enligt plan till –1 (0) Mkr.

	Maskiner och inventarier	
	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	7	7
	7	**7**
Ackumulerade avskrivningar enligt plan		
Vid årets början	–5	–5
Årets avskrivningar	–1	
	–6	**–5**
Redovisat värde vid årets slut	**1**	**2**
Redovisat värde vid årets början	2	2

Not 51. Finansiella anläggningstillgångar, moderbolaget

Som finansiella anläggningstillgångar redovisas andelar och fordringar. Andelar fördelas på andelar i koncernföretag och samarbetsarrangemang. Se not 52 och not 53. Fordringar fördelas på fordringar hos koncernföretag, uppskjutna skattefordringar och andra långfristiga fordringar. Skattefordringar beskrivs i not 48. Samtliga fordringar förutom uppskjutna skattefordringar är räntebärande.

	Andelar i koncernföretag		Andelar i samarbetsarrangemang		Andra långfristiga värdepappersinnehav	
Andelar	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Vid årets början	11 206	11 094	2	2	0	0
Aktierelaterad ersättning till anställda i dotterföretag [1]	77	112				
Andel i resultat			1			
	11 283	**11 206**	**3**	**2**	**0**	**0**
Ackumulerade nedskrivningar						
Vid årets början	0	0	0	0	0	0
	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Redovisat värde vid årets slut	**11 283**	**11 206**	**3**	**2**	**0**	**0**
Redovisat värde vid årets början	11 206	11 094	2	2	0	0

1) Motsvarar den del av koncernens kostnad för Seop 3 och 4 som avser anställda i dotterföretag och bokförs hos moderbolaget som ökning av redovisat värde på andelar i koncernföretag och ökning av eget kapital. Om beslut senare fattas att dotterföretaget skall ersätta moderbolaget för värdet av utgivna aktier så sker omföring till fordringar på koncernföretag. Beloppet för 2018 har sålunda reducerats med 160 (163) Mkr.

	Fodringar hos koncernföretag		Andra långfristiga fordringar och uppskjutna skattefordringar	
Fordringar	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	247	253	184	155
Tillkommande/reglerade fordringar	54	–6	–2	29
	301	**247**	**182**	**184**
Redovisat värde vid årets slut	**301**	**247**	**182**	**184**
Redovisat värde vid årets början	247	253	184	155

Not 52. Andelar i koncernföretag, moderbolaget

Skanska AB äger aktier i två dotterföretag. Dotterföretaget Skanska Kraft AB är ett holdingbolag och det bolag som äger koncernens innehav av aktier i koncernens rörelsedrivande bolag. Skanska Financial Services AB utgör koncernens internbank.

	Organisations-nummer	Säte	Antal andelar	Redovisat värde	
Bolag				**2018**	**2017**
Svenska dotterföretag					
Skanska Financial Services AB	556106-3834	Stockholm	500 000	67	67
Skanska Kraft AB	556118-0943	Stockholm	4 000 000	11 216	11 139
Summa				**11 283**	**11 206**

Båda dotterföretagen ägs till 100 procent av moderbolaget.

Not 53. Andel i samarbetsarrangemang, moderbolaget

Andelar i samarbetsarrangemang redovisas i enlighet med IFRS 11, Samarbetsarrangemang. Se not 1.

Bolag	Organisationsnummer	Säte	Andel (%) av kapital och röster	Redovisat värde 31 dec 2018	Redovisat värde 31 dec 2017
Svenskt Samarbetsarrangemang					
Sundlink Contractors HB	969620–7134	Malmö	37	3	2
Summa				**3**	**2**

Bolaget bedriver ingen verksamhet förutom uppfyllande av garantiåtaganden.

Not 54. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, moderbolaget

Moderbolaget har förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med 7 (13) Mkr. Beloppet utgörs av förutbetalda försäkringspremier med 1 (2) Mkr samt övriga interimsfordringar med 6 (11) Mkr.

Not 55. Eget kapital, moderbolaget

Bundet och fritt kapital

Eget kapital skall enligt svensk lag fördelas mellan bundna respektive fria medel. Aktiekapital och reservfond utgör bundet eget kapital.

Fria medel utgörs av balanserade vinstmedel och årets resultat.

Moderbolagets egna kapital fördelas med 1 260 (1 260) Mkr på aktiekapital, 598 (598) Mkr på reservfond, 2 168 (1 034) Mkr på balanserad vinst och 3 970 (4 321) Mkr på årets resultat.

Styrelsen föreslår en utdelning för 2019 om 6,00 (8,25) kronor per aktie för verksamhetsåret 2018.

Årets utdelning beräknas uppgå till totalt 2 458 (3 373) Mkr.

För moderbolagets innehav av B-aktier utgår ingen utdelning. Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten, beroende på återköp av aktier och överföring av B-aktier till deltagarna i Skanskas aktiesparprogram.

Antal aktier

	2018	2017
Genomsnittligt antal utestående aktier		
efter återköp och konvertering	409 130 770	409 447 407
efter återköp, konvertering och utspädning	411 415 278	411 905 245
Totalt antal aktier	**419 903 072**	**419 903 072**

Antalet aktier uppgår till 419 903 072 (419 903 072) stycken, fördelat på 19 725 759 (19 755 414) stycken aktier av serie A och 400 177 313 (400 147 658) stycken av serie B.

Under året har 29 655 (37 788) stycken aktier av serie A konverterats mot motsvarande antal av serie B. 435 000 (2 350 000) stycken B-aktier har återköpts. Efter utskiftning av 1 400 394 (1 754 616) stycken fanns 10 224 634 (11 190 028) stycken B-aktier i eget förvar.

Kvotvärdet per aktie uppgår till 3,00 (3,00) kronor. Samtliga aktier är fullt betalda.

En A-aktie har 10 röster och en B-aktie har 1 röst.

B-aktien är noterad på Nasdaq Stockholm.

Aktiekapitalet får enligt bolagsordningen lägst uppgå till 1 200 Mkr och högst till 4 800 Mkr.

Not 56. Avsättningar, moderbolaget

Avsättningar redovisas i enlighet med IAS 37, Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar, se not 1.

	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		Övriga avsättningar	
	2018	2017	2018	2017
Belopp vid årets ingång	174	172	133	111
Årets avsättningar	15	15	102	95
Ianspråktagna avsättningar	–13	–13	–96	–73
Belopp vid årets slut	**176**	**174**	**139**	**133**

Övriga avsättningar utgörs av personalrelaterade avsättningar.

Normal omloppstid för övriga avsättningar är 1–3 år.

Personalrelaterade avsättningar innehåller poster som sociala kostnader för aktiesparprogram, bonusprogram samt övriga personalåtaganden.

Not 57. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, moderbolaget

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser redovisas i enlighet med Tryggandelagen.

Pensionsskuld enligt balansräkningen

	2018	2017
Räntebärande pensionsskuld [1]	118	119
Övriga pensionsåtaganden	58	55
Summa	**176**	**174**

1) Skuld i enlighet med Tryggandelagen.

	2018	2017
Bolagets sammanlagda pensionsåtaganden	888	909
Avgår pensionsåtaganden tryggade genom pensionsstiftelser	–712	–735
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser [1]	**176**	**174**

1) Härav är 11 (12) Mkr kreditförsäkrade. Övriga pensionsåtaganden är till större delen säkrade genom pantsatta kapitalförsäkringar.

Av bolagets sammanlagda pensionsåtaganden avser 638 (657) Mkr ITP.
Under 2019 beräknas inga utbetalningar till pensionsstiftelse ske.

Avstämning avsatt till pensioner

	2018	2017
Ingående balans	119	108
Pensionskostnader	23	15
Betalda förmåner	–24	–4
Avsatt till pensioner enligt balansräkning	**118**	**119**

Not 58. Skulder, moderbolaget

Skulder fördelas på långfristiga och kortfristiga enligt IAS 1, Utformning av finansiella rapporter, se not 1.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Moderbolaget har upplupna kostnader och förutbetalda intäkter med 70 (72) Mkr. Detta avser upplupna semesterlöner 26 (30) Mkr, upplupen löneskatt på pension 22 (22) Mkr, upplupna sociala avgifter 9 (10) Mkr samt övriga upplupna kostnader 13 (10) Mkr.

Not 59. Förväntade återvinningstider på tillgångar, avsättningar och skulder, moderbolaget

	2018				2017			
Belopp som förväntas återvinnas	**inom 12 månader**	**efter 12 månader**	**efter 5 år (skulder)**	**Totalt**	**inom 12 månader**	**efter 12 månader**	**efter 5 år (skulder)**	**Totalt**
Immateriella anläggningstillgångar [1]	**3**	**10**		**13**	**3**	**13**		**16**
Materiella anläggningstillgångar [1]		**1**		**1**		**2**		**2**
Finansiella anläggningstillgångar								
Andelar i koncernföretag och samarbetsarrangemang [2]		11 286		11 286		11 208		11 208
Fordringar hos koncernföretag [3]		301		301		247		247
Andra långfristiga fordringar		107		107		107		107
Uppskjutna skattefordringar		74		74		77		77
	0	**11 768**	**0**	**11 768**	**0**	**11 639**	**0**	**11 639**
Kortfristiga fordringar								
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag	12			12	18			18
Skattefordringar	14			14	8			8
Övriga kortfristiga fordringar	116			116	124			124
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7			7	13			13
	149	**0**	**0**	**149**	**163**	**0**	**0**	**163**
Summa tillgångar	**152**	**11 779**	**0**	**11 931**	**166**	**11 654**	**0**	**11 820**

	2018				2017			
Belopp som förväntas betalas	**inom 12 månader**	**efter 12 månader**	**efter 5 år (skulder)**	**Totalt**	**inom 12 månader**	**efter 12 månader**	**efter 5 år (skulder)**	**Totalt**
Avsättningar								
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	13	163		176	13	161		174
Övriga avsättningar	117	22		139	77	56		133
	130	**185**	**0**	**315**	**90**	**217**	**0**	**307**
Skulder								
Långfristiga skulder								
Skulder till koncernföretag [4]			3 500	3 500			4 177	4 177
	0	**0**	**3 500**	**3 500**	**0**	**0**	**4 177**	**4 177**
Kortfristiga skulder								
Leverantörsskulder	18			18	20			20
Skulder till koncernföretag	26			26	26			26
Skatteskulder				0				0
Övriga skulder	6			6	5			5
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	70			70	72			72
	120	**0**	**0**	**120**	**123**	**0**	**0**	**123**
Summa skulder och avsättningar	**250**	**185**	**3 500**	**3 935**	**213**	**217**	**4 177**	**4 607**
Summa eget kapital				**7 996**				**7 213**
Eget kapital och skulder				**11 931**				**11 820**

1) Med belopp som förväntas återvinnas inom tolv månader har förväntad avskrivning redovisats.
2) Ingen del av beloppet förväntas återvinnas inom tolv månader.
3) Ingen del av beloppet förväntas återvinnas inom tolv månader då utlåningen behandlas som långfristig.
4) Interna långfristiga räntebärande skulder behandlas som om de förfaller senare än fem år från balansdagen.

Not 60. Ställda säkerheter och eventualförpliktelser, moderbolaget

Ställda säkerheter

Moderbolaget har ställt ut säkerheter bokförda till 107 (107) Mkr, som avser tillgångar i form av långfristiga fordringar.

Säkerheterna har ställts för några av moderbolagets pensionsförpliktelser.

Eventualförpliktelser

Eventualförpliktelser redovisas i enlighet med IAS 37, Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar. I not 1, avsnittet IAS 37, lämnas redogörelse för redovisningsprinciperna.

	31 dec 2018	31 dec 2017
Eventualförpliktelser till förmån för koncernbolag	144 033	129 318
Övriga eventualförpliktelser	23 806	26 435
	167 839	**155 753**

Av moderbolagets eventualförpliktelser till förmån för koncernbolag avser nära 121 (113) Mdr kronor åtaganden för byggverksamheten, i huvudsak garantier lämnade när koncernbolag erhållit entreprenaduppdrag. Resterande eventualförpliktelser för koncernbolag avser garantier för koncernbolags upplåning hos kreditinstitut, garantier i samband med koncernbolags försäljning av fastighet, garantier för koncernbolags åtaganden att tillskjuta kapital till sina joint ventures samt garantier för koncernbolags pensionsåtaganden.

Av övriga eventualförpliktelser avser 14,6 (16,5) Mdr kronor ansvar för utomståendes del i pågående entreprenadarbeten. Av resterande 9,2 (9,9) Mdr kronor härrör 0,6 (0,6) Mdr kronor från garantier lämnade vid finansiering av samarbetsarrangemang vari koncernbolag är delägare och 8,6 (9,3) Mdr kronor från garantier vid finansiering av bostadsprojekt i Sverige.

I beloppen i tabellen ovan ingår moderbolagets eventualförpliktelser avseende solidariskt ansvar för handelsbolags åtaganden med ett belopp understigande 1 (1) Mkr. Bolagets eventualförpliktelser avser helt ansvarsförbindelser härrörande från lämnade borgensförbindelser eller ansvar såsom delägare i bolag.

Not 61. Kassaflödesanalys, moderbolaget

Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet

	2018	2017
Avskrivningar	4	3
Kostnad för aktiesparprogrammet Seop	16	22
Summa	**20**	**25**

Betald skatt

Totalt betald skatt för moderbolaget under året uppgår till –6 (0) Mkr.

Uppgift om räntor och utdelningar

	2018	2017
Betald kostnadsränta under året	51	63

Förändring av räntebärande skulder tillhörande finansieringsverksamheten framgår av följande tabell.

	2018	2017
Ingående balans	4 177	4 918
Poster som påverkar kassaflödet från finansieringsverksamheten	–677	–741
Belopp vid årets slut	**3 500**	**4 177**

Not 62. Personal, moderbolaget

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2018		2017	
Mkr	Löner och ersättningar	Pensions-kostnader	Löner och ersättningar	Pensions-kostnader
Summa löner och ersättningar, styrelse, VD och andra ledande befattningshavare	52,0	9,2	148,8	23,1
varav rörliga ersättningar	9,3		12,2	
varav avgångsrelaterad ersättning			50,5	
Övriga anställda	103,1	99,8	94,6	90,9
Avgår gottgörelse från pensionsstiftelse		–86,0		–99,0
Summa	**155,1**	**23,0**	**243,4**	**15,0**
Sociala kostnader		79,0		102,0
varav pensionskostnader		23,0		15,0

För uppgifter om individuella ersättningar till var och en av styrelseledamöterna och VD, se not 37. För styrelseledamöter utsedda av de anställda redovisas ej uppgift om löner och ersättningar samt pensioner då de ej uppbär dessa i egenskap av styrelsemedlemmar. För styrelsemedlemmar som tidigare, före räkenskapsårets ingång, varit anställda i bolaget redovisas uppgift om pensionsförpliktelser i deras tidigare roll som anställda.

Under 2018 uppgår utbetald bonus till VD och andra ledande befattningshavare till 7,7 (32,9) Mkr.

Under 2018 har tilldelning av aktier enligt aktiesparprogrammet Seop 3 skett. Värdet av tilldelade aktier uppgår till 39,7 (33,7) Mkr, varav 17,3 (23,0) Mkr avser gruppen styrelse, VD och andra ledande befattningshavare. Moderbolagets pensionskostnader är beräknade enligt Tryggandelagen.

För 2018 har gottgörelse lämnats från Skanskas svenska pensionsstiftelser till Skanska AB om 86 (99) Mkr.

Företagets utestående pensionsförpliktelser till verkställande direktörer inklusive tidigare verkställande direktörer uppgår till 159,2 (152,7) Mkr. Till vice verkställande direktörer och tidigare vice verkställande direktörer uppgår företagets utestående pensionsförpliktelser till 88,0 (89,8) Mkr.

Årets kostnad för avgiftsbestämda pensionsplaner uppgår till 38,8 (36,5) Mkr exklusive gottgörelse.

Medelantal anställda

Personal beräknas som genomsnittligt antal anställda. Se not 1.

	2018	varav män	varav kvinnor	2017	varav män	varav kvinnor
Sverige	118	45	73	124	52	72

Män och kvinnor per balansdagen i styrelse och ledning

	2018	varav män	varav kvinnor	2017	varav män	varav kvinnor
Antal styrelseledamöter och suppleanter	12	58%	42%	13	69%	31%
Verkställande direktör och andra ledande befattningshavare	6	67%	33%	9	67%	33%

Not 63. Upplysningar om närstående, moderbolaget

AB Industrivärden har genom ägande och röstandel ett betydande inflytande, såsom det definieras enligt IAS 24, Upplysningar om närstående.

Information om personalkostnader finns i not 62. För transaktioner med ledande befattningshavare se not 37.

	2018	2017
Försäljning till koncernföretag	736	693
Inköp från koncernföretag	–219	–241
Räntekostnader till koncernföretag	–51	–63
Utdelning från koncernföretag	3 982	4 466
Långfristiga fordringar hos koncernföretag	301	247
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag	12	18
Långfristiga skulder till koncernföretag	3 500	4 177
Kortfristiga skulder till koncernföretag	26	26
Eventualförpliktelser till förmån för koncernföretag	144 033	129 318

Not 64. Upplysningar enligt Årsredovisningslagens 6 kapitel 2 a §, moderbolaget

Med anledning av kraven i Årsredovisningslagens 6 kapitel 2 a § beträffande uppgifter om vissa förhållanden som kan påverka möjligheterna att ta över bolaget genom ett offentligt uppköpserbjudande avseende aktierna i bolaget lämnas härmed följande upplysningar.

1. Det totala antalet aktier i bolaget utgjorde per 31 december 2018, 419 903 072, fördelat på 19 725 759 aktier av serie A med 10 röster vardera, 400 177 313 aktier av serie B med en röst vardera.
2. Det finns inte några begränsningar i aktiernas överlåtbarhet på grund av bestämmelse i lag eller bolagsordningen.
3. Av bolagets aktieägare har endast AB Industrivärden samt Lundbergs direkt eller indirekt ett aktieinnehav, som representerar minst en tiondel av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. AB Industrivärdens innehav uppgår per 31 december 2018 till 23,9 procent av det totala röstetalet i bolaget och Lundbergs 12,8 procent av det totala röstetalet i bolaget.
4. Skanskas pensionsstiftelse direktäger inga aktier i Skanska. Det finns dock en obetydlig andel indirekt ägda aktier via investeringar i olika fonder.
5. Det finns inga begränsningar i fråga om hur många röster varje aktieägare kan avge vid en bolagsstämma.
6. Bolaget har ingen kännedom om avtal mellan aktieägare, som kan medföra begränsningar i rätten att överlåta aktierna.
7. I bolagsordningen föreskrivs att tillsättande av styrelseledamöter skall ske vid årsstämma i bolaget. Bolagsordningen innehåller inte några bestämmelser om entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.
8. Årsstämman 2018 beslöt att ge styrelsen i bolaget bemyndigande att besluta om förvärv av egna aktier av serie B över en reglerad marknad på följande villkor:
   - A. Förvärv av aktier av serie B i Skanska får endast ske på Nasdaq Stockholm.
   - B. Bemyndigandet får utnyttjas vid ett eller flera tillfällen, dock längst intill årsstämman 2019.
   - C. Högst 3 000 000 aktier av serie B i Skanska får förvärvas för säkerställande av leverans av aktier till deltagarna i aktiesparprogrammet Seop 4 och för efterföljande överlåtelser på en reglerad marknad för att täcka vissa kostnader förenade med Seop 4.
   - D. Förvärv av aktier av serie B i Skanska på Nasdaq Stockholm får ske endast till ett pris inom det vid var tid gällande kursintervallet, varmed avses intervallet mellan högsta köpkurs och lägsta säljkurs.
9. Skanska AB eller dess koncernbolag är inte part i något väsentligt avtal som får verkan, eller ändras eller upphör att gälla om kontrollen över bolaget eller koncernbolag förändras som en följd av ett offentligt uppköpserbjudande.
10. Mellan Skanska AB eller dess koncernbolag och anställda finns avtal som föreskriver ersättningar om den anställde sägs upp utan skälig grund. Sådan ersättning kan motsvara högst 18 månaders fast lön efter uppsägningstidens utgång eller, så vitt avser verkställande direktören, högst 12 månaders uppsägningslön och högst 12 månaders fast lön efter uppsägningstidens utgång.

Det finns inga avtal som föreskriver att anställning upphör som en följd av ett offentligt uppköpserbjudande avseende aktier i bolaget.

Not 65. Kompletterande upplysningar, moderbolaget

Skanska AB (publ), organisationsnummer 556000-4615, är moderbolag i koncernen.

Bolaget har sitt säte i Stockholm, Stockholms län och är aktiebolag enligt svensk lagstiftning.

Huvudkontoret ligger i Stockholm, Stockholms län.

Adress:
Skanska AB
112 74 STOCKHOLM
Tel: +46-10-448 00 00
Fax: +46-8-755 12 56
www.skanska.se

Frågor beträffande finansiell information, kontakta
Skanska AB, Investor Relations, 112 74 STOCKHOLM
Tel: +46-10-448 00 00
E-post: investor.relations@skanska.se

Not 66. Händelser efter rapportperioden

Moderbolaget rapporterar inga händelser av väsentlig betydelse under perioden.

Not 67. Vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att 2018 års vinst, 3 970 328 181 kronor, jämte balanserade vinstmedel 2 167 502 398 kronor, tillsammans 6 137 830 579 kronor disponeras på följande sätt

Till aktieägarna utdelas [1)]	6,00 kronor per aktie	2 458 070 628
I ny räkning föres		3 679 759 951
Totalt		**6 137 830 579**

Koncernredovisningen respektive årsredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av IFRS respektive god redovisningssed och ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för koncernen respektive moderbolaget ger en rättvisande översikt över koncernens och moderbolagets verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 7 februari 2019

Hans Biörck
Styrelseordförande

Pär Boman
Styrelseledamot

Charlotte Strömberg
Styrelseledamot

Fredrik Lundberg
Styrelseledamot

Catherine Marcus
Styrelseledamot

Jayne McGivern
Styrelseledamot

Nina Linander
Styrelseledamot

Richard Hörstedt
Styrelseledamot

Yvonne Stenman
Styrelseledamot

Ola Fält
Styrelseledamot

Anders Danielsson
VD och koncernchef

Vår revisionsberättelse har lämnats den 5 mars 2019

Ernst & Young AB

Hamish Mabon
Auktoriserad revisor

Jonas Svensson
Auktoriserad revisor

1) Baserat på det totala antalet utestående aktier per den 31 december 2018. Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten, beroende på återköp av aktier och överföring av aktier till deltagare i långsiktiga aktiesparprogram.

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Skanska AB (publ), org.nr 556000-4615

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Skanska AB (publ) för år 2018 med undantag för bolagsstyrningsrapporten och hållbarhetsrapporten på sidorna 56–69 respektive 70–93 samt 210–213. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 20–24, 56–197 samt 210–213 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och årsredovisningslagen. Våra uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten och hållbarhetsrapporten på sidorna 55–69 respektive 70–93 samt 210–213. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och resultaträkningen och rapport över finansiell ställning för koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med Revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i Revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden. Beskrivningen nedan av hur revisionen genomfördes inom dessa områden ska läsas i detta sammanhang.

Vi har fullgjort de skyldigheter som beskrivs i avsnittet Revisorns ansvar i vår rapport om årsredovisningen också inom dessa områden. Därmed genomfördes revisionsåtgärder som utformats för att beakta vår bedömning av risk för väsentliga fel i årsredovisningen och koncernredovisningen. Utfallet av vår granskning och de granskningsåtgärder som genomförts för att behandla de områden som framgår nedan utgör grunden för vår revisionsberättelse.

Beskrivning av området	Hur detta område beaktades i revisionen
Intäktsredovisning över tid i byggverksamheten Från och med 2018 tillämpar bolaget IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder. Huvuddelen av bolagets intäkter är hänförliga till entreprenaduppdrag. För 2018 uppgick intäkterna från entreprenaduppdrag till 143 567 MSEK. Vanligtvis uppfylls ett prestationsåtagande över tid vilket innebär att intäkterna redovisas över tid genom att mäta förloppet mot ett fullständigt uppfyllande av prestationsåtagandet. Intäkter redovisas på basis av Skanskas insatser för att uppfylla ett prestationsåtagande i förhållande till total förväntad insats. Detta kräver att företaget kan mäta sitt förlopp mot fullständigt uppfyllande av prestationsåtagandet samt fastställa transaktionspriset. Förutsättningen för detta är att effektiva och samordnade system för kalkylering, prognos och intäkts/kostnadsrapportering finns i bolaget. Vidare krävs en konsekvent tillämpad process för bedömning av projektets slutliga utfall, inklusive analys av avvikelser i förhållande till tidigare bedömningstillfälle. Denna kritiska bedömning görs minst en gång per kvartal.	Vår revisionsprocess inkluderar bland annat granskning av väsentliga avtal, innefattande bedömningar relaterade till resultatavräkning och allokering av kostnader. Vi har också granskat väsentliga avtal för att identifiera eventuella risker för viten i samband med förseningar i projekten. Vi har bedömt träffsäkerheten i bolagets bedömningar av det slutliga utfallet för projekten samt utvärderat huruvida notupplysningar i not 3 Effekter av ändrade redovisningsprinciper, Not 4 Rörelsesegment och Not 9 Avtalstillgångar och avtalsskulder är fullständiga.
Värdering av investeringar i utvecklingsprojekt Det bokförda värdet på investeringar i fastighetsutvecklingsprojekt (omsättningsfastigheter) uppgår till 42 391 MSEK vilket framgår av not 22 Omsättningsfastigheter/ Projektutveckling. Det bokförda värdet på investeringar fastighetsutvecklingsprojekt genom joint venture uppgår till 3 267 MSEK vilket framgår av not 20 B Placeringar i joint ventures och intresseföretag i årsredovisningen. Som framgår av not 22 värderas omsättningsfastigheterna till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet och bolaget gör därför beräkningar av nettoförsäljningsvärden. Som framgår av Not 20 B gör bolaget en beräkning av det uppskattade värdet av investeringarna i infrastrukturprojekt genom att diskontera förväntade kassaflöden från utdelningar, återbetalningar av lån och eget kapital. Potentiellt nedskrivningsbehov i utvecklingsprojekt under uppförande och färdigställda utvecklingsprojekt, som ägs direkt eller genom joint venture bolag kan ha en väsentlig påverkan på Skanskas resultat. Förändringar i utbud av liknande projekt liksom ändrad efterfrågan kan väsentligt påverka såväl bedömda marknadsvärden som redovisade värden för respektive projekt. Dessa projekt varierar i storlek och investeringscyklerna kan vara båda korta och långa.	Vår revision innefattar bland annat att utvärdera budgetar och prognoser samt bedöma de underliggande antagandena avseende den finansiella informationen till grund för värderingarna. Vi har också granskat värderingar utförda av externa parter. Vi har speciellt fokuserat på de investeringar där skillnaden mellan nettoförsäljningvärde/uppskattat värde riskerar att understiga bokfört värde vid rimliga förändringar av antaganden. Vi har också bedömt träffsäkerheten i bolagets tidigare antaganden och prognoser. Slutligen har vi utvärderat fullständigheten i bolagets upplysningar i Not 20 B och not 22.
Avsättningar för ersättningsanspråk och rättstvister Avsättning för tvister i balansräkningen uppgår till 1 327 MSEK. Som framgår av not 29 Avsättningar är bolaget exponerat för potentiella ersättningsanspråk och rättstvister inom verksamhetsgrenen Byggverksamhet för projekt som har avslutats. Ersättningsanspråk och rättstvister är särskilt betydelsefullt område för revisionen eftersom värdering av dessa poster baseras på bolagets bedömningar. Bedömningsprocessen är komplicerad och baseras på bedömd framtida utveckling. Utöver detta är en del av ersättningsanspråken och rättstvisterna lokaliserade till länder där rättegångsförfaranden kan ta lång tid.	Vi har bildat oss en förståelse för ersättningsanspråken och rättstvisterna genom diskussioner med ansvariga inom bolaget. Vi har läst bolagets interna ställningstaganden avseende de olika frågorna. Vi har också inhämtat uttalanden från företagets legala rådgivare i den omfattning vi bedömt detta vara nödvändigt för vår revision. För alla krav som vi bedömt skulle kunna bli väsentliga har vi granskat underliggande fakta och omständigheter som ligger till grund för de legala rådgivarnas utvärderingar samt bedömt bolagets bästa bedömningar av förväntade framtida utbetalningar.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1–19, 25–55 samt 204–209 och 214–217. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisions×berättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentlig×heter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisions-bevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Skanska AB (publ) för år 2018 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.
Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget.
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.
Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.
Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 56–69 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämför den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplysningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2-6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar samt i överensstämmelse med årsredovisningslagen.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten
Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 70–93 och 210–213 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Ernst & Young AB, Box 7850, 103 99 Stockholm, utsågs till Skanska AB:s revisor av bolagsstämman den 13 April 2018 och har varit bolagets revisor sedan 2016.

Stockholm den 5 mars 2019

Ernst & Young AB

Hamish Mabon	Jonas Svensson
Auktoriserad revisor	Auktoriserad revisor

Oberoende revisors rapport om Skanska AB:s rapportering av växthusgaser

Till Skanska AB

Vi har översiktligt granskat Skanska ABs Rapportering av växthusgaser för det räkenskapsår som avslutades den 31 december 2018, inklusive inventering av scope 1 och 2 växthusgasutsläpp, scope 3 växthusgasutsläpp för Skanska Sverige och Skanska UK, och redovisningsprinciperna på sidorna 79-80 Skanska Årsredovisning 2018 (hädanefter: "Rapportering av växthusgaser").

Styrelsen och verkställande direktörens ansvar för Rapportering av växthusgaser

Styrelsen och verkställande direktören är ansvariga för att upprätta Skanskas rapportering av växthusgaser i enlighet med Greenhouse Gas Protocols kriterier (utgivna av World Resources Institute (WRI) och World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)) som tillämpas enligt beskrivningen i Rapportering av växthusgaser-avsnittet av Hållbarhetsrapporten. Detta ansvar innefattar även utformning, implementering och upprätthållande av den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en växthusgasrapportering som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Som framgår av Rapportering av växthusgaser-avsnittet i Hållbarhetsrapporten innehåller växthusgaskvantifieringar inneboende osäkerheter till följd av den ofullständiga vetenskapliga kunskap som används för att fastställa utsläppsfaktorer och de värden som krävs för att kombinera utsläpp av olika gaser.

Vårt oberoende och kvalitetskontroll

Vi har efterföljt kraven på oberoende och övriga etiska krav som ställs i IESBAs Etikkod vilken baseras på grundläggande principer om integritet, objektivitet, professionell kompetens och omsorg, tystnadsplikt och professionellt uppträdande.

Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att dra en slutsats om växthusgasrapporteringen på grundval av de granskningsåtgärder som genomförts och de revisionsbevis vi erhållit. Vi har översiktligt granskat växthusgasrapporteringen enligt ISAE 3410 Bestyrkandeuppdrag avseende rapporter om växthusgasutsläpp. Denna rekommendation kräver att vi planerar och genomför våra granskningsåtgärder för att uppnå begränsad säkerhet om att Skanska AB:s växthusgasrapportering inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En översiktlig granskning enligt ISAE 3410 innefattar utvärdering av lämpligheten av att Skanska AB använt Greenhouse Gas Protocol som grund för upprättande av växthusgasrapporteringen, bedömning av risk för väsentliga felaktigheter i växthusgasrapporteringen vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, granskningsåtgärder som baseras på bedömda risker och omständigheter i övrigt, samt utvärdering av den övergripande presentationen i Rapportering av växthusgaser. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i övrigt har.

Genomförda granskningsåtgärder har baserats på vårt professionella omdöme och innefattade förfrågningar, observation av processer, granskning av dokument, analytisk granskning, utvärdering av använda kvantifieringsmetoders och rapporteringsprincipers lämplighet, och avstämning mot underliggande dokument.

De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har. Följaktligen gör vi inget revisionsuttalande om att Skanska AB:s växthusgasrapportering har upprättats i enlighet med Greenhouse Gas Protocol som tillämpats enligt beskrivningen i Rapportering av växthusgaser-avsnittet av Hållbarhetsrapporten.

Slutsats

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att växthusgasrapporteringen för det räkenskapsår som avslutades den 31 december 2018 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med Greenhouse Gas Protocol som tillämpats enligt beskrivningen i Rapportering av växthusgaser-avsnittet av Hållbarhetsrapporten.

Stockholm den 5 mars 2019

Ernst & Young AB

Hamish Mabon	Jonas Svensson	Ingrid Cornander
Auktoriserad revisor	Auktoriserad revisor	Hållbarhetsspecialist

Byggverksamhet

Världens första utsläppsfria bergtäkt

Electric Site
Göteborg

Med 103 bergtäkter på olika platser i Sverige är Skanska landets största producent av stenkrossprodukter som är ett viktigt byggmaterial i all stadsinfrastruktur. Men stenbrotten har skötts, som många andra runtom i världen, på ungefär samma sätt i flera decennier.

Nu har dock Skanska, Volvo, Energimyndigheten och två svenska universitet dragit igång ett forskningssamarbete kallat Electric Site. Syftet med projektet är att ersätta dieseldrivna arbetsmaskiner med elektrifierade modeller, ta fram nya koncept som exempelvis batteridrivna, självkörande dumprar, och att utforma smartare arbetsmetoder. Och laddningen? Den sker trådlöst. Projektet har tre mål: att sänka de totala driftskostnaderna med upp till 25 procent, minska koldioxidutsläppen med upp till 95 procent och att skapa en säker och hälsosam arbetsmiljö.

Under hösten 2018 genomfördes ett fullskaligt test av Electric Site i bergtäkten. Resultatet överträffade förväntningarna. Bland annat minskade koldioxidutsläppen med 98 procent, och nu diskuteras det hur man ska kunna utveckla initiativet ytterligare. Värdebaserade samarbeten av det här slaget är nödvändiga för att vidareutveckla de innovativa lösningar som krävs för att uppnå en klimatneutral och skadefri anläggningsindustri och samtidigt optimera värdet för kunden.

Större orderbokningar, investeringar och försäljningar

Orderbokningar

Kv1 2018

Skanska bygger ny sjukhusbyggnad i Karlskrona för 330 miljoner kronor.

Skanska bygger nationellt beredskapscenter i Ski kommun, Norge, för 1,5 miljarder kronor.

Skanska bygger Urban Environment House i Helsingfors, Finland, för 800 miljoner kronor.

Skanska bygger kommersiell fastighet i London, Storbritannien, för 1,6 miljarder kronor.

Skanska bygger om motorväg utanför Prag, Tjeckien, för 300 miljoner kronor.

Skanska bygger nytt elkraftverk i Nordöstra USA för 550 miljoner kronor.

Skanska bygger nya skolor i Silverdale, USA, för 630 miljoner kronor.

Skanska bygger nytt kontorsbyggnad i Oslo, Norge, för 430 miljoner kronor.

Skanska bygger kontors- och bostadsprojekt i Nashville, USA, för 1,3 miljarder kronor.

Skanska bygger en kontorsbyggnad i Helsingfors, Finland, för 860 miljoner kronor.

Skanska bygger lägenheter i Jätkäsaari, Finland, för 415 miljoner kronor.

Skanska bygger lokaler för ingenjörsstudenter i North Carolina, USA, för 690 miljoner kronor.

Skanska bygger lokaler för läkarstudenter i Tampa, Florida, USA, för 510 miljoner kronor.

Skanska bygger lokaler för ingenjörsstudenter i North Carolina, USA, för 860 miljoner kronor.

Skanska bygger skollokaler i New Hampshire, USA, för 360 miljoner kronor.

Skanska förbättrar kontorsbyggnader i Redmond, Washington, USA, 310 miljoner kronor.

Kv2 2018

Skanska bygger produktions- och lagringsanläggning i Gliwice, Polen, för 300 miljoner kronor.

Skanska bygger vårdhem i Oslo, Norge, för 460 miljoner kronor.

Skanska bygger kommersiell fastighet i London, Storbritannien, för 1,6 miljarder kronor.

Skanska bygger del av Lahtis södra ringväg, Finland, för 1,6 miljarder kronor.

Skanska bygger utbildningslokaler åt Universitetet i Bergen, Norge, för 310 miljoner kronor.

Skanska bygger akutvårdsbyggnad i Hollywood, USA, för 1,6 miljarder kronor.

Skanska bygger nya faciliteter vid Åbo Universitets campus för 700 miljoner kronor.

Skanska bygger Trafikplats Vinsta för E4 Förbifart Stockholm för 500 miljoner kronor.

Skanska ersätter hissar på tunnelbanestationer i New York, USA, för 520 miljoner kronor.

Skanska förbättrar kontorsbyggnader i Redmond, USA, för 320 miljoner kronor.

Skanska bygger ny gymnasieskola i Sherwood, USA, för 640 miljoner kronor.

Skanska bygger tunnelbanestation i Esbo, Finland, för 520 miljoner kronor.

Skanska bygger ny kontorsbyggnad i Boston, USA, för 630 miljoner kronor.

Skanska tecknar tilläggskontrakt för projekt i Nashville, USA för 620 miljoner kronor.

Skanska renoverar tillverkningsanläggning i Massachusetts, USA, för 460 miljoner kronor.

Skanska bygger sjukhusbyggnad i North Carolina, USA, för 1,6 miljarder kronor.

Orderbokningar

Kv3 2018

Skanska har vunnit kontrakt om att bygga järnväg i Polen för 320 miljoner kronor.

Skanska bygger nytt bostadskvarter i Göteborg för 500 miljoner kronor.

Skanska bygger vattenkraftverk i Norge för 630 miljoner kronor.

Skanska bygger skolanläggning i Pullman, USA, för 470 miljoner kronor.

Skanska renoverar universitetsanläggning i Connecticut, USA, för 1 miljard kronor.

Skanska bygger universitetsanläggning i Texas, USA, för 1,2 miljarder kronor.

Skanska renoverar Metropolitan Museum of Art in New York, USA för 1 miljard kronor.

Skanska renoverar Manhattan Bridge i New York, USA för 675 miljoner kronor.

Skanska har tecknat ett tilläggskontrakt med Morsani College of Medicine i Tampa, USA för 320 miljoner kronor.

Skanska tecknar tilläggskontrakt för projekt i Nashville, USA, för 534 miljoner kronor.

Skanska har tecknat avtal med The Boeing Company, USA, för att utföra flera byggprojekt till ett värde av 620 miljoner kronor.

Skanska bygger två skolor i Vancouver, Washington, USA, för 300 miljoner kronor.

Kv4 2018

Skanska projekterar tunnel och station i Sundbyberg och Solna åt Trafikverket för 300 miljoner kronor.

Skanska utvecklar och säljer nytt kontorshus vid Skeppsbron i Jönköping för 500 miljoner kronor.

Skanska bygger en kontorsbyggnad i Warszawa, Polen för 850 miljoner kronor.

Skanska bygger ESS Campus i Lund för 475 miljoner kronor.

Skanska bygger fyra nya skolor i Harrison Ohio, USA för 495 miljoner kronor.

Skanska bygger kontorsprojektet Citygate i Göteborg för 1,5 miljarder kronor.

Skanska bygger vattenkraftverk i Norge för 424 miljoner kronor.

Skanska har tecknat avtal om att tillhandahålla förvaltningstjänster till försvarsdepartementet i Hertfordshire, Storbritannien för 550 miljoner kronor.

Skanska bygger bostadshus i Lillestrøm, Norge, för 320 miljoner kronor.

Skanska bygger andra och tredje fasen av Campus 6-projektet i Bukarest, Rumänien för 470 miljoner kronor.

Skanska renoverar bro i Boston, Massachusetts, USA, för 770 miljoner kronor.

Skanska bygger campus Albano i Stockholm för 1,3 miljarder kronor.

Skanska bygger ut motorväg i San Diego, USA, för 810 miljoner kronor.

Skanska bygger Fv. 659 Nordøyvegen, Norge, för 3,2 miljarder kronor.

Skanska renoverar och bygger ut skola i Massachusetts, USA, för 1,1 miljarder kronor.

Skanska bygger skola i Milwaukie, Oregon, USA, för 670 miljoner kronor.

Skanska renoverar och bygger ut skola i Massachusetts, USA, för 2,2 miljarder kronor.

Skanska färdigställer serviceanläggning för New Yorks tunnelbana, USA, för 3,3 miljarder kronor.

Skanska bygger ögonklinik för barn i Portland, Oregon, USA för 350 miljoner kronor.

Skanska bygger tunnel i New York City, USA för 535 miljoner kronor.

Skanska uppgraderar pendeltågsstationer i New Jersey, USA, för 320 miljoner kronor.

Skanska bygger säkerhetscenter i Beaverton, Oregon, USA, för 320 miljoner kronor.

Skanska renoverar postkontor i New York City, USA för 3 miljarder kronor.

Skanska tecknar tilläggsavtal för skola i Sherwood, Oregon, USA för 620 miljoner kronor.

Skanska bygger medicinskt center i Cincinnati, Ohio, USA för 310 miljoner kronor.

Skanska bygger universitetsbyggnad i Cullowhee, North Carolina, USA för 570 miljoner kronor.

Skanska tecknar tilläggsavtal för skolor i Vancouver, Washington, USA för 390 miljoner kronor.

Investeringar

Kv1 2018

Skanska investerar 480 miljoner kronor, i andra fasen av kontorsprojekt i Warszawa, Polen.

Skanska investerar ytterligare 250 miljoner kronor i Täby Park, Stockholm.

Skanska investerar i mark för bostäder i Södra Änggården, Göteborg, för 290 miljoner kronor.

Skanska investerar 230 miljoner kronor, i andra kontorsbyggnaden i projekt i Poznań, Polen.

Skanska investerar 400 miljoner kronor, i nytt kontorsprojekt i Gdańsk, Polen.

Skanska investerar 580 miljoner kronor, i nytt kontorsprojekt i Oslo, Norge.

Skanska investerar 960 miljoner kronor i kontorsprojekt i Helsingfors, Finland.

Kv2 2018

Skanska investerar 560 miljoner kronor i kontorshuset Sthlm 04 i Hammarby Sjöstad, Stockholm.

Skanska investerar 360 miljoner kronor, i en ny kontorsbyggnad i Kraków, Polen.

Skanska investerar 1,1 miljarder kronor, i ett nytt kontorsprojekt i Boston, USA.

Kv3 2018

Skanska investerar 540 miljoner kronor i första fasen av ett kontorsprojekt i Wrocław, Polen.

Skanska investerar 465 miljoner kronor, i ny kontorsbyggnad i Prag, Tjeckien.

Skanska köper tomt i Oslo, Norge, för 370 miljoner kronor.

Skanska investerar 308 miljoner kronor, i kontorsprojekt i Budapest, Ungern.

Skanska investerar 570 miljoner kronor, i kontorsprojekt i Köpenhamn, Danmark.

Kv4 2018

Skanska investerar i ett egenutvecklat kontorshus vid Skeppsbron i Jönköping.

Skanska investerar EUR 170 M, cirka 1,8 miljarder kronor, i kontorsbyggnad i Warszawa, Polen

Skanska investerar 1,8 miljarder kronor i kontorsprojektet Citygate i Göteborg.

Skanska investerar 250 miljoner kronor i andra fasen av ett kontorsprojekt i Łódź, Polen.

Skanska investerar 780 miljoner kronor i andra och tredje fasen av Campus 6-projektet i Bukarest, Rumänien.

Skanska investerar i mark i Kraków, Polen, för 210 miljoner kronor.

Försäljningar

Kv1 2018

Skanska säljer kontorsfastigheter i Kallebäck, Göteborg, för 1 miljard kronor.

Skanska säljer hotellbyggnad i Jönköping för 430 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Lodz, Polen, för 510 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsfastighet i Malmö för 1 miljard kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Wrocław, Polen för 510 miljoner kronor.

Kv2 2018

Skanska säljer kontorsfastighet i Ingenting, Solna, för 200 miljoner kronor.

Skanska säljer ett lägenhetshotell i Oslo, Norge, för 430 miljoner kronor.

Skanska säljer förskola och äldreboende i Västra Hamnen, Malmö, för 295 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Bukarest, Rumänien för 530 miljoner kronor.

Skanska säljer handelsfastigheter i Göteborg och Mölndal för 340 miljoner kronor.

Skanska säljer logistikanläggning i Arlandastad, Sigtuna, för 230 miljoner kronor.

Skanska säljer vårdboende och seniorboende i Älvängen för 310 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Helsingfors, Finland, för 540 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Prag, Tjeckien för 690 miljoner kronor.

Kv3 2018

Skanska säljer återstående del i 400 Fairview i Seattle, USA, för 304 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsprojekt i Budapest, Ungern, för 1 miljard kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnad i Warszawa, Polen, för 510 miljoner kronor.

Kv4 2018

Skanska säljer kontorsbyggnad i Boston, USA för 4 miljarder kronor.

Skanska utvecklar och säljer nytt kontorshus vid Skeppsbron i Jönköping för 500 miljoner kronor.

Skanska säljer kontorsbyggnader i Katowice, Polen, för 609 miljoner kronor.

Skanska säljer utvecklingsprojektet Bergskvadraten i Norrköping för 490 miljoner kronor.

Skanska säljer vårdboende i Växjö för 240 miljoner kronor.

Skanska säljer hotell i Köpenhamn, Danmark, för 920 miljoner kronor

GRI Innehåll Index

GRI Standard	Upplysning		Sidhänvisning	Utestående information/ kommentarer
Allmän information				
GRI 102: Allmän information 2016	102–1	Organisationens namn	Omslag, Not 65	
	102–2	Verksamhet, varumärken, produkter och tjänster	34–53, Not 4	
	102–3	Huvudkontorets lokalisering	Not 65	
	102–4	Verksamhetens lokalisering	1, 29	
	102–5	Ägarstruktur och företagsform	7–8, 56–57, Not 64–65	
	102–6	Marknader som organisationen är verksam på	1, 29, 40–41, 44–45, 48–49	
	102–7	Organisationens storlek	1	
	102–8	Information om anställda och andra som arbetar för organisationen		Data rapporteras inte på koncernnivå.
	102–9	Leverantörskedja	74	
	102–10	Väsentliga förändringar gällande organisationen och dess leverantörskedja	–	
	102–11	Tillämpning av försiktighetsprincipen	72	
	102–12	Externa hållbarhetsinitiativ som organisationen skrivit under	72	
	102–13	Medlemskap i organisationer	72	Ett urval av medlems-skap rapporteras.
	102–14	Uttalande från ledande beslutsfattare	2–3	
	102–16	Värderingar, principer, standarder och etiska normer	3, 6, 10, 62–63, 70–91	
	102–18	Bolagsstyrning	56–64	
	102–40	Lista över intressentgrupper	71	
	102–41	Kollektivavtal		Data rapporteras inte på koncernnivå.
	102–42	Identifiering och urval av intressenter	91	
	102–43	Tillvägagångssätt för intressentdialog	91	
	102–44	Viktiga områden och frågor som lyfts i intressentdialogen	6, 10, 70–71, 91	
	102–45	Enheter som ingår i den finansiella redovisningen	62	
	102–46	Process för att definiera redovisningens innehåll och ämnesavgränsning	Innehållssidan, 91	
	102–47	Lista över väsentliga ämnen	71	
	102–48	Justeringar av lämnad information	–	
	102–49	Förändringar i redovisningen	–	
	102–50	Rapporteringsperiod	57	
	102–51	Datum för publicering av senaste rapporten		12 mars, 2018
	102–52	Redovisningscykel		Årlig
	102–53	Kontaktperson för frågor angående rapporten		Lena Hök, SVP Sustainability
	102–54	Uttalande om rapportering i enlighet med GRI-standarder	Innehållssidan	
	102–55	GRI-index	210–213	
	102–56	Extern granskning	200–201	

GRI Standard		Upplysning	Sidhänvisning	Utestående information/ kommentarer	SDG	FN Global Compact
Väsentliga ämnen						
Antikorruption						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	20–24, 63, 73			**Princip 10 Antikorruption:** Företag ska motarbeta alla former av korruption, inklusive utpressning och bestickning.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 73, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 73			
GRI 205: Antikorruption 2016	205–2	Kommunikation kring och utbildning i policyer och rutiner för antikorruption	70, 73			
	205–3	Bekräftade fall av korruption och vidtagna åtgärder	73	Antal och typ av åtgärder rapporteras inte.		
Konkurrenshämmande beteende						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	20–24, 63, 73			
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 73, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 73			
GRI 206: Konkurrenshämmande beteende 2016	206–1	Rättsliga åtgärder avseende konkurrenshämmande och monopolfrämjande beteende	73			
Hälsa och säkerhet på arbetsplatsen						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	20–24, 75–76			
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 75–76, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 75–76			
GRI 403: Hållbarhetsstyrning 2018	403–1	Ledningssystem för hälsa och säkerhet i arbetet	75–76			
	403–2	Identifiering av skaderisker, riskbedömning och incidentutredning	75–76			
	403–3	Företagshälsovård	75			
	403–4	Anställdas delaktighet, samråd och kommunikation om säkerhet och hälsa i arbetet	75–76			
	403–5	Peronalutbildning i säkerhet och hälsa i arbetet	75–76			
	403–6	Främjande av anställdas hälsa	75–76			
	403–7	Förebyggande och skadebegränsande åtgärder för hälsa och säkerhet i arbetet	75–76			
GRI 403: Hälsa och säkerhet 2018	403–8	Antal anställda som omfattas av ledningssystem för hälsa och säkerhet i arbetet	75–76			
	403–9	Arbetsskador	76	Antal timmar rapporteras inte.		

GRI Standard		Upplysning	Sidhänvisning	Utestående information/ kommentarer	SDG	FN Global Compact
Mångfald, inkludering och icke-diskriminering						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	14, 22–24, 88–89			**Princip 6 Arbetsvillkor:** Företag ska verka för att avskaffa diskriminering vad gäller rekrytering och arbetsuppgifter.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	14, 20–24, 62–64, 88–90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	14, 64, 74, 88–89			
GRI 405: Mångfald och jämställdhet 2016	405–1	Mångfald i styrande organ och bland medarbetare	Not 36	Åldersgrupper rapporteras inte.		
GRI 406: Icke-diskriminering 2016	406–1	Fall av diskriminering och vidtagna åtgärder	74	Antal och typ av åtgärder rapporteras inte.		
Rättvisa och skäliga anställningsförhållanden						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	14, 22–24, 74, 88–89			**Princip 3 Arbetsvillkor:** Företag ska upprätthålla föreningsfrihet och erkänna rätten till kollektiva förhandlingar. **Princip 4 Arbetsvillkor:** Företag ska eliminera alla former av tvångsarbete.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	14, 20–24, 62–64, 74, 88–90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	14, 64, 74, 88–89			
GRI 401: Anställningsvillkor 2016	401–1	Nyrekrytering och personalomsättning	Not 36	Åldersgrupper och personalomsättning rapporteras inte.		
GRI 409: Tvångsarbete 2016	409–1	Verksamheter och leverantörer med väsentlig risk för förekomst av tvångsarbete	74			
Ansvarsfull leverantörskedja						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	22–24, 62–63, 73–74			**Princip 1 Mänskliga rättigheter:** Företag ska stödja och respektera internationella mänskliga rättigheter. **Princip 2 Mänskliga rättigheter:** Företag ska försäkra att det inte är inblandat i kränkningar av mänskliga rättigheter. **Princip 5 Arbetsvillkor:** Företag ska avskaffa barnarbete.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 74, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 73–74			
GRI 308: Leverantörs-utvärdering – miljö 2016	308–1	Nya leverantörer som granskats avseende miljökriterier	74			
GRI 414: Leverantörs-utvärdering – socialt 2016	414–1	Nya leverantörer som granskats avseende sociala kriterier	74			
GRI 412: Utvärdering av mänskliga rättigheter 2016	412–2	Personalutbildning i riktlinjer och rutiner för mänskliga rättigheter	70	Antalet timmar rapporteras inte.		
	412–3	Väsentliga investeringsavtal eller andra avtal som inkluderar klausuler om mänskliga rättigheter eller som genomgått granskning av mänskliga rättigheter	74	Antalet timmar rapporteras inte. Antalet och definitionen rapporteras inte. Indikatorn refererar till Uppförandekoden för leverantörer.		

GRI Standard	Upplysning		Sidhänvisning	Utestående information/ kommentarer	SDG	FN Global Compact
Klimatpåverkan						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	22–24, 77–80			**Princip 7 Miljö:** Företag ska stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker. **Princip 8 Miljö:** Företag ska ta initiativ för att stärka ett större miljömässigt ansvar.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 77–80, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 77–80			
GRI 305: Utsläpp 2016	305–1	Direkta växthusgasutsläpp (Scope 1)	80			
	305–2	Indirekta växthusgasutsläpp från energiförbrukning (Scope 2)	80			
	305–3	Övriga direkta växthusgasutsläpp (Scope 3)	80			
	305–4	Intensitet på växthusgasutsläpp	80			
	305–5	Minskning av växthusgasutsläpp	80			
Hållbara material						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	22–24, 77, 81			**Princip 9 Miljö:** Företag ska uppmuntra utveckling och spridning av miljövänlig teknik.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 77, 81			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 77, 81			
GRI 301: Material 2016	301–1	Energiförbrukning inom organisationen	81	Data rapporteras inte på koncernnivå.		
Effektiv energianvändning						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	22–24, 77–79			**Princip 8 Miljö:** Företag ska ta initiativ för att stärka ett större miljömässigt ansvar.
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 77–79, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 77–79			
GRI 302: Energi 2016	302–1	Energiförbrukning inom organisationen	78			
	302–2	Energiförbrukning utanför organisationen	78			
	302–3	Energiintensitet	78			
	302–4	Minskning av energiförbrukningen	78			
	302–5	Minskning av energibehov hos produkter och tjänster	78			
Avfallshantering						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	22,24, 77, 81			
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	20–24, 62–64, 77, 81, 90			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 77,81			
GRI 306: Avloppsvatten och avfall 2016	306–2	Avfall per typ och hanteringsmetod	81	Farligt avfall rapporteras inte.		
Hållbar industri						
GRI 103: Hållbarhetsstyrning 2016	103–1	Beskrivning av det väsentliga ämnet och dess avgränsning	20–24, 84			
	103–2	Hållbarhetsstyrning och dess delar	62–64, 77, 84–87			
	103–3	Utvärdering av hållbarhetsstyrning	64, 77, 84–89			
Skanskas egen upplysning	SoD–1	Gröna intäkter och marknadsvärde från gröna projekt definierat av Skanska Color Palette™	Omslag, 77			

Koncernen kvartalsvis

IFRS Mkr	2018				2017			
	kv4	kv3	kv2	kv1	kv4	kv3	kv2	kv1
Orderingång	**49 147**	**30 628**	**39 060**	**32 884**	**33 232**	**34 110**	**46 254**	**38 215**
Resultat								
Intäkter	50 478	43 084	43 502	34 666	45 302	38 868	40 094	33 613
Kostnader för produktion och förvaltning	–45 146	–40 028	–40 014	–32 277	–41 215	–35 762	–37 346	–30 780
Bruttoresultat	**5 332**	**3 056**	**3 488**	**2 389**	**4 087**	**3 106**	**2 748**	**2 833**
Försäljnings- och administrationskostnader	–2 446	–2 358	–2 164	–2 505	–3 097	–2 091	–2 390	–2 273
Resultat från joint ventures och intresseföretag	177	218	61	399	390	129	95	1 041
Rörelseresultat	**3 063**	**916**	**1 385**	**283**	**1 380**	**1 144**	**453**	**1 601**
Ränteintäkter	43	44	37	20	23	13	35	18
Räntekostnader	–34	–24	–26	–29	–21	–20	–34	–36
Förändring av marknadsvärde		4	3	4	4	6	5	9
Övrigt finansnetto	–25	21	8	–7	7	3	17	16
Finansnetto	**–16**	**45**	**22**	**–12**	**13**	**2**	**23**	**7**
Resultat efter finansiella poster	**3 047**	**961**	**1 407**	**271**	**1 393**	**1 146**	**476**	**1 608**
Skatter	–664	–128	–245	–55	–208	–108	29	–225
Periodens resultat	**2 383**	**833**	**1 162**	**216**	**1 185**	**1 038**	**505**	**1 383**
Periodens resultat hänförligt till								
Aktieägarna	2 376	824	1 156	215	1 181	1 031	500	1 383
Innehav utan bestämmande inflytande	7	9	6	1	4	7	5	0
Övrigt totalresultat								
Poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat								
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	–1 058	217	279	84	595	355	–1 529	180
Skatt hänförlig till poster som inte kommer att omklassificeras till periodens resultat	218	–34	–106	–19	–143	–78	328	–38
	–840	**183**	**173**	**65**	**452**	**277**	**–1 201**	**142**
Poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat								
Omräkningsdifferenser hänförliga till aktieägarna	–275	–292	911	955	288	–284	–438	–165
Omräkningsdifferenser hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande	–1	–3	0	7	4	2	3	–1
Säkring av valutarisk i utlandsverksamheter	6	47	–49	–187	–91	–5	–32	3
Påverkan av kassaflödessäkringar	28	62	–114	–6	98	–54	9	85
Andel övrigt totalresultat för joint ventures och intresseföretag	–50	32	271	19	13	15	37	18
Skatt hänförlig till poster som har eller kommer att omklassificeras till periodens resultat	–3	–12	19	3	–16	7	–3	–13
	–295	**–166**	**1 038**	**791**	**296**	**–319**	**–424**	**–73**
Periodens övrigt totalresultat efter skatt	**–1 135**	**17**	**1 211**	**856**	**748**	**–42**	**–1 625**	**69**
Periodens totalresultat	**1 248**	**850**	**2 373**	**1 072**	**1 933**	**996**	**–1 120**	**1 452**
Periodens totalresultat hänförligt till								
Aktieägarna	1 242	844	2 367	1 064	1 925	987	–1 128	1 453
Innehav utan bestämmande inflytande	6	6	6	8	8	9	8	–1
Orderstock	192 042	186 328	197 552	190 933	188 411	194 743	202 214	200 792
Sysselsatt kapital	46 187	45 591	44 511	44 247	44 111	42 589	41 594	42 773
Räntebärande nettofordran/nettoskuld	3 231	–3 717	–4 041	–1 645	–1 126	–5 560	–4 323	2 917
Skuldsättningsgrad	–0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	–0,1
Avkastning sysselsatt kapital %	13,0	9,4	10,0	7,9	11,1	14,8	14,9	21,9
Kassaflöde								
Kassaflöde från löpande verksamhet	7 911	748	1 044	–249	4 059	–568	–1 233	588
Kassaflöde från investeringsverksamhet	–568	–363	–1 031	–405	–809	726	–387	2 060
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	–879	385	–2 158	–857	–560	–107	–1 046	–1 104
Periodens kassaflöde	**6 464**	**770**	**–2 145**	**–1 511**	**2 690**	**51**	**–2 666**	**1 544**

Koncernen kvartalsvis, fortsättning

Verksamhetsgrenar

IFRS Mkr	2018 kv4	2018 kv3	2018 kv2	2018 kv1	2017 kv4	2017 kv3	2017 kv2	2017 kv1
Orderingång								
Byggverksamhet	49 147	30 628	39 060	32 884	33 232	34 110	46 254	38 215
Summa	**49 147**	**30 628**	**39 060**	**32 884**	**33 232**	**34 110**	**46 254**	**38 215**
Intäkter								
Byggverksamhet	42 580	40 261	40 422	34 631	41 074	38 208	38 681	32 087
Bostadsutveckling	4 580	2 632	2 502	2 492	3 422	2 167	3 633	2 601
Kommersiell fastighetsutveckling	7 415	3 370	4 225	806	4 906	1 670	1 269	1 671
Infrastrukturutveckling	19	52	18	16	22	20	18	21
Centralt och elimineringar	–4 116	–3 231	–3 665	–3 279	–4 122	–3 197	–3 507	–2 767
Summa	**50 478**	**43 084**	**43 502**	**34 666**	**45 302**	**38 868**	**40 094**	**33 613**
Rörelseresultat								
Byggverksamhet	868	–310	582	–41	–221	918	116	392
Bostadsutveckling	697	509	301	370	482	205	514	307
Kommersiell fastighetsutveckling	1 639	782	684	398	1 441	304	139	183
Infrastrukturutveckling	42	64	41	–116	40	–25	–29	939
Centralt	–184	–173	–157	–298	–327	–200	–234	–182
Elimineringar	1	44	–66	–30	–35	–58	–53	–38
Summa	**3 063**	**916**	**1 385**	**283**	**1 380**	**1 144**	**453**	**1 601**

Enligt Segmentsredovisning, Mkr	2018 kv4	2018 kv3	2018 kv2	2018 kv1	2017 kv4	2017 kv3	2017 kv2	2017 kv1
Orderingång								
Byggverksamhet	49 147	30 628	39 060	32 884	33 232	34 110	46 254	38 215
Summa	**49 147**	**30 628**	**39 060**	**32 884**	**33 232**	**34 110**	**46 254**	**38 215**
Intäkter								
Byggverksamhet	42 580	40 261	40 422	34 631	41 074	38 208	38 681	32 087
Bostadsutveckling	4 120	2 453	2 282	1 884	3 136	2 033	4 716	3 352
Kommersiell fastighetsutveckling	7 082	1 879	3 530	3 780	3 685	1 074	5 119	1 562
Infrastrukturutveckling	19	52	18	16	22	20	18	21
Centralt och elimineringar	–4 112	–3 308	–3 734	–3 361	–4 298	–3 249	–3 598	–2 840
Summa	**49 689**	**41 337**	**42 518**	**36 950**	**43 619**	**38 086**	**44 936**	**34 182**
Rörelseresultat								
Byggverksamhet	868	–310	582	–41	–221	918	116	392
Bostadsutveckling	383	504	398	220	394	219	665	438
Kommersiell fastighetsutveckling	1 281	456	472	860	863	594	978	279
Infrastrukturutveckling	42	64	41	–116	40	–25	–29	939
Centralt	–183	–174	–155	–299	–328	–199	–235	–182
Elimineringar	–8	–33	–53	28	–10	–41	–44	–17
Summa	**2 383**	**507**	**1 285**	**652**	**738**	**1 466**	**1 451**	**1 849**

Årsstämma

Årsstämma i Skanska AB (publ) hålls torsdagen den 28 mars kl 10.00 i Stockholm Waterfront Congress Centre, Nils Ericsons Plan 4, Stockholm.

Anmälan och registrering

Aktieägare som önskar delta i årsstämman ska vara införd i den av Euroclear Sweden AB förda aktieboken fredagen den 22 mars 2019, samt anmäla sitt deltagande till Skanska senast den 22 mars 2019, helst före kl 12.00.

Aktieägare som har sina aktier förvaltarregistrerade måste, för att ha rätt att delta i stämman, omregistrera aktierna i eget namn hos Euroclear Sweden AB. En sådan omregistrering som kan vara tillfällig bör begäras i god tid före den 22 mars 2019 hos den bank eller fondhandlare som förvaltar aktierna.

Anmälan kan ske till:

Skanska AB (publ), Årsstämman
c/o Euroclear Sweden AB, Box 191, 101 23 Stockholm
Telefon: 08-402 92 81
Webbplats: www.group.skanska.com

Vid anmälan ska aktieägaren alltid uppge namn, personnummer/organisationsnummer samt adress och telefonnummer. Om deltagande sker med stöd av fullmakt bör denna skickas till bolaget före årsstämman. Anmälda stämmodeltagare kommer att erhålla ett inträdeskort som visas upp vid ingången till stämmolokalen.

Utdelning

Styrelsen föreslår en utdelning om 6,00 (8,25) kronor per aktie. Förslaget motsvarar en utdelning om totalt 2 458 (3 373) Mkr. Avstämningsdag för utdelningen föreslås till den 1 april, och beslutar stämman enligt förslaget beräknas utdelningen utsändas av Euroclear AB den 4 april 2019.

Det totala utdelningsbeloppet kan komma att förändras fram till avstämningstidpunkten, beroende på återköp av aktier och överföring av aktier till deltagare i bolagets långsiktiga aktie-incitamentsprogram.

Investerare

Kalendarium
Koncernens delårsrapporter kommer att publiceras följande datum:

Första kvartalet
26 april 2019

Andra kvartalet
24 juli 2019

Tredje kvartalet
7 november 2019

Bokslutskommuniké
7 februari 2020

Distribution och övrig information
Skanskas delårsrapporter och årsredovisningar kan läsas eller laddas ned på Skanskas webbplats www.group.skanska.com/investerare

Den som vill beställa den tryckta årsredovisningen kan med fördel använda beställningsformuläret som finns på ovan adress alternativt kontakta Skanska AB, Investor Relations.

På webbplatsen återfinns även ett arkiv med delårsrapporter respektive årsredovisningar.

www.facebook.com/skanska
www.linkedin.com/company/skanska
www.twitter.com/skanskagroup

Vid frågor kontakta:
Skanska AB, Investor Relations
112 74 Stockholm
Telefon: 010-448 00 00
E-post: investor.relations@skanska.se

Adresser

Skanska AB (publ)
112 74 Stockholm
Sverige
Besöksadress: Warfvinges väg 25
Tel: 010-448 00 00
www.skanska.com

Skanska Sverige
112 74 Stockholm
Sverige
Tel: 010-448 00 00
Kundtjänst: 020-30 30 40
www.skanska.se

Skanska Norge
Postboks 1175 Sentrum
NO-0187 Oslo
Besöksadress: Lakkegata 53
Norge
Tel: +47 40 00 64 00
www.skanska.no

Skanska Finland
PL 114
Nauvontie 18
00280 Helsingfors
Finland
Tel: +358 20 719 211
www.skanska.fi

Skanska Poland
Aleja "Solidarności" 173
PL-00-877 Warszawa
Polen
Tel: +48 22 561 30 00
www.skanska.pl

Skanska Czech Republic and Slovakia
Křižíkova 682/34a
186 00 Prag 8, Karlín
Tjeckien
Tel: +420 267 095 111
www.skanska.cz
www.skanska.sk

Skanska UK
Maple Cross House
Denham Way
Maple Cross
Rickmansworth, Hertfordshire
WD3 9SW
Storbritannien
Tel: +44 (0) 1923 776666
www.skanska.co.uk

Skanska USA
Empire State Building
350 Fifth Avenue, 32nd floor
New York
New York 10118
USA
Tel: +1 917 438 4500
www.usa.skanska.com

Skanska USA Building
389 Interpace Parkway, 5th floor
Parsippany, NJ 07054
USA
Tel: +1 973 753 3500
www.usa.skanska.com

Skanska USA Civil
75–20 Astoria Boulevard
Suite 200
Queens, New York, N.Y. 11370
USA
Tel: +1 718 340 07 77
www.usa.skanska.com

Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Norden
112 74 Stockholm
Sverige
Tel: 010-448 00 00
www.skanska.com/property

Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling Europa
112 74 Stockholm
Sverige
Tel: 010-448 00 00
www.skanska.com/property

Skanska Kommersiell Fastighetsutveckling USA
Empire State Building
350 Fifth Avenue, 32nd floor
New York
New York 10118
USA
Tel: +1 917 438 4514
www.usa.skanska.com

Skanska Financial Services
112 74 Stockholm
Sverige
Tel: 010-448 00 00
www.skanska.com

För övriga adresser:
www.skanska.com

Mer information om Skanska finns på
www.group.skanska.com

Vi som varit med och gjort
Års- och hållbarhetsredovisningen är:
Skanska AB i samarbete med Addira
Texter: Skanska AB
Tryck: Larsson Offsettryck Linköping
Foto: Skanska
Åke E:son Lindman, sidan 72
Kevin Scott, sidan 65

MILJÖMÄRKT 341 298 Trycksak Larsson Offsettryck
FSC www.fsc.org MIX Papper från ansvarsfulla källor FSC® C104421

SKANSKA

Skanska AB
www.skanska.com

Warfvinges väg 25
112 74 Stockholm
Tel: 010-448 00 00